This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

BR
365
.K84

A 411971

PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

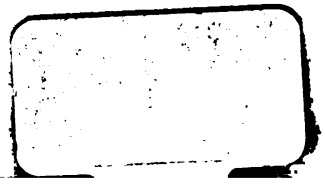

MANUALE Q. V. VENCESLAI KORANDAE.

MANUALNÍK

M. VÁCSLAVA KORANDY

T. Ř.

RUKOPIS BIBLIOTHÉKY KLEMENTINSKÉ.

PŘEPSAL A VYDAL

JOSEF TRUHLÁŘ.

V PRAZE.
NÁKLADEM KR. ČESKÉ SPOLEČNOSTI NAUK. — TISKEM DR. ED. GRÉGRA.
1888.

Sl.
Slavic
Perlstein
8.5.55
93440

ÚVOD.

Utrakvismus v Čechách ocitnul se, jak známo, po rozejití se koncilia Basilejského v postavení krušném. Životný základ existence jeho v mezích církve katolické, myslím kompaktáta, naproti vítězné nad konciliem a snahami jeho reformačními straně, která si kompaktát napřed nevšímala, r. 1462 pak dokonce formálně je zrušila, zmizel úplně. Od této doby organisace strany pod obojí povážlivě chřadla, nemajíc mimo to při vládě po smrti krále Jiřího opory skoro žádné, ve stavech pak vyšších, kteří ke kalichu se přiznávali, a v městech po většině utrakvistických oporu majíc velmi nedostatečnou. V těchto trudných dobách zápasiti bylo konsistoři dolejší nejen s katolickými horlivci, kteří podobojích nepřestávali kaceřovati, než i s vlastními, jak ona myslila, podřízenými, kteří více citem nežli rozumem nepřirozeného stavu, v němž utrakvisté se ocitli, postihujíce domáhali se pro heterodoxii svou porůznu pevnější organisace vlastní na újmu hierarchie konsistorní a bez ohledu k smírným pořád ještě snahám úřední representace kališnické. Odtud povstávala konsistoři nutnost mnohonásobné polemiky, jednak obranné proti výbojným katolíkům, jinak a zvláště útočné proti všelijakým sektám z lůna utrakvismu vyšlým, nejvíce ovšem proti ustrojující se pořád pevněji Jednotě Bratrské.

O této činnosti konsistoře utrakvistické v druhé polovici XV. stol. nemáme památníku výmluvnějšího a pro dějiny církevní té doby důležitějšího nad rukopis bibliothéky Klementinské, tak zvaný *Manuálník Korandův.*

Rukopis tento, jehož důležitosť dávno poznána jest, a z něhož historikové čeští, zejména Palacký, hojnou měrou čerpali, nachází se, jak níže šířeji dolíčeno, nepřízní věků ve stavu velice zbědovaném, tak že vydati historický pramen ten tiskem neznamená pouze učiniti jej historikům přístupnějším, jakož toho zasluhuje, nýbrž znamená vzácnou památku tuto literní uchrániti zkázy neodvratné. To se má státi publikací touto, která nákladem král. české společnosti nauk vychází.

Do vydání tohoto pojaty jsou české kusy rukopisu, jsouce zároveň památky literatury naší, všechny. Z těch bylo sic několik málo, jakž níže poznamenáváme, již vydáno jinde; avšak vytištěné tam texty nejsou všechny veskrz věrné; i poněvadž nezaujímají více než as 6 listů knihy této, nezdálo se nám k vůli úspoře tak nepatrné rušiti celek aspoň po této straně. Z latinských textů vydáno zde, co historicky jen poněkud jest zajímavo, všechno, vynecháno pak, jak rejstřík ukazuje, jen něco obecně známé dogmatické látky, jejíž jádro větším dílem v sepsáních českých také se zavírá, potom několik bezvýznamných formulí listových.

* * *

Rukopis, sign. XVII. F. 2, t. zv. Manualník Korandův, má tuhé papírové desky, potažené červenou kožÍ, do níž v polích rafijí knihařskou provedených vyraženy ozdůbky dvojího vzorku. Po někdejších sponách deskových zbyly jen sledy. Kůže dole potrhaná v novější době červeným papírem vylepena. Na přední desce svrchu přilepeny dva papírové proužky. Na prvním starou rukou (XV—XVI stol.) napsáno: Hic diversa ut patet in primo nebo principio; na druhém jakás, snad někdejší bibliothéky Karolínské, signatura: C. 12. Uvnitř jsou desky obě bílým papírem polepeny. Přídeštím jsou napřed i vzadu dva listy pergamenového rukopisu XIV. věku, který obsahoval látku grammatickou a stylistickou (vzory dopisů původu patrně cizího). Rukopis náš jest papírový o 192 listech, z nichž 185 je popsaných, 7 prázdných; z popsaných od toho, kdo listy tyto číslovaI, jeden mezi 140 a 141 v počtu vynechán, tak že jen 184 popsané vyčíslovány. Poněvadž z důležitého rukopisu našeho již častěji ve spisech rozličných podlé tohoto chybného vyčíslování citováno, nevidělo se nám chybu tuto zde opravovati jinak leč přidáním k listu vynechanému čísla podružného ($140/_1$). Těchto 192 listů nachází se v 17 slohách, které drží nejčastěji 12 listů = 6 dvoulistí (jsou to tedy sexterny). Odchylky

shledávají se tyto. V 9. sloze vypadl 1 list; v 11. také jeden vypadl, ale poněvadž 3 později vlepeny, drží sloha ta 14 listů; 14. sloha má pouze 11 listů, z nichž 4 prázdné, jeden nejspíše též prázdný vypadl; 15. sloha jest pouhý duernion; 16. drží jen 7 listů; konečně 17. sloha jest sice úplná, ale má 2 listy prázdné. Již z tohoto výpočtu jeví se, že kodex náš není úplný; kromě toho pak ještě ze starého odkazu 34^b k listu Rokycanovu, který má býti na listě 89, ale jest již na listě 85, t. j. nachází se, počítal-li odkazovatel dobře, o 4 nejspíše ztracené listy příd. Také konec rukopisu našemu chybí, neboť poslední kus na listě 184^b zapsaný končí se uprostřed věty. Náležel-li latinský list m. Jana z Borotína, který podlé zápisků Šafaříkových v kodex býval vložen, k rukopisu našemu, chybí nyní i tento.

Formát rukopisu jest prostřední čtveřec. Poněvadž kodex patrně dlouho někde ležel v mokru nebo vlhku, poškozen jest náramně, i vybledlo písmo na mnohých místech téměř do nečitelna; ale kromě toho žíravou nějakou tekutinou vazivo papíru mnohde tak jest porušeno, že při neopatrnějším dotčení jednotlivé listy po kouscích se trolí a ulamují. Tak povstaly (ve vydání tomto vytečkované) četné mezery textové, jichž snad ještě před 50 lety nebylo, nebylo pak zajisté v době starší, Balbínově, od jehož ruky pocházejí, jak se zdá, v rukopisu některé marginalie. Také úředního kolku bibliothéky Klementinské, přitištěného na dolejším okrají druhého listu před 100 lety (první byl zajisté již tenkrát poškozen), zbývá nyní jen malá část, větší pak také vytrolila se. Takto vnucuje se pilná toho potřeba, aby rukopis jisté a neodvratné zkáze přepsáním, jelikož pak jest to zároveň historický pramen veledůležitý, i vydáním byl vyrván.

Rukopis tento nazval Palacký (Děj. 2. vyd. V, 1, 171) *manualníkem M. Václava Korandy*, „do něhož on i sám vpisoval i vepsati dal důležitější traktáty, řeči a psaní, jichžto potřeboval v úřadování svém, a jichž i větší částku sám byl složil.“ Skoro týmiž slovy označuje povahu rukopisu pan min. J. Jireček v Rukověti. Také vydavatel název týž, dlouhým zvykem takřka uzákoněný, v čelo vydání tohoto postavil, ačkoli s povahou veškeré látky v rukopise obsažené neshoduje se docela.

Nejprv není to manualník v tom smyslu, aby byv napřed k tomu účelu založen a pořízen obsahoval postupnou řadu akt a písemností. Přehlédneme-li totiž velkou řadu dokumentů rozličného druhu, jichž letopočty zaznamenané i jinak vyšetřené rozmanitě skáčí, přesvědčíme se snadno o tom, že nikoli nebyla pořízena celá kniha napřed (ano ani úmyslu takového při zapisování není znáti), aby do ní pojaty byly

jednotlivé kusy potom, nýbrž že napřed existovaly jednotlivé části nebo skupiny písemností, a teprv později dostalo se jim spojení v jeden celek, který jest nyní před námi. Spojení toto, jak již titul „Diversa" ukazuje, událo se mechanicky, nikoli ústrojně podlé času a příbuzné látky, tak mechanicky myslím, že způsobil je zajisté ten, kdo ony skupiny svázati dal v tento celek. Podlé náhledu našeho sluší kodexu lépe název *sborníka*, a to sborníka pořízeného svázáním v jeden celek (při listech 123—125 dokonce vlepením) různých skupin a kusů.

Takovýchto větších skupin jest v kodexu našem šestero. První obsahuje slohy 1—3 nebo listy 1—36, druhá slohy 4—7 nebo listy 37—84, třetí slohy 8—11 nebo l. 85—133, čtvrtá slohy 12—14 nebo l. 134—163, pátá nejmenší slohy 15 a 16 nebo l. 164—174, šestá konečně úplný sextern poslední nebo, poněvadž dva prázdné se nepočítají, l. 175—184. Bývalá samobytnosť skupin těchto krom jiných známek poznává se také z toho, že mají větším dílem na konci prázdné listy, jež buď tak ostaly, nebo popsány byly teprv později, nejspíše až po provedeném spojení v jeden celek. Tak shledáváme na konci skupiny první prázdné místo, na konci druhé pozdější zápisek z r. 1508, tolikéž na konci třetí z r. 1505, na konci pak skupiny čtvrté jsou posud 4 listy prázdné. Podlé toho událo by se bylo spojení celku okolo r. 1500, s kteroužto dobou dobře se shoduje ráz nápisu na přední desce přičiněného.

Abychom o povaze celého kodexu správně souditi mohli, jest nám ohledati napřed jednotlivé skupiny svrchu vyčtené. První skupina zavírá v sobě nejprvé přepis listu pana Jana Zajíce z Hasenburka z r. 1489, cizí rukou učiněný, potom vlastní koncept odpovědi Korandovy, která má sice datum téhož roku, ale zredigována nejspíše až r. 1493, kdy přidán k ní úvod na ceduli později vevázané se nacházející. Následující podlé rejstříku níže položeného kusy (IV—VI) jsou přepisy písemností starších. Část druhou, celou skoro, zaujímá odpověď mistrů na t. zv. matrykát bosákův. Odpověď tato přepsána zde sice cizí rukou, ale opravována a doplněna od Korandy, který však nezdá se býti jejím autorem, leč by byl naschvál (viz níže rejstřík) původství své zatajil. Později připsané datum 1496 jest nejspíše nesprávno, poněvadž matrykát sepsán již před r. 1490, a není podobno ani v sepsání samém zřetelno, aby odpovídáno bylo tak pozdě k útoku, který, jak pozorovati, mistry velmi byl popudil. Čís. VIII a IX této skupiny jsou pozdější vpisky starého Korandy, přičiněné, jak se zdá, do knihy již svázané. Můžeme-li podlé toho, co tuto praveno, první dvě skupiny, založené v letech 1490—1493, poněvadž

obsahují buď koncepty samého Korandy nebo přepisy k potřebám jeho učiněné, dobře zváti drobnými manualníky nebo zápisníky, nehodí se veskrz název takový zejména ke skupině třetí, nejobsažnější to části kodexu (jsouť v ní rejstříková čísla X—LI). Skupina tato totiž obsahuje sice též celou řadu písemností Korandových, ale písemnosti tyto skáčíce rozmanitě ve svých datech jeví se zde veskrz jako pozdější přepisy aktů dávno vyřízených. Vedlé těchto pak kusů jsou tu některé přepisy listin starších z doby Rokycanovy, potom ale zejména pod čísly XX, XXI, XXV, XL, XLII také bezvýznamné, odjinud nejspíše opsané formule listů, pouhé to vzorky stylistické, jichž fraseologie možná používati k rozličným dopisům, nejlépe k ceremoniosním, které se vyhotovují, aby se něco pěkného řeklo, a nic věcného nepovědělo. Přijav také takovéto plévy sběratel této skupiny makavě tuším dal na jevo, jakým účelem hlavním při sestavování byl veden, myslím, že nejiným, než četní předchůdcové jeho v cechu písařském, kteří opatřujíce si k potřebám zaměstnání svého vzory rozmanitých písemností zanechali nám t. zv. formuláře listové, dějepiscům nyní velevítané. Podlé toho měli bychom zejména v této nejobsáhlejší skupině třetí sborníka našeho zároveň formulář listový vůbec, sdělaný ovšem po výtce z písemností Korandových. O takovéto povaze zejména této skupiny svědčí také zajisté dosti výmluvně nápis na listu 94^{b} „orationum genera," který k čís. XV a XVI se táhne, ale též podlé úmyslu sestavovatelova k číslům XXXVII—XLI náleží; neboť ukazuje, kterak zapsané tu řeči měly býti jaksi vzorky pro podobná sepsání budoucí. Konečně jest neklamnou známkou pouhého formuláře listového nevypisování jmén vlastních, jichž v kodexu na četných místech zejména skupiny této třetí — ovšem velmi neradi — pohřešujeme. Založena a sestavena byla skupina tato okolo r. 1493, nebo nejmladší kusy (čís. XXXVII a XLVII) mají datum 1492, poslední pak dva (L a LI) jsou zajisté pozdější zápisy starého Korandy. Skupina čtvrtá obsahuje přepisy čtyř traktátů dogmatických a polemických, z nichž jen poslední zdá se býti dopsán rukou Korandovou r. 1498; i druží se povahou svou ke skupinám první a druhé. Tolikéž platí o skupině páté, nejmenší ale, jak se zdá, nejstarší části kodexu. Skupina konečně šestá a poslední, držíc v sobě politické aforismy a sentence Joštovy z Rožmberka jakož odpovědi mistrů nebo samého Korandy k nim, opět poněkud na strakatinu skupiny třetí upomíná, ačkoli povahy památníku Korandova nikterak nepozbývá.

Rozebravše podrobněji obsah jednotlivých skupin, z nichž celý kodex se skládá, nechybujeme tuším označujíce povahu celku takto:

1. Kodex zvaný „Manualník Korandův“ v převážné části svého obsahu jeví se nám býti památníkem úřední činnosti administratora Korandy. 2. Vedlé této stránky hlavní přihlíženo zejména ve skupině kodexu nejčetnější také k čistě praktickým potřebám stylistiky kancelářské a dopisovatelské přibráním pouhých listových formulí, jichž fraseologie tehdejšímu vkusu vyhovovala. 3. Též sběratel celku, myslím toho, kdo všech těchto šest skupin v jeden kodex dal svázati, tohoto druhého účelu nepustil se zřetele docela. 4. Jak z dat nejmladších písemností prvních tří skupin vysvítá, založeny zápisníky tyto okolo r. 1493, když po smrti biskupa Augustina Luciana nastala kališníkům potřeba kancelář konsistorní nově upraviti a archivem opatřiti, jehož troskami se nám býti jeví kodex náš. 5. Tři posléze vyčtené skupiny písemností přidány k celku až při svázání, které událo se okolo r. 1500; i povstala takto směs vhodně označená nápisem nádeštním „diversa“. 6. Jakož shledáváme největší části písemností v kodexu obsažených autorem býti administratora Korandu, tak nic nevadí nám pokládati téhož za sběratele celku, jehož majetníkem zůstal ještě po r. 1497, kdy administraturu byl složil, jak pozdější přípisky rukou jeho učiněné na konci jednotlivých skupin, kde prázdné místo zbývalo, svědčí.

Ještě zbývá nám zmíniti se o zvláštním znaménku, jež při největším počtu sebraných v kodexu písemností se nachází. Jest to písmeno *K* (několikkrát *WK*) nejčastěji pozdější rukou na počátku každého kusu na okrají připsané. Hlavně pro toto znaménko zajisté nazván kodex manualníkem Korandovým. Přihlédněmež napřed k *WK*, kterým znamením, jak míní p. min. Jireček (Zprávy kr. č. spol. nauk 1876 str. 85), „značí se původství Korandovo.“ Znamení toto shledáváme v kodexu při třech kusech, při čís. XV, XVIII (při XV jistě, při XVIII nejspíš od původního písaře přidáno) a LVI; dva první mohou býti z péra Korandova, ale LVI, taktéž ale jinou rukou označené, není sepsání Korandovo, než jest to známý také odjinud list děkana Hilaria. Hned pak za tímto takto označeným listem Hilariovým máme odpověď Korandovu (LVII), ale ta není jinak leč obyčejným *K* označena. Tudíž neznačí *WK* původství Korandova veskrz. Žádného znaménka (ani *K* ani *WK*) nenacházíme při kusech I, X, XXII, XXIII, kde však okrají, na nichž znaménko bývá, jsou utržena, potom při VI a XXXVIII, dále při kusech později vlepených XLV a XLVI, konečně při skladbách Joštových čís. LIX a LXI a při krátkých kouscích LXIII—LXVI. Ostatní všechny kusy jsou označeny písmenkem *K*. Z těch mnohé polož[illegible] sepsání Korandova,

jiných opět víme dojista že nesepsal. Podivně vyhlíží znaménko toto při pouhých formulích listových, které jsou patrně z nějaké stylistiky cizí opsány, podivněji při latinském i českém textu satyrického listu Luciperova (XXXV a XXXVI), nejpodivněji při čís. LVIII, kde připsal je ten, kdo nápisem vlastní ruky označuje skladatelem biskupa Jošta. Co mnedle toto stereotypní *K* znamená? — Přiznávám se, že naprosto uspokojivého výkladu nevím, ale dovoluji si následující domnění o tom pronésti hypotheticky. Skoro všechna tato *K* přidána jsou pozdější rukou nejspíše toho, komu sborník později patříval. Ten shledav snad při některých kusech toto znaménko revidujícího koncept buď původní nebo na čisto přepsaný administratora Korandy pokládal je za zkratek písemností *k*onsistorních vůbec, i vida, že sborník jest skoro ze samých písemností v této kanceláři bývalých, přičinil toto znamení skoro ke všem ostatním. Že registrant tento i jinak nebyl prost omylů, dokázal některými nesprávnými přípisky, na př. připsáním k listu Hilariovu známky *WK*, kterou patrně sluší čísti: Václav Koranda. Podobných hypothes možná sestrojiti více, ale opakujeme, že z těch, které se nám v prvním okamžiku zamlouvaly, a které zde pomíjíme schvalně, žádná neuspokojuje docela, poněvadž proti každé položiti lze jest námitky závažné. Těch my zde rozbírati nemíníme, nýbrž přestávajíce na tom, čeho jsme o rukopise našem svrchu vyšetřili, dospíváme k těmto závěrkům*):

1. Kodex bibliothéky Klementinské, zvaný manualníkem Korandovým, jeví se nám sbírkou několika zápisníků, pořízených na samém sklonku administrace Korandovy napřed jakožto památníků úřední činnosti konsistoře utrakvistické vůbec a Korandovy zvláště, potom také poněkud za tím účelem sestavenou, aby byla listovým formulářem k potřebám budoucím.

2. Vzhledem k vědeckým potřebám našim jest sborník tento nejstarším souborným zbytkem archivu konsistoře utrakvistické a tak pramenem církevních dějin XV věku veledůležitým.

* * *

V následující stati registrujeme obsah celého rukopisu, přičiňujíce k jednotlivým kusům některé poznámky chronologické a exegetické.

*) Závěrky tyto jsou jiné od oněch, ku kterým jsem dospěl dříve, maje zejména přípisky v rukopise pozdější (z r. 1505 a 1508) za cizí, a které vyslovil jsem v třídní schůzi král. české společnosti dne 23. ledna 1888 (Měs. Zprávy str. 4), i, jak nyní myslím, správnější.

Před námi učinil to na základě zápisků Šafaříkových, ovšem jen krátce, pan min. Jos. Jireček ve Zprávách král. č. spol. náuk 1876 na str. 85. Že poznámky naše k porozumění četným záhadám jednotlivých míst i celých kusů jen nepatrnou měrou přispívají, není nás tajno; i přičinili jsme mnohé spíše proto, abychom k záhadám, jež řešiti bude historikům povolaným, poukázali, než že bychom je řešiti chtěli sami.

I. Fol. 1^a—7^b *Domini Johannis Leporis 1489.* Nápis silně vybledlý a téměř nečitelný krom rubrikovaného letopočtu. Že tu psáno Leporis, svědčí zbytky okrajného nápisu „jicze" pozdější ruky (Balbínovy?). Jest to přepis listu Jana Zajíce z Hasenburka (podlé Palackého Děj. 2. vyd. V, 1, 364 † 1495) mistrům pod obojí poslaného podlé nápisu r. 1489. Sepsání velmi důtklivé ano vtipné: Zajíc napomíná mistry k návratu do lůna církve římské, klada jim před oči výstřednosti pikhartské, i vyzývá, aby jim se opřeli.

II. Mezi 7^b a 8^a vevázaná cedule. *1493. Principium istud ad precedens* (zde rozuměj subsequens) *responsum, quod fuit 1489 et sic post 4 annos datum.* Jest to úvod k odpovědi mistrů (III.), odeslané teprv r. 1493. Praví se zde, že pan Zajíc, nedostav k vůli pokoji od mistrů odpovědi, poslal jim před vánocemi 1493 spis nový „velmi dobádavý" po Janovi synu p. Albrechta Ojieře z Očedělic, purkrabí hradu Pražského. Mistři hrozí, nedá-li Zajíc pokoje, že dají list jeho i s odpovědí svou vytisknouti.

III. 7^b—29^a *Responsum super scriptum precedens 1489.* Odpověď mistrů, jak v listu 8^a stojí, panu Janovi, a jak podobenství 8^b k „zajieci" (zde opravně z malého *z* uděláno *Z*) na místě potom přetrženém makavě svědčí, Janovi Zajíci z Hasenburka. Tento zápis jest podlé mnohých vad stylistických patrně prvopis auktorův, jenž byv opraven (na mnohých místech nedostatečně) byl předlohou písaři konečnému. Naproti obmezení vyslovenému v předmluvě (II) odpovídáno zde na př. 18^a také k některým výtkám listu druhého (nám jinak neznámého). Datum na konci: Sabbato Vendicat = 10. ledna.

IV. 29^a—31^b *Domino Johanni Kostka anno 1478 ante Wenceslai de Pighardis.* Jest to zpráva o slyšení Bratří r. 1478, otištěná již v Archivu Českém VI, 173. Písař mluví nejčastěji v čísle jednotném, ale počátečné mluvení v množném ukazuje, že list vyšel od mistrů (z konsistoře dolejší).

V. 31^b—34^b *Témuž panu Janovi podruhé 1479.* List jako předešlý nejspíše Korandův (Palacký myslí, že vlastní jeho rukou zde za-

psány oba tyto listy) poslaný jménem mistrů Janovi, jak z listu patrno, již napolo zpikhartělému (Palackého Děj. V, 1, 170). Pisatel Jana varuje.

VI. 34ᵇ—36ᵇ *List mistra Jana z Rokycan proti Pigharthóm po Čechách i Moravě rozeslaný.* Ještě to vlastně příloha k listu pod čís. IV. Otištěn ve Výboru II, 733 (také v Jafetově hist. brat.), kde přidán správně letopočet 1468, kdežto v Archivu Ochran. stojí omylem r. 1471 (srovn. Goll, Jednota v XV stol. v Čas. Mus. 1883 str. 516). Na hořejším okrají 36ᵇ připsány dvě kronikářské poznámky o náboženských výtržnostech v Čechách r. 1450 a 1463. Zde zajímavý latinský výraz „matricatura" (= matloky).

VII. 37ᵃ—81ᵃ *Odpověď na matrykát bosákuov anno 1496 post pascha.* Matrykát tuto míněný, který adressován panu Půtovi z Lichtenburka, zapsán v rukop. Klementinském 11. E. 1. fol. 231, i jest jeho auktorem nejspíš bosák Jan Vodňanský (srovn. Čas. Mus. 1884 str. 524—547). Jelikož matrykát sepsán ještě za života krále Matyáše (viz tamže), nebude časové označení odpovědi 1496 asi správno; ostatně jest označení toto přičiněno též jinou rukou. Podlé povahy mnohých chyb písařských máme zde kus ten v přepise, ale přepis tento prvopisu musí býti velmi blízký pro opravy od auktora nebo od zasylatelů (mistrů v konsistoři) přičiněné. Připsání roku 1496 událo by se bylo později omylem. — Že zajímavá všelijak odpověď tato není od Korandy, poznáváme ze zmínky o poselství k papeži za krále Jiřího na listě 66ᵃ (v přípisku), kde o Kostkovi jako o osobě spisovateli málo známé se mluví, o Korandovi pak nic se nepřipomíná (byl-ť by auktor Koranda zde mluvil v první osobě, byv sám poselství onoho účastníkem). V odpovědi této 44ᵃ a ještě ledakde jinde v polemických traktátech rukopisu tohoto připomínaný „Výklad Pořádný" jest t. zv. Glossa ordinaria od Walafrida Straba nebo Strabona (Šilhavého) † 849.

VIII. 81ᵇ—82ᵇ *De sepultura.* Latinský list neznámo komu svědčící proti přepychu pohřebnímu a nádherným pomníkům, s datem na konci: Sabbato Vincencii anno 1508. My z něho podáváme jen několik míst závažnějších. Vepsán byl kus tento jako i následující patrně později na prázdné listy této složky.

IX. 83ᵃ—84ᵃ *In sacramento venerabilis eukaristie si sanguis est in prima specie, quia adversarii dicunt: ubi est corpus, ibi et sanguis.* Traktátec latinský neobsahující ničeho, čeho bychom z traktátů českých o témž předmětě, kterých kodex náš drží několik, ne-

vení, za něž se on listem tímto vděčí. Zmínky hodno, kterak také v tomto listu souhlasně s politikou krále Jiřího (Palacký IV, 2, 381) vypuklému boji odnímá se ostří války náboženské i přikládá význam hrubé sobeckosti.

XX. 97b—98a *Magistro H. de adinvencionibus.* Jinou rukou připsáno nejasně: ad libek(?)*). Zapsán list tento, jak se zdá, jako pouhá formule listům, jež posílány snad novosvěcencům, aby ku kališníkům se přidávali. Obsahem nepatrný.

XXI. 98b *Allexandro responsiva confortatoria ad opponendum contra falsilogos.* Nad tímto nápisem: *in Podiebrad.* Týž list s nepatrnými změnami nachází se ještě na listě 120a s nápisem: Responsiva Allexandro pro constancia rethorisanti; ale tam celý jest přeškrtán, i poznamenáno na straně: est ante. Komu původně svědčil, nevíme; zde zapsán jako pouhá listová formule.

XXII. 99a *Contra Pighardos domino Regi.* List tento, otištěný již v Archivu VI, 213, klade Palacký V, 1, 276 na rok 1488. Jest to žaloba na pikharty, čerpaná z nějakého jich spisu (matrykátu), který mistrů došel. Avšak list tento musí náležeti starší periodě, i byl nejspíš podán ještě králi Jiřímu. Vždyť pak obsah jeho na r. 1488 nikterak se nehodí, ale ovšem o 20 let dříve dobře mohl napsán býti. Snad na něj naráženo ve spise: „Bratří za krále Jiřího v úzkostech" (srovnej Goll, Jednota v XV. věku, v Čas. Mus. 1885 str. 61).

XXIII. 99b *Anno 1488 domino regi post Michaelis.* Přidáno jinou rukou: *de Pighardis.* Žádost mistrů, aby, *jakož byli téhož leta o letnicích krále a pánů prosili*, slyšení Bratří k místu konečně přišlo, poněvadž tito chlubí se, že mistři odložení to způsobili. Z toho viděti, že předcházející list (čís. XXII) nemůže býti zde míněn, leda by nebyl v kodexu úplný, čemuž se nepodobá. Také tento list otištěn v Archivu VI, 213.

XXIV. 100a—101a *Domino Dubeczky, domino Hradeczky [de communionis permutacione] exemplo sabati.* Nápis dvou ruk. Krátký traktátec český na vyvrácení důvodu od římské strany pro přijímání pod jednou v podobenství přeložení dne svátečního se soboty na neděli přiváděného. O adressátech ničeho nevíme. Vladyka Jan Dubecký z Dubče jmenuje se mezi osobami, které za

*) Jakýs Jan z Lubeku, mistr university Rostocké, přijat mezi mistry Pražské r. 1467 (Lib. dec. II, 92). Týž uvádí se na universitě ještě r. 1495. Zda snad list tento původně svědčil jemu?

účelem sepsání zřízení zemského r. 1499 účastenství měly v přehlížení desk zemských (Palacký V, 1, 421).

XXV. 101b *Gabrieli quia non scribit nec federat a et b.* List latinský nejasný; adressát neznámý; jak se podobá, pouhá listová formule mimo určitější konec na vloženém lístku.

XXVI. 102a—103b *Dubeczký a Hradecský, de „nisi manducaveritis" de spirituali manducacione.* Nápis tento dvěma jinýma rukama. O adressátech viz svrchu čís. XXIV. Krátký výklad český slov evangelistových o přijímání ve smyslu podobojích.

XXVII. 104a *In adventu episcoporum ad coronandum regem Wladislaum.* Jest to latinské pozdravení biskupů polských, kteří s Vladislavem do Prahy přijeli, aby jej korunovali, což stalo se 22. srpna 1471. Oslovení toto vyšlo patrně od mistrů a kněží Pražských. Téhož roku byl rektorem Koranda (Lib. dec. II, 119). Zajímavo jest, kterak se ti omlouvají, že přicházejí tak pozdě (jak z obsahu řeči vidět, přišli po korunování), i znamenati z tohoto opozdění, jak málo srdečnosti bylo při tomto výkonu slušné zdvořilosti.

XXVIII. 104a—104b *In adventu domini Johannis electi in episcopum Varadinensem 1478 feria II post Ambrosii.* Jest to na uvítání Jana Filipce biskupa, jednatele uherského při smluvách o pokoj Brněnských, řeč jménem university proslovená, jak Palacký V, 1, 158 myslí, od Korandy samého, nebo spíše náčrtek řeči takové.

XXIX. 104b—105a *In adventu secundo 1480 Clementis.* Na uvítání téhož biskupa, který byl v poselství do Prahy přišel, řeč mistrů, v níž tito i národnostního citu Filipcova, rodilého v Prostějově, se dovolávali. I prospěl jim biskup přímluvou u krále, že nedávno uvěznění horlivci aspoň propuštěni jsou na svobodu.

XXX. 105a—105b *In quarto 1488 ante Wenceslai.* Opět vítací řeč latinská k témuž biskupu.

XXXI. 105b—106a *In adventu episcopi Augustini 1482 ante Pentecostes.* Řeč, jak se podobá, mistrů Pražských, kterou přišlého nedávno do Čech biskupa Sankturinského Augustina Luciana na hradě Lipnici (Palacký V, 1, 216) vítali.

XXXII. 106a—107a *Vindicta post commocionem anno 1483 septembris 28 regi Ungarie etc.* Koncept omluvného listu králi Matyášovi zaslaného, kterým bouře Pražská r. 1483 se vysvětluje a odbojníci hájí. Jelikož hned v nápisu přidáno nejasně „principi Mis." a za příčinou postranní glossy „illustris," konečně variantu na konci svědčícího Norymberčanům, možná za to míti, že koncept tento

byl podkladem mnohým listům, jež vítězná strana Pražanů na všechny strany rozpisovala (srovn. Palacký V, 1, 228).

XXXIII. 107a—107b *Comiti Galeoto in Mirandula.* List sepsaný na vyvrácení všelijakých pomluv Čechů pod obojí, jež nepřátelská strana římská po Italii trousila. O biskupu Augustinovi, že jest slušně a poctivě opatřen. Poněvadž na konci listu datum „Prage 1482 in decembre," tenkrát pak vládnoucí v Praze strana nového biskupa, v Králové Hradci bydlícího, hrubě si nevšímala, odeslali list tento patrně mistři Pražští soukromě.

XXXIV. 108a—108b *Uxori Galeoti.* List s předcházejícím zároveň manželce hraběte Galeota zaslaný, v němž pomluvy všelijaké se odmítají a pravověrnost podobojích osvědčuje.

XXXV. 108b—111a *Robertus hec Linconiensis episcopus.* Jest to satyrický list latinský proti přepychu a nevázanosti hierarchie římské, sepsaný neznámo kdy; ale zde připsaný Robertu biskupu Linkolnskému (1235—1253) těmito slovy v explicitu 111a: „Hec Robertus episcopus Linconiensis cognita Romana curia errabunda sub quadam metaphora, ut se intelligat reformetque in melius, ne cadat etc. Dále jinou rukou: Constitutus coram presencia pape non potuit consequi oracione humillima, ne impediatur auctoritate eius in sua diocesi et ecclesia. Rediens in propria tactus egritudine obiit in domino, commissione prius facta, ut hec epistola pape presentetur. At hic Linconiensis allegatur in commentario Thome Aquinensis super de consolacione Boecii in locos nonnullos." Satyrický list tento mezi pravými listy znamenitého biskupa Lincolnského se nenachází (srovn. Roberti Grosseteste episcopi Lincolniensis epistolae, vyd. H. R. Luard v Script. rer. Brit.). Připsán mu zde zajisté jen jako proslulému odpůrci kurie římské. Zajímavo jest zvěděti, že tentýž list Luciperův zapsán latinsky též v rukopise Klementinském IV. G. 31 na listě 77b s titulem: Rex superbie scribit suis filiis, a že zápis tento předcházejí v témž kodexu listy Roberta Lincolnského, které na listě 77a takto se končí: Et sic est finis epistolarum in spe beati Roberti episcopi Lincoliensis. Rukopis tento jest buď z konce XIV. aneb z počátku XV. století. Dále nachází se týž list v rukopise VIII. F. 10 na listech 21—24 s nápisem: Epistola ymaginaria demonis ad clerum. Rukopis tento obsahuje větším dílem spisy proslulého mistra Jindřicha z Langensteina, jinak „de Hassia" († 1397), i pořízen v letech 1440—1450. Také tomuto Jindřichovi připisováno původství satyrického listu latin-

ského, který také několikkrát nachází se v rukopisech Wolfenbüttelských, a tištěn nejprvé v Paříži, potom r. 1507 ve Štrasburku a jinde (viz Heinemann, Die Handschriften d. h. B. zu Wolfenbüttel I, 1, 152). My latinského textu nepodáváme, za to

XXXVI. 111b—115a téhož listu slovný překlad český bez nadpisu. Na vysvětlení některých výrazů přičinili jsme pod čárou znění jich latinské. P. min. J. Jireček (ve Zprávách král. spol. 1876 a ve své Rukověti) jmenuje spisovatelem (nebo překladatelem?) Oldřicha Kalenice z Kalenic a na Škvořeticích, nevíme správně-li, poněvadž satyrický list nacházející se v knihovně Jenské, který takto označuje spisovatele, nezdá se podlé citátu, od Palackého IV, 2, 521 v pozn. z něho uvedeného (tohotoť místa v našem textu ani v latinském ani v českém není), býti totožný s naším. Také Dobrovský ve své Literatuře (1818) nemá oba listy za totožné, nýbrž zmiňuje se o každém zvlášť, o Jenském na str. 236 takto: „der satyrische Brief des Lucifer an den obersten Hofmeister von Böhmen, Lev v. Rožmitál, der um 1478 geschrieben ward. Eine spätere Hand gibt den Verfasser durch diese Worte an: Oldřich z Kalenice z Kalenic (sic Dobrovský) a na Škvořeticích tento list složil.“ V našich textech o Lvu tomto není zmínky. Ostatně tento druh satyry býval již dříve oblíben, jak svědčí r. 1408 vydaný pamflet: „list satanášův k Janovi Dominici, kardinálu Dubrovnickému,“ jenž podlé obsahu, který podává Erler (Dietrich von Nieheim, Leipzig 1887 str. 439) aspoň počátkem svým shoduje se s listem naším. Spisovatelem tohoto jest podlé Erlera jakýs „notarius de Pegalectis.“

XXXVII. 115b—117a *Že pigharti odpierají býti konšelé. Anno 1492 ante palmarum domino Bohuše Kostka.* Krátké vyvrácení této, spisem Říhy Votického „o moci světské“ r. 1485 nejurputněji zahájené a „Radou o konšelství“ r. 1490 (Goll v Mus. 1886 str. 408) vynesené, ostatně od Bratří samých na sjezdu Rychnovském r. 1495 zavržené zásady, že křesťanu vůbec nesluší souditi. Pochybno může býti, vyžádal-li si Bohuše Kostka tohoto poučení od mistrů sám. Týž byl velký příznivec Bratří, i vedl náklad na známou odysseu r. 1491 (srovn. Goll, Mus. 1886 str. 126), i nepodobá se, aby byl mistrů se dotazoval. Spíše pokládati dlužno sepsání toto za žalobu a útok motu proprio od mistrů na bratříky ve formě mírné podniknutý r. 1492, kdy snad ještě nevědělo se, že pan Bohuše jest členem Jednoty, nýbrž kdy se toho obáváno toliko.

XXXVIII. 117a—118b *Sacerdos Martinus Lupáč contra aspersorium.* Jest to velmi zajímavý list latinský kněze Lupáče k nějakému mistru proti užívání kropáče (svěcenin vůbec) v kostelích. Poněvadž v něm připomíná se ještě Jiří z Poděbrad bez titulu královského, náleží sepsání jeho před r. 1458. Kdo by byl adressát, nepovedlo se nám vypátrati, jakož celku porozuměno bude, až známější budou spisy vynikajícího muže tohoto, zejména kodexu Budišínského, o němž Pal. IV, 1, 393. Sepsání české téhož Lupáče o témž předmětě na listě 123a od tohoto latinského jest jiné.

XXXIX. 118b—119a *Johanni Glat*... nebo *Slat*... (Slac...). Jest to list káravý, poslaný jménem university (od Korandy?) jakémus Janovi úředníku městskému, který byv sám někdy studentem Pražským proti výsadám učení tohoto jakéhos bakaláře právně stíhal, ani nečekaje příchodu kr. podkomoří, ani listu rektorova nedbaje. Konečně vytýká se mu nesprávnosť právní procedury také v jiných případech. K věci samé neumíme pověděti ničeho.

XL. 119a—120a *S*(acerdoti) *Thobie responsiva.* Jest pouhá formule listovní, jak se podobá, beze všeho podkladu realního, pouhé stilistické cvičení. Vynecháno.

XLI. 120a—120b *Responsiva Allexandro pro constancia rethorisanti.* List zde celý zpřetrhaný s poznámkou: est ante; srovnej čís. XXI.

XLII. 120b—121a *Excusatoria et grates pro dono.* Také pouhá bezvýznamná forma listovní; ve vydání tomto pominutá.

XLIII. 121a—122a *Ad positum in infirmitate.* Dva listy o témž předmětu (potěcha nemocných z písma sv. a z filosofie životní), svou neurčitostí bezvýznamné; ve vydání tomto pominuty.

XLIV. 122a—122b *Sacerdoti Sigismundo plebano Čáslaviensi de compaternitate.* Týž list, ale celý rumělkou potřený, jako svrchu čís. XVII.

XLV. 123a—124a (Rumělkou:) *List kněze Martina.* (Inkoustem a jinou rukou:) *Lupáč.* (Třetí rukou:) *vo kropáči.* Srovnej latinský list téhož o témž pod čís. XXXVIII. Listy 123—125 jsou do slohy 11 (fol. 120—133), z níž jeden list byl vypadl, později vlepeny.

XLVI. 125a—125b *Sacerdos Martinus Lupáč scribendo cuidam amico ponit et istud inter cetera.* Úryvek latinského listu Lupáčova. Jest to filipika proti té straně kališníků mírných, kteří krom přijímání pod obojí ve všem ostatním s církví římskou srovnati se hleděli. Naproti chabé poddajnosti této staví pisatel horlivosť a neohroženosť, která proti papeži a prelátům náhlé vzplála r. 1408, když studenti známou scénu pálení bull papežských

v Praze provedli. Lupáč sám prý byl toho svědkem přišed právě tenkrát do Prahy. A to prý se událo v době, kdy církev římská všady neobmezeně vládla. Nyní pak chabosť se šíří po dobytých vítězstvích a za krále Jiřího (přidáno: iam rege nostro). Hlavně prý netroufají si více kázati, že není kanonického písma o tom, by sv. Petr byl býval v Římě; které domnění jest prý základ všech nároků papežských. — List psán nejspíš Rokycanovi, když byl tento na pikharty se obořil.

XLVII. 126a—128a *Ad episcopum Augustinum. 1492 in quadragesima.* Pokárání biskupa z jistých neřádů v listě uvedených. Srovn. Palackého Děj. V, 1, 274.

XLVIII. 128a—128b *1492 Quando (ante?) de Hradišť eidem Augustino.* Opětné kárání biskupa pro jakés vykoupení (vybavení) statků v Hradišti, které návodem jeho na úkor mistrů (nebo konsistoře) státi se mělo. O Hradišti jest zmínka již v listu předešlém. Tam totiž vytýkáno biskupu, že sbíral po Čechách „pro sublevacione combustionis in Hradišť." Podstaty sporu neznáme.

XLIX. 128b—129b *Contra adversarios compactata non servantes.* Jak se podobá, nedokončený traktát, nebo spíše náčrtek traktátu, svalující veškeru vinu nedodržení kompaktát na stranu římskou; zároveň krátký přehled dějů reformačních v Čechách od Husa. Jelikož připomíná se tu již třikrát opětované poselství o kompaktáta k papežským legátům do Uher, sluší sepsání toto položiti v pozdější léta vlády Vladislavovy.

L. 130a—131a *De errore dicencium animas non ire ad celum (aut) ad inferos, sed ad receptacula usque diem iudicii detineri. 1505 circa Magdalene.* Nápis rubrikovaný. Krátký traktát tento polemicko-dogmatický neobsahuje nic historického, i pomíjí se zde tím spíše, poněvadž ani není znáti, že by byl namířen proti nějaké sektě v Čechách. Očistec t. zv. zde míněn není.

LI. 131a—133a *De ieiunio et comestibilibus.* Myšlénky zde tytéž, jež shledali jsme svrchu v českém listu panu Vilému Zubovi daném r. 1486 (v čís. XII). Proto otištěn z traktátu tohoto pouze jeden odstavec o tom, kterak Čechům slušně povoleno požívati vaječných a mléčných krmí v postní dny.

LII. 134a—141b *Dies dominicus a christianis est sanctificandus.* Nápis rubrikovaný. Delší traktát latinský neobsahující v největší své části leda známé věci křesťanské věro- a mravouky. Podnět k sepsání vzal auktor od pikhartů, kteří ve svátek nepřicházejí prý do kostelů. Na konci obšírné vypsání všelikerých bludů a neřestí,

jež lehkověrnosť i zlomyslnosť tehdejší Bratřím přičítàla na jich potupu. Pouze tyto částky zde otištěny.

LIII. 141ᵇ—151ᵃ *Odpor proti pikhartským matlokám k žádosti jednoho pána znamenitého.* Jest to polemický traktát mistrů namířený proti nějakému spisu Bratří zejména o svátosti oltářní, který spis, jak se podobá, dokonce tiskem vydán (viz 149ᵇ: „naposledy kdež *skrze impressory* věrné kněžie tupíš"), a sepsaný k žádosti jednoho pána urozeného. Poněvadž o bratřích na konci 151ᵃ se praví, že majíce před kněžími se postaviti... podlé uložení na sněmě (patrně v Benešově r. 1473) z toho se vyvinuli, tito pak téhož roku měli slyšení skutečně, připadá sepsání tohoto odporu v dobu mezi událostmi oběma, kdy totiž slyšení nebylo ještě zabezpečeno. Je-li chronologie listu tohoto námi stanovena správně, plynul by odtud údej literárnohistoricky velmi zajímavý, myslím konstatování inkunabule české z r. 1473, tudíž snad v Čechách nejstarší, a nadto z Jednoty vyšlé.

LIV. 151ᵇ—159ᵃ *Proti jinému pikúsovi bez peřie.* (Nad tím rukou registranta:) *Ad postulacionem sacerdotum Zaczensium responsiva Pikusoni.* Odpověď mistrů k pěti otázkám neznámého Bratra, který položil je ne jako své anebo bratrské ale jako vzaté prý od kněží Táborských sepsání. Mistři vyvracují náhledy v nich obsažené z písma a nadto ze spisů kněží Táborských opravdových (rozuměj mírnějších), uvádějíce zejména delší citáty ze spisu Biskupcova, konečně ze spisů Husových a Matěje Pařížského, který prý byl „dobrý Čech." Kdy traktát tento byl sepsán, neumíme určiti najisto, domníváme se však, že kladouce jej do let 1470 až 1480 nechybujeme, poněvadž spis bratrský, proti němuž namířen, povstati mohl jen v době, kdy dogmatika jejich ještě nebyla dosti ustálena. Důležitý jest list tento citáty ze spisů kněží Táborských, nyní málo známých.

LV. 159ᵃ—163ᵃ *Panu Mikulášovi Trčkovi de malo* (opraveno rubrikátorem v: peccatore) *sacerdote.* Traktátec ve formě listu k Mikulášovi (staršímu-li † 1509, či mladšímu † 1516, neznámo) Trčkovi o otázce v XV. věku v Čechách často přetřásané (zvlášť mezi Bratřími), působí-li zlý kněz při svátostech něco čili nic. List náš má na konci rubrikovaný letopočet 1498; správně-li, jest skoro pochybno, poněvadž tenkrát otázka tato již pozbyla ostří a zajímavosti. Jelikož v listě písař dotýká se své starosti, mohli bychom slušně hádati na Korandu, jemuž tenkrát bylo 75 let. Za tímto traktátem jsou v rukopise našem 4 prázdné a nepočítané listy.

LVI. 164a—167a (Bez nadpisu; počíná se:) *Argute, augur* (opraveno v: auceps) *queris.* Jest to latinská odpověď děkana Hilaria Litoměřického († 1469) k otázce od Korandy česky položené: „kteří jsú ptáci lepší, ti-li, ježto jedie a pijí, čili ti, kteří jedie toliko a nepijí?“ Mnohem pozdější ruka (Balbínova?) nadepsala: Epistola Hilarii contra utraquistas; a druhá s ní souvěká: Fuit decanus in arce. Jest to hádání o přijímání pod jednou či pod obojí v podobě allegorické. Hilarius ovšem shledává ptáky jedoucí toliko a nepijící lepšími. Týž list latinský, stylisticky dosti nesprávný, nachází se ve sborníku Křížově (sign. bibl. Klem. XI., C. 8, fol. 165); my podáváme z něho důležitější různočtení v poznámkách.

LVII. 168a—174b (Nadpis žádný; počátek:) *Nenie ptáčníkuov* a t. d. Replika česká k předešlému listu Hilariovu, v níž ovšem dokazuje se opak. Pisatelem jest podlé udání Křížova, který ve svém sborníku na listech 166—170 repliku tuto též zapsal, Václav Koranda (viz konec zápisu Křížova v poznámce 48). Ze zápisu tohoto podáváme důležitější varianty pod čárou. Ve sborníku Křížově na listech 274—279 nachází se ještě proti replice této latinská duplika Hilariova pod titulem: De avibus responsum doctoris ad replicam Korande telonearii Wiklephite. Zde v úvodě směje se Korandovi, že nerozeznává augura od ptáčníka (auceps). Ostří výčitky této znamenati v opravě původního augur v auceps v čís. LVI, kterou zakryta býti měla chyba Korandova; zároveň viděti, že přepis tohoto čísla stal se hned po zaslání. Allegorickou kontroversi tuto klade p. J. Jireček (v Rukověti) na r. 1465 nebo krátce před tím.

LVIII. 175a—176a (Bez nadpisu původního písaře; počátek:) *Tyto věci dávám napsány.* Pod tím druhou rukou naznačen auktorem Jošt z Rožmberka, biskup Vratislavský, třetí rukou rok 1465 a adressát: královna Johanna. Jsou to z části politické aforismy časové biskupa Jošta, jimiž působiti chtěl na krále Jiřího, a jež, možná-li věřiti pozdějšímu přípisku, zaslal královně Johanně, z části pak odpověď k jistým požadavkům naň vloženým. Formu listu, jak vydavatelé Výboru, kteří je II, 723—726 s chybným letopočtem otiskli, domnívají se, aforismy tyto nemají, nýbrž, jak v úvodě výslovně poznamenáno, napsány byly na různé listy po kusech, aby podlé potřeby buď všechny neb jen některé ukázati se mohly. Z tohoto původního rozkouskování povstal také v našem zápise nepořádek, jehož dobře postihl Palacký, když otiskuje

velkou jich část v Děj. IV, 2, 297 pořádku rukopisného nedbal. Od Palackého máme tamže náležitý k jednotlivým místům výklad.

LIX. 177a—178b *Jošt biskup Vratislavský tento spis poslal králi Jiřiemu léta 1465 po světiem Jiří.* Jest to polemický útok na vývody mistrů o přijímání pod obojí v osmi odstavcích; načež následuje

LX. 178b—181a *Odpověď* (těchto) *na spis Joštuov* v tolikéž kapitolách.

LXI. 181b—182a *Jošt biskup Vratislavský poslal králi Jiřímu tyto kusy.* (Na straně:) *1465 post Johannis. Třináste šprochuov vajovských.* Jsou to přísloví a sentence, sebrané i složené s patrným úmyslem, aby král Jiří v čas obrátil a se smluvil se stranou římskou. Otištěny jsou již v Hromádkových Prvotinách 1814 str. 63, potom ve Výboru II, 727. Název „šprochy vajovské" (v rukp. wagovskych) vykládá se tu = Waidsprüche, zajisté nepřípadně.

LXII. 182a—182b *Odpověď na šprochy* (jinou rukou přidáno:) *Klímovy z Prudovic. Třináste nešprochóv vajovských.* Klíma z Prudovic jest zajisté přezděv „tlustého biskupa" Jošta (srovnej J. Jirečkovu Rukověť). Také odpověď tato mistrů otištěna ve Výboru II, 728.

LXIII. 182b—183a *Item jiný spis o spravedlnosti a nespravedlnosti téhož Jošta.* Schematický výčet užitků spravedlnosti pravé a líčené (barevné) jakož i nespravedlnosti zjevné. Načež

LXIV. 183a—183b *Odpověď* mistrů tolikéž schematická pod názvem: Povahy křesťanské spravedlnosti. Čís. LXIII a LXIV otištěna již ve Výboru II, 730.

LXV. 183b—184a *Aliud responsum na šprochy* (roz. vajovské Joštovy). Odpověď větším dílem rýmovaná, vytištěná již od Hanuše ve Zprávách král. české společnosti 1865, II, 21.

LXVI. 184b *Užitkové pravé viery k svým vyšším, a najviece od duchovních.* Obsahem svým i formou náleží kousek tento zajisté k čís. LXIII. Následuje odpověď mistrů pod titulem: *Skutkové ošemetné viery k svým vyšším a najviec od duchovních.* Jako několik předcházejících listů, tak zvlášť tento poslední vlhkem velmi utrpěl, i vytrolily se z něho celé kusy. Poněvadž poslední věty na stránce této jest jen počátek „Ale mu," vypadl patrně nějaký list poslední.

Kronika. Pan min. J. Jireček vyčítaje podlé zápisků Šafaříkových ve Zprávách kr. č. spol. 1876 str. 87 obsah našeho rukopisu uvádí ještě „Copia epistole, quam mag. Johannes Borotín scripserat Rokycanae a. 1437" jakožto kus do našeho kodexu obzvláště

vložený. Ale vložky této nyní v rukopise není. Zatím otiskl ji K. Höfler v Script. rer. Hus. II, 832.

V následujícím otisku podány jsou jednotlivé kusy rukopisu touže řadou, kterou jdou v originále, s přičiněním ke každému řadového čísla, jež má v předcházejícím rejstříku. V latinských textech ponechána obyčejně orthografie písařova, v českých užito transskripce historikům našim obvyklé, ačkoli vydavatel požadavku tomuto, jen u nás oblíbenému, nerad se podrobil. Četné průkazy biblické, nacházející se na okrajích téměř všech kusů a nejčastěji velmi pobledlé a málo čitelné, vzhledem k historickému účelu publikace této jsou větším dílem pominuty. Přes to přičinil se vydavatel, seč oko a vědění jeho stačilo, aby texty tuto otištěné byly věrné a, pokud při pouhých namnoze konceptech možná, aspoň poněkud srozumitelné. Některé explikativní poznámky přidány zde onde jen pro širší čtenářstvo.

Na konci úvodu tohoto jest mi vzdáti slušné díky napřed slavné král. české společnosti náuk za poskytnutý náklad na toto vydání, potom panu prof. dru. Jar. Gollovi za některá platná pokynutí, jichž použil jsem zejména v úvodě právě dokončeném.

J. J.

I.

1a

Domini Johannis Leporis. 1489.

Poctiví mistři, prosím, toto mé sepsánie přijměte v lásce křesťanské, a ne za učenie, ale toliko za připomenutie; neb já neučený v písmě svatém, ale z milosti božie a z lásky najvyššie ctnosti žádám všem spasenie i všeho dobrého duchovnieho i světského jako sám sobě. Neb spasitel náš ráčil jest to znamenitě ohlásiti onomu učenému v zákoně o té lásce, totiž milování pána boha a svého blížnieho; neb milovánie láska jest, a kdež nenie milovánie, tu lásky také nemuož býti. A zavřel na tom náš spasitel naše spasenie, kdež ráčil řéci: to čiň, a život věčný obdržíš; a viece že na tom založen neb zavěšen jest zákon i proroci. I nebuď vám divno ode mne neučeného, vám mistróm a učeným, toto připomenutie, ano divnějšie od voslice promluvenie ku proroku Balaamovi, a skrze to opatřen z velikého nebezpečenstvie. Milí mistři, pomyslte na to, jest-li jaká láska v této zemi v duchovních i světských. Duchovní toliko řečí maličké zmienky činiece, ale skutečně téměř v ničemž jie nenásledujíce, a jiná písma a naučenie spasitedlné od cierkve svaté přijaté a utvrzené, to potupujíce, ani jeho užívati chtiece, ale pozdvihše sě k luciperově pýše, nechtiece pod poslušenstvím a učením spasitedlném (sic) býti, sami svému rozomu doúfajíce, a diel také z zúfalstvie poblúdivše, i vykládají zákon boží a svatá písma lidem světským k lahodnému slyšení v jiné tomu odporné rozomy. O, těžké zpomenutie na ono písmo: kto se lidem líbí, zahanbeni jsú, neb buoh zhrzí je. Jest-li pak že právě káží o zákonu božiem a písma svatá vedú, ale to zkazí pýchú a neláskú; pýchú, že kázaním svým hledie, aby lid oborem i od jiných far a kazateluov odvrátili a k sobě přitáhli, ne z prostého křesťanského milovánie, ale k své chlúbě a rotné postati v světských a tělesných věcech. O, zlý poklad zemský za nebeské! Nu pak o lásce, jakož písmo svědčí, že bez nie nelze spasenu býti, kde jest ta v jich učení a kázaní? Velé a radie lidu obecnému časté přijímánie velebnú svátost těla a krve pána našeho Ježíše Krista ne z náboženstvie spasitedlného,

ale viece libujíce množstvie z obyčeje a maličko na to šetřiece, by se pak kto i v roce nezpoviedal; pakli sě zpoviedá, ale na zpovědech
1b i na kázaní lidská srdce proti lásce ctnostné a křesťanské*) || zbuzujíce v hněv myšlením a žádostí zlú proti jich vyšším duchovním i světským a je k sobě šafujíce pro své roty, bylo-li by toho potřebie, aby povstali a nelitovali ruce své okrvaviti; a přezdějí tomu: pro zákon boží. O, milí křesťané pomyslte na to, kterak nebezpečně přijímáte bez lásky, bez poslušenstvie, v pýše, v hněvu proti svým bližním a spolukřesťanóm. A byť byla pravá viera, bylit by lepší skutkové. Nu také znáte, že již pohřiechu oborem dali sě kněžie ve všeliké rozkoše tělesné bez bázni božské i bez studu lidského; a když jim k vuoli a jich úmyslu odporno jest, tehdy hned hledie lidi zbúřiti řečí, praviec: pro zákon boží, a i k mordóm ponúkajíce. O, kterak čistým zlatohlavem přikrývají nečisté a smrduté mrchy! Pán Kristus rozkázal učedlníkóm svým, kdež jich nepřijmú, toliko prach z noh svých a ne jiným vybíjeti: a oni pak, ktož jich nepřijímá následováním jich, meči, cepy a palicemi ne z svých ale z jiných spolukřesťanuov vybíjeti,**) odporně proti řeči spasitele našeho v tom i v druhém: mně pomsta, a já odplatím. Nu o stavu pak světském diem: již pohřiechu všecky ctnosti hynú, a všecky nešlechetnosti sě sílé, řiedci jsú ti, z povinnosti křesťanské aby hleděli a pracovali pro chválu boží, pro posilněnie a rozmnoženie svaté viery křesťanské a pro spravedlnosti i obecné dobré; ale oborem pýcha a lakomstvie: nižší vyššie utiskajíce, vyšší poddané své přes spravedlnost a povinnost obtěžujíce a derúce, a což jich deset má, to jeden žádaje jmieti bez bázni božské a bez studu. Povstaly (sic) cizoložstva, oklamánie a násilé panen, vraždy, lichvy, lánie, přísahy, rocenie, poddávajíce se věčnému zatracení i ďáblu sě poručiece; rúcho a chodové oplzlí, a tak i jiné mnohé věci. A z čeho to přišlo a roste? Mému malému rozomu zdá sě, najvíce skrze kněžstvo, že lidem pro své skutky své zlé a rozkoše tělesné hřiechy zlehčili a z bázni a poslušenstvie duchovnieho i světského odvedli. Běda, strach pomsty božie, a již ta věc jest jako před vraty: pohané se přibližují, a domácí Pikharti a velmi bludní se
2a rozmáhají. || A protož, mistři milí, protoť k vám píši, neb vy, jakož jsem zpraven, podlé kněze biskupa všecky faráře a kněžstvo zpravujete v městech Pražských a v jiných městech; pro pána boha buďte

---

*) Na dolejším okrají větším dílem vytrolená a také již původně přeškrtaná poznámka jiné ruky o proroku Balaamovi.

**) Vynecháno: rozkazují.

pilně bedlivi a nelenujte se pracovati v té křesťanské potřebě, abyšte nehřešili tiem hřiechem lenosti na božie službě. Neb v tom veliká jest služba božie, pilnosť a práce pro napravenie a posilněnie v svaté vieře křesťanské, ku poslušenství, k lásce a jednotě v cierkvi svaté obecné. Milí mistři, pomyslte na to bedlivě, kteraké výtržky od té svaté cierkve dějí se, a rozličnì bludové povstali a vždy viece a viece povstávají, a mnozí netoliko v kacieřstvo ale i v bludy pohanské vcházejí. Jakož pak i to nové nenie, neb o tom mnoho čtete, kterak i v jiných rozličných zemiech takoví bludové pozdvihovali se, a potom vždy někteří k jednotě a poslušenství cierkve svaté obecné napravili se, a kteříž se nenapravili, ti zpohaněli. Nu milí mistři, to viete lépe nežli já, že se o tom píše pokládajíce téměř za najtěžší věc samému se člověku poznati; i múdří některé věci na jiných potřebně poznají, a sám túž věc do sebe maje nebude uměti ani tbáti se v tom poznati. I co to činí? Mněť se zdá že najviece to: ktož svému smyslu nad jiné úfá, a podlé rozkoší tělesných se miluje, v tom milování a rozkoši se oslepí, diabel ohluší k slyšení zprávy od jiných, a svět zaneprázdní. To jsú ti tři naši velicí nepřietelé a škodní. Divná věc jest, že všelikterací řemeslníci, slyšiece o sobě pověsť || lidskú, že nejsú dospělí v svém 2b
řemesle, hned nemeškají dobře pracně a daleko vandrovati k naučení dokonalému toho řemesla; toto pak řemeslo najpilnějšie duchovnie v svaté vieře křesťanské že se zanetbává naučenie přijieti. Neb to řemeslo viery obecné svaté, viery křesťanské tělo a statek posílí a duši spasí. Nu milí mistři, prozřete ve jméno božie, a s pilností snažte se o ty bludné Pikharty, nemeškajíce spaste duše jich i také své navedením a naučením spasitedlným. Ale zastienie-li se tiem, jakož slyším od jiných, že pravie tak: kterak my máma (sic) od mistruov kolejí Pražských slyšenie a napravenie přijieti, a abychom jich poslúchali, a oni sami nechtie v poslušenství státi? A také to, což za vieru držíme, to od nich některých sepsánie a naučenie máme; i nechť se sami, kteříž jsú v tom pevnější, napravie, a potom lépe budem od nich naučenie spasitedlné přijímati. I potřebie jest vám a velmi vystřieci se od toho zlého příkladu a od té biedy, kteráž vyslovena ústy spasitele našeho: bieda tomu člověku, skrze kohož pohoršenie přijde. I lekám se, přijde-li jich slyšenie a hádanie před vás, že proti nim těmito kusy a příčinami neprospějete, když dějí: „Vy chcete, abychom u vašem poslušenství stáli a od vás zprávu brali, a vy sami odřezali jste se a vystúpili z povinného poslušenstvie ustanovenie božieho a zřiezenosti cierkve pána Ježíše Krista; a svým učením, kázáním || 3a
i zpievánim zhyzdili jste nám a i podnes hyzdíte a dopúštiete hyzditi

[illegible]

[illegible] že máte povinnost, ale [illegible] v tom se [illegible] a účtovej čím [illegible] k zatracení. Milí mistři, vy lépe viete [illegible] ale já nynie jakýs tento kus připomínám, že za starého zákona oběti židovské byly velmi slavné [illegible] oběti křesťanské těla a krve pána [illegible] Krista. Co pak Samuel prorok řekl k Saulovi králi? Bohu prý, že viece chce poslušenství nežli oběti. Nu tehdyž u figuře pán buoh předložil poslušenstvie nad obět; nynie pak nad to k této pravdě a oběti přeslavné, děje-li se proti poslušenství, bojím se, že [illegible] milému pánu bohu, a viece nynější mohli by karáni býti od Samuele proroka nežli tehdáž král Saul. Nu milí mistři, pomysltež na to, z čeho tito bludové pikhartští pošli. Z jiného nic než toliko z vás, aneb od náměstkuov a předkuov vašich, jenž žádajíce z pýchy pochvalu mieti v učení svém a chtiece po sobě rotu mieti i oddělili se a odstúpili od jednoty obecné cierkve svaté a poslušenstvie stolice apoštolské, a nad to ty všecky úředníky a správce té apoštolské a římské stolice tupiece a hanějíce. Oni pak Pikharti tiem příkladem vaším též ty také všecky potupují, i vás také, a přičiněnjíce vám jméno bludné a posměšné „kališníci“. Nu vzali jste sobě také tu věc v rozdvojenie, ježto jest jedno, a křesťanská viera děliti se nemá ani muož,

totižto tělo a krev pána našeho Ježíše Krista; zakládáte v svém úmysle na tom čtení svatého Jana: jediné leč budete jiesti tělo syna člowěka a krew jeho píti etc. A tu jest řeč || pán Kristus mluvil ku 4a
pohoršení židovskému, ale apoštoly své v tom ráčil opatřiti a řka: řeč, kterú jste slyšeli, duch a život jest, a dále: vám jest dáno znáti tajemstvie božie, ale jiným u přísloví, aby vidúce neviděli a slyšiece nerozoměli. I neslušie žádnému křesťanu v tom židuov následovati. Ale mnozí nechtie na to šetřiti, co ve mnohých miestech jest řeč božie: já jsem chleb živý, kterýž jest s nebe sstúpil; jestli že kto bude jiesti z toho chleba, bude živ na věky. A mluvě k uobci ráčil jest připomenúti figurú řka: ne jako otcové vaši jedli jsú mannu na púšti a zemřeli jsú, ale ktož bude jiesti tento chleb, bude živ na věky. Hle figura na manně, kteráž byla suchá, ne mokrá, ale proto měla nasycenie a chuť všeho jiedla i pitie. Nu vezměte figuru lidu obecnému na beránku! Nu vezměte figuru kněžskú na mokré oběti. Již pak v pravé křesťanské pravdě veliký jest rozdiel a má býti při té velebné svátosti mezi obětujícími, totiž kněžstvem, a mezi přijímajícími, totiž lidem obecným, ano pán Kristus ráčil ukázati veliký rozdiel mezi apoštoly svými větčími na poslednie večeři zdělav je kněžími a poručiv jim to svaté obětováníe, a mezi obecnými, totižto menšími úředlníky v Emaus přijímajícími. A pak, milí mistři, znáte to dobře, že takové věci vysoké poručeno jest cierkvi svaté obecné sboru křesťanského řéditi, a nám poslúchati spasitedlné jest; a die-li kto: viece slušie boha poslúchati nežli lidí, i ovšem, ale proč ta řeč jest spasitele našeho: ktož || vás 4b
slyší, mne slyší, a ktož vámi zhrzie, mnú zhrzie? A svatý Petr s jinými apoštoly majíce tu moc od pána Ježíše Krista, nerušiece viery ale posilňujíce, vidúce a znajíce toho křesťanské vieře potřebu i přestúpili přikázanie božie, totižto v tom, kdež jim přikázal řka: jděte a křtěte ve jmě otce i syna i ducha svatého; a oni dlúhý čas proměnili tu formu a křtili i kázali křtíti: já tě křtím ve jméno pána Ježíše Krista. A ktož by tehdyž byl ten zprotivě se poslušenství apoštolskému a řka: viecež já chci poslúchati boha nežli lidí Petra a Pavla, a přes to křtil tú formú, kterúž pán Kristus vyslovil, nebyl by tehdyž pravý křest pro tu pýchu a neposlušenstvie, dokudž jsú světí apoštolé v túž formu zase nenavrátili. I znáte to, milí mistři, že jest cierkev svatá, to jest sbor křesťanský, veliké moci, neb jest toho pán Kristus svú řečí ráčil potvrditi a řka: s vámi jsem až do skonánie světa, i neslušie se tomu protiviti, ale odtud, od matky své, slušie křesťanuom naučenie bráti. Jakož pak vám známo jest, když které concilium jest, že bude pospolu na několiko set mistruov a do-

ktoruov ze všeho křesťanstvie, což najmúdřejších a najučenějších v písmě svatém i ve všem umění jest, i byli jste aneb vaši staroši od toho svatého zboru Bazilejského obdržali z poslušenstvie lidu křesťanskému, obyčej majícím a s náboženstvím žádajícím, rozdávati a přijímati pod uobojí zpuosobú tu velebnú svátost, totižto tělo a krev pána našeho Ježíše Krista; neb mistr Jan Rokycan se všemi mistry a kněžími jemu poddanými přistúpili a podnikli i vysoce slíbili ve všem držeti a za-
5a chovati || to svaté poslušenstvie. A stálo tak velmi dobře drahně lét v městech Pražských i po všie zemi, že duchovní i světští měli se v božské lásce beze všech sváruov a hádek, a oboji kněžie slúžili při farách ve všech kostelích, a jakž kto z uobecných světských lidí měl obyčej a žádost pod uobojí neb pod jednú zpuosobú, tak jim jest svobodně dáváno. Až pak v prodleném času diabel, nepřietel lidského pokolenie, žádaje vsieti v křesťany, zvláště v duchovnie pýchu, nelásku a nesvornost i zbudil duchovnie kázaním proti sobě a proti těm slavným kompaktatuom neb smluvám, že z nich i z poslušenstvie vystúpili, a z toho opět vešlo v ruoznici a v pohádky. A dřieve vždycky při každém sjezdu s pilností mluveno, aby kompaktata byla držána a zachována: ale již ižádné zmienky o to nečinie, než každý, jakž kto chce, k svému rozomu viery sobě bludné vymýšlejí svobodně, jakož již několikeří bludní Pikhartové povstali jsú. O milí mistři, rozpomeňte se na to s boží pomocí, co vám přísluší, a kterú v tom povinnosť máte, a v lásce upokojené, ne v horlivosti, toto mé sprostnie a hlúpé připomenutie přijměte, a nelenujte se na božie službě v tom velikém smrtedlném hřieše; neb jest největčie služba božie o vieru svatú křesťanskú pracovati. Vy, mistři, v této zemi vezete ten vuoz viery, převrátili jste jej: boha-dle vyzdvihněte jej zase, pracujíce bez hněvu a horlivosti, ale v lásce křesťanské, připomínajíce sobě často čtenie pána našeho Ježíše Krista o lásce a epištolu sv. Pavla a doktory svaté vše o lásce, že žádní skutkové dobří bez lásky nic platni
5b nejsú k spasení. O hrozná věc, kto se na to chtie rozpo- || mínati, že té spasitedlné lásky velmi maličko křesťané v této zemi mají, a zvláště mezi duchovními; ktož jim k jich vuoli nechtie folkovati, že hned proti nim búřie; a v tom skrze ně zbúřením (sic) což se mordy křesťanské krve prolé a na statciech oblúpením zchudie, z toho sobě nechtie svědomie žádného učiniti; ale vždy proto úrup[illegible] věci předse vedú chtiece a žádajíce, aby jich všichni poslú[illegible] oni žádného. O, škodná, zatracená pýcho! I udělali skrze s[illegible] rozdvojenie mezi lidmi křesťanskými dvojiece to, což jest j[illegible] tělo a krev pána našeho Ježíše Krista pod podstatú ch[illegible]

menšie částce a též pod podstatú vína i v najmenšie kruopičce, a tak i po všem světě od řádně svěcených kněží křesťanských, posvěcujíce tu velebnú svátosť, a rozomem křesťanským i věrú ne svátosť ale pravého živého boha a člověka, proto množstvím těch kněží té velebné svátosti nic nepřibude a v malosti kněží až i od jediného kněze nic neubude; neb jeden buoh v své moci a slávě jest jako jedno slunce, kteréž po všem světě svietí. Nu milí mistři a kněžie, kterak jste z rozomuov vystúpili, že jsúce povinni svým učením, radú a kázaním lidi křesťanské v lásce, v jednotě a v poslušenství držeti, a vy pak tú velebnú svátostí rozdvojením neopatrným je rozdělili, tú dobrú a dokonalú milostí zpětně uvedli jste v mordy a v hněvy, v závisti, v sváry, v nelásku. I pomyslte na to, byť to rozdvojenie bylo z vuole božie, rostloť by ve všicku ctnosť: ale co z toho jste přivedli proti zákonu božiemu, proti přikázaní božiemu, proti lásce, proti poslušenství? O bieda vám, mistři a zákonníci etc. || Řeč božie, a viece 6a
opět: blahoslavený, ktož se nade mú pohoršovati nebude. Znáte to: ktožkoli přijímá tu velebnú svátosť buď pod jednú nebo pod uobojí zpuosobú lásky nemaje, ale rotná a búřlivá kázanie slyšiece, v hněvu naplněni jsúce proti svým vyšším i spolublížním křesťanuom, že v smrtedlném hřieše přijímají. O bieda, ano té hodiny v myšlení jsúce, by mohli dojíti papeže neb kardynála neb biskupa neb mnicha, že by jeho hned rozsekali. O toť nepřivodí ta dobrá milosť ale z prohřešenie diabel, a promění se to přijímánie v Jidášovo přijímánie. Milí mistři, veďte lidi k lásce, k jednotě, k svornosti a poslušenství svatému, křesťanuom povinnému. Také se na to rozmýšlejte, že přijímánie té velebné svátosti buď pod uobojí neb pod jednú zpuosobú neruší viery, když jedno jinak pravú a pevnú vieru má k té velebné svátosti: ale ta viera bludná od těch Pikhartuov ruší vieru, neb o té velebné svátosti bludně věřie od obojích kněží posvěcujících. O milí mistři, pro pána boha, pro povinnosť křesťanskú a pro své i všech vámi (sě) zpravujících křesťanuov spasenie hledajte, myslte a jednajte k srovnání křesťanskému o to, což jest jedno, děliti se nemuož, a povstaňte proti těm bludným Pikartuom, dokudž se viece nerozmohú; neb již velmi mnoho rozličných bluduov vymýšlejí. Ale proto i to povstánie proti nim aby bylo z lásky křesťanské, neb máme milovati v pánu bohu všecky, netoliko křesťany ale i kacieře i pohany i židy; neb dnes bludný a zajtra z milosti božie muož býti právě křesťanský; a máme všickni duchovní i světští snažnú pilnosť i o ně mieti, o jich spasenie etc. Nu milí mistři, ještě vám při- || pomenu tři kusy sprostně k va- 6b
šemu vyššiemu rozomu. Proč nemáte a nedáte mieti k spolukřesťanuom

lásky k těm, kteříž z viery a poslušenstvie přijímají tu velebnú svátosť pod jednú zpuosobú? Ano mezi vámi mnozí jsú, toliko řečí ale skutečně nepřijímavše od svého dětinstvie, a někteří od několikonádsti lét, a jste (rkp. ješte) proto na ně laskavi: „nu bludně“ mluviece, „ale bez pohoršenie viery“. By pak bylo méně milostí pod jednú než pod uobojí, i zda by nebylo lépe něco než nic? O, jak diabel to rozdvojenie chytře v křesťany vsěl, jako i nynie skrze ty Pikharty, pod pokorú lidem oblibující bludy rozličné, a zastienil pokorú zevnitřní velikú pýchu vnitřní! Nu druhý kus: že ktož přijede neb přijde mezi vás zmatečný u vieře, Řek, Rác neb Raus, jak je ctíte a lásku k nim okazujete s hřiechem, potvrzujíce je skrze to laskavé obcovánie v jich nedóvěře. A pak když mezi vás přijde spolukřesťan viery pravé, jediné že přijímá pod jednú zpuosobú, aneb kněz neb mníšek, jakú k nim nekřesťanskú ne lásku ukážete, ale hned hledíte jeho pohanbenie a s hněvem a útržkami i s haněním vyhnati. O lekajte se toho, jaká to křesťanská, ale právě řkúce nekřesťanská láska jest! Třetí kus: Milí mistři, pomyslte i na to, jest-li to z křesťanského běhu, v čemž najvyšší preláti cierkve svaté i otec svatý papež moci nemají, mnicha svléci z jeho rúcha neb habitu proti starodávniemu ustanovení otcuov svatých a zákonuov zaslíbených a zapřísežených těžkými přísahami:
7a a vaši pak proti tomu, kterýž mních pro neřád z kláštera || uteče, hned jej s radostí přijmú a z toho rúcha neb habitu svlekú, a oblekú v jiné rúcho, světského kněze z něho udělají; a tomu mnichu, by pak byl najhorší pro kteréžkoli neřády z zákonu vyběhlý, přezdějí hned, že poznal zákon boží. O, hřiešná a posměšná věc, ten jeho neřád a pýchu a neposlušenstvie přirovnávati ku poznání zákona božieho! Nu kde tu moc vzali? Ale to jiné nečiní nežli diabel a pýcha jeho, jenž hledí vždycky rušenie pokoje a všech zákonuov ustanovených od otcuov svatých. I milí mistři, vezměte to sobě, podlé rozomuov vašich potřebnějí a šíře porozomiete i v té věci, jaké jest to zprotivenie proti zřiezení křesťanskému. Nu milí mistři, pán buoh mé svědomie zná, že toto mé připomenutie sprostnie ode mne neučeného vám mistruom vtipu a učenie velikého nenie z úmysla utrhavého ani k zlehčení vašemu, ale z prosté lásky křesťanské, žádaje, aby povinnosť vaše na ty potřebné křesťanské kusy šíře, rozumnějí a vtipnějí rozmýšlela, a vedli k lásce, k jednotě a poslušenství pro spasenie své i nás všech spolukřesťanuov. A když to i jiné křesťanské řeči a psanie k sobě v lásce přijmete bez horlivosti a hněvu, i to maličké připomenutie z milosti božie muož hnutie býti k dobrému. Pakli s hněvem, pomněte na to, žeť se zaneprázdní hněvem veškeu rozom podlé toho

písma: v zlobivú duši nevejde duch múdrosti, a opět jiné: hněv překážie umu aneb rozomu, aby uměl rozeznati pravé. Vy pak tomu všemu lépe rozomiete nežli já neučený; i prosím, pochybil-li bych v čem, nemějte za zlé; nepřišloť by mi to z vuole ale toliko z sprostnosti; neumiem písma a učenie etc. || Posilniž nás všech a potvrď 7b
u milosti své svaté a v lásce křesťanské i ve všem dobrém a spasitedlném blahoslavená a najsvětějšie trojice svatá, jeden buoh nerozdielný Amen. Milí mistři, pracujte a choďte po světle, dokudž je máte, aby vás tmy nezasáhly k starosti zemdlené v rozomu a potom smrť bez užitku křesťanského potomním. A také rozmyslte se na to, že jest jedinká viera obecná křesťanská, a jinéť jsú všecko výtržky, jakož ti Pikarti bludní chtie sobě novú vieru zamýšleti. Ale psáno jest: jeden buoh, jedna viera, jeden křest etc.

II.

1493. Principium istud ad precedens responsum, quod fuit 1489 et sic post 4 annos datum.

Urozený pane, pane milý! Již jsú čtyři leta minuly (sic), když nám dodán byl list Vašie Milosti dobře obšírný a dotýkavý v rozličných běziech. Na ten měli jsme odpis pohotově, avšak rozmyslyvše sě jeho jsme neposlali, abychom odpisujíce, jakž potřeba a miera káže, Tvé Milosti nehněvali, a také abychme z nesnadného snadné učinili, a v nepokoji neb v puotkách pokoj, což na nás jest, zachovali. Ale poněvadž Tvá Milosť opět nám jiný spis velmi dobádavý po panu Janovi pana Albrechta Vojieře synu ráčila poslati tu neděli před vánoci, a snad za dar štědrého večera: nemámeť z čeho děkovati, neb takový nám sě nehodí, poněvadž nenie k užitku ani k vzdělání. I nechavše ještě odpočívati v pokoji toho spisu poslednieho teď Tvé Milosti na první list odpověď posieláme, aby aspoň, o nichž slyšíme, pomlúvánie a domnievánie, jako bychme neb nesměli neb neuměli odepsati, přestalo mezi lidmi. Pakli na tom neráčíte dosti mieti, odpišemeť takovú měrú, jakúž nám jest měřeno, se vší dostatečností a nad to. Jakož nás zpravují, že své spisy rozhlašujete i rozpisujete, i my svuoj odpis netoliko psáti ale i vytisknúti pro širšie oznámenie způsobíme, jakž uzříme, aby v potomních časiech Vašie Milosti spis a náš odpis čtúce lidé jedni sobě za naučenie a jiní za kratochvíl to obrátili a přivedli. Toho pak odpisu našeho jest tato forma.

III.

Responsum super scriptum precedens. 1489.

Urozený pane, pane milý! Když jste ráčili byli psáti, neráčili ste položiti pozdravenie žádného, snad aby sě naplnilo, což psáno v žaltáři takto: i nepověděli jsú, kteříž pomíjechu: požehnánie božie s vámi, požehnajž nám hospodin z své milosti. Ale my zachovávajíce slušnosť příhodnú pravíme: daj pán buoh Tvé Milosti svuoj zákon milovati, po cestách svých přikázání choditi a uměti rozeznati mezi lidským ustanovením a božským k spasení věčnému. Již čas pominul dobrého prodlenie tomu psaní, kteréž nás došlo, ač nám prvotnie nenie dodáno, také ani kto sě jest podepsal, ovšem ani pečeti pro jistotu nebylo přitisknuto. I nevidělo sě nám s odpisem kvapiti z jistých a hodných příčin. Nynie pak majíce toho lepší duovod, že od Vašie Milosti ten spis pošel, odpišeme, jakž potřebnosť toho v sobě zavierá, aby odstupilo domnievánie, jakoby tomu spisu dosti velikému pod jménem neučenie nemohla odpověď dána býti podlé
8a miery přítrefná. || Nu že ráčili jste psáti jako učeným neučený, ne za učenie ale připomenutie, dobře obšírně o rozličných kusiech nebo běžiech, a to z lásky a z milovánie. Že učeným, ovšem, ač jsme drahně sě naučili v rozličném umění, však nejsme tak dokonalí, bychom uměli neb znali všecko. A protož nestyděli bychom sě, ale s milostí přijali naučenie dobré, věrné, pravé a nade vše spasitedlné, čemu bychom nerozoměli, a zvláště kteréž by pocházelo z upřémnosti a k dobrému konci; an jeden mudřec učený pověděl: by jednu nohu měl v hrobě a druhú stál nad hrobem, ještě by sě učiti chtěl. Že neučený ne za učenie, neodporně tomu věříme, neb písma v spisu přivedená ve mnohých miestech ne tak mají vzata býti podlé pravdy, jakož toho zřejmě bude dotčeno. Také pořádku slušného není zachováno, poněvadž počna o nejednom už o jiném vtrúšeno daleko od prvnieho, a potom opět o témž dotýkáno a opětováno. A v tom: abychom snesli jako Balaam od voslice k výstraze, to přirovnánie k voslici z neučenosti pošlé po těch povahách, kteréž oslice měla, nemuož býti příhodné ani příjemné. Nebo ta voslice jsúci bita bez viny od Balaama, poněvadž anjel boží bránil jí upřiemú cestú jíti, nebo božieho hlasu (nad tím: vuole) neposlúchal, i promluvila svú potřebnosť bez haněnie všelikterakého. Ale pan Jan nemaje od Ab (sic) žádné úkory ani v slovu ani v skutku i ráčil psáti, an sě netoliko cti, dobrého jména neb pověsti, kteráž převyšuje drahé věci, dotýče, ale potupenie od lidí dobrých i od samého boha, jakož

toho dotknúti nebude obmeškáno. || [Protož*) bylo lépe nechati při- 8b
podobněnie k voslici, ale radší k zajieci nebo k lišce, jakož i pán Kristus Herodesa ráčil přirovnati k lišce. Proto k zajieci, neb zajiec nahoru běží převelmi rychle a nemaje tu pastvy, ale doluov, ano té tu dosti, toho spěchu nemá. Tak pan Jan oddal sě jako bez úzdy o některých věcech, o nichž dolejé připomenuto bude, psáti, a neučiv sě tomu ani maje dostatečnosti, i opustiv, což jest nízkého a pokorného, jako nečiniti křivdy jinému řečí ani skutkem, pomáhati spravedlnosti obecného dobrého i osobnieho a nedopúštěti . . . An od prvnieho odvodí a k druhému radí s. Pavel a řka: ne vysokých věcí smýšlejíce ale nízkým povolujíce, aby bylo zkaženo.**) Proto k lišce: liška chytrá jest a lezúci tiše, jako by jí nebylo do něčehož, i hledí zahubiti slepice i kohúty. Pan Jan založiv své psanie na upřiemnosti přátelské k vzdělání, jako by pošlo z medunného kořene, a potom vylil báni hořkého lupene k útržkám, k hanění i potlačení, nemaje na to jistoty ani duovodu žádného, nebo v pravdě tak sě neshledává. O, neslušie takový běh na pána tak urozeného a v koruně české znamenitého.] ***)

Že pak z lásky a milovánie. Ač nám nenie neznámo, že milost, milovánie i láska k rozličným věcem neb k rozličnému zření sě připisují, však v dobrém rozomu v písmiech svatých jedno za druhé častokrát sě béře, všecko obrátiece k ctnosti. Než (nad tím: ale) že milovánie i láska přečasto vystupuje od ctnosti z převráceného rozomu, vuole a smyšlovánie, a protož nejsú ctnosť ale hovadnosť a nepravosť; jakož když zlosyn zlosyna, frejieř frejieřku, krčemník krčemníka a tak dále miluje. To milovánie nenie ctnosť ale odporno ctnosti, z něhožto od pána Krista nebude odplata, ale jistá a těžká pomsta. || Jest 9a
kromě toho láska, jenž jest pravá ctnosť. O téť praví s. Pavel: by do sebe mnoho znamenitého měl člověk i divného, nic platno nebude, když by sě lásky nedostalo. V čem pak ta láska záleží, týž s. Pavel praví: láska trpěliva jest, nezávidí, nečiní převrácenie, nenadýmá sě, nehledí což svého jest, nepopúzé sě, nevymyšluje zlého, neraduje sě nad nepravostí, ale spoluraduje sě pravdě, všecko snášie, všecko věří, totiž což od boha jest vydáno, a láska nikdy nevypadá etc. Pane milý, když v tyto povahy k lásce potřebné

*) (Na horním okrají psáno a nejisto, kam patří): věda, an mnoho běží v české zemi zlého, cizoložstva, lichvy, tancové, han špílenstvie i jiné zlé, jakož sám toho v svém spisu dotýče — a nevieme, by to zlé na svém panování stavoval a moha aneb jinde proti takovým zlým se zasazoval.

**) rkp: zkazeno.

***) Co zde v závorkách, jest v rukp. přetrženo.

nahlédnete a jich pozorovati neb vážiti (budete) z jedné, a strany z druhé k svému nám psaní, jehožto, jakož máme za to, přépis máte zuostavený, naleznete, kterak daleko jedno od druhého, nébrž dále než bielé od černého a sladké od hořkého; a tak že láska s tiem písmem sě nesrovnává, ani jest pošlo z lásky. My přes to nechtějíce panem Janem pohrdati ani v lehkosti mieti, když bychom nic neodepsali, i odpisujem, což muož slúžiti k pořádnému odpisu, odpověď přirovnajíce k otázce. Pakli co bude, jakož bude, dokonalejšieho z hodných a pravých duovoduov buď z zákona božieho buď z písem s. doktoruov buď také podlé rozomu pravého postaveno, dobrá duše a rozum ušlechtilý to přijme, bude-li chtieti, k svému dobrému. Toho také žádáme, abyšte ráčili naše psanie s dobrú myslí přijieti a vážiti střiedmě ne k tomu, což sě oblibuje podlé těla, což časem v obyčej zašlo, neb což jest z domněnie a nejistoty, sě tahnúce, ale což z viery a z pravdy zákona božieho jest, prvotnie cierkve svaté, svatých doktoruov starých, také i věrné a jisté spravedlnosti, tomu povolujíce. Když na
9b to || z obojie strany uhodíme, nebude potřebie mnohých pohádek ani odporností dotýkavých buď v řeči, v písmě nebo v skutku, ale ujmúce rozum, paměť i vuoli ku poslúžení vieře Kristově podlé té viery dobře živi budeme, dobře staneme a přístup mieti budem k spasení blahoslavenému. Již po té nápovědi z té lásky nehlubokého kořene co jest vyskočilo ratolestí křivolakých a pupencuov neužitečných, cesta jest přistúpiti, a najprv kdež téměř všecken špic neb útok na mistry a kněžie sě obořuje, a jim sě připisuje, že by k búřkám kázali, k mordóm ponúkali, aby nelitovali lidé svých rukú okrvaviti, mečem, cepy, palicemi, ne prach svých noh vybíjeli, ale krev z jiných křesťanuov vylévali, tak že by papeže, kardinála, biskupa neb mnicha rozsekali, by koho v své moci mohli mieti etc. A z té příčiny přidána odplata: bieda vám, mistři a zákonníci etc. Těžkéť jest toto narčenie a hanebné, nebo mnohé, by tak bylo, bylo by pomsty hodno. Ale do nás toho nenie, ano, bychom mlčeli, nebo nic neodepsali, sami skutkové svědomie vydadie na odpor tomu narčení. Také pan Jan za svého věku, by na našem býval kázaní, toho, což jest psal, neshledal by. Jest-li pak že to ráčil psáti z samého domněnie, to domněnie mělo zadržáno býti podlé naučenie mudrce Katuna: nejisté také věci a kteréž jsú v pochybení, v lepší stranu měly obráceny býti. Pak-li z osočenie lidského snadně tomu uvěřil bez uptánié věrného, toť sě lehkosti srdce připisuje. Pak-li zlosť v tom pracovala z samého smýšlenie, co muož převrácenějšieho
10a býti? Mnohá voda to bude moci sotva smýti, pán buoh rač odpustiti. || Jest-li pak že pro časy předešlé, kdež jsme my nebyli, to sě nás

dotýče, mělo to jinak obkročeno býti, aby sě nás chybilo. Nebo což sě napsalo, to bude trvati, a nejeden to čta nebo slyše o nás to súditi a držeti bude nadarmo a křivě. Ale kto tiem vinen budě, ten to ponese. Nébrž by bylo před súdem lidským, kdež ne po osobách ale súdie po pravdě, a kdež ne srpem ale loktem měřie, takový pro narčenie bez duovodu ne čest ale hanbu, ne zisk ale škodu, a snad i jinú pokutu musil by nésti. Avšak o časiech minulých tiem střiedmějie připomenúti hodno. Máme v kronikách, i také jsme od lidí hodnověrných slýchali, že Čechové skrze kázanie zákona božieho věrné ten oblíbili s milostí, a podlé toho živi chtěli býti pokojně, prohlédajíce k svému spasení. Tehdy nepřietel lidský jako lev řeva, an mu ubývá jeho kořisti, i zbúřil domácie i cizozemce, že proti Čechóm povstali, tak že duchovní vojny posvěcovali, kříže vydávali, a sami u vojště ku ponúkání bývali, světští rozličnými úklady, falšem, válkami, záhubami, mordy zahladiti chtěli, což pánem bohem zřiezeno a ustanoveno. Ale když ruka božie ráčila pomocna býti, malým stádem veliká vojska a často byla poražována i zahnána, že nechtělo se jim na tu žeň, kdež sě nadáli poklidi ti, vykročiti a vystrojiti. Neb jakož přísloviе: byl Havel syt múky. Pak měli-li jsú sě Čechové brániti? Ač || práva dotýkají světská i duchovnie, že proti moci mocí slušie 10b
odepřieti, ale s. Augustin to pokládá, že křesťané války neb bojuov nemají zdvihati, ale jim, a tak útoku mohú odepřieti. Než že bývali a jsú lidé, kteříž v oku ciziem drástu znamenají, a v svém břevna nechtějí číti, jakož sě tak stalo za slavné paměti Jiřieho krále, proti němužto, an sě poddával ke všemu rovnému (?) a tomuto království prospěšnému, někteří proti svým přísahám, proti své cti, proti zemským právóm sě svévolně zdvihše a zpurně zprotivivše úklady, potom války zarazili, zemi hubili, děti, ženy, chodce etc. mordujíce, ano i v Soběslavi kněze našeho jednoho pro vieru upálili, cizozemce s kříži uvodili. A duchovní, jako napřed římský biskup a jeho maršálkové, listy k tomu vydali a rozpisovali, ano i mnišie na záhubu jezdili, děti mordovali a .... ruce*) .... z takového rekovstvie. Domácí pak jsúce od krále Jiřieho jakožto doktorové jím zvelebeni s hradu Pražského kradmo ušli, k tomu zlému ponúkali sem i tam jezdiece. A nad to když hnali stádo, někteří z té roty kropáčem pokropovali ta hovada z klatby propúštějíce. Toť té milé cierkve řád a láska, i jest co pochváliti, ktož by zapomena sě nad svú duší temnosti světlem chtěl nazvati a zlému dobrem přezděti. Nadejdúť (psáno „naydey-

*) Nečitelno.

duth“) odplatu, kdež za tisíc jednoho odpoviedati nebudú moci. Co pak as z toho mieti budú oni i sami i jich potomci? Toť kroniky ještě sě o tom spisují a zuostavie ku památce. Ó by bylo k tomu prohlédnuto, snad ne tak snadně bylo by dotýkáno. Ale oko nevidí samo sebe, a ač jinde drástu z převráceného kořene, jakož sě zdá a líbí, v ciziem voku znamená, ale v svém, an je bode, břevna čiti
11a nechce. || Na jiných miestech téhož spisu pokládá sě, ne pospolu ale na ruozno, že bychom kážíce o zákonu božiem a písma svatá k tomu vedúce i nakazovali tu pýchu a nelásku, odvracujíce lid od jiných far a kazateluov a k sobě přitrhujíce k své chlúbě a postatě rotné; a že písma od cierkve svaté vydaná potupujeme a jich užívati nechceme; že svému rozomu doúfajíce z zúfalstvie poblúdivše i vykládáme písma v odporné rozomy tomu písmu, a tak řečí toliko o lásce že bychom dotýkali, ale skutečně téměř v ničemž nezachovávali etc. Tento nárok ne méně menší (sic)*) přednieho, neb první bytu tělesného neb osobnieho sě dotýče, tento viery a lásky, jimižto duše má živa býti, jestli že dobrého skončenie žádá požíti a života blahoslaveného dosáhnúti. Nebo bez viery nelze sě bohu líbiti, a v lásce konec božských přikázaní a ustanovení jest složen. I odstupiž to od nás, bychom buď proti vieře Kristově buď proti lásce zřiezené měli sě odporně neb zlostně. My vědúce, že viera jest z slyšenie a slyšenie skrze slovo Kristovo, tu jsme vieru z obdařenie božieho oblíbili, rozomy své zujímali, abychom té vieře byli pomocni posluhováním podlé povolánie neb úřadu svého. Ač i to známe z písma, že ne všem všecko sě líbí při vieře, jakož pak když pán Kristus i jeho apoštolé zvěstovali vieru, i což příslušie k vieře, ne všem sě líbilo, aniž bylo
11b přijímáno. Však že pán Kristus || přikázal a řka: kažte čtenie, a tak vieru, všemu stvoření učiece je všemu, což jsem vám přikázal, a svatý Pavel, k Thymotheovi píše, velí kázati slovo zákona božieho buď vděk nebo nevděk, nébrž i tresktati i přimlúvati: tehdy z povinnosti to máme podlé stavu svého učiniti, jakož s boží pomocí činíme. Ne tak, pane, jakož sě nám připisuje, bludně aneb podlé svého rozomu, ale držiece sě břehu pravdy písmem zákona božieho dovodíme, výkladuov při tom svatých doktoruov požívajíce k naučení, k napravení a k vzdělání věrných. Tak jsú naši předkové zachovávali vydavše počet z té, kterúž vedli, viery v Basileji před mnoho doktory učenými, a nejsú pohaněni. I my též učiniti a počet vydati z toho, co držíme a kážeme, hotovi jsme časem a miestem, z toho pánu bohu děkujíce,

*) Původně tu dobře stálo „těžší“.

že ten spis nám poslaný vině nás z bludu buď proti viere buď i u vykládání proti pravému rozomu nic nejmenuje, v čem aneb v kterém článku viery aneb proti svatým doktoróm jsme vystúpili. V tom muož vzato býti, u příkladě mluviece, měl-li by sě zač styděti ten, ktož nařkna někoho z krádeže, a co jest ukradl, toho nevyslovil, a ovšem neprovedl. To buď poručeno tomu, ktož při súdech býval, tak i tuto. Ale toho spisu, v čem nás dotýká, doleje dotknem, že na něm na samém to sě nalézá, což nám připsati ráčil; a to nenie bez hanby. Bychme pak od jedné fary k druhé aneb jedni od druhých lid přitahovali, a tudy roty pósobili, kterak to muož býti? Nic na zpovědi, neb to nepodobné samo sě dává znáti, ne na kázaní, nebo bylo by || 12a horutné bláznovstvie vykřikovati: nechoďte tam, ale sem do tohoto kostela! an v tom svoboda po Praze Pražanóm choditi, bývati na kázaní, v kterémž chtie kostele; také poslové ani po rynku ani po ulicéch běhajíce s mečem, kycúnem neb bičem nenutkají lidí sem nebo tam na kázanie jíti. A tak nebylo, ani jest kázáno z té příčiny ani k tomu konci, leč snad bývali-li jsú aneb bývají-li kde bludové kázáni, básně rozpraveny, aneb lidské vyrážky nad božské ustanovenie a přikázanie staveny, s pilností proti takovým, pokudž muožem, sě zastavujem vědúce, že psáno: bieda mně, že sem mlčěl, a jinde: bieda mně, nebudu-li kázati. Jako u příkladě (nad tím: příkladu) po klášteřiech v letech předešlých bylo kázáno, proviní-li kto proti bohu, že má přímluvcí za sě k bohu kněze; pakli proviní proti knězi, nemá, kto by sě za něho přimlúval; a tak větčie zlé jest proviniti proti knězi nežli proti bohu. A to jest blud a nepravosť. Item že naši knéžie křtie ve jmeno lucipera, a to jest rúhanie. Item že prvnie způsoba svátosti oltářnie jest celá svátosť, a že tolikéž jest přijímati pod jednú způsobú jako pod dvěma; a to jest proti Kristovu ustanovení, jakož o tom dolejie dotčeno bude. Item že kropáč shlazuje hřiechy, odhánie oblady i neplodnosti zemské: kde toho jistota leč v starých kabatiech? Item že putovánie a odpustkové jsú křesťanóm užitečni, an o putování praví s. Augustin: ne chozením noh ale dobrými mravy má hledán býti pán buoh, a sv. Jeronym die: bláznovstvie jest v tomto neb v jiném miestě hledati toho, kterýž všeho světa jest světlo; protož nedomnievaj sě žádný o nás, že v tomto miestě to jest v Beetlemě přebýváme, bychom tiem lepší byli, ale buď tuto neb jinde, budešli dobře živ, odplatu od beha budeš mieti. || O těch odpustciech ale 12b viece jalových než užitečných někteří z novákuov doktorové pravie, že jsú milostivé oklamánie duší pro odpuštěnie hřiechuov: a tak jsú pro nacpánie břichatého (na kraji: tělnatého?) opasku. Blaze tomu

šebřinku! Nenieli k užitku dávačóm, ale jest k zisku lúdařóm; neb nenie podobné, by všem napořád i s předešlú zpovědí i s pláčem měli prospěšni býti. Poněvadž ne zároveň všichni shřešili, kterak muož býti odpuštěnie jednostajné, a ovšem (kto?) vie, přijde-li k čemu. A protož ne tak směle mluvil k Nabochodonozorovi králi Daniel svatý, ale takto: rada má, králi, buď příjemna tobě, a hřiechy své almužnami vykupuj (nad tím: vyplacuj), ač snad odpustí tobě buoh tvé hřiechy; kdežto s. Jeronym píše takto: poněvadž Daniel svatý znaje mnoho budúcieho pochyboval o súdu božiem, zajisté věc všetečnú činie, kteřížto směle odpuštěnie hřiešníkóm slibují. Z toho máš, že nejeden maje za to, že vyjde z lúže i uvázne (nad tím: upadne) do bahna bezedného. Neb psáno jest: hřiešník přestupuje přikázanie božie i upadá do slibovánie nepravého, a ktož usiluje mnoho pósobiti, upadá v súd hrozný. Item také v minulých před sím letech pro vzatek několika grošuov po klášteřiech i na hradě oddali, jakož ještě máme znamenáno, přes XX^{ti} páruov osob nesvobodných, ješto to jest proti vieře i řádu křesťanskému.*) Item že jeden mnich nábožný když sobě šil škabryně, v tom zazvonie na hodiny, a on nechav šitie i rychle šel, aby nezameškal toho náboženstvie; a přišed zasě i nalezl
13a škabryně došity od panny Marie. Hle jaký posměch, || lehkost, nébrž i rúhánie proti tak velebné svaté a blahoslavené panně! O, ústa smrdutá a mrzkú všetečností naplněná! Jest viece těch báchor nestatečných, ale nynie pro ukrácenie buď ponecháno. Pane milý, že proti tomu kázali jsme, nenie to z kořene zlého, totiž z pýchy, ale z potřebnosti a z povinnosti, an toho pán spasitel na sobě příklad ukázal, když proti najvyšším kněžím a zákonníkóm, že písma porušovali, ustavenie svá velebili a leccos zamyšlovali pro své zisky, ráčil vydati mnohú biedu. Apoštoly své nazval miestem na hoře ustaveným, aby statečně proti přestupníkóm sě postavili. To znaje s. Pavel Galatským psal takto: o nemúdří Galatové, kto vás zmámil, abyšte neposlúchali pravdy? K témuž napomínal Tita biskupa a řka: přimlúvaj jim přísně, ať zdrávi jsú u vieře nepatřiece k básniem ani k rozkázaní lidskému, ježto to vede od pravdy. Toho my následujíc mušíme, kdež by sě co dálo bludného, neřádného, zmatečného, kázati, jakž příslušie na to; a lid napomínáme, aby sě takových kaziteluov varovali; neb i sám Kristus od nakvašeniny zákonničie varovati sě přikázal. Ktož sě o nás jinak domnievá, nedobře činí. Pakli jest kto v tomto neb v prvniem

*) K tomu dole dlouhá poznámka, pohříchu úplně vybledlá a tekutinou vyžraná.

narčení shledán, buď na něho ukázáno prstem, ať budem s ním o to mluviti, ať vydá počet k napravení. Jinak súditi prvé nežli člowěka vyslyšeti převyšuje zachowánie (nad tím: zlosť) pohanskému (sic), jakož o tom v Skutciech apoštolských položeno. || Přistupme k jinému. 13b
Ne na jednom miestě jest o poslušenství, že pozdvihše sě z luciperovy pýchy vystúpili jsme od poslušenstvie; že líbiece sě sobě, v své rozomy doúfajíce nechcme státi v jednotě s cierkví svatú římskú ani naučenie přijieti; a že Pigharti pravie: kterak máme od mistruov Pražských naučenie přijieti a jich poslúchati, an sami v poslušenství nechtie státi etc. Ale v tomto najprv ku pikhartskému blenu. Jest wědomo i swědomo, že Pikharti mnohem viece, nébrž bez miery dále jsú od Říma nežli my, nebo my, ačkoli od Říma v některých běziech sě dělíme, však ne zpurně ani wšetečně; neb předkowé naši, davše sě ohledati v sněmu Basilejském, což před sě wzeli, to provedli. A my toho netoliko z těch listuov zapečetěných ale viece z pravdy zákona božieho sě držíme. Ale Pikharti od viery křesťanské poběhli v mnohých svých neřádiech, wšetečnostech, bludiech čas od času mezi nimi proměnných, jakož sě v tom nemohú tajiti; a v tom od Říma i od nás, ale od pravd znamenitých zákona božieho, od řádu dobrého křesťanského odešli, ježto o tom výtržku jich nynie nepříslušie psáti; toť sě chová k času jinému, jakž potřeba ukáže. I jest to člowěka zlého nešlechetnosť na jiného vstrkati, což sě na něm neb do něho mnohem viece shledává, an mudřec pověděl jeden: převelmi zle mě treskce, ktož v též vině viece prosmrdává. Pak že námi chtie sě wymlúwati, i to jest nepravosť nemotorná, neb tak v zákoně božiem napsáno: člowěk zlý podlé přirownánie nalezuje wýmluvu, totiž aby tudy jeho nepravosť byla zastieněna, zastřena, neb potuchla; i nenieť takový jich vstrk nám na škodu žádnú ani k jaké hanbě. || Nuž o luciperově 14a
pýše. Ó spise, spise, kterak jsi tak nelaskawě na nás sě obořil, ale bez pochybenie netrefně! Neb jiné jest odstúpiti od boha, nebýti powolnu zřiezení jeho a tak neposlúchati jeho. Neb luciper jsa stwořenie zpýchal proti wšemohúciemu stwořiteli svému, chtě roven býti najwyššiemu. Do nás toho nenie, nébrž odstup to od nás, bychme netoliko rowni, ale ani v čem odporni byli shledáni proti božské milosti. I newěda nic takového do nás, neměls na nás tak nemilostivě sáhnúti s levé strany. Jiné pak jest, že lidé lidem jsú odporni aneb neposlušni buď světských neb duchownich, neb to muož zle i dobře býti. Z toho také pýchu luciperovu wšudy připisowati ktož by chtěl, nebudeť příhodno; neb v dobrém slušie powoliti, ale ve zlém odpornu býti. Protož ku poslušenství potřebie přihlédnúti. Poslúcháno zajisté nade

všecko má býti boha, neb jest pán nad pány a stvořitel stvořenie všeho. Na to netřeba duovodu, neb jest pravda nad slunce světlejšie. Poslúcháno má býti zákona jeho. O tom psáno v kněhách Machabejských: já poslušen jsem přikázanie zákona, ne přikázanie králova. Poslúcháno dále má býti čtenie svatého a viery. To v epištolách s. Pavla dostatečně zavřieno. Ktož pak opustě poslušenstvie božie i dá sě k jinému, takový nepřicházie k dobrému konci. Jakož Adam s Evú přes božie přikázanie uposlechli hada, i vyhnáni z ráje, miesta utěšeného, smrť i jiného mnoho zlého i sami na sě i na všecko lidské
14b pokolenie uvedše. || Saul, že neuposlechl hlasu božieho, zavržen s královánie i s svým domem, jemužto i pověděno: však viece buoh chce poslušenství nežli obětem, neb poslušenstvie lepšie jest než oběti. Hle, že toto písmo jest o poslušenství bohu, ne člověku, a nepřísluší ani papeži ani ciesaři ani komu jinému. Neb na žádného nepřísluší oběť než na samého boha; a ještě, jakož tuto zavřieno, oběť jest cos nižšieho neb menšieho nežli poslušenstvie. Kto také nechaje zákona božieho dá sě na zákony lidmi vymyšlené, takového služebnosti, kteréž vede, nejsú vzácny bohu; neb pán buoh pomstu vydává proti nálezkóm lidským, jeho ustanovení odporným. Opět: opovrha čtenie svaté a vieru ve čtení založenú i bude sě přídržeti naučenie jakžkoli vymyšleného a potom mocí, obyčejem neb pokrytstvím zastieraného, takového naučenie bylo od dávna, jest a bude do skonánie světa dosti. A pán Kristus znaje při tom veliké zavedenie i ráčil proti tomu pověděti takto: nadarmo mě ctie učiece naučení a přikázaní lidskému. A protož pán Kristus i jeho apoštolé vedli i učili, aby sě jich varovali,*) jakož v novém zákoně hojně o tom vypsáno, a tak neposlúchali. Daj to pán buoh, aby lidé to poznajíce k lepšiemu i své rozomy, duomysly i životy podlé pravidla nepochybného zákona božieho sě zpravovali. A my při tom poslušenství předepsaném sě nevejnosiece ani spravedliva (sic) ovšem činiece, své hlavy, své duše i své srdce tomu pokloňujem. Z nedostatkuov přiběhlých se nevymlúváme, poněvadž sedmkrát padá spravedlivý přes den, a nenie člověka na zemi,
15a by nehřešil; ale doúfáme pánu bohu milostivému, || on znaje naši dobrú vuoli k své milosti, k svému zákonu, k své vieře, že ty nedostatky shladí podlé své dobroty, a vieru postaví k dobrému lidem spasitedlnému. Dále o poslušenství při lidech také přihlédněme, již jest čas: neb tu chobot útoku rozličného. Mají lidé lidí poslúchati, nižší vyšších, poddaní sobě předložených, a děti, synové, dcery, ro-

*) Zde delší ale nečitelná poznámka na spodním okrají.

dičuov a starších; i služebníci pánuov svých, a to v tom, což jest dobrého, spravedlivého, opatrného, poctivého, možného a zvláště spasitedlného, ježto by nebylo proti pánu bohu, přikázaní a zákonu jeho. Tomu má býti povolen rozum ušlechtilý a dobrý, a nad to tomu svědectvie vydává zákon boží, proroci i písma apoštolská, an s. Pavel praví: poslušni buďte, svým vyšším jsúce poddáni ke všelikému skutku dobrému. To naši předkové před sebú majíce k tomu jsú poslušenství, a nic jinak, přistúpili za sněmu Basilejského, jakož toho podnes máme zpuosob napsaný; toho (nad tím: ten) s pilností chovajíce pro potřeby potomnie, my také toho sě držíme, v tom stojiece bez pohnutie; i neslušie o nás praviti ani psáti, bychom vystúpili z poslušenstvie povinného. Nebo Čechové i Moravané podlé smluv přijímajíce svátosť oltářní pod dvojím způsobem ne neposlušní ale praví a věrní křesťané cierkve svaté mají slúti i držáni býti. Tak v kompaktátiech položeno. Jestli pak že by od vyšších duchovních neb světských bylo co rozkazováno kromě předložených povah pravého poslušenstvie, neslušie jich poslúchati. O tom s. Augustin die takto: přikazuje-li který pán nebo prelát co odporného proti bohu, nemá jich býti poslúcháno; neb takové neposlušenstvie nenie zlé. || A svatý 15b
Jan Zlatoústý píše toto: při vieře přikazujeli kto co odporného, varuj sě od něho, buď že by byl člověk neb anjel s nebe. Jest těch písem viece o tom; buď nynie na těchto dosti, že žádného ve zlém nemá býti poslúcháno. A netoliko nemá býti poslúcháno, ale také má býti odpieráno, jakož o tom sv. Augustin die takto: moci diabla i člověka tehdáž odpierajme, když co uvodí proti bohu. V tom zajisté božiemu zřiezení sě neprotivíme; nebo přikázal buoh, abychom ve zlém žádné moci neposlúchali. Ale řekl by někdo: však pán Kristus pověděl: „na stolici Mojžiešově sediece všecko, cožkoli vám povědie, učiňte“, a jinde: „kto vás slyší, měť slyší“. Odpověď: řeč Kristova věrná jest a pravá, ale ne v tom rozomu tak prostranném: nebo kdy by naprosto tak bylo, mnoho by neřádného, neslušného i nepravého mohlo vyniknúti i přijíti i proti vieře i proti ctnostem. Byli jsú zajisté, jakož doktorové i kroniky piší, mnozí přikazatelé světští i duchovní, nébrž najvyšší biskupové, ciesařové, kniežata, páni, kteřížto shledáni v kacieřství a v nepravostech. A těch poslúchati v jich přestúpení nebylo dobro, aniž nynie jest slušno; nebo i ten, ktož rozkazuje co zlého, i ten, ktož v tom poslúchá, oba dva zároveň mušie utrpěti v den poslední, die Augustin svatý. Protož to písmo nemuož ani má tak ovšem bráno býti, ale podlé toho, což tudiež pánem Kristem pověděno; i jest tuto ne nadarmo položeno „na stolici Mojžiešově,“ totiž což s té

stolice, to jest z naučenie zákona božieho, jakož tak vykládá sv. Jeronym i jiní, má poslúcháno býti an tak pán buoh v pátých kněhách Mojžiešových přikázal, aby, kněžie což by koli učili neb přikazovali podlé zákona jeho, poslúchali. Totéž pán Kristus, maje na nebe vstú-
16a piti, přikázal učedlníkóm svým i || jich potomním, aby učili zachovávati všemu (sic)*), cožkoli jim rozkázal. A budú-li tak učiti a sami činiti, jakž zákon ukazuje, že, jakož jinde psáno, budú velicí v království nebeském; pakli chybiece sě té stolice zákona božieho i chtie v tom jinak šermovati, co lidé mají učiniti, přikázal po přední řeči tudiež Kristus a řka: ale podlé skutkuov jich neroďte činiti. A ti skutkové jsú rozličnі; jedni učenie svévolná, přikazovánie zákonu božiemu odporná; a těch sě přikázal pán Kristus varovati a řka: varujte sě od kvasu zákonníkuov, totiž od naučenie vymyšleného. Tak doktorové vykládají. Jiní jich skutkové, jako život s pohoršením, nepříkladní mravové a kteréžkoli marnosti, neslušnosti, nepravosti, ježto sami pro takové do královstvie božieho nevejdú, ale i jiným vjíti zbraňují svými úrazky pohoršivými, těch opět pán Kristus přikázal sě vystřiehati a řka: pilně sě vystřiehajte od falešných prorokuov; z ovoce jich poznáte je. A toť sě sjednává s tiem: podlé skutkuov jich nechtějte činiti. Mát tehdy písmo o stolici přivedené zdravý rozum, též i to: kto vás slyší, měť slyší, ne aby ve všem byli slyšěni, ale v čem dopuštěno, jakož předpověděno. A že přes to mnozí jako palicí dorážejí, že papeže, kardináluov má ovšem poslúcháno býti: byť neměli takového panovánie světského, zbožie velikého, moci královské, knieżetské a slavnosti skvostné, ježto panováním a zboží (sic) mnohé ukojují, jiné mocí přinucují, a slavnostmi sprostné oslepují, nebylo by k nim takového útočiště, ani by jich tak ctili ani poslúchali, ani k nim
16b takového zřenie měli. || Jako když který knieže pán korúhevný neb rytieř znamenitý ochudne, vídáme, že jeho nemají v poctivosti, nejsú jeho poslušni, nemají k němu, by pak byl dobře múdrý, útočiště o pomoc ani o radu, ano i do rady jeho nepřijímají. I mělo by tuto i mohlo ještě viece o tom poslušenství psáno býti, ale že ještě zuostává k mnohému odpověď dáti, buď nynie na tom přestáno. Po tomto vyznání o poslušenství vizme o tom, jakož sě předpisuje, že bychom my i předkové naši vystúpili od jednoty obecné svaté cierkve římské i úřednikuov jejích proti Kristovu přikázaní, proti ustanovení apoštolskému a proti zřiezení svatých doktoróv, a že líbiece sě sobě a v své

*) Taktéž konstruováno v Obraně viery (viz Rozbor lit. č. II, 43): učiece je zachovávati všem věcem.

rozomy úfajíce vykládáme písma v jiné rozomy nechtiece naučenie přijieti etc. Naši předkové dobré paměti v své rozomy neúfali, neb o to jeli do Basilee, což vedli a učili, dali sě ohledati množství doktoróm, mistróm, učeným. Tam písem vedených ku potřebě vzaté v jiné rozomy, než mají vzata býti, nepřevracovali; nebo byli by pohaněni, aniž by jim byli vydáni listové, že jsú dobří křesťané. My poněvadž týchž písem a tak, jakž má býti, požíváme k chvále boží, k vzdělání viery křesťanské, s pilností hledíece sě srovnati u věcech podstatných a spasitedlných i varujem sě při nich ne mistrovati buď přidáváním, ujímáním neboli proměněním; neb v tom byli bychom brzo uhoněni; o případných také, kteréž nejsú na překážku podstatným, i těm, jakž potřeba káže, miesto dáváme: kterak tehdy právě muož nám připsána býti svévolnosť? Avšak opět z toho pánu bohu děkujem, že tento spis nedokazuje, při kterých písmiech takově byli bychme scestni; jako to shledává sě na vašich mnohokrát i na tomto spisu. O tom již napřed jakžkoli dotčeno, a ještě potom při jiném nebude obmeškáno (pod tím: zanedbáno). || Nu dále o cierkvi. 17a
Cierkev svatú obecnú my věříme býti [po všem světě, kdež jsú Kristovi volení. Tať jest poddána pánu Kristu a hledí podlé jeho zřiezenie věřiti i živa býti; nálezkuov lidských nad božské nestaviti, nevelebiti ani zachovávati vědúci, že pán buoh pro nálezky svému zřiezení odporné hněvával se.*)] kterážto svatá jest, neb pán Kristus jest jejie hlava a ona jeho tělo, a jsúci jemu poddána hledí zachovati zřiezenie a přikázanie jeho, a varuje sě od nálezkuov lidských tomu odporných a škodných, a protož s pánem Kristem bude královati na věky. A jest obecná od východu slunce až do západu, to jest po všem světě, kdežkoli jsú boží volení. Tehdy žádný sě nedomnievaj, byť byla zavřiena na jedniem (sic) miestě, aneb že by pro duostojenstvie a pro miesto mělo tam zřěnie neb útočiště býti se všeho světa; neb doktorové piší, že cierkev svatá nezáleží na lidech ani světských ani duchovních pro jich moc a duostojenstvie; neb takoví shledáni jsú býti daleci od pravé viery a života poctivého v dobrých mraviech a příkladných; ale záleží na těch osobách, v nichžto jest pravé poznánie a vyznávánie viery a pravdy. K této cierkvi tak svaté a tak obecné sě přiznáváme, žádajíce účastni býti v obcování svatosti a povolni býti ve všelikých skutciech dobrých, také i totéž vespolek s ní smýšleti v naučení zákona božieho, a to na to, abychom jednomyslně a jedněmi ústy velebili boha a otce pána Ježíše Krista. Pak zdá-li sě

*) [ ] přetrženo původním písařem.

komu, že bychme v čem scestni byli, dáme počet našeho položenie
17b časem a mieštem, lepšiemu naučení || podlé toho pravidla postúpiece,
aniž v nás bude nalezena neústupnosť, kterážto i našim předkóm i nám
sě jakžkoli připisuje. Dále aby římská cierkev měla býti obecná, aneb
zasě obecná cierkev svatá měla slúti římská, tohoť nepuojčujem; neb
římská cierkev nenie po všem světě, ani od počátku viery křesťanské
odevšad bylo k ní zřenie neb útočiště, aniž nynie jest, ani bude do
dne súdného. Neb mnozí dobří křesťané byli, jsú a budú v dalekých
zemiech, buď v Indii, v Asii*) i jinde, jakož kroniky okazují, a ti
k římské stolici nehleděli, aniž jest hleděti možno pro nepřístupnosť
cest dalekých a jazykuov rozličných. An někdy, když Římené velikú
stranu světa byli podmanili, však, jakož Bohecius praví, jich pověsť
nepřišla k hoře, jenž slove Kaukazus, za kterúžto horú ještě přemnozí
národové i jazykové. Ovšem pak kdež římská moc umenšena, o kteréž
málo nebo nic v tak dalekých krajinách nevědie, jako my o nich:
protož chtěl-li by kto o těch lidech dalekých, an jsú dobří křesťané,
praviti, že by nebyli v cierkvi, aneb že by od jednoty cierkve vy-
stúpili, proto že nepatřie k Římu, ne na dobrém staneť duomyslu.
Obecná také cierkev svatá nenie příhodné aby slula římská, neb apo-
štolé světí, když, než sě rozešli po světě, složili XII článkuov viery
toho ocasu nechavše (sic); a Římené ještě byli pohané, a mnozí prvé
viery přijali nežli oni. A také což jest obecného, bylo by do jednoho
kúta sraziti proti rozomu, přirození i spravedlnosti. Jako někdy chtěl
18a dovesti toho Donat, biskup znamenitý, pravě a rozpisuje po světě, ||
že v samé Africe jest cierkev; proti němužto jako proti bludnému
svatý Augustin sě zasadil dovodě rozličnými písmy, že po všem světě
jest cierkev. A protož s svatým Ambrožem v piesni Te deum laudamus
položili: Tě, pane bože, po okrslku země svatá chválí a vyznává
cierkev. Poněvadž tehdy světí apoštolé, světí doktorové i také sněm
první Nicenský veliký toho přídavku nechali na straně, ponechajmež
i my, abychme nebyli pochlebníci chtiece, aby sobě jedno miesto oso-
bilo, což jest všemu světu obecno.

Ještě o cierkvi, jakož v druhém listu položeno, že by nynějšie
byla dokonalejšie i viera nad cierkev svatú prvotní etc. Daleka jest
tato chyba od cíle. Nebo za prvotnie cierkve přijali ducha svatého
jedni v znamení vidědlném, jiní bez znamenie, a oboji byli plni ducha
svatého. Byli také dokonalí v svatých ctnostech a v najsvětější vieře,
neb na nich sě naplnilo, což Kristus řekl: dokonalí buďte, jako i otec

*) psáno: Indy Asy.

váš, kterýž v nebesiech jest, dokonalý jest. A nadto cti tohoto světa nedbali, zbožím zhrdali, je opovrhše, a protivenství mnoho trpěli pro vieru pána Jezu Krista, nébrž i smrť podstupovali, tak že z toho královstvie božieho dosáhli; neb trpělivosť jest skutek dokonalý. Ale nynějšie cierkev, i s tiem koncem „římská," a jenž také od jiných slove západnie, byť byla naplněna duchem svatým a jím sě zpravovala, neprodávalať by daruov ducha svatého, jakož o tom Eneas ciesařuov kancléř napsal takto: stolice římská bez střiebra žádnému nic nedává; neb tu i vzkládánie rukú i dary ducha svatého sě prodávají; ani také hřiechóm odpuštěnie kto nalezne leč za penieze. Co sě v tom || zavierá? Múdrému sě málo navrže, ostatkuť sě sám domyslí. Druhé byť Řím ctnosti miloval a život příkladný, nedopúštěl by ohavných mrzkostí při hřiešiech rozličných. O tom týž Eneas jsa biskupem nedaleko od Říma píše toto: Co jest římská stolice i v těch najvyšších než přemrzké moře búřavými větry klácené, neb tu lakomstvie a závisti vlnobitie žádného nepomíjejí. Tu střely, jimižto na mocné tohoto světa házejí, kto vyčte? Tu sieti a nástrahy k lovení rozličnému, ježto blaze tomu, kto jich ujde. K témuž Hugo doktor píše toto: žádný národ tak nepřestupuje proti vieře a zákonu božiemu jako křesťané, a najviece kdež by měla býti studnice svatosti, tu, totiž v kněžstvu a v římské cierkvi, jest kaliště hřiechuov. A protož ciesař Zigmund, tehdáž jsa králem, vida nálezky v sněmu Constanském řekl: dnešní den vylit jest druhý jed v cierkev svatú; neb tehdáž osvobozeni platové lichevní; a vida skutky na údech té cierkve i řekl: ne duch svatý ale duchové zlí jako supové nad tú cierkví obletují ve zlém jie posilňujíce. Třetie poněvadž v svých vyščerbeních a nedostatciech nechce snésti tresktánie ani slovem ani písmem, nadto pro svú křivdu a ovšem pro zákon boží nebude trpěti protivenstvie, ale radše války pósobí, válek dopúštie i kříže k mordóm, k záhubám proti křesťanóm vydává. Svatý Bernart někdy, dívaje sě této a prvotní cierkvi, i napsal toto: Kto mi dá, než umru, abych viděl cierkev boží, jako byla za starých dnuov, kdyžto apoštolé rozprostierali sieti ne k lovení zlata a střiebra ale duší k jich spasení? V jiných kněhách píše takto: || Neviem, proč hřešníci hřešníkuov sě nevarují? A kdež všichni smrdie, tu ani jednoho z nich smradu jest čiti. Proč lakomec lakomce, nečistý nečistého, smilný smilného sě neustydí? Neb pyšníkuov plna jest cierkev a nešlechetníkuov. A poněvadž za tohoto svatého taková byla cierkev římská, coť sě zdá nynie a čím dále, kdež zlosť sě rozmáhá, k skonání světa, kterak bez vrásky a bez špíny bude moci býti, an sě na ní shle-(dá)vá pýcha převýšená, lakomstvie nenasycené a rozkoš a mrzkosť

18b

19a

tělesná nad jiné světské, ježto toho všeho prvotnie cierkev sě varovala? I nenieť co přirovnávati cierkve nynějšie ku prvotní svaté cierkvi, a nadto předkládati v dokonalosti. V tomto sepsání o cierkvi nechtěli bychom, by sě kto domnieval, jako bychme hlavatějšie i jiné potupiti chtěli všecky, neb sě píše o jistých, že v svém stavu dobře sě zachovali a užitečně; ale jiní a mnozí, jako kroniky doličují, byli zlobochové neřádně a zle v svých úřadiech živi jsúce. Zlému pak přezdieti dobré a dobrému zlé zabraňuje zákon boží, než dobré velebiti a zlé tupiti jest příhodno, v tom úřadu nic nedotýkajíce. Neb z úřadu, by pak byl někto v nedostatku nezřetedlném, když jediné od viery nebude vypadeno, muož posluhováno býti podlé zřiezenie božieho, kterýžto z dobroty své a všemohúcnosti dary své skrze posluhovánie takového lidem dává, an dešť dává i na dobré i na zlé. A kto muož jemu řéci: proč tak činíš? Jako dobrý pán po zlém služebníku muož dobrú almužnu dáti chudému k jeho dobrému. A tak Čechové neb Moravené přijímajíce kněžstvie od cierkve římské přijímají to kněžstvie prvotnie od samého boha, neb on jest svátosti dokonalosť, a od těch biskupuov z jich posluhovánie, a tak v tom jich netupíme ovšem. Než shledává-li sě co na kterých proti vieře, řádu, právu, ctnosti neb spravedlnosti,
19b tuť sě muož o nich mluviti i psáti, aby to znajíce, || že sě nad nimi horšie, i přestali zle činiti, a obrátili sě činiti dobře. Jako někdy světí proroci trestktali najvyššie biskupy i zákonníky starého zákona i proti nim psali, též za nového zákona nejedni doktorové bohobojní kázali i psali proti prelátóm pro jich nepravosti. Naši předkové tiem příkladem sě zpravovali, a my sě téhož, pokudž muožem a jest potřebie, držíme. I neračtež mieti za zlé. Poďme dále, kdež sě pokládá o přijímání pod jednú způsobú z duovoduov dvojie figury, z řeči pána Krista, jenž die: já jsem chléb živý, kterýž sem s nebe stúpil, jest-li že kto jiesti bude z toho chleba, živ bude na věky, a z skutku v Emauzu, a že bychom my při tom, což jedno jest, dělili z pýchy škodné a zatracené od rozomuov vystúpivše, a v tom aby naučenie bylo bráno od cierkve římské etc. Pane milý, k duovodu svého úmyslu ráčil jsi přivesti dvuoji figuru, kteréžto zavierají jedenie bez mokrosti. Proč jsi ráčil opustiti jiné figury, v nichž sě otevřeně dotýká jiedla a nápoje? Jako že Melchisedech, kněz boha najvyššieho, chléb a víno dal Abrahamovi, když sě domuov navracoval od porážky nepřátel. Item že Ysaac, synu svému Jakobovi dávaje požehnánie hojnosti pšenice a vína, jej ustanovil. Item že Eliáš prorok po jiedlu a nápo
l a vstúpil na horu boží Oreb. Item psáno v žaltáři: od užit
e a vína rozmnoženi věrní. Item Yzayáš prorok praví: hospo

dá vám chléb malý a vodu krátkú, totiž v malé částce, a nedopustíť viece odcházeti od vás doktora svého. Item Ozee || prorok die: nad 20a
pšenicí a vínem budu přezývati to jest přemyšlovati. Item Zachariáš prorok: co jest dobré a co jest krásné jeho než pšenice volených a víno, jenž plodí panny? Tyto figury a tato písma i jiná mnohá přivodie doktorové o přijímání velebné svátosti oltářnie pod dvojím způsobem. Ale proč jsú opuštěna? Snad proto, aby pravda, jenž má býti na světle, i zuostala v kútě. Odstup tak činiti od každého věrného. Přes to aby ráčil věděti, že figura o manně i o beránku dostatečně zavierá přijímánie pod dvojím způsobem. Nebo ačkoli všecko množstvie lidu izrahelského jedlo mannu na púšti, však také pili vodu vyvedenú z skály. A ta manna byla figura těla božieho a voda krve Kristovy. Tak napsáno v dekretě i jinde. Též všecken lid yzrahelský v zemi zaslíbené jedli beránka velikonočnieho a při tom pili víno. Ten beránek byl figura těla Kristova a víno jeho krve. Tak vypisuje Albertus, doktor veliký. An pán Kristus dokonávaje zákon starý ráčil jiesti beránka a při tom píti víno, neb jest řekl: již viece nebudu píti z tohoto vinného kořene: i v manně s vodú i v beránku s vínem založeno jakožto v podobenství přijímánie pod dvojím způsobem, a ne pod jednú toliko. A protož s. Pavel, naučen jsa v nebi, potvrzuje toho a řka: otcové naši všichni pod oblakem byli, všickni moře přešli, všichni v Mojžiešovi pokřtěni, a všichni týž pokrm duchovní jedli a všichni týž nápoj duchovní pili, a potom přišli z té púště do země zaslíbené. Tehdy křesťané poněvadž zde nemají miesta trvalivého, ale budúcieho mají hledati, budú-li hodně jiesti tělo boží a jeho krev svatú píti, přijdú do miesta věčného královstvie nebeského. || Po této odpovědi o figurách ohledajme Emaus, 20b
jenž jest cos hubeného proti Iherusalemu; a protož nenie podobné, by měl získati nad Iherusalemem. Nebo pán Kristus velebnú svátosť oltářní ustanovil v Jeruzalemě pod dvojím způsobem, totiž chleba a vína, a tak dával svým učedlníkóm, kteřížto v tom přijímání nesli figuru všeho křesťanstva budúcieho. Potom týž pán Kristus, jsa

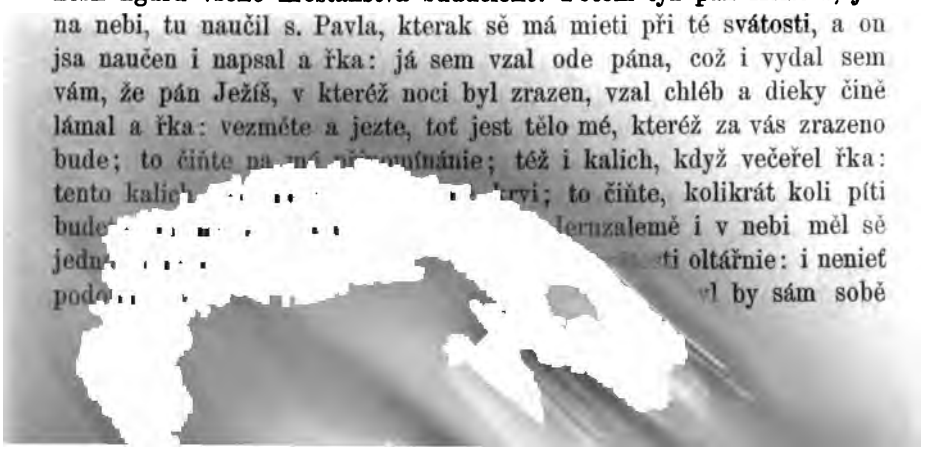
na nebi, tu naučil s. Pavla, kterak sě má mieti při té svátosti, a on
jsa naučen i napsal a řka: já sem vzal ode pána, což i vydal sem
vám, že pán Ježíš, v kteréž noci byl zrazen, vzal chléb a dieky čině
lámal a řka: vezměte a jezte, toť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno
bude; to čiňte pa[illegible]mínánie; též i kalich, když večeřel řka:
tento kalie[illegible]rvi; to čiňte, kolikrát koli píti
bude[illegible]eruzalemě i v nebi měl sě
jedn[illegible]ti oltářnie: i nenieť
pod[illegible]l by sám sobě

odporen. Ale tak o jeho milosti smysliti byla by nepravosť hanebná, poněvadž v ústech jeho lesť nenie nalezena ani v skutciech odpornosť. Také v těch sloviech: to čiňte na mé připomínánie, přikázal apoštolóm a tak všem potomním kněžím, aby posvěcovali pod dvojím způsobem. Tehdy tuto v Emausu, když by byl posvětil toliko pod jednú způsobú
21a nechaje druhé, neb hned zmizel od očí těch učedlníkuov opět, || učinil by proti svému rozkázaní i ustanovení, ježto tak smýšleti o něm odstup od každého věrného. A hle, což by opět z toho vyšlo? Že by kněžie měli posvěcovati toliko pod jednú způsobú. A byla by svatokrádež, jakož psáno v dekretě. Protož dobré jest nechati Emausa v takovém duomyslu: než že tito učedlníci, jakož vídali na púšti, an pán Kristus žehnal chleby a lámal, jako by vidomě nožem krájel, tak tuto jeho poznali v tom lámání chleba. A kto smie praviti, by tito učedlníci byli s ním na poslední večeři, a by jej po tom skutku poznali? O těch dále sloviech: já jsem chleb živý, kterýž sem s nebe stúpil; nebudete-li jiesti těla syna člověka etc. mohli bychme dobře prostranně psáti podlé písem svatých doktoruov starých i potomních, ale nevidí sě nám toho nynie potřebie. Než pane milý, když sám přirovnáš ta slova pána Ježíše k skutku poslednie večeře jeho, shledáš, že ten skutek vykládá řeč jeho převelmi světle. Nebo i doktorové to pravie, že pán Kristus svátosť oltářní ráčil ustanoviti najprvé slovy, když jest na púšti k učedlníkóm svým a zástupóm židovským mluvil a řka: chléb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa, a hned potom: nebudete-li jiesti těla syna člověka etc., potom na poslední večeři skutkem toho potvrdil, aby řeč sjednala sě s skutkem a skutek s řečí. Neb jakož die prorok: věrný jest hospodin ve všech sloviech svých a svatý jest ve všech skutciech svých; a protož nenieť bezpečné jinak bráti, vykládati slov jeho od jeho skutkuov, ale přestati jest spasitedlno
21b na jeho řeči podlé skutku jeho k tomu vydaného. || A pak podlé závazku psaného, že jste ráčili nám psáti ne z úmyslu utrhavého ani k zlehčení, neračiž o nás držeti, jako ten spis nám poslaný proti tomu závazku na nás doskakuje, že bychom z pýchy zatracené učinili rozdvojenie toho, což jedno jest, a z rozomu vystúpili. Nebo my o velebné svátosti oltářní, jakož pán Kristus vydal, tak věříme, tak mluvíme, tak požívame a tak lidem posluhujem k jich spasení podlé úřadu svého kněžského, nic při tom podstatného nepřidávajíce ani ujímajíce. A když by ráčil k tomu přihlédnúti srdcem upřiemým, co doktorové i v dekretě psáno, že chléb mocí slov Kristových neproměňuje sě než toliko v tělo jeho a víno než toliko v krev jeho, shledáš, že ne nám ta klatba na nás vystrčená bude příležeti ale těm, ktož

Kristova ustanovenie (sic) ujímají, neb v tom pravdě ujímají, a tak dělé pravdu, nébrž dělé samého Krista, neb Kristus jest pravda. Při tomto dále přijímání že někteří k obyčeji patřie, ustanovenie Kristovo a tak pravdu opustivše, an toho sněm Constanský, když Čechové a Moravené tomu sněmu poslali mnohá písma o přijímánie (sic) pod dvojím způsobem, dotýká v těchto sloviech: ačkoli pán Kristus ustanovil a svým učedlníkóm podával pod dvojím způsobem, totiž chleba a vína, tuto velebnú svátosť, a také ačkoli v prvotní cierkvi táž svátosť byla přijímána od věrných pod dvojím způsobem, však potom obyčej od cierkve uvedený má za právo jmien býti: hle, že přijímánie pod dvojím způsobem jest z ustanovenie Kristova a že v prvotní cierkvi svaté tak při- || jímali věrní, a jakož jistí doktorové latinští a římští 22a
přidávají, že všichni věrní. A tehdáž najviece bylo svatých mučedlníkuov, tehdy žádný nepřijímal toliko pod jedniem způsobem, neb nebylo rozdielu v přijímání od kněží lidu obecného, tehdy mnoho svatých, kteříž přijímali pod dvojím způsobem. Z druhé strany že přijímánie pod jedniem zpuosobem jest obyčej lidmi začatý, a což muožem z písem doktoruov nových shledati, kteřížto tepruv ode dvú set let počeli o tom přijímání hýbati kladúce, že v některých kostelích pro nebezpečenstvie lidem obecným dává sě pod jednú způsobú tělo bez krve. Že pravie: v některých kostelích, tehdy ne v mnohých tehdá nedávno bylo začato, a ještě ani, kde aneb od koho; a tak všecko v omylu a nejistotě. Protož lépe sě držeti pravdy jisté než obyčeje nejistého, neb die sv. Augustin: drž sě jistého, a nech nejistého. A že přidávají: tělo bez krve, bychme my to pravili, máme za to, že svědomie mdlé pohoršilo by sě. Ale aby i to zdravě vzato bylo, přihlédnúce k ustanovení Kristovu, jenž tělo své zvláště vydal pod způsobem chleba na památku své smrti nevinné, a krev svú svatú také zvláště pod způsobem vína na odpuštěnie hřiechuov, nebudeť ani má býti které pohoršenie, ale dobrá duše bude tak věřiti, smýšleti i zachovávati, jakž pán Kristus ráčil vydati, k svému spasení. A protož nenieť bezpečné strhnúti sě s pravdy a ustrnúti aneb zpolehnúti na obyčeji, an sv. Augustin die takto: ktož opustě pravdu || i smie ná- 22b
sledovati obyčeje, anebo při jiných jest závistivý a zlobivý, jimžto pravda jest zjevena, nebo při bohu jest nevděčný, jehožto vdechnutím cierkev jeho naučena bývá. Neb praví Kristus: já sem pravda, a neřekl: já sem obyčej; protož když oznámena bude pravda, postup obyčej pravdě. Nebo i svatý Petr postúpil svatému Pavlu, když kázal pravdu. To ten. Přes to ktož bude chtieti jedno za druhé bráti a jedno druhému rovnati, an daleko jedno od druhého, a dále než nebe od

země, tolikéž bude, jako by chtěl motovidlem tkáti neb měřiti, a nebudeť rovně ani setkáno ani vyměřeno.*) Ku posledku přihlédněme, kdež o třech kusiech k nám sě píše, že nedáme lásky mieti k křesťanóm pod jednú zpósobú přijímajícím, an lépe pod jednú přijímati nežli tak všeho nechati; poněvadž nejedni z našich od dětinstvie, jiní v mnoho letech nepřijímali. Item že Řeky, Rausy, Ráce, zmatečné u vieře, přijímáme, k nim lásku okazujíce, ale křesťana ne tak; a jestli mnich neb kněz, že hledíme zhanbiti a vyhnati. Item že mnichy pro neřády z klášteruov poběhlé přijímáme, a dopúštieme v jiném oděvu choditi, jenž jest proti zákonóm od otcuov svatých ustanoveným etc. Ku prvniemu. Ani sami ani jiným bráníme lásky mieti jelikožto k lidem, jenž jsú stvořeni k obrazu božiemu, jakž potřeba a čas káže i miesto, ale varovati sě jich drženie a učenie odporného Kristovu ustanovení a jeho zákonu radíme, an tak miláček boží s. Jan učil a řka: všeliký, ktož přijma vieru a nezuostává v naučení Kris-
23a tovu, ten boha nemá, || protož takového ani do domu přijímajte ani pozdravujte. A pak z čehož nás dotýkáte, tohoť sě mnohem viece na vašich shledává, an bránie i do kosteluov choditi, mezi sebú nebývati. Toho pak nepuojčujem, by v tomto běhu lepše bylo jedno nežli nic; neb to jedno jest odporno, k zlehčení Kristova ustanovenie, ale nechánie za čas buď z nepoznánie buď z zanedbánie snáze muož napraveno býti. Jako za pána Krista že zákonníci a Saducejští byli Kristovu učení velmi odporni, a protož písmo oboje velmi viní, hyzdí a potupuje. Jiní kromě těch byli Esejští, kteříž poctivě živi byli, ač pána Krista nenásledovali; a protož o nich nic nenie psáno, by byli takoví nepřietelé Kristovi, aniž jich písmo tak dotýká. Opět ktož by toliko křtěn byl ve jméno božie, nemaje viery o pánu Kristovi, a jiný neprotivě se křtu (?) ve jmeno otce, syna i ducha svatého i zanedbal za čas přistúpiti, tuť by nebylo lepše jedno nežli nic; neb snáze druhé nežli prvnie muož napraveno býti. Tak i tuto. Aniž, pane, beř za to, byť apoštolé jinak křtili s umenšením, než jim pán Kristus rozkázal; neb jsú dobře znali z proroctvie, kteréž i připomenul sv. Petr řka: všeliká duše, kteráž by neposlúchala proroka tohoto, totiž pána Krista, budeť zahlazena. A toho bychom, by nebylo pro prodlúženie, hojnými písmy dovedli. Než pak že v Skutciech apoštolských psáno, že apo-
23b štolé křtili ve jméno || pána Ježíše, nebuď rozoměno, že toliko jako by jiné osoby v božství, boha otce a ducha svatého, opúštěli při křtu, ale aby jméno Kristovo bylo zjevnějie oznamováno, k těm slovóm od

*) K tomu dole málo čitelná poznámka dogmatického rázu.

pána Krista vydaným přidávali jméno Kristovo neb Ježíše, křtiece ve jméno otce i syna Krista Ježíše i ducha svatého. K druhému kusu. Bychom znali buď Řeky neb jiné zmatečné při vieře, neměliť by k nám přístupu; ale poněvadž o nich píše s. Iheronym, že dokonale smýšlejí, a viery pravé následujú, a Výklad Pořádný, že z naučenie s. Pavla přijímají pod dvojím způsobem, kterak nemáme k nim sě přívětivě mieti, an svatý Pavel k domácím u vieře tak sě radí zachovati? Ale že duchovní i světští, an jim přikazuje sněm Basilejský Čechy a Moraveny mieti za dobré a věrné křesťany a s nimi dobrotivě nakládati, a oni přesto hanějí, tupie, zlořečie, kaceřují, miesta u sebe nedopustie, nébrž kdež celá obec buď v městě, v městečku neb ve vsi viery Kristovy byla a jest, kněze jim chovati nedopustie, a nadto trápenie pósobie rozličná. A naši majíce smlúvu ciesaře Zigmunda, aby směsice nebyla, pro zachovánie pokoje nejsú tak přísni ani ukrutni. A v tom, pane, kdy by ráčil přihlédnúti k zákonu přirozenému: což sobě chceš, přej jinému, a což sobě nechceš, nečiň jinému, nalezneš, že vašimi nežli našimi všelikterak i přes smlúvy vystupuje (se) od toho viece a dále, i nebudeť poctivé našim připisovati viny, kteréž na vašich sě převyšují. || K třetiemu. Jakož vaše strana některé od nás, ale viece 24a
od viery Kristovy poběhlé, ježto nejedni z nich zle sě zachovali, a my to o nich oznamovali, přijímala a přijímá, i my, ktož pro vieru, pro zákon Kristóv k nám sě (sic) přistúpí, máme sě k takovému dobrotivě předkládajíce u vieře stálosť, v životě poctivosť a u protivenství pro vieru trpelivosť; aniž brzo nám od koho vzkázáno, že by pro neřády kto z svého miesta postúpil; an tak s. Pavel radí řka: nemocného při vieře přijímajte. Že pak mnišie v oděvu jiném k nám přibytí mezi námi i jinými v oděvu kněžském poctivém chodie, tohoť jsú příčiny jisté. Pán Kristus v oděvu nalezen jakožto člověk, nemaje rúcha ani stkvostného jako knieżata zemská, ani chatrného jako žebráci, ani potvorného jako vartéři, žertéři, ale měl oděv poctivý, aby z výstupkuov od prostředku předepsaných neměl úhonu žádného. A protož zákonníky, jenž vymyšlený oděv měli nad jiné sobě rovné, aby v tom poznáni byli, v pokrytém náboženství, pro lovenie statkuov lidských, i tresktal je z jich pokrytstvie, zlořečenstvie a biedu vydávaje nemalú. Ale že mnišie mají oděv z lidí vyražený stavu duchovnieho, někteří v bielém, jiní v černém, jiní v strakatém a ještě jiní jiný, a mimo jiné opět jiní v šeřině vlčaté, na trepkách, provazem sě opasujíce, a hlava proholena až blíže k ušima, ježto netřeba o tom duovodu: i blaze lidem z takových náboženikuov, an pán buoh řekl skrze proroka: zdali pták peřie rozličného bude mé dědictvie? I to vidúce

nevelíme jim v tom výrazku státi, ale oni sami jej opovrhú, aby ne-
24b byli k posměchu, prvé než k nám přijdú. || Item psáno jest o rozličných věcech přirozených i potvorných, mezi nimižto, jakož napsáno, jsú potvory mořské, jménem monachus, časem vycházejíce z moře a túlajíce sě po zemi vokolo břehu, nápodobné k mnichóm proholeným v kápiech, ale velmi zchytralé, že s těžkostí mohú zastřeleny býti; avšak někdy zachváceny bývají, a jsú k jedení velmi chutné. A my, aby ne potvorám, ale lidem byli podobni, neradíme jim choditi v té potvornosti. Item v kronikách i v jiných kněhách píše sě, že zprvu byli mníškové na púšti majíce kuklvejty hubené, což třeba přikrýti hlavu pro dešť, vedro neb zimu, a to k sukni neb k húni přišité, jako mají u Hory havéři: nynější pak mnišie přes potřebu mají kápě obšírné a dlúhé, vyhlédajíce z nich jako vopice z dúpat. I nedržíme jich k té kápi nepotřebné ale zbytečné, aby v nich nebývali posmievání od lidí dobrých. Dále bychme věděli o jich zlosynstvu mezi námi přebývajících, nedali bychme jim v tom, což na nás jest, své vuole užívati; pak-li bez našeho vědomie kto jim ve zlém shovievá, ten to ponese a počet vydá v den svého povolánie. Item by to mnišstvo s těmi kápěmi pošlo od otcuov svatých, buď to v rozmyšlení; než byli jsú velicí světí, s. Petr s. Pavel, na nichžto, dokudž živi byli, chtěli někteří založenie mieti; a svatý Pavel takové z toho treskce. Kde sě pak to vzalo: já Františkuov, já Dominikuov, já Benediktuov etc., nemuož příjemno ani chváleno býti; a protož s. Pavel, aby sě býti Kristovi nazievali (sic), a v jedné řehole zákona jeho stáli, napomíná. Oni také staří mníškové byli na púšti, v katrčech bydleli, zelíčko jedli, rukama svýma sobě živnosti i oděvu do-
25a bývali. || Dalekoť jsú nynější od prvnějších, přebývajíce v městech, domy královské stavějíce a majíce hojnosť v jiedle, pití, bez nedostatku, v práznosti, o nichžto s. Jeronym die: poněvadž jméno mnicha jest od samotnosti, což tehdy dělá jsa v městě? [Zajisté z mnichuov, kteří dobře chtie v městech býti, křesťané nejsú. Ó hrozné slovo proti mnichóm.]*) Máme těch písem o povahách mniských viece, ježto jim nejsú k mysli; ale i těch nynie ponecháme, abychom z břehu nevystúpili odpisujíce. Vyberúce sě z těch klášteruov a z pokolenie mniského navraťme sě ještě, kdež položeno napřed o duchovních, světských a Pighartiech. O duchovních, že oborem dali sě v rozkoše tělesné bez bázni božské i bez studu lidského. Rozkoše pocházejí ze zbožé hojného, v němžto lidé mohú sobě povoliti v jiedlu, v nápoji,

*) Začerněno a těžko čitelno.

v oděvu, v stavení, v nádobách rozličných, v prázdnosti, v milování a tak dále. Poněvadž při našich kněží nenie zbožie takového, kde takové rozkoše mohú miesto mieti všelikterak? Než majíce skrovnosť vyměřenú k živnosti, práci vedú kostelní, čtúce v kněhách, spisujíce sobě, co mají lidu čísti a kázati, a práci vedú při svátostech nemalú. Jindeť jest, při jiném kněžstvu hledati toho, jakožto v najvyšších knieżatech kněžských, kdežto panovánie ciesařské, královské, knieżecie, panské v držení hraduov, měst, městeček a což k tomu příslušie, v komonstvu, rytieřstvu dvořanuov, v oděvu zlatohlavovém, || šarlatném, 25b
hedvábném, v přípravách zlatých, střiebrných, perlových, kobercových, ve vší zvóli lahodné, v krmiech, v letkvařích, konfektiech, v nápoji rozličném, a což líbo duši a tělu [i v kostky i] bez opuštěnie stran dolejších. V jiném také kněžstvu, kanovnickém, mniském, velikého nadánie, té rozkoši mnoho sě nalezne. Ba i mezi mnichy žebravými chudoba bez nedostatku, an jich špižierny naplněné i pivnice neb sklepy v mnohé hojnosti, i košile kmentové, obložené hedvábím. Pakli ještě bude prohlédnuto k kaplanóm, mansionářóm i jiným, ježto k oběrám, k svatokupectví sieti roztáhli, také najdeš rozkoš nemalú bez práce, k kteréž jsú zavázáni podlé svého stavu kněžského. I strach, by na ně nepřišlo, což s. Jan praví a řka: kterak sě kto velebil, takové bude jemu trápenie; a netoliko těm ale každému, ktož folkuje a povoluje takovým rozkošníkóm. A protož za krále Václava slavné paměti, že kněžstvo bylo rozbujnělo v rozkošech, tak že česká země byla by skuoro obrátila sě v Pruskú; ale že ještě záhe to přetrženo, nebo pán buoh na ně dopustil, že s nimi pokunštovali ujemše jim toho bydla: i nabyli z toho nejedni dosti, a mají z čeho vděčni býti, že ne před nimi ale za nimi chodí kápě, ježto prvé předčila. By jediné, to majíce, báli sě pána boha, k dobrému tohoto královstvie věrně pomáhali, poddaných neutiskali, poněvadž takového dosáhli požehnánie. || O světských, že při nich ctnosti hynú a všecky nešle- 26a
chetnosti sě sílé, oborem v pýše, lakomství, přes spravedlnosť a povinnosť obtěžujíce a derúce nižšie a poddané; povstaly cizoložstva, vraždy, lichvy, lánie, přísahy pod věčným zatracením, rúcho oplzlé etc., a to proto, že kněžstvo zlehčilo hřiechy etc. Pane milý, což sě nás a našich kněží dotýče, nenie neznámo, že proti těm zlostem, nepravostem a mnohem viece proti i jiným sě postavujem dotýkajíce hřiechuov i hřiešníkuov podlé možnosti a potřebnosti. A protož nenikdáž o sobě nejedni mají utrhánie, haněnie, bývají ve zlý pláštiek oblečeni v své pověsti, trpie protivenstvie, tak že obžalováni bývají, z bydlišť vypoviedáni; někdy jim statky poberú, někdy vsázejí i do žaláře; nebo

pravda přivodí nenávisť, a ktož pravdu mluví jinému, bývať hlava zbita jemu. Kterakž tehdy ten útok nám neb kněžím našim muož přičten býti? Ale kdy by prohlédnuto bylo na druhú stranu, na veliké preláty, máme za to, že by tu bylo shledáno oblehčenie hřiechuov, nebo toho zlého tolikéž nebo viece u nich běží než u světských. Jich také kněžstvo zdali v tom pracuje, aby to zlé bylo stavováno, an sě na mnohých zlosti nalezují? A nalezne-li sě kto, že proti takovému zlému domlúvá, ale někdy toliko po srsti, nedotýkaje sě živého; pakli kto upřiemě, z horlivosti, bez pochlebenstvie, nestrpieť jeho jako kterého našince. A proč? Neb ruka druhá s druhé lodi nechce býti pomocna. A protož, pane milý, budeš-li ráčiti právě pro-
26b hlédati, kudy takové zlé i jiné || v České zemi pocházie, doptáš sě, že světskými. Světští zajisté, kterúž mají, podlé své moci, když by chtěli, mohli by při svých dvořiech, na hradiech, po svém panování staviti; neb jim na to dáno panování, jakož psáno, aby ostřiehali přikázanie božieho a zákona jeho pilni byli. A na(d) to jim dána moc ku pomstě zlého a k zvelebení dobrého. Ale poněvadž toho do nich nenie, kto tiem vinen, že takové zlé má svobodu, samo sě miení. Pamatujem, jakož i Tvé Milosti památno, kterak před lety v České zemi byli ctnostnější, byli k sobě dobrotiví, oděv mužský, ženský byl poctivý, obecného dobrého pilni a tak dále, ježto cizozemci toho pochvalovali. Nynie, že sobě nepřejí, že závidie, že jeden druhého oklamá, jakž muože, nynie že oděv nestydatý, an muži s vodhalenými šijemi, s otevřenými šaty chodie jako kanci; ženy též obnažené se shuory (sic), kdež potřebie zakrývati, a zduolu vocasy nepotřebné k škodě při statku a nečistotám k sbierání, a co by toho viece vypsáno býti mohlo, všecko to téměř od povýšených béře počátek. Než kdy by oni chtěli, jakož předepsáno, sami při sobě napraviti, mnohoť by přestalo, a vzalť by od vyšších příklad nižší, neb od starého vola menší vorati sě spieše naučí.

Nu naposledy o Pikhartiech, o nichž domienka nejedna, abychme sě nelenovali proti nim zasaditi, že z naučenie předkuov našich a našeho, a tak od nich i od nás, pošli, v bludy rozličné upadše etc. Ale zpravují nás, že mezi Pigharty tolikéž nebo viece od vás než od nás přibytých, a zvláště v Němcích i jinde. Mnozí dobří lidé znají, že od dralně let s velikú snažností přicházeli sme před oboji stranu o sně-
27a miech valných prosivše, aby jim || zniku nedopúštěli a předkládajíce, poněvadž jich učenie falešné a pokryté leze ruozno jako rak škodně, že potom s těžkostí bude jim moci překaženo býti; toho také žádajíce, aby byli postaveni a slyšenie jim dáno, že my jich bludy, což

známe, chcme oznámiti, a proti nim hájiti viery křesťanské, buď v malém neb u velikém počtu. Nepřišlo k tomu; neb lidé hlediece svého i opustili, což jest božieho. My vidúce potom, an sě rozmáhají čím dále a viece, majíce svobodu v svém pokrytství, leta minulého chodili sme, mluvili o to dosti dostatečně, až naposedy (sic) o letnicech jeden, potom při s. Václavu druhý list napsavše poslali sme králi pánu JM[1], pánóm, rytieřstvu, zemanóm i městóm o sněmiech, prosiece a žádajíce, aby to slyšenie přišlo k miestu, příčiny hodné tudiež položivše, kdežto čteni jsú hlasitě. Ale i tu tak necháno. Nebo páni obojie strany v sobě rozdělení, jedni proti nim domlúvali k tomu slyšení ponúkajíce, jiní je zastávali, jim svobodu pod sebú davše snad nic pro jiného nežli pro puožitky časné. Z toho muož vzato býti, že námi nic nescházie, aniž na naší moci jest, bychom je k tomu připravili. A tak nevisí na nás vina, neb žádného přes jeho moc žádné právo netiskne. Také znesli sme || na kněze probošta, poněvadž pro římské biskupy na nás 27[b]
domlúvají, a tak viece je všecky nežli nás potupují, aby, kdež vie, jim překazil a pomohl proti nim i k tomu slyšení. Nevieme, by co učinil; nebo nebylo by to skryto. Ale zmocnie-liť sě, zvieť pan probošt, žeť jemu nežli nám dušnějie bude. By pak z naučenie našich předkuov neb našeho pygharští bludové pošli, kterak to muož státi, poněvadž naši předkové i my po vše časy jsme jim odporni psaním, mluvením i skutky? Než odešli od nás někteří z nich a jiní od jiných, neb jsú nebyli z nás. Za času svatých apoštoluov, jakož píše s. Jan, někteří přijemše vieru odešli od nich, a byli svuodce pokrytí, falešní, učiece bludy rozličné, vieře pravé odporné. Však jsú tiem světí apoštolé nebyli vinni, ani my neb naši předkové, že tito pikusové falšujíce vieru odešli od nás, neb nebyli z nás. Ale mohl by někto řéci: z čehož tehda jsú? Jsú bez pochybenie z otce diabla, jenž jest lhář a otec lži. Neb oni, jakož jsme našimi slyšeli ušima od některých z nich a to předních, na témž miestě povědúce zapřie, když vidie, že odpor je hněte. V svých matrykátiech, kterýchž sme dosáhli, položili mnohé klamy, a což bluduov držie, všichni postaveni na lži; neb bludové nemají počátku než z písma převráceně vzatého v jiný rozum, a tak ze lži. || Doúfáme pánu bohu, že těch bluduov a těch lží proti nim 28[a]
okázáno bude nemálo, když to slyšenie bude. Ještě že někteří držie a mluvie o jich dobrém životě: my toho částku známe, ale nehodí sě psáti; a byť o nich mohly stěny mluviti, okázala by sě jich ne svatosť ale nešlechetnosť, ne pravda ale pokrytstvie. I to pokrytstvie, kteréž při nich jest, jako poknířile sě mieti, pošmúrnú tvář okazovati, zticha smutně někdy mluviti, a o sobě sě chlubiti, aby v tom viděni byli,

jest při vieře, při pravdě, při spravednosti škodlivé náramně. Nebo když jest některé zlé naprosto a zřejemně zlé, jako groš naprosto volověný neb měděný, snadně i spieše se lidé vystřehú, uvarují; ale když povlečeno to zlé falešnú barvú, jest hotovo k oklamání. A protož dal přikázanie, aby sě takových varovali, pán Kristus a řka: pilně sě vystřiehajte od falešných prorokuov, kteříž k vám přicházejí v ovčiem rúše, a vnitř jsú vlcie hltaví. Tiť jsú zlý strom, kterýž nemuož ovoce dobrého činiti. Ne nadarmo tuto řečeno: od falešných, neb jedu nepodávají než v skrytosti, buď v medu neb v jiném: tak tito Pigharti učiece *), vedúce falešné učenie, přikrývají to svými smyšlénkami a zevnitřní postavú pokrytú. A z toho jsú vlcie hltaví, potupujíce všecko křesťanstvo, o jich kněžstvu nic nedržiece ani o svátostech. Jsúť tehdy
28b strom zle štiepený, nemajíť hlubokého kořene; || a protož nejsú stálí při svém učení i v svých nálezciech neřádných, neb sě často v nich mění. Ač sě jim zdá, poněvadž jich přibylo, že státi budú: když na ně povane maličké povětřie jim odporné pokušením, bude sě čemu podívati. Svatý také Pavel, vystřiehaje od svuodcí rozličných, najviece sě velí varovati těch, kteříž v pokoře a v náboženství anjelském sě okazují, neodpúštějíce tělu a cti sě varujíce. A takoví jsú, jakož tudiež pokládá, v své přikázanie a učenie úfajíce, z něhožto zdá sě jim, že jest múdrosť, an pověra v pokoře marné. Zda-li sě to vše na Pighartiech neshledává? Protož jich sě varovati jest hodno i potřebno, neb i pán Kristus přikázal sě varovati od kvasu to jest od naučenie zákonníkuov, pokrytcuov.

Již, pane milý, viece odepsáno, než z počátku jsme umienili, ač ještě některých jsme ponechali pozdraviti kusuov, aby nebylo řečeno, že jako nedvědové žádného sloviečka nepominuli jsme zopálati. A však což jsme psali, jakýž bývá tenor položen, takýž má diškant přistrojen býti; jinak by nebylo zvučno: a v tom učinili jsme snad dosti povinnosti na nás vzložené. Račtež tehdy, prosíme, od nás přijieti s dobrú myslí radše upřiemú odpověď než-li pochlebenstvie, a čtúce neračte hněvu sě dopúštěti, jakož k témuž jsme napomenuti. Račte také roz-
29a jímati zdravým rozmyslem všecko, a potom || postaviti jako pán múdrý k dobrému prospěšnému. My to poznajíce, budete-li nám ráčiti viece psáti bez toho, což muož na straně ponecháno býti, odpišemeť i my takovú měrú viece podlé položenie písem od jiných dávno sepsaných než podlé duomyslu neb vymyšlenie svého. Dajž Vaší Milosti na to

*) Nejasně psáno „vczeczie“.

uhoditi pán Kristus, jenž jest cesta, život i pravda, a zdrávu býti v své milosti.

Anno 1489 sabbato Vendicat.

IV.

Domino Johanni Kostka, anno 1478, ante Venceslai, de Pighardis.

Službu svú vzkazujeme, s žádostí všeho dobrého, urozený pane, pane milý! Když k nám přišli Michal, Prokop a Chelčický, zachovávajíce k nim tichosť i slušnú poctivosť, než sme oč počínali, což sme k nim měli mluviti o jich výtržnostech, napřed mezi námi s obú stran přestáno jest na jistém súdcí, kteréhož i předkové naši na Basilejském sboru sě dovolali, totiž na zákonu božiem, na skutciech podstatných prvotnie cierkve svaté a na svatých doktořiech starých, zakládajících sě na témž zákonu, aby podlé toho, což jest viery, co příslušie k vieře, i také což jest řiezenie v řádu křesťanském témuž zákonu neodporného, pósobeno bylo mezi námi buď k držení, naučení neb napravení. V tom když s nimi v jistých časiech i ráno i před nešporem bylo rozmlúváno o tom, což o nich piší i mluvie: oni před námi napřed položivše svého běhu základ, a ten ovšem nedokonalý, o němž VMt zpravím potom časem příhodným, k čemu sú sě přiznali, věděti račte. 1.) Vyznali, že dietky nemají křtěny býti, praviece, že naučenie nepřijímají; a že to ještě mají v súdu. 2.) Item, že jsú po || druhé křtěni, a tak každého, ktož k nim přistúpí, křtie znova, 29b praviece, že první křest nebyl z viery ani z volenie sboru. 3.) Item Michal že znova kněžstvie přijal, pravě, že prvnieho neměl za kněžstvie. 4.) Item pravili, když sme sě odtrhli od Římské cierkve i od vás, tehdy kteřížby mezi námi měli býti za kněze a který z nich biskupem, o to sme losovali. A když přišel los na tři a z těch na jednoho, aby byl biskupem, tehdy máli to tak ostati, bylo mezi námi rozdělenie. Avšak potom ode všech k tomu svoleno, že sme vyslali k biskupu Valdenskému, kterýžto mne, mluvě Michal o sobě, posvětil na biskupstvie; a já sě navrátiv světil sem jednoho z těch tří na kněžstvie i na biskupstvie. Přes to, abych dal znáti, že na sobě nic Římského nemám, a jiným abych dal příklad, vzdal sem to kněžstvie Římské, neměv jeho za kněžstvie. I svěcen jsem na kněžstvie od toho znova, kohož sem světil na kněžstvie. 5.) Item při svěcení na kněžstvie nemáme jisté formy v sloviech, ale podlé modlitby a žádosti sboru bývá volenie, a potom potvrzovánie skrze vzkládánie rukú. 6.) Item, by pak sbor

neměl žádného kněze, tehdy podlé dověřenie k bohu, kohož sobě za kněze zvolí sbor, kterýž sě k té služebnosti hodí, ten přijma to volenie, zuostane za kněze. A protož Prokopovi přivedeno, což on jindy mluvil, a řka: Máme kněžie ani od Římských, ani od Valdenských; a hned
30a jemu řečeno, že knězem nenie, aby toho nechal i s jinými. || 7.) Item pravili, že kněžie, kteříž od biskupuov Římských pošli, nepošli podlé řádu, kterýž buoh otec zřiedil skrze syna svého, a kterýž zachovávali apoštolé; a protož nesmieme osvědčiti, by byli kněžie. 8.) Item od vašeho kněze, by na něho nic nebylo zlého věděno, nechtěli bychom svátostí přijímati. Neb nenie knězem z řádu a z volenie cierkve, aniž takový má které moci posluhovati svátostmi. 9.) Item tázáni jsúce, proč jedie, pijí, obcují se pány, i s jinými, kteříž nejsú v jich cierkvi, odpověděli: kteříž jsú s námi, když potom odstupují od nás, s těmi neobcujem, podlé naučenie písem: ale kteříž k nám nepřistúpili, ani jich křtili, s těmi jiesti, píti, obcovati muožem; neb die S. Pavel: Jest-li že by kto z nevěrných povolal vás k večeři, a chcete jíti, což vám předloženo bude, jezte, etc. 10.) Item mistr Jan z Rokycan pravil k nám: „bylbych rád s vámi, ale bylbych potupen jakožto i vy.“ K tomu jim pověděno, že toho nenie; neb mistr proti nim zjevně kázal i psal. A Michalovi připomenuto, kterak za mistra dobré paměti seznal sě v svých bludiech, poddav sě k tomu, že chce opraviti, kdy a kde bude jemu rozkázáno; a že tomu dosti neučinil. 11.) Item pravili, že při biřmování nemáme formy ani oleje; než potvrzovánie děje sě rukú vzkládáním. 12.) Item o těle božiem a krvi jeho svaté seznali: než sě jie a pie, nemáme vysvědčenie, by v těch způsobách bylo tělo a krev božie, ani také máme vysvědčenie, by tělu Kristovu
30b mělo sě klaněno býti v svátosti. || Pane milý! Tyto kusy i jiných viece, ač mnoho obrtlíkuov umietali, vyslyševše, navrátili sme sě k jich základu o dietek nekřtění, položivše před ně písma podlé súdce předepsaného, že dietky mají křtěny býti; ty sú přijali, praviec, že tomu chtie obyknúti. Potom když sme stúpili, že křest nemá opětován býti, dovedli sme toho písmy stálými, i to přidavše, kohož oni křtie ve jméno trojice svaté, majíce o tom vieru, že my nedopustili bychom podruhé křtíti, abychom křivdy svátosti neučinili ani zlehčenie jménu i moci trojice svaté. I řečeno jim, aby toho nechali, ani tak smýšleli, poněvadž jest proti vieře, proti písmóm; a veliká jich ukrutnosť v tom, tak všecky kromě sebe odsuzovati za nekřesťany i k zatracení věčnému, ktož by jim v tom spletku nechtěl povoliti a s nimi býti. A my to vidúce, nechtěli jsme s nimi o jiné mluviti artikule nebo jich smyšlénky, poněvadž sě při tomto měli zatvrzeně. I pověděvše jim, v čem

jmenovitě blúdie, řekli sme jim, aby opravili, že na zlém stojie, a že jim to nezuostane, ani jim bude trpieno. I kázali sme jim z Prahy odjíti, pro jisté a hodné příčiny; jakož potom Tvé Mti budú pověděny. Přesto i to račte věděti, že jsme k nim měli sě dobrotivě, poctivě i pokojně; krom toho, což jim naposledy z té příčiny, jakož předepsáno, ale bez haněnie pověděno. I rač z toho ze všeho pohleděti na jich všetečnosť, bludy i neústupnosť. Písem nechtějí přijieti, na smyšlénkách podlé své vóličky ustrnují. Protož nenie, z čehoby měli milováni býti neb zastáváni; ale byloby dobré, aby naučenie přijali, jakož sě zapsali, povolni byli písmóm svatým jistým, svévolnosti výtržné a takové pletichy, ježto neostane, nechajíce. || Vašie Milosti také bude 31a
to slušné i poctivé k tomu je napomenúti. Toť já z té povinnosti, kterúž mám k Tvé Mti, z lásky za výstrahu předkládám. Nebo nerád bych tomu, by co při Vás bylo, ježto by před pánem bohem i dobrými lidmi T. Mti. mělo za vinu počteno býti. A protož že jste v Krista pána uvěřili, že jste pokřtěni a tak jste křesťanem, a že o svátostech Kristových, kteréž z milosti své za lékařstvie dušem lidským ustanoviti ráčil, máte věřiti, a tito bratříkové podruhé křtiece k újmě toho křtu a k zlehčení, a tak samého Krista i jiné jeho svátosti vyprázdňují; jakož z jich seznánie předepsaného muož hojně srozuměno býti: slušie Vám v tom vieru, česť i ustanovenie p. Krista zastati, ty bratříky k tomu držeti, aby slyševše písma jistá, ještě napravili v svých výstupciech; a zvláště poněvadž nebylo hleděno k jich zkažení, ale k napravení, jakož nenie málo ale mnoho, při čem by napraviti měli. Jistě, pane, neslýchal jsem ani čítal o takových zmatciech při vieře, jakož sě příznali bratříkové tito. A mám za to, že při nich jest toho viece, neb nám nejedni oznamovali i psali o jich běziech, v nichž sě tajie, aby nebyli ovšem poznáni a v mrzkosť dáni, čijíce do sebe, že by jim to nestálo, kdyby naprosto bylo zvěděno. Ale nicť nenie tak tajného, byť časem svým nebylo zjeveno. I dobré by jim bylo rozom i vuoli vieře poddati, dokadž čas příhodný. Také nenie co patřiti na jich buďto skutky pošmúrné, buďto mluvenie poknířilé. Však p. Kristus najviece proti pokrytcóm domlúval; anjel také šatanášuov umieť sě proměniti v anjela světlosti, a takových podlé řeči S. Pavla najviece sě varovati i vystříhati jest slušné i potřebné. Již sem něco prodlil, kteráž někdy miery nemá, z té lásky, kterúž mám k T. Mti; to mi, jakož || prosím, odpustíte, a pak aby nebylo řečeno, že sem samotně 31b
o těchto bratřícich psal, i jiníť sě k tomu, což sem psal seznají. A nad to teď posielám T. Mti přiepis listu dobré paměti M. Jana Rokycany, kterak věda jich položenie v něčem, i psal o nich po České

zemi i Moravské, abyšte i to vědúce, uměli sě k nim tiem příhodnějie mieti, je držeti i napomínati k napravení hodnému. Datum....

V.

Témuž panu Janovi podruhé 1479.

V milosti boží věrné pozdravenie k spasitedlnému dobrému. Pane Jene etc.! Pamatuji, že sem psal Tvé Milosti k výstraze dobře obšírně věda to, že věrné a upřiemé, v čas příhodné vystřeženie jest mezi užitečnostmi přátelskými jisté a nemalé dobroděnie. Ale poněvadž dobře činiece nemáme přestávati, psáti mi bude slušné Tvé Milosti k témuž podlé onoho slova sv. Pavla, kdež die: o témž mi psáti zajisté mně jest ne lenivo, ale vám užitečno. I nebylo-li jest příjemno poprvé, zdali by podruhé, když oboje váženo bude zdravým rozomem, prospěch učiniti mohlo, opět práci sem neodpustil, aby nebylo řečeno: nerozoměl sem, aniž mi bylo pověděno. Poviem tehdy z kořene lásky, kterúž mám k Tvé Milosti; neb láska upřiemá jest, a Tvá Milosť, jakož mám doúfánie, přijme také z lásky, neb láska snášeti umie. Račtež tehdy k svému dobrému snésti, s pilností, cožť píši, rozjímajíce; prosím za to. — Nenie neznámo, kterak od počátku tohoto světa ke zlému náchylno jest od mladosti lidské pokolenie, a zvláště když nemá zákona, práv nebo přikázaní, jiniž by sě zpravovalo. Toho že jsú neměli první lidé, protož jako bez úzdy běželi klopotně k mnohým zlostem, nepravostem, leč koho pán buoh svú milostí navštieviti, ob-
32a dařiti a zachovati ráčil; tak že proto všichni || za času Noe, krom osmi osob, skrze potopu zahynuli z božské pomsty. Potom opět když sě rozmnožili, vydal jim zákon shuory, dal přikázanie, co mají činiti, vydal zápovědi, čeho sě mají vystřéhati; dále skrze proroky hodná, spasitedlná naučenie a napomenutie, zaslíbiv jim, budú-li sě tak zachovávati, že mnohá požehnánie časná i věčná budú mieti; pakli toho zanedbají, že na ně přijdú, jakož jsú přicházela, rozličná zlořečenstvie, trápenie i zkaženie. V těch časiech také světlostí rozomu přirozeného jsúce obdařeni od boha mudrci práva nebo zákony lidem, aby jeden každý ne podlé zarpucenie duomyslu svého a z všetečnosti své vuole, což by chtěl, aby sě o to pokusil, činil a páchal; neb skrze to zlého vídali pocházeti mnoho; ale aby jsúce pod jistými zpravami bydleti mohli vespolek slušně; vydali zákony jisté nebo práva, netoliko kterak sě mají mieti neb zachovávati sami k sobě ale v domu, v čeledi, v městě i v celé krajině neb království; a to nic pro jiného, než aby dobré

obecnie státi, ruosti i trvati mohlo. Jakož pak to všecko sě shledávalo, když sě tak zpravovali; a zasě, když to opúštěli, zkaženie na lid, na města, na panstvie i na královstvie přicházela rozličná. Nad to nade vše, aby lidé pro své dobré poddali vuoli svú hodné správě, pán Kristus vydal zákon nový; jeho také apoštolé, potom jiní světí staří duchem svatým jsúc osvieceni sepsali písma užitečná k tomuto životu i budúciemu, jakož v tom zákonu, jenž jest najdokonalejší, i v těch písmiech těch svatých sě shledává. K tomu zákonu, k té zprávě apoštolské i ku písmóm starých svatých Čechové světští i duchovní, naši předkové, prohlédše jim povolili, || a jim nad jiná ustanovenie lidská, 32b
tomu odporná, dali miesto. I dal jim byl pán buoh prospěch v mnohém dobrém, tak že i statkuov nabyli, ježto jich náměstkové i nynie toho požívají. Mezi jinýmižto i pan Jan po svých předciech má dosti, a jest jemu potřebie, chceli toho požehnánie bez přetrženie požívati s svými potomními, pravidla toho zákona sě přídržeti, též i jiných písem k tomu nápomocných, nechaje zřěnie buď k zdání podlé duomyslu svého buď póvodu kohožkoli jiného. Tak jsú zajisté předkové jeho zachovávali přídržiece sě mistruov a kněží k zákonu božiemu příchylných a na ně laskavi jsúce. A poněvadž nynější mistrové a kněžie, jakožto i jich předkové dobré paměti, v též správě stojie, i jich spisuov zdravých při tom požívají: co jest, že pan Jan, an jemu všeho prospěšného přejí, an sě k němu věrně mají a rádi by jemu poslúžili ke všemu dobrému a zvlášť spasitedlnému, ne tak jest na ně laskav, ani má k nim dověřenie takového. Dosti toho, by na ně který spletek přes věrné jich předky shledal, aneb k sobě nepřiezeň poznal neb vinu. I těch jako zanedbav i oblibuje a zastává neb postupuje po mudráciech, po vrtláciech, an sě klátie jako trest na bahně při svých smyšlénkách, při svém vyznávání, při svých rozpisování (sic) žádné stálosti nemajíce, jakož sě do nich těchto let hojně toho shledává, tak že, jakož die sv. Pavel, poblúdivše i obrátili sě k marnomluvení, a chtiece býti učitelé zákona nerozomějí ani, co mluvie, ani co jistie. Neb i nejedni z nich, jsúce tázáni při potřebných kusiech k vieře, a odpoviedajíce podlé smyšlenie svého, potom zapierají, neb nepamětí odbývají, aneb v jiné, než praveno, proměňují; a když naruozno tázáni bývají, v odpovědech nemají srovnánie, || aniž vědie, na čem ustrnují. 33a
Neb ne podlé viery základuov a pravdy písma svatého i výkladuov prvotních svatých chodie, jakž by choditi měli, ale podlé svého duomyslu převráceného a vuole zlostné vrtkají sě. Pakli bude ku pravidlu sv. Thadeáše, apoštola božieho, prohlédnuto, kdež die: titoť jsú reptáci, žalobníci, podlé žádostí svých chodiece etc., bude shledáno,

an repcí jako židé pokrytci, když sě hřiešníkóm svátosti podávají k jich uzdravení, an žalují křivdu praviece, řeč proměňujíce těch, jenž by je rádi přivedli ku poznání viery a pravdy, an podlé svých žádostí chodie činiece sě vykladači a doktorové písem a potřebujíce mléka. Ústa jich mluvie pýchu, když mluvie sě býti volenými božími a svatú cierkví, a biedníci nevědúce, jakož psáno jest, jsú-li v božské milosti čili v nenávisti. Dále divie sě a chválé osoby vysoké v panování pro své lepšie a zištné; když s nimi hodují, jim pravdy nepravie, vidúce na nich zjevné přestúpenie proti zákonu božiemu, ale mlčie, pochlebují, dary, dani dávají, aby pod nimi v svém výtržku svobodu mohli mieti. Tito také těla svá poškvrňují, neb někteří z nich slíbivše čistotu zachovati ženy pojímali k manželství neřádnému; jiní svobodu v smilstvu uvedli, jakož nám to nenie tajno z jich seznánie; a jiní z nich ženy své krásně (rkp. kasně), nádherně zodievali jako lútky, aby jich oči pásly na pohledění. Item panováním, to jest pánem Kristem pohrdají, velebnosti sě jeho rúhají, kdyžto tělo jeho svaté na jediném miestě jako jiné tělo hmotné býti jistie, jeho moci, zřiezení a poctivosti ujímajíce. Jsú dále posměvači božích svátostí i řáduov poctivých,
33b nápomocných k dobrému, || ježto sě zachovávají od křesťanuov. Oddělujé (sic) sě od jiných, do kosteluov s jinými křesťany nechodiece, ale po kútiech, po pelešech své všetečnosti pósobiece. A někteří sě oddělili od řemesla, ševcovstvie, krajčiešstvie, koželužstvie, kovářstvie etc., i vydali sě na túlačky, pliskaniny, práznosti, aby tiem lépe a snáze požili bez práce dobrého bydla. A protož tudiež pověděno, že jsú v kvasiech svých poškvrny (sic) hodujíce bez bázni, sami sě pasúce; neb hojnosť peněz, jakož široce mnohým známo, mají, což najlepšieho na trhu, přes jiné kupují, aby ve všem tělu povolili, stkvostnot do žádosti naplnili a hojnosť ve všem měli. Zdali opět nejsú vlny moře ukrutného, když napořád všecky kromě sebe potupují, žádného kněze svěceného, žádného křesťana nebýti praviece, nébrž, ktož jich nepřídržie, všecky za nevěrné pokládají. Item opěňují*) hanby své, když své zlosti, bludy premují i řečí i pošmúrnú pokrytostí, a to když jsú ne před svými. Jako mezi jinými Michal, zmařilý kněz, slíbiv své bludy odvolati a u vieře sě sjednati toho neučinil, a slíbiv hospodáři na rathúze, by pak měl svobodu, neucházeti, i odšel jest kradmo měv klíče svěřené, avšak to opěňuje pravě, že buoh jemu pomohl. Tyto všecky věci, což předepsáno, o nich sě praví a ještě viece, a protož dobře příhodně v též kapitole o nich položeno, že tito, cožkoli ne-

*) Srovn. 141a: despumantes suas confusiones.

znají, tomu sě rúhají, a což od přirozenie jako němá hovada znají, v tom sě porušují. A strach, jakož tudiež napsáno, by hlubina temnosti jim nebyla zachována. Aniž zde || na tomto světě, poněvadž 34a
ne podlé zprávy zákona božieho ale podlé svého nálezku vrtkavého živi jsú, státi neb trvati budú moci; neb psáno jest: poněvadž nesrozoměli sú skutkóm, to jest ustanovení a zřiezení božiemu, protož při skutciech rukú jich zkazíš je a nevzděláš jich, hospodine, die prorok. I nenie bezpečné, věř mi pane milý, ani jim povolnu býti ani sě jich přídržeti, ale radše podlé rady sv. Pavla: vystřiehajte sě i odchylujte od těch, kteříž roztržky a pohoršenie kromě naučenie pravého činie, svozujíce řečmi svými úlisnými srdce nevinných; jakož pak dosti o jich výtržných bludiech, ježto sě k nim přiznali, Tvé Milosti dáno jest prvním listem znáti. Mistrové také a kněžie, zákona božieho a zprávy jeho sě přídržejíce a viery tudiež vyměřené, že Vás milují v pánu bohu, k témuž jako věrní přietelé radie i napomínají. Račte uposlechnúti, račte přijieti; toť bude Vaše nynějšie i budúcie poctivé, dobré i spasitedlné; a zviete, že sobě potom budete děkovati, v tom sě radovati i za dobré mieti. Pakli opustiece mieru, prostředek, pravidlo zákona božieho vydáte sě na krajinu z jedné neb strany z druhé, a přátelské, věrné napomenutí opovržece, třeba sě báti, jakož sě mnohým v světě velikým a znamenitým přiházelo, aby na Vás nepřišlo. Neb mocný sě (sic) buoh, což vysokého jest, skloniti, co mocného zemdliti, co velebného dáti v pohaněnie, a v nedostatek proměniti hojnosť; jakož psáno jest: ktož mnú pohrdají, totiž vuoli mú opušťují, zavrženi budú, die pán buoh všemohúcí. Bych co takového těžkého měl přieti Tvé Milosti, odstup to ode mne; než radše nejistotu pro milosť, kterúž mám k Tvé Milosti, obracuji v lepší stranu maje doúfánie, || že ušlechtilý rozum nad potakánie napome- 34b
nutie a nad pochlebenstvie přijme vystřeženie přátelské, a z malé věrné nápovědi vybeře, což by před pánem bohem i dobrými lidmi zuostati mělo, a z druhé strany, což jest nehodného, škodného, to opustiti. A poněvadž pro zanepráznénie, kteréž máte mnohé, o tom nepřicházie na mysl, aniž snad jest kto, ktož by o tom buď navrci, buď rozmluviti, ponuknúti neb napomenúti byl hotov neb pokusil sě, i to váže v svém rozjímání z téhož kořene věrné lásky hnut jsem o tom psáti. Dajž pán buoh při tom bedlivě sě mieti, zdravě rozoměti a užitečně k budúcím věcem prohlédnúti, a také toto psanie s vděčností i v dobré milosti přijieti. Potom ale, bude-li sě Tvé Milosti líbiti, ale řečmi společnými o tom viece a šíře rozmluvíme, nic jinak než s dobrú myslí a k dobrému, příjemnému etc.

VI.

List mistra Jana z Rokycan proti Pigharthóm po Čechách i Moravě rozeslaný.

Milosť pána Ježíše a láska božie a účastnosť ducha svatého s vámi se všemi. Časové nynější že jsú plni nebezpečenstvie, nebo příchod Antikrista, jakož die s. Pavel, vedlé jednánie bude diablova ve všelikém svedení nepravosti: i já, mistr Jan z Rokycan, žádosť maje vašeho spasenie, že s. Pavel die k Thymoteovi: v posledních časiech odstúpie někteří od viery povolujíce duchóm bludu a naučení diabelskému v pokrytství mluviece lež, i napomínám vás, abyšte pilni byli viery. Neb die duch svatý: při každém skutku tvém věř z viery duše tvé, neb bez viery nelze sě líbiti bohu, die s. Pavel, by pak
35a nevědě || kterakkoli dobré vedl skutky. Druhé u vieře poznale pravé nebývajte lehci a vrtlavi, neb psáno jest: buď pevný na cestě božie, a nekráčej na každú cestu; neb tak vrtlavý že jest hřiešník, dokázán bývá jednak této jednak jiné lehce bez písma chápaje sě viery. A že nynie při vieře nesnázky a výtržky druzí v lidu činie při těle božiem i při jiných kusiech, vy takto věřte, držte a vyznávajte: věříme, že v svátosti velebné oltářní jest pravé tělo pána Ježíše Krista, z panny Marie vzaté a na kříži pověšené; neb tak sám pán Kristus řekl: vezměte a jezte, toť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno bude. Tomu tělu, písma pravie, že před umučením i po z mrtvých vstání klaněli sě lidé; a v prvotní cierkvi s. Dionysius píše a řka: my, kto sme dokonalí k vnitřním věcem, svátostí zevnitřních znamenie vidíme, abychom tajnosť těla svatého skrze osviecenie pána Ježíše dosáhli. A die dále: to abychom obdržeti mohli, k němu modlitbu nábožnú učiníme. A pak s poctivostí a se ctí prosili téhož pána Krista, aby osvietil rozum jeho světlem viery. Tak Origenes starý doktor po apoštolech píše: tělo zajisté božie poctivosť božstvie přijímá. Tak s. Eusebius píše o smrti s. Iheronyma praví, že když na smrti k němu přišel s tělem božím, takto jest mluvil: o přeušlechtilé hody, v nichžto pod způsobú chleba a vína celý Kristus, buoh a člověk, sě přijímá. A potom níže: o pokrme převysoký, poctivosti a modlenie, klaněnie a velebenie všemi chvalami hodný, jenž máš oblíben býti. K témuž die s. Augustin: já božiemu tělu i dokonalému v Kristu člověčenství proto sě klaniem, že od božstvie přijato jest a s božstvím spojeno. Toho všeho potvrzuje s. Pavel a řka: Klanějte sě jemu všichni anjelé boží. Jest k tomu viece písem svatých, ježto ukazují klaněnie tělu pána Ježíše
35b Krista. Protož ti učitelé: || kněz Michal, kněz Martin, laikové s nimi:

Řehoř krajčí, Kakamerda*), a jiní té roty s nimi, z své všetečnosti, kterúž do sebe mají, praviece, že zjevenie mají od Boha, a žeby, což činie, z ducha sv. vedli, a kterak mají volení boží mieti sě, že sě tak mezi nimi shledává. A písmo die proti tomu: „Žádný nevie, jest-li hoden milosti božie čili nenávisti;“ a pán Ježíš die: „Když všecky věci učiníte, kteréž sú vám přikázány, rcete: Neužitečné sluhy jsme!“ A mudrci pravie, že doúfánie svého vtipu mnohé jest v blud uvedlo. Tito také převysoce sáhají na čest pána Ježíše, že klaněti sě pánu Ježíšovi nechtějí a od klaněnie odvodie: an buoh otec dal čest tomu člověku pánu Ježíšovi, aby ve jméno jeho každé koleno klekalo, nebeské, zemské i pekelnie. Dále odtrhli sú sě tito ode všeho kněžstva i od jich ode všech skutkuov i posluhovánie, kteréž sě nynie v cierkvi svaté zachovává, tupiece jich skutky i posluhovánie při věcech spasitedlných a praviece, že oni sami laiky na kněžstvie, na biskupstvie volivše, dobře sú učinili a že dobře stojie. A tak by z jich řečí a povah i skutkuov nikdiež těla božieho nebylo v svátosti, v žádné zemi, ni v městě, ni ve vsi, kdež by koli byli kněžie řádem kostela Římského svěcení, ježto toho žádným písmem nedokáží; i neslušie jim v tom věřiti. Dále z toho jich poblúzenie upadli sú v jiný blud: že lidi došlé k rozomu po druhé křtie proti vieře křesťanské. Neb křest vedlé S. Pavla děje sě v smrti pána Ježíše Krista, a jakož Kristus jedinú jest umřel, tak člověk jedinú má křtěn býti a ne viece. Pokánie, toť sě opětuje, ale ne křest. A tak i při křtu, i při těle božiem neřádně sě mají proti vieře, kterúž staří doktorové světí vyznávali, an i to v svém psaní položili o těle božiem: „Někteří poznavše boha ne jako boha ctie, a Krista Ježíše vezdajší oběť potlačují: neb ohavnosť opuštěnie stojí na miestě svatém.“ Toto písmo jest Da- || niele 36a
proroka proti modlám pohanským; a béře-li je kto a přilepuje k svátosti velebné těla božieho, zle a neprávě činí proti písmóm svatých i skutkóm, kteříž sú sě klaněli pánu Ježíšovi a jeho tělu v svátosti velebné. Pak že mluvie a piší: žeby takové výtržky a naučenie scestná z mých kázaní měli, odpoviedám k tomu: před pánem Bohem mi křivdu činie; neb takové věci a naučenie i jich smyšlénky nikdy sú mi s povolením v srdce nevstúpily, ale odporen jsem jim býval a jsem. Než oni že písma svatého a svatých doktoruov nepřivodie, neb jich k svým smyšlénkám nemají ani k svým skutkóm, a jednání, kteráž začali, čím tvrditi mohú (sic): i křivým připisováním mnú to by nahraditi

*) Srovnej Gindely I, 20, kde slove Jan Kakamerda. Ten 7 let vězněn na Poděbradech.

chtěli. Piší také, chtějíce mě zmazati a k dobrým lidem zhyzditi, praviece: „Mistře, kázal's, že ke všem svátostem čert a Antikrist jest vkročil.“ Znám to, že sem mluvil, ale ne k tomu úmyslu falešnému, jakož oni táhnú; neb sem nemluvil k nižádné nepoctivosti, k újmě nebo-li útržce svátostem, ale proti nehodnému požívání. Nebo křtu svatého nejednú požívají v pýše, v kněžstvo vcházejí zlí a neřádní, v manželstvo lotři a nevěstky; a ne do jediněch jest to, že kteříž jsú před lidmi manželé, jsú lotři a rufiáni před tváří boží. Protož nemajíce písma při svých bludiech i výtržciech, i chtie mnú dovoditi. I prosím vás všech věrných pro vaše spasenie: buďte opatrní a vizte, abyšte ne každému duchu věřili. A držte sě výstrahy S. Pavla, kdež die k Kolocenským: „Nižádný vás nesvoď pokorú a náboženstvím anjelským.“ A níže die: „I těm, kteříž těla nelitují, cti v světě nedbají, do sytosti sě nenajedie: neb anjel šatanuov proměňuje sě v anjela světlosti.“ Pomněte na ono naučenie S. Pavla, kdež die k Korintóm: „Prosím vás skrze jméno pána Ježíše Krista, abyšte též
36b smýšleli všichni, || aby mezi vámi nebyli rozdielové, ale abyšte byli dokonalí v témž smyslu a v témž umění.“ Nebo s těmito běhy povstanúci jiná rota, kdyby sobě takéž jako tito biskupa svého volili a kněží nadělali, potom jiná rota třetie též: kdeby konec byl těm roztržkám a všetečnostem? Protož pilni buďte, žádajíc toho na pánu bohu v jednotě viery státi. Novin nejistých sě varujte, v lásce, v svornosti přebývajíce, v nichžto pán Ježíš na věky požehnaný rač vás zachovati, a potom do věčné radosti přivesti. Amen.

Na hořejším okrají 36b stojí tyto dvě poznámky jinou rukou zapsané.

a). Temporibus superioribus circa annum 1450 quidam Grizowski et Straka*) vadebant hincinde cum sua matricatura, quod Christus non est deus. b). Item circa annum 1463 Iheronymus sacerdos, qui dimisso sacerdocio imposuit sibi nomen Jacobi, ille dogmatisavit de spiritu sancto, quod non est 3a persona etc.; et fuit medicus.

---

*) Srovnej Gindely Gesch. d. böhm. Brüder I, 20, kde první slove Mikuláš Křížovský (na základě zprávy br. Amosa). Týž uvězněn byv na Poděbradech po 9 letech umřel. Také Straka zemřel tamž ve vězení.

VII.

Odpověď na matrykát bosákuov anno 1496 post pascha. 37a

I. Všemohúcí věčný bože, z nesmierné dobroty své rač prospěch učiniti pravdám svým k zvelebení, aby milovníci zákona tvého proti utrhačóm měli posilnění; a tomu odporným ať jest za osten proti jich zámyslóm jalovým; tak aby dobrá země z semena tvých slov vydala a měla užitek k svému spasení, a skála bez vláhy aby obměkčena byla k svému napravení! Amen.

Jakýs mnich, jeden z nich, kteříž v řeholu svú marnú doúfají, proti přijímání velebné svátosti oltářnie pod dvojím zpuosobem psal jednomu urozenému pánu, nepoloživ jeho ani svého jména. Tomu pánu, bychme o něm věděli, psali bychme slušným během a s poctivostí, a zvláště poněvadž tento mnich za bludného jej položil; neb máme za to, že ten pán jest pánu bohu věrný, jest jeho zákona milovník, a prohlédá k spasení svému. Také byli bychme témuž pánu dali výstrahu, aby na matlaninách blenových toho mnicha se neurážel, ani jim věřil; neb, jakož bude dokázáno, na falši jsú založeny, ani budú jmieti prospěchu, ktož jediné chce rozumu požívati a zákonu božiemu miesto dáti. Tento pak mnich že se bosákem vynášie a pochlubuje, a jsa trepkář a žebrák, ano to všecko na ošemetnosti založeno a na pokrytství neřádném. Nebo že na trepkách i jiní té roty se špúlají: kto kdy od počátka světa i viery křesťanské slýchal nebo vídal o takových nebožníciech? Příhodně o nich sv. Petr prorokoval a řka: budú mezi vámi mistři lháři, uvodiece roty zatracenie, skrze něžto cesta pravdy bude posmievána. Oni slovy pokrytskými o vás budú pracovati aneb kupčiti. A || zdali toho do nich nenie? Ač nejsú 37b
mistři sedmera umění, ale jsú mistři lháři. Praviece, že jsú mnišie, to jest samotní, avšak bydlé v městech, jenž nejsú samotných ale mnohých. Majíce býti v zavržení i túlají se duom od domu etc. s pytli, s flaškami na ramenách; a majíce jmieti ztravičku hubenú i válejí hody*) v krmiech, v nápojích hojných a rozkošných, jakož té hojnosti v jich spižiernách dosti bývalo shledáno, a ještě, kdež by přístup byl, muož shledáno býti. Apoštol sv. Pavel 2 Kor. 6 o sobě i o jiných pověděl: jakožto nic nemajíce ale vším vládnúce. Jako nic neměli, když všecko krom živnosti a oděvu opustili řkúce: ... všecko jsme opustili; ale však vším vládli, když pána Krista, jemuž jsú všecky

*) Taktéž 174a.

věci poddány, s sebú měli. Tito opak praviece, že nic nezuostavují k zejtří, a tak že ničímž nevládnú, a mají dosti v hojnosti. Také majíce zavrženi a pokorni býti i zpínají se nad jiné řeholníky staré jim ku potupě a k zlehčení. A tak jsú mistři lháři, a uvodie roty odřezané k zatracení. Neb neměvše dosti na pravidlu pána Krista, apoštolóv a prvotnie clerkve, jenž jest jediné a najdokonalejšie, die sv. Pavel k Korinským a Philipenským, ani měvše dosti na řeholách od lidí na púšti založených, ale v těchto časiech potomních nedaleko od patnácti set let po božiem narození, kdežto láska ustydla a nepravosť se rozmohla, i zarazili sobě rotu odřezanú v pokrytství pošmúrném, v uoděvu potvorném, v žebrotě nestydaté a nenasycené a v náboženství falešném. Neb nic neprospievají, aby lidé byli napraveni k životu křesťanskému, opustiece zjevné marnosti, zlosti, nepravosti, než dívají se tomu zlému, lidem pochlebují pro své zisky, a tak lidi pokládají o jich statky i o jich spasenie. Jako nájemník toliko svého pilen puožitku a nedbá na škody pána svého, ani vlka odhánie, aby ovcí nehubil, než toliko sě dívá, neb jemu nenie do ovcí. A protož dobře pověděno, že uvodie rotu zatracenie. Nebo i cesta pravdy skrze ně dána v posměvánie. Toť sě dokazuje na nich skrze tohoto mnicha bosáka, kterýžto vyrazil se psáti proti Kristovu ustanovení i proti zákonu jeho milovníkóm, jakož dole bude postaveno.

38[a] Že pak z lakomstvie || svého o lidech pracují neb tarmarčie slovy pokrytskými, i toť jest znáti na stavení nákladném a rozkošném i na jiných přípravách ozdobných. Také o penieze, o statky lidi tantují, že budú jmieti účastnosť všeho jich zákonnictva, že je vpiší do svých knih pro památku, že za ně budú modlitebníci. A v klášteřiech svých dávají pohřeb znamenitý, aby po umrlých od živých viece požili a dosáhli k své chlúbě a zisku. Dále že na trepkách chodie a jsúce řeholy, jakož pravie, svatého Františka. Ten chodil bosými nohami, ne na trepkách; bydlil na púšti v katrči, ne v kláštеře, v domu knieżeciem; a dělal rukama svýma, ztravičku maje hubenú z toho, a ne skrze žebrotu ohyzdnú. Jest-li to následovati svého předka, na němž mají založenie, jím se chlubiti a téměř v ničemž nenásledovati? Najhlúpější z hor sedlák uměl by pověděti, že jsú rúhači, lúdaři a pokrytci, mohúce o sobě, když by chtěli a směli, praviti: již jsme my dokonalejší, neb on neuměl takového bydla na púšti dosáhnúti pod malú kápičkú jako my pod širokú, ani uměl s velikými pány jako my sě spolčovati k obraně a rozšíření zákona našeho v nově zaraženého. Přes to, že se nazývají bosáci a jsú trepkáři, jest jedno druhému odporné, za toho se jmieti a tiem sě marně velebiti když s skutkem

sě nesrovnává: a to jest faleš zřejemný, horší nežli židovský. Židé vidúce skutky pána Jezu Krista nechtěli ani řečem jeho věřiti: tito v skutku nejsúce bosáci smějí se za takové jmenovati, mieti a slúti, aby jim bylo věřeno, že jsú bosáci, a jsúce horutného vymyšlenie trepkáři. Nebo bosu choditi jest cos útrpného, ale na trepkách ne tak drsnatého. || Svatý Jan miláček pána Krista o těch, kteříž v svém 38b
výstupku chtěli za takové jmieni býti, an v pravdě nebyli, i napsal v svém Zjevení řka o takových: pravieť se býti apoštolé, a jiní pravie sě býti židé, a nejsú: než jsú lháři a šibalstvo šatanovo. Ani tito mnišie vyměřie se, byť takoví nebyli, praviece se bosáci, a nejsúce, ale trepkáři. Ještě že se nazývají a slovú bosáci, i to nenie bez podezřenie hanebného. Neb v dekretě (24, q. 3 in fine) napsáno, že bosáci byli kacieři, ač se nepraví, v čem byli kacieři. Ale poněvadž byli takoví, a nebyli od pána Krista ani od apoštolóv ani od svatých jistých ustanoveni, jakož i tito, i nemajíť se čím chlubiti, že jsú bosáci; neb ta chlúba nenie bez zahanbenie, mohliť jsú jie nechati a uvrci do bláta, aby tam smrděla.

II. Buď i toto o bosáciech přidáno, an toho potřebie, že jsú žebráci. V starém zákoně, kterýž nebyl takové milosti jako nový, přikázal pán buoh, aby v lidu Izrahelském žebrák nebýval; a ovšem ti, kteříž byli levitského pokolenie, než aby byli opatřeni bez žebroty. Šalomún král žádal na pánu bohu, aby nedopúštěl naň žebroty, věda, že to jest ohavnosť a pád k mnohému zlému. V novém zákoně pán Kristus nebyl žebrákem, neb jemu za práci, za dobroděnie dávali z statkóv svých, což potřebie bylo. Učedlníkóm svým větším i menším přikázal, aby kázali čtenie, že se přibližuje královstvie božie, a že proto budú jmieti odplatu; neb hoden jest dělník mzdy své. I byli opatrováni, kamž sě koli obrátili, bez žebroty. K témuž napomínal sv. Pavel, aby ten, ktož naučenie || přijímá, dával tomu, ktož jeho 39a
slovem učí. Nébrž sv. Pavel práci maje zvěstováním čtenie svatého a vedením k vieře Kristově radše chtěl smrť podstúpiti nežli jako falešní apoštolé užitky tělesné proto bráti, znaje dobře, že by tudy zbaven byl odplaty trvalivé a věčné v království nebeském. A protož nejednú pracoval rukama svýma, nechtě žádnému býti k obtiežení, aby kázaním slova Kristova tiem svobodnějie mnohé získal k spasení věčnému. Tito trepkáři, nedbajíce na písmo zákona božieho a opustivše příklady a naučenie pána Krista i jeho apoštoluov, i zamyslili sobě žebrotu nesmiernú beze všeho studu. Také nekáží čtenie svatého, ani pracují s lidmi svátostmi božími. Ach že kdy smějí křesťany o statky pokládati k svému zisku! Také sě nestydie, jako úředník

nepravosti, kteréhož chválí pán Kristus, styděl se žebrati. I strach jest, majíce zde svú vólíčku na světě neřádně vymyšlenú v prázdnost i, že se chybie odplaty v království božiem. Protož muož řečeno býti, že jsú přieliš nezčastni, an sv. Jeronym v dekretě praví: o nezčastné kněžstvo, kteréž žebře po ulicéch; a jsúce pojati k skutku služebnému téměř od každého zjevně žádají almužny, aby tiem viece pohrdáni byli od lidí, čím spravedlivějie biedníci k té přišli ohavnosti. Daj pán buoh, aby za ně nedbali. V té pak žebrotě pohleď, kterakúť chytrosť pósobie! Posielají od sebe hlupce, trupce, an se nehodie než k radlici neb k kopytu, cepóm, aby lidé na pošmúrnosť jich pohlediece tiem schopnější byli k dávání. A ti penieze neb dvú nechtie vzieti do ruky, neb to jest málo; ale do pytle štiku, kapra, pečeni, prase berú a vína plné flašky. Ó, chytrosti šatanova, horšie a škodnějšie nežli kněží a zákonníkóv, na něžto pán Kristus osmeru biedu vydal. Neb oni, což menšieho jest, jako mátu, kmín, kopr, k tomu sě přiznávali, ale což těžšieho z zákona bylo, to opúštěli. A tito nechtie málo bráti, než hotovi k daru hojnému. Jiní pak, rumní, tlustí, nadutí, zuostávají doma pro svú vážnosť. Nenie to věrně; nebo ta žebrota poněvadž,
39b jakož oni pravie, jest k dokonalosti té řeholy || rotné, měli by pořádně v ní se zachovávati bez přijímánie osob. Než toto jest: jakožto kocúr, ač miluje ryby, ale do řeky ryb loviti nevkračuje: tak tito veličie se žebrotú, ale vycházeti na ni sě liknují; a tak břemena na jiné vzkládají, a sami prstem dotknúti se nechtie. Když tuláci jim hojně přinesú, z tohoť dobrého bydla požívú, rukama sě dotýkají a naplňují teřich (přetrženo: kambu) rozkošemi lahodnými. Což pak dieme o nich, jsú-li prospěšni k vzdělání viery a života křesťanského mezi lidmi? Pohleď, coť praví sv. Jan Zlatoustý a řka: apoštolé i jiní světí, že lidé v pána Krista uvěřili a jeho svaté čtenie přijali, ovšem zbožím a penězi pohrdali, česť a chválu světskú zavrhli, v protivenství byli trpělivi a při zvěstování slova božieho, v posluhování svátostmi, i což k tomu příslušie, byli bedlivi a snažni. Ničehéhož toho neshledává se na těch mnišiech. Neb peněz hojně berú a mají, a na to stavějí své domy, kláštery, zahrady etc.; slavnosť, česť na světě milují, duostojenstvie dobývají, s velikými pány obcují, práce kněžské s lidem nevedú, pod pány velikými se sadie, pravdy jim nepravie, a protož protivenstvie nemají. Jiného nenie, než, což činie, v tom aby viděni byli od lidí, a tudy zde odplaty nabyli, a potom jiné, kdež pláč a skřípenie zubóv, dosáhli; i nejsú potřebni v cierkvi křesťanské. A protož, poněvadž svého hledie jiným neprospievajíce, jsú tak lidem platni k jich spasení, jako potřebie pátého kola k vozu aneb třetie

potvorné ruky člověku. To v svých kněhách položil bohobojný a náboţný mistr Matěj Paříţský, kanovník a kazatel na hradě Praţském za slavné paměti krále Václava a arcibiskupa Jana. Mělo by, jakoţ by mohlo, o těch trepkářích psáno býti viece, ale buď nynie na tomto dosti. ||

III. Již po tomto pozdravení přistupme k matrykátu toho mni- 40a
cha, kdeţ dále napsal, *ţe všickni obojetníci a pikharti pravé křesťanské viery nemají, křesťané praví nejsú, a tak nejsú na cestě ţivota věčného, ale jakoţto bludní s ţidy a s pohany na cestě věčného zatracenie.* Potom napsal: *ne bych vás aneb vaši stranu aneb koho jiného chtěl haněti a tupiti.* Hle praví, ţe nechce haněti a tupiti, a napřed, a potom hanie, tupí a posmievá se a odsuzuje. V tom sě dává znáti, ţe sám sobě odporen jest; jest znamenie, ţe se neučil v Kathunu, kdeţ kaţdému dává se rada uţitečná, aby sám sobě ţádný odporen nebýval; neb takový ani se s jinými srovná, a to nemóţ býti bez hanby mrzké; a poněvadţ sám sobě jest odporen, tehdy jest lhář. Toť zavierá v sobě povaha všeliké odpornosti, neb tu jest jedno z nich ve lţi; i nenie hodné, aby kdo, leč by byl z Teletína, měl jemu věřiti, ani což píše, ani což mluví z svého duomyslu, nebo ktoţ jednau skřivdí, muoţ o takovém smyšleno býti, ţe lhář jest nevěrný. Ţe pak věrné a příchylné k zákonu boţiemu mnich připojuje ku pikhartóm, an jsú od nich dále neţ východ od západu anebo světlosť od temnosti: my věříme a drţíme o všech svátostech, jakţ pán Kristus zřiedil a ustanovil, pikharti podlé svých duomyslóv zpletených jinak stavějí; my věříme, ţe v svátosti velebné oltářní jest pravé tělo Kristovo, kteréţ za lidské pokolenie pro vykúpenie smrť podstúpilo, a totéţ sedí na pravici boha otce, pikharti tomu nevěřie, a tak jsú nevěrní: kterakţ tehdy věrní k nevěrným přirovnáni mohú býti, an sv. Pavel die, ţe ţádného nenie spojenie světla s temnostmi ani věrného s nevěrným? || Zles tehdy, 40b
mniše, naměřil, a protoţ jsi se chybil, nespravedlivě přirovnávaje jedny k druhým. A v tom přihlédni ne jedniem vokem ale oběma k sobě, a nalezneš sebe ku pikhartóm přirovnaného velmi podobně. Pikharti nevěřie, by pod první zpuosobú bylo tělo Kristovo, a to jest nevěra: a ty s svú rotú nevěříš, by krev Kristova pod zpuosobem vína měla od lidu obecného přijímána býti, an jest pravá pravda, jakoţ bude dostatečně okázáno. Přiměřiţ tehdy nevěru k nevěře, a nechybíš se k nim přirovnati. I nebylo by zle, aby ty z nevěry vyvedl pikharty anebo pikharti tě s tvú rotú; ale strach, ţe v světlé pravdě oboji nechodíte a jste slepi, povedete-li jedni druhé, byšte nehrochli do šachty hluboké propasti.

Opět mnich z jedné křivdy přistúpil k horší, věrné s židy a s pohany odsuzuje k věčnému zatracení. Ó mniše, velmi's prudce se rozběhl; zvieš, že klesneš; a kto jest, aby tebe pozdvihl? Pán Kristus přikázal neodsuzovati, jemu zajisté samému to přiléží, nebo buoh otec synu svému, pánu Kristovi, súd všeliký poddal: a ty, což na boha slušie, všetečně osobuješ a odsuzuješ. My pravdy z ustanovenie pána Krista se držíme, a tak i pána Krista, neb Kristus jest pravda: ale ty s svú rotú držíš se ne pravdy ale obyčeje z nálezku lidského, božiemu zřiezení odporného. Že jest obyčej, toť vyznává concilium Constanské a doktorové nováci. I zdali pak nevieš, že nic nepravějšieho nenie, než což vymyslilo tělo a krev? Tělo také a krev krá-
41a lovstvie božieho nedojdú (sic). A zdali nevieš, || že obyčej bez pravdy jest zastaralosť bludu? Protož opustiece blud slušie držeti pravdy, die sv. Cyprian. Turci opustivše pravdy zákona Kristova chopili se nálezku Machometova: tak i ty, nechav jisté pravdy, zastáváš obyčej nevěda, kdy jest a od koho začat. I třebať sě báti, s tiem obyčejem i s jinými nálezky božiemu zákonu odpornými ať by odplaceno nebylo, kdež bieda jest věčná. Nebo psáno jest: bieda vám, pekelníci, kteříž jste opustili zákon najvyššieho; a v žalmě: popúzeli ste boha v nálezciech, a protož rozmnoženi bývají pádové nad lidmi.

IV. Tuto ještě, šerá kápičko, kdež kladeš, *že bychme viery pravé nejměli, ani byli praví křesťané*, zeptaj se, a pohleď na concilium Basilejské, kdežto byli kardinálové, arcibiskupové, biskupové, opatové, doktoři, mistři z mnohých krajin; a ti od Čechóv na artikule o vieru duovody přijali, to pečetmi znamenitými ujistili i s ciesařem Zigmundem vyznávajíce, že Čechové a Moravané, kteříž svátosti velebné voltářnie pod dvojí zpuosobú přijímánie držie a zachovávají z moci pána Ježíše Krista a cierkve pravé choti jeho, pro to ani pro jiné artikule tehdáž vedené jiní křesťané nemají Čechóv ani Moravanóv haněti ani křivdy činiti, ale jakožto bratry dobré křesťanské a cierkve pravé syny poctivé jmieti i bratrským milováním s nimi nakládati. ||
41b Ty pak, mniše, činíš se, ale z ďábelské zlosti, múdřejší, a potupuje nás potupuješ toho sboru množstvie, ježto, kdyby tehdáž byl v Basileji a tak blenoval, bylť by dán pytel ne na ramena, ale pytel s kamenem do Rajna. Také jsa Čechem neb Moravanem, divno jest, kdes vzal takovú smělosť proti krajenínóm psáti; a maje podlé naučenie Kathuna múdrého pro vlasť bojovati a ji zastávati, a ty pak rozlítiv se zlostně a hanebně i hanieš, potupuješ a porúháš se beze všeho rozumu a beze všie lítosti, ježto by toho mnohý nad tě učenější neučinil cizozemec. Byli tři duchovní, ale [illegible] duchovní, jeden

Rapsaces za krále Ezechiáše, a druhý Alchimus, třetí Jazon za Machabejských z kmene židovského; a ti zradně a nešlechetně proti své vlasti, odkudž pošli, mnoho zlého pósobili i proti zákonu božiemu; a protož hodným súdem božím, kterýž nic zlého nepomíjie bez pomsty, mrzce a hanebně vyrúbeni z tohoto světa. Boj se téhož, trepko všetečná; vida v Čechách i v Moravě upokojenie skrze smlúvy znamenité*) i chceš skrze svój spis jedny na druhé zbúřiti, aby z toho pošli svárové, potýkánie, války, mordové a záhuby. Nebudeš-li se káti, naběhneš na hořké, těžké a hrozné; neb die apoštol: ktož jinému činí křivdu, vezmeť to, což jest nešlechetně pósobil.

Dále že nás naříekáš o nevěře při třech článciech viery křesťanské od apoštolóv vydané, totiž *že bychme nejměli viery o duchu svatém ani o svaté cierkvi obecné ani o svatých obcování*, křivdu nám činíš || přieliš hmotnú podlé svých duovoduov falešných. Neb my 42a držiece se pravidla zákona božieho, v němž jsú dostatečně založeni netoliko tito tříe článkové viery ale i jiní, tak o nich věříme, jakž jest v něm vyměřeno a zapsáno; ale ne tak, jako ty smýšlíš, přivodě duovody nepravé, ježto na věky s zákonem božím a s pravdú v něm složenú nesjednají se. Protož by teď byl svatý Daniel, aby mezi námi a tebú měl rozsúditi, pověděl by jako oněm starcóm nešlechetným, že jsi právě selhal v svú hlavu nejsa z počtu Kristova ale Antikristova ani jsa z národu pravého ale cizoložného. I zvieš, že trestati tě bude zlosť tvá, a odvrácenie tvé od pravdy zlořečiti bude tobě. Zlé jest zajisté a hořké, žes opustil zákon boží, neb v tobě nenie bázni božie. Ale aby poznal, ty mniše i s jinými, že tvé stavenie zasazeno na pavučině a na piesku, pustíme na ně čistú vodu z písem svatých, z doktoróv jistých, i což rozomem zdravým postaveno bude, že tvá voda kradena, ač se tobě zdá sladká, z písem převrácených a nejistých, a zvláště k čemu tě zavedl tvój smysl bludný, pomine a tvé stavenie hodně padne.

V. Než se počne k tvému mudrování proti přijímání pod dvojí zpuosobú psáti jinému, jest hodné, aby ty nechtě věděti i s jinými věděl, na čem naše viera založena, že na skále vysoké a pevné, od pána Krista vzdělané, jiežto ani větrové pohruožek rozličných ani povodeň nepřátelóv protivných nebude moci podvrátiti; ani také vrata pekelná trápenie ukrutného proti ní odolati. Pozoruj tehdy a || nachyl 42b ucha svého, zdali tebú i jinými jistá pravda a viera bude moci hnúti,

*) Narážka na mír náboženský uzavřený na sněmě Kutnohorském r. 1485 (Pal. V, 1, 245).

a od tvého i jiných smyšlovánie odvésti mylného a bludného. Pán Kristus ustanovil skutkem velebnú svátosť oltářní pod dvojím zpuosobem chleba a vína. Chleb žehnaje řekl: toť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno bude; a víno: toť jest krev má nového zákona, kteráž vylita bude za mnohé na odpuštěnie hřiechóv. To evangelistové napsali, to sv. Pavel ne od člověka smrtedlného ale od samého pána Krista učiv sě v nebi seznal, to doktorové světí staří i nováci bez přetrženie v svých knihách, že tak tato svátosť ustanovena a vydána, položili. A tak na tom o této svátosti viera křesťanská zavřiena, aby tak a nejinak lidé, chtie-li vykúpeni býti, držali. A tato svátosť, jakož praví svatý Řehoř, slove řecskú řečí eukaristia, to jest dobrá milosť, a jest svátosť chleba a vína, jakož v dekretu napsáno 1 q. 1 Multi. Tehdy zpuosoby chleba a vína ustanovené k tělu Kristově (sic) rozdielnie jsú z podstaty a z dokonalosti této svátosti; ktož pak, což podstatného jest, od které věci odjímá, ten ruší a nakažuje tu věc; jako odejma od domu kamenného střechu nebo základ, též od člověka ruku nebo nohu, duom i člověk bude porušen, a tak ne celý ani dokonalý v své podstatě. Též a ovšem při věcech božských viery a zákona, ktož by odjel řečí, písmem nebo skutkem co podstatného, takový jest lotr a zloděj, a nebude-li se káti, boj se, aby pro krádež na pekelnie šibenici nebyl zavěšen. Ale že dvě zpuosobě chleba a vína jsú z podstaty a k dokonalosti svátosti oltářnie, píše Tomáš Akvinský takto: chleb a víno v této svátosti přijaty bývají ku požívání nasycenie, k němužto dvě věci, jelikožto celosti, potřebny jsú, totiž pokrm a nápoj, jako k celosti člověka potřebie jest mnohých údóv a k domu stran potřebných. Totéž napsal v kněhách (po straně citát z části přetržený
43a a knihařem pořezaný). Item Albertus de Eukaristia || cap. de potu dicit: dvě zpuosobě chleba a vína okazují jedno dokonalé nasycenie v této svátosti. Item k témuž Mikuláš doktor Lyra: Kristus proměnil chleb v tělo své a víno v krev svú, nebo oboje dvé jest z dokonalosti této svátosti, a znamená dokonalé nasycenie. Hle že ku podstatě a k dokonalosti této svátosti potřebny jsú dvě zpuosobě! Také doktorové v týchž knihách přirovnávají nasycenie toto posvatné a duchovnie k nasycení tělesnému, že oboje potřebuje dvú věcí, totiž jiedla a nápoje k dokonalému nasycení. Mniše, pokrm jeda napieš se dobrého vína, a nechtěl by býti bez nápoje: rač přieti po pokrmu těla božieho nápoje pod zpuosobem vína krve Kristovy, poněvadž to jest k dokonalosti nasycenie této svátosti.

VI. Přes to aby věděl, chocholúši holený, že sv. Jan z naučenie Kristova v kapitole VI čtenie sepsaného pokládá trój pokrm. Jeden

tělesný, hmotný, jímžto z pěti chlebóv ječných a ze dvú ryb nakrmeno množstvie lidu, tak že v tom pán Kristus div učinil znamenitý a veliký. Jiný pokrm jest naprosto duchovní, o němž Kristus pověděl a řka: já jsem chleb života, ktož přijde ke mně, nebude lačněti, a ktož v mě věří, nebude nikdy žiezniti. A toho pokrmu požívati a ten nápoj píti jest v Kristu přebývati a jeho přebývajícieho v sobě mieti, die sv. Augustin. Tak že tohoto pokrmu požívají, jakož die Tomáš Akvinský parte 3ª q. 80 art. 2, anjelé, světí ustrnuvše milováním a viděním zjevným v pánu Kristu, synu boha otce, ale lidé od počátku světa volení boží skrze vieru. A o tomť požívání praví sv. Augustin: i co připravuješ zuby a břicho? věř, a jedl si, nebo věřiti v něho to jest jiesti chleb živý duchovně. A totéž psáno v dekretě: jiesti chleb živý jest věřiti v Krista a milováním v něm ustrnúti. Tiemto také pokrmem
|| duchovním člověk dobře jsa živ podlé přikázanie jeho bývá vko- 43b
řeněn netoliko v samého Krista ale i v tělo jeho, jenž jest cierkev svatá; neb tudy, píše Tomáš Akvinský, bývá účasten jednoty cierkve skrze milovánie. O němžto sv. Pavel psal Korintským: otcové vaši všickni týž pokrm duchovní jedli a týž nápoj pili všichni. Totéž píše Albertus. Ale že na tom pokrmu duchovniem toliko nebylo by dosti lidem na tomto světě, proto pán Kristus, aby dokonalejie milosti jeho nesmierné požívali, praví o třetiem pokrmu, jenž jest duchovní a posvatný v svátosti oltářní a řka: chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa. A když v tom se horšili, pověděl: nebudete-li jiesti těla mého a mé krve píti, nebudete mieti života v sobě etc. Tato slova sv. Augustin, a napsáno v dekretě (sic), přivodí o posvatném pokrmu, jenž jest i duchovní, neb Kristus dále pověděl řka: slova, kteráž sem pověděl, duch jsú a život. Totéž Tomáš Akvinský přivodí. Sv. Augustin, kterýžto na ta slova Omelia 23 praví takto: zajisté před námi lidé boží rozuměli, že pán náš Ježíš Kristus tělo své a krev svú v těch věcech rozkázal, kteréžto k jednomu z mnohých se skládají; nebo jedno z mnohých zrn bývá, a jiné z mnohých jahódek. To ten. V tom se shledává, že ta slova Kristova o pokrmu posvatném mají vzata býti. Výklad Pořádný v též kapitole na ta slova klade: až dosavad Kristus neučinil zmienky o přijímání posvatném, protož, pochybujete-li, kterak dávati neb přijímati mají lidé tuto svátosť, vězte, že nebudete-li jiesti těla syna člověka etc. A dolejie na ta slova: ktož jie tělo mé etc. psáno toto: Tato slova vykládají jistí světí
a dobře právě || o přijímání posvatném, totiž hodném, jenž jest u vieře 44a
z skutkóv a z milovánie, neb to jest k životu věčnému. Tento Výklad Pořádný na celú bibli jest složen při letu božiem vosmistém a třidcátém,

a již trvá až dosavad viece než přes šest set let, a jest velmi znamenitý po těchto všech zemiech, v němžto o trojiem pokrmu, totiž tělesném, duchovniem a posvatném v té kapitole sv. Jana rozdielně jest položeno. Potom dále po čtyřech stech letech o takovém trojiem pokrmu Tomáš Akvinský, Albertus Veliký a Mikuláš Lira na též čtenie takovým pořádkem v svých kněhách napsali, jichžto kniehy máme, aniž jest potřebie jich všeho písma přivoditi; neb sě s přední řečí srovnávají položenú. Ohledaj sobě, mníšku, tak nalezneš; a nebuď liškú, urubuje zuby skřípavými pokrm duchovní posvatný od té kapitoly, ani ocasem (psáno: anoczastem) nezastieňuje tudy přijímánie pod dvojím zpuosobem sváťosti oltářnie. Nebo aby prohlédna znal, že jakož při svatém křtu najprvé pán Kristus ráčil křtěn býti od sv. Jana, kdežto moc druhého narozenie dal jest vodám, a potom brzo ustanovil, v čem má zachovávána býti, když mluvil k Nikodemovi řka: nenarodí-li se kdo znova z vody a z ducha svatého, nevejde do královstvie božieho, potom sám křtil, po něm před jeho smrtí učedlníci, a naposledy, když měl na nebe vstúpiti, kterými to slovy dostatečnými mají pósobiti, rozkázal, že ve jméno otce i syna i ducha svatého — o tak zřiezeném křtu svatém položili Tomáš Akvinský, Albertus Ve-
44b liký Joh. 3 a Mikuláš Lira tudiež: tak jest při této svátosti || voltářní velebné. Pán Kristus ráčil pósobiti, že ji ustanovil na púšti mluvě učedlníkóm svým a zástupóm židovským a řka: chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa. Ale že židé z toho sě vadili mezi sebú řkúce: kterak tento muož nám dáti tělo své k jedení? tehdy pán Kristus oznámil to světlejie a řka: zajisté pravím vám, nebudete-li jiesti těla syna člověka ani krve píti, nebudete mieti života v sobě; ktož jie tělo mé a pie krev mú, má život věčný; nebo tělo mé jest právě pokrm a krev má právě jest nápoj; ktož jie tělo mé a pie krev mú, ve mně přebývá a já v něm. A že to jedenie těla mělo by býti pod zpuosobem chleba a pitie krve pod zpuosobem vína, ohledaj Tomáše, Alberta v kapitole VI sv. Jana. Tomáš na ta slova píše toto: Že ku potřebnosti této svátosti oltářní přísluší dvě zpuosoby, chleb a víno, jakož psáno v přísloví: poďte, jezte chleb mój a píte víno mé; neb tato svátosť jest na památku umučenie božieho. A jinde, kdež píše o počtu svátostí nového zákona, zakládá svátosť oltářní na těch sloviech: nebudete-li jiesti a tak dále. Též Albertus při též kapitole sv. Jana praví: Oznamuje Kristus tento chleb skrze věc skutečnú v této svátosti oltářní, a přivodí Melchisedecha, kterýž Abrahamovi dal chleb a víno, přivodí také skutek velikého čtvrtku, též i Pavla svatého: zkus sám sebe člověk etc. To majíce za jisté,

hodíť se, bosáku, proti tobě, ježto křivě zapieráš, by pán Kristus o této svátosti v té kapitole mluvil pod dvojím zpuosobem. Potom pak pán Kristus po poslední večeři zákona starého u veliký čtvrtek, což prve na púšti slovem propověděl, aby sě slovo s skutkem srovnalo, ráčil to v skutku ustanoviti posvětiv slovy svými svatými a mocnými těla svého pod zpuosobem chleba a krve || pod zpuosobem vína, sám tak 45a
přijímal a učedlníkóm, jenž neposvěcovali, podával pod dvojím zpuosobem. Takové jednú i druhé slovem a potom i skutkem oltářnie svátosti ustanovenie nápodobně ke křtu svatému že sě tak dálo, doktor Tomáš v kněhách svrchupsaných šiestých die takto: svátosť oltářnie od Krista ustanovena jest dvojím během, totiž slovem a skutkem; slovem, kdež die: a chleb, kterýž já dám etc., a skutkem, když jest řekl: vezměte, toť jest tělo mé etc.; ježto i tak od apoštolóv jest zachováváno podlé řeči svatého Pavla k Korintóm, nébrž od najvyšších biskupóv slavně přivozena, kteřížto zřiedili zpievánie, modlitby i jiné ozdoby k této svátosti. To ten. Jakož pak při hodu těla božieho ze čtenie sv. Jana, z epištoly sv. Pavla v zpievání i v modlitbách mnoho se přivodí o přijímání pod dvojím zpuosobem, ano i kněžie zpievajíce ponúkají jiných takto: poďte, jezte chleb mój a píte víno, kteréž sem smiesil vám. Kněžím nenie potřebie ponúkati jiných kněží, poněvadž to mají z úřadu svého, ale ponúkánie jest obecného lidu, kteřížto nemají toho z úřadu svého ale z rukú kněžských. Mniše, kdyby tebe na hody zvali, a ponúkajíce k jiedlu a nápoji dali toliko pokrm, a nedali nápoje, hněval by se, búřil by se a bez snadu že by i zlořečil pro posměch a potupu tobě učiněnú: poněvadž sám i s jinými zpieváš ponúkaje lidu, aby přijdúce jedli tělo božie a pili krev jeho, proč té velebné svátosti lehkosť a potupu činíš, proč svých blížních nechceš nakrmiti a zova je k hodu velebnému? Nemuož jiného býti řečeno, než že jsi lúdař i s jinými vašie roty. Nábožně mluviti || i zpievati, a v skutku tak neučiniti, a to jest faleš a pokrytstvie, ježto 45b
pán Kristus toho nenechá bez pomsty veliké. Věz pak, že netoliko ten doktor Tomáš o ustavení této svátosti slovem a skutkem, jakož předepsáno, položil. Ohledajž, nejsi-li slep a zvláště na duši, Alberta Velikého, Mikuláše Liru, kteřížto též na čtenie sv. Jana při té řeči: chleb, kterýž já dám etc. i potomnie, jakož psáno ve čtení, zjevně kladú o této svátosti pod dvojím zpuosobem, přivozujíc apoštola sv. Pavla: kolikrátkoli budete jiesti a píti etc.; jichžto písem pro ukrácenie netřeba přivoditi. Ohledajž sobě, a nebuď jim odporen, neb jsi múcha proti nim. Přes to nad tyto nové doktory, kterýž byl před nimi před osmi sty lety, ohledaj řeč sv. Augustina na táž slova sv.

Jana takto napsal (sic): Tento chleb znamenala manna, ten chleb znamená oltář boží; svátosti ty byly v znamení rozdielné ale v pravdě rovné jsú; neb die sv. Pavel: otcové naši týž pokrm jedli a týž nápoj pili; duchovně zajisté ale jinak nežli my, oni v manně a tak u figuře, ale my v zpuosobě vidědlné. Hle že slova předepsaná znějí v pravdě o ustanovení v nich svátosti oltářní. Že pak potom skutkem pán Kristus to ustanovil před svú smrtí, jest věrná pravda, kteráž srovnává sě s řečí Kristovú před třmi lety pověděnú; a při ní věrnému každému a věřiciemu nepotřebie duovodu většieho.

VII. Při tom trojiem pokrmu, o němž předepsáno, pozoruj a znamenaj, mniše, kterak při prvniem tělesném židé chtěli pána Krista polapiti a králem učiniti, a on utekl na horu. Při druhém naprosto duchovniem proti tomu reptali, též i při třetiem posvatném opět rep-
46a || tali. Nauč sě z toho, mniše, rozdiel mieti o trojiem pokrmu, jakož předepsáno, a že v třetiem pokrmu založena svátosť velebná oltářnie pod dvojím zpuosobem. Ale mohl by řieci, mniše, jestliže třetí pokrm a tak svátosť oltářnie v těch sloviech: chleb, kterýž já dám, a: nebudete-li jiesti těla syna člověka, jest založena, tehdy každý, ktož pod dvojím zpuosobem přijímá, bude spasen; neb jest hned napsáno: ktož jie tělo a pie mú krev, bude živ na věky. Ale to nemóž býti, neb die sv. Pavel: ktož nehodně jie a pie, odsúzenie sobě dobývá. A tak ta slova nemohú vzata býti o posvatném pokrmu než o duchovniem. Odpověď. Kristus pán tyto řeči mluvil o posvatném pokrmu svátosti oltářnie. Ktož ji přijímají hodně, dokonale, užitečně a s čistú myslí, takoví zajisté v Kristu přebývají a Kristus v nich, a jsú údové cierkve svaté, účastenstvie majíce ve všem dobrém. A ti bez pochybenie mají život věčný a spaseni budú, jako zpět ktož nehodně přijímá, odsúzenie sobě jie a pie podlé řeči sv. Pavla, a takový nepřebývá v Kristu ani Kristus v něm, ani jest údem cierkve svaté. Též ani ten, jakož praví sv. Augustin, ktož tohoto chleba nejie ani této krve pie. To ten. Nebo takový pohrdá Kristovým ustanovením, aneb zanedbává; neb jinak přijímá, než on ustanovil. Na ta slova: ktož jie tělo mé a pie krev mú etc., že někteří hodně, jiní nehodně přijímají svátosť oltářní, die sv. Augustin: Svátosť těla (a) krve Kristovy někde každého dne, jinde jistými časy na božiem stole sě připravuje, a béře se jedněm k životu a jiným k smrti. Tomáš Akvinský: v přijímání posvatném těla Kri-
46b stova a jeho krve ne každý v Kristu || přebývá, jako ten, ktož lstivým srdcem přistupuje, neb nebéře žádného užitku; ale toliko ten, ktož čistú myslí přijímá, ten v Kristu přebývá a Kristus v něm. Nebo týž doktor die: dokonalé přijímánie této svátosti jest, když kto přijímá

s užitkem, nedokonalé, ktož bez užitku jsa v smrtedlných hřiešiech, nemaje úmyslu od nich přestati; neb takový z přijímánie této svátosti viece se obtěžuje nežli čistí. Jsúť k témuž jiní světí doktorové i noví, nenie jich potřebie přivoditi; máme za to, že tomu nebudeš smieti odpierati, neb jest pravda. A ty mniše, ani kto jiný neprav, aby pán Kristus příčina byl nehodného přijímánie, jsa v té svátosti. Nebo jakožto člověk zdravého zraku požívá jasné světlosti slunce, ale slepec té světlosti nemóž užívati, nenie to z příčiny slunce ale z jeho nezpósobilosti: tak člověk dobře podlé božieho přikázanie živ jsa že jest pochopen a zpuosoben užitkóv nabýti skrze přijímánie hodné, i má život věčný, zde na tomto světě v milosti a po smrti u věčné slávě, zlý pak člověk neučiniv pokánie za hřiechy ani maje úmyslu pravého od nich přestati, přijímaje svátosť velebnú nehodně, odsúzenie sobě dobývá k zatracení věčnému. I nenie to z příčiny pána Krista, ale z jeho nehodnosti. A ty, mniše, poněvadž jinak smýšlíš, než Kristus ustanovil, doktorové staří světí i potomní vyznávali, boj se, aby tu sobě pekla nedobýval. ||

VIII. Pro nejedno tohoto mnicha psanie nepravé ještě toto buď 47a
věděno, že, jakož každý člověk, chce-li do královstvie božieho přijíti, má křest svatý přijieti, tak všeliký křesťan, chce-li mieti život a přebývati v Kristu, má přijímati svátosť oltářní. Neb pán Kristus tak ustanovuje žádného nevyňal (nad tím: nevyrazil), ale všecky k tomu zavázal; a tak všeliký křesťan má právo pro své dobré přijímati svátosť voltářní, a jest každému toho potřebie. Že má právo, Tomáš Akvinský: právo má přijímati svátosť oltářní každý pokřtěný, leč by pro hřiech smrtedlný to potratil. K témuž v dekretě: Od některých v den večeře pánie přijímánie eukaristie, to jest svátosti oltářnie, sě zanedbává, kterážto poněvadž tohoto dne ode všech věrných kromě těch, jimžto pro těžké hřiechy zapověděno, má přijímána býti (sic). A tak každý křesťan má právo přijímati svátosť oltářní pod dvojím zpuosobem, neb to eukaristia zavierá. Že pak každý křesťan toho potřebuje, píše Tomáš na ta slova Kristova: nebudete-li jiesti těla syna člověka etc. takto: Jakož pokrm tělesný jest potřebný k životu tělesnému, tak pokrm duchovní jest potřebný k životu duchovniemu. Nebo, jakož dolejie klade, bez tělesného pokrmu život tělesný nemóž býti, tak bez pokrmu duchovnieho život duchovní nemuož jmien býti. Nebo ktož tělo a krev boží duchovně přijímá, má život věčný; a takový přicházie k věci této svátosti, jenž jest dvoje: jedna pán Kristus, kterýž jest celý pod zpuosobami chleba a vína, a jiná znamenaná, to jest cierkev vyvolených; ktož tak duchovně jie

a pie, učiněn bývá údem Kristovým, a bývá účasten jednoty cierkve
47b || svaté. Ještě, co týž Tomáš píše, pohleď. Tato svátosť slove jedna, nebo zpuosobuje sě k duchovniemu nasycení, kteréž přirovnává sě k tělesnému. K tělesnému pak nasycení dvě věci jsú potřebné, totiž pokrm a nápoj. A protož k celosti této svátosti potřebie pokrmu duchovnieho i nápoje duchovnieho; neb pověděl Kristus: tělo mé právě jest pokrm a krev má jest právě nápoj. To ten. Z jehožto písma potřebie jest každému křesťanu přijímati svátosť oltářní pod dvojím zpuosobem, chce-li mieti život věčný a býti údem Kristovým v cierkvi svaté. K témuž Albertus Veliký obšírně na ta slova: nebudete-li jiesti těla syna člověka etc., přirovnávaje pokrm duchovní k tělesnému, praví, že potřebie k obojiemu pokrmu a nápoje, a přivodí sv. Pavla: zkus sám sebe člověk, a tak z chleba toho jez a z kalicha pí. Jsúť k témuž i jiní doktorové i jich písma: buď na těchto dosti pro ukrácenie. A protož v prvotní cierkvi znajíce a vědúce, že pán Kristus svátosť oltářní ustanovil pod dvojím zpuosobem na památku svého nevinného umučenie a pro spasenie lidské, i přijímali s milostí a v náboženství všichni pod dvojím zpuosobem. Duovod toho: sv. Pavel píše k obci Korintské die takto v kapitole X: jeden chleb a jedno tělo mnozí jsme, všichni z jednoho chleba a z jednoho kalicha přijímajíce. Tomáš Akvinský: podlé dávného obyčeje cierkve všichni jakož přijímali tělo, tak i krev Kristovu, totiž pod dvojím zpuosobem. A to v jistých ještě kostelích sě zachovává, kdežto ti, kteříž přisluhují při oltáři ustavičně, tělo a krev přijímají. Item Mikuláš doktor Lira
48a o tučném teleti v kapitole XV sv. Lukáše || die takto: V prvotní cierkvi svaté netoliko služebníci při oltáři přijímali tuto svátosť ale také všecken lid na každý den, a to pod dvojím zpuosobem, jakož píše Joh. 6. V prvotní cierkvi lid přijímal tuto svátosť pod dvojím zpuosobem. Concilium Konstanské: v prvotní cierkvi svaté tato svátosť byla pod dvojím zpuosobem přijímána. Hle, že tito doktorové i concilium zjevně právě o prvnie cierkvi, kteráž přijímala pod dvojím zpuosobem, položili. Svatý Dionysius de ecclesiastica jerarchia píše toto: Biskup přikrytý a na mnohé strany rozdělený chleb vykládá, a mnohým rozděluje; též i kalich všem rozdává. Sv. Jan Zlatoustý: Zajisté mnohé jsú věci, kteréž nás shromažďují; nebo jeden stuol postaven přede všemi, jeden nás otec stvořil, jeden nápoj všem dán a z jednoho kalicha. Sv. Remigius: Kalich požehnánie slove, neb požehnán bývá na oltáři od kněze; a týž kalich slove obcovánie i účastenstvie, neb všichni přijímají z něho a berú krev Kristovu, kterúž v sobě drží kalich. A dolejie: Zuostavil hospodin tuto svátosť spasitedlnú všem věrným. Svatý Bernhart v ká-

zaní u veliký čtvrtek: Který jest tento kalich? Jediné ten, o němž jinde praví: a kalich tvój velmi překrásný jest, kteryžto pán Kristus vydal svým učedlníkóm řka: tentoť jest kalich nového zákona, píte z něho všichni. V tom kalichu jest všecko, čím sě hospodinu odplacujem za všecko, což nám dal. Protož přijímán má býti tento kalich ode všech jakožto spasitedlný a ke všem neduhóm lékařský. Jsúť písma jiných svatých i doktorov nových k témuž, že všem křesťanóm věrným svátosť oltářnie pod dvojím zpuosobem jest zuostavena, aby tak přijímajíce dosáhli rozličných milostí. Poněvadž tehdy tato svátosť pod dvojím zpuosobem ustanovena, tak pán Kristus || rozdával ne- 48b
posvěcujícím, tak učedlníci, tak všichni v prvotní cierkvi přijímali, a každý křesťan má k tomu právo, pročež ty tehdá, všetečko proholená, v svém matrykátu odporně píšeš, aby tudy svodil od pravdy? Nic tomu neučiníš; nebo pravda zuostává a přemáhá na věky. A ty, mniše, což jsi křivě psal, vezmeš odplatu, kdež věčná hruoza přebývá. Ó by byl zde sv. Pavel, jakož někdy jednomu čarodějníku aby i tobě pověděl: ó plný všeliké lsti a všeliké falše synu ďáblóv, nepřieteli všie spravedlnosti, i proč nepřestáváš podvracovati cest pánie pravých? Ó by slepý byl a neviděl do času slunce, až by zatiem přijda k sobě a pokáním hnut jsa prohlédl, i přestal proti pravdě převráceně psáti, a naučil sě dobře činiti! Ale snad dieš: Tomáš, Lira, sbor Konstanský přidávají: ačkoli to prvé bylo, ale potom uvedeno a zřiezeno pro nebezpečenstvie, aby toliko pod jednú zpuosobú lid obecný přijímal. Odpověď. Ale nepiší, kdy, kde aneb od koho, a tak jest nejisto. A sv. Augustin praví: drž sě jistého, nech nejistého. A pakli by pravili, věz, že což buoh ustanovil, nemuož toho žádný zrušiti, Ysaye 14; a jestli že by zrušili aneb změnili kterakkoli, jakož jsú tuto učinili, blúdili by a byli by falešní svědkové a svatokrádce. Tak napsáno v dekretě Sunt quidam, a také XI. q. 3 Si quis. I neslušnéť jest po takových jíti ani jim povolovati žádnému, aby s převráceným nebyl převrácený.

IX. Po těchto předpověděných věrných křesťanských a potřebných řečech proti pletichám mnichovým již čas jest přistúpiti, kdež píše takto dále: *Všichni národové || vokolní nemají vás za pravé kře-* 49a
stany ale za lidi bludné. Nenie toho. Jsú rozličtí národové dalecí, jako Řekové, Rusové, Bulgarové, Muldavové i jiní, kteříž v pána Krista věřie, a tak přijímají svátosť oltářní pod dvojím zpuosobem jakožto i my. Nahlédni v spis vytisknutý v Maguncí*), a nalezneš,

*) Jest to narážka buď na obecně známý cestopis Mandevillův, který vyšel před r. 1490, ale *sine loco,* nebo na Breydenbachovy Peregrinationes vytištěné *v Mohuči* r. 1486.

že mnozí národové přicházejíce k božiemu hrobu tak přijímají krom římských. Také pod velikým Johannem mnoho jest arcibiskupuov, biskupuov i obecných křesťanóv tak přijímajících, jakož jsú od svatých apoštolóv od počátku vzali z jich naučenie. A ti jsú dobří křesťané, jakož kronika Benátská*) zjevně okazuje. Tiť nás za to nemají, než Němci jíkavci okolní, Slovenskému jazyku vždy nenávistiví, a domácí zúfalí, opivše se lilkovým obyčejem, pravdě bohem ustanovené se rúhají, pro ni věrné tupiece. Máme za to, byť byli v Jerusalemě patřiece na biskupy, zákonníky a množstvie, jakož nynie k tomu hledie, na svrchovanú pravdu byli by křičeli podlé jiných; ukřižuj, ukřižuj jeho! I nenieť hodné zamietati se množstvím, nebo znamenitě pán Kristus od množstvie vystříehá a řka: vizte, aby vás žádný nesvedl; mnozí zajisté přijdú ve jménu mém a svedú mnohé. A zdali toho nenie? Neb mnoho zákonníkóv a najviece bosákuov, kteříž procházejí svět, a lidi tantují o jich spasenie i o jich statky. Ale my, jakož přikázal Kristus, hlediece ku písmóm vyznáváme s svatým Pavlem, že podlé toho oddělenie, kteréž nazývají kacieřstvím, slúžíme bohu otci našemu, věřiece všemu, což jest v zákoně jeho napsáno. Dále píšeš, *že nevěříme o duchu svatém, proto že písem od doktorov svatých,* ||
49b *kteříž napsali, že dosti jest k spasení lidu obecnému přijímati pod jednú zpuosobú,* . . . . (sic). Mniše, jaks to hluboko zablúdil do chamradie a trnie, a nenalezls rozdielu mezi písmem svatým a spisem lidským! Navrať sě k cestě protržené, a nalezneš, že cesty božie, die Ysayáš, od cest lidských jsú dále než nebe od země. A sv. Augustin praví: kto nevie, jako by řekl žádný, že písmo svaté starého a nového zákona má předloženo býti potomních biskupóv písmu? Nebo týž svatý die: žádnú měrú psanie potomních doktoróv tomu svatému písmu nemuož přirovnáno býti, by pak túž pravdu pověděli; nebo při písmu lidském má člověk svobodu chváliti, což sě líbí, anebo hyzditi, což urážie; ale při písmě svatém nic neslušie pochybovati. A protož sv. Augustin k Jeronymovi psal, že lidského, jakéž jsú koli svatosti, písma ne proto přijímá, což jsú smyslili, ale že písmem svatým toho dovodili. Nébrž týž svatý nechtěl, by jeho písmu bylo věřeno jakožto písmu svatému. Poněvadž tento doktor svatý starý, jakož jsú písma jiných k témuž svatých, nechtěl svého písma ku písmu svatému rovnati, nadto novákóv doktoróv po tisíci letech od tohoto svatého Augustina písma nemají vážena býti ani přijímána mimo zákon boží. I věziž, mniše, že my z daru božieho s mi-

*) Míněn Million Marka Pavlova, jehož český překlad jest z konce XIV. stol., známý rukopis pak z polovice XV.

lostí a s poctivostí písmo svaté zákona božieho přijímáme ujímajíce rozumy své ku poslúžení vieře; neb věříme, jakož die sv. Petr, že písmo ne lidskú volí jest přineseno, ale ducha svatého vdechnutím mluvili jsú světí boží lidé: doktorov pak svatých písma i jiných v jich vykládání přijímáme, pokud se srovnávají a zakládají na zákonu božiem, jakož i naši předkové. Neb jedni || do Konstancie hromadu 50[a]
písem z zákona božieho a z jiných písem poslali o přijímání pod dvojím zpuosobem, poněvadž tak Kristus ustanovil, žádajíce, aby při tom zuostaveni byli. Oni pak obyčej pravdě předloživše ustrnuli na svém duomyslu pravdě odpornému (sic). Jiní naši předkové v Basilei týmiž písmy zákona božieho i doktorov, i což k tomu bylo pomocno, dovedli, že hodné a spasitedlné obecnému lidu jest přijímati pod dvojím zpuosobem. A toho duovodu máme utvrzenie mnohými listy velikých lidí zapečetěné; a když by to pravda nebyla, tak znamenitá věc nebyla by od toho sboru pošla. Nováci pak doktorové, kteréž ty přivodíš, jednoho z močidla, jiného z jezera, jiného z Florence,*) a jiní jiné, vidúce kněžstvo hrdé, lakomé, frejovné a lenivé při boží službě, aby sobě noh nezemdleli a hřbetu nenakřivili, když sobě zarazili viece než po XII[c] letech podávánie pod jednú zpuosobú, pochlebovali jim, jich přestúpenie proti Kristovu ustanovení ohrazujíce; i počeli psáti, že dosti jest obecnému lidu přijímati pod jednú zpuosobú, a že obyčej pro nebezpečenstvie vzatý má za právo držán býti, dovodiece toho vtipy svými potvornými, an sv. Augustin praví, že většie jest písma svatého moc nežli všelikého vtipu lidského domyšlovánie, a obyčej má postúpiti písmu svatému a pravdě, die týž svatý. Z těchto řečí, mniše, poněvadž obyčej a vtipnosť lidskú nad písmo svaté a pravdu oblibuješ, vykládaje ji- || nak písma nežli duch svatý, jenž nenie pánu Kristu 50[b]
odporný, chce mieti, kdež jsi tuto pověděl řeč sv. Jeronyma, spravedlivě za bludného máš počten býti, a nadto i falešným prorokem z řeči téhož svatého. A tak střela, kterúž jsi vypustil, na tě sě hodně obrátila, a nepravosť od tebe nám připsaná na vrch hlavy tvé přišla, tak že, nepřijímaje stálé pravdy z písem svatých a starých doktorov, nemáš pravé viery o svatém duchu.

X. Kdež při tom na potvrzenie své viery jednovoké kladeš, *že všichni, počna od papeže až do najmenších kněží, pod jednú zpuosobú rozdávali a rozdávají, a sami, když mše neslúžie, aneb když mají mřieti, též pod jednú zpuosobú přijímají:* ach mniše zúfalý, proč žád-

*) Naráží se zde posměšně na Petra de Palude a Bonaventuru, jichž výroky v matrykátě uvedeny.

ného studu nemáš, tak klopotně o všech psáti, an jest známo přieliš otevřeně, že sv. Pavel, jsa biskupem, rozdával pod dvojím zpuosobem křesťanóm věrným, o tom psal, a podnes mnozí jeho zvěstovánie čtenie svatého bez přetrženie požívají. Svatý Sixtus, biskup římský, lidem pod první zpuosobú, a sv. Vavřinec z kalichu pod druhú lidem posluhovali. Sv. Augustin: Když se tělo Kristovo podává, a krev Kristova z kalichu v ústa věrných vlévá, co jiného než těla jeho obětovánie a krev z boku vylitie znamenává? Sv. Řehoř v kázaní velikonočniem: V této svátosti smrť Kristova sě pamatuje, a jeho tělo všudy k spasení lidu sě podává, a krev jeho v ústa sě věrných vlévá. K témuž jest sv. Dionysius de ecclesiastica jerarchia, sv. Jan Zlatoustý, sv. Cyprian v epištole XXVI: ohledajž sobě, a nalezneš pravdu proti
51[a] své křivdě. || Věz i toto. Když pan Jan Malovec byl v poselství od České země ku papeži Mikulášovi, mezi jinú řečí, když rozmlúváno bylo o přijímání pod dvojím zpuosobem, papež pověděl jemu: zuostaneš-li zde do velikého čtvrtku, budeť tobě tak podáno. Též pan Prokop Rabštýnský, kancléř královstvie Českého za krále Jiřieho slavné paměti, před sněmem pověděl, že u veliký čtvrtek papež podává těla Kristova pod první zpuosobú, a jahen kardynál krev Kristovu z kalichu pod druhú zpuosobú, a že to zachovávají papežové z práva svého. Uvěřiliť jsú páni Čechové těmto pánóm tak znamenitým, že jsú pravdu pravili. A ty, mniše, v svém psaní falešném muožeš, neb jest hodné, o sobě smysleti, že sám od sebe a z svého píšeš o všech. Jsi lhářem, neb jinak jsi psal, než jest pravda, i neslušieť věřiti. Též i to: *když mše neslúžie, sami pod jednú zpuosobú přijímali a přijímají*, nenie pravda. Prohledni a viz: apoštolé za večeři mše neslúžiece přijímali pod dvojím zpuosobem od pána Krista; v prvotní cierkvi to zachovávali, jakož předepsáno; sv. Vavřinec, o němž píše sv. Augustin v kázaní XXIV, jsa za dlúhý čas na mukách, když tiem pokrmem těla Kristova byl nasycen a tiem kalichem napojen, ty muky jemu neuškodily; sv. Jeronym, o němž píše Eusebius, když k němu v nemoci tělo božie a krev byla přinesena, mluvil takto: ó přeslavné hody, v nichž pod zpuosobem chleba a vína pravý buoh a člověk se přijímá. To tu. Nynie pak že pod jedniem zpuosobem
51[b] jedni podávají a jiní při- || jímají, a tak jinak, než Kristus vydal, než v prvotní cierkvi zachovávali, než světí jistí o tom sepsali, to odjinud nenie, než jakož sv. Pavel die, od boha tohoto světa, kterýž oslepil smysly věrných, aby nesvietila jasnosť čtenie slávy Kristovy. Takoví zajisté, jsúce odporni Kristovi a učení jeho, jsú Antikristové, [illegible] jest odporný Kristovi; a takovým třeba sě báti, neb

die Ysayáš XLV kap.: bieda každému, ktož odpierá stvořiteli svému. Takoví také, die sv. Job, odpierajíce bohu, nebudú jmieti pokoje; nebude-li pak na tomto světě, ale na budúciem.

XI. Píšeš opět, že *přijímánie pod dvojím zpuosobem dovodíme těmi slovy: nebudete-li jiesti těla mého a tak dále; že to nemóž býti, nebo brzo potom pověděl Kristus řka: Slova, kteráž jsem pověděl, duch a život jsú; a tak mají o duchovniem a ne o posvatném ani tělesném jedení rozuměna býti.* Máš k tomu odpověď napřed a naučenie v kapitole VI, sedmé a deváté, že i o posvatném, kteréž v své dokonalosti jest i duchovnie, pod zpuosobami chleba a vína. Sv. Ambrož, kteréhož přivodí Tomáš, ta slova, kteráž Kristus pověděl řka: slova, kteráž jsem mluvil, duch a život jsú, o svátosti oltářní vyložil i s svatým Janem Zlatoustým. Přes to aby věděl, že ta slova o pokrmu duchovniem někdy doktorové přivodie, nevyrážejíce posvatného. Neb otcové světí u figuře, die sv. Pavel, týž pokrm a nápoj přijímali. Potom pak i nynie až do súdného dne každý křesťan, ktož právě věří v boha jsa živ křesťansky, by pak nemohl dojíti ku přijímání svátosti oltářnie, když toliko má žádosť, již jest přijímal duchovně a k spasení; jakož mnozí světí mučedlníci tak přijímali. Ale táž řeč Kristova viece o posvatném, jakož předpověděno, || má vzata býti; neb skrze hodné při- 52a
jímánie této svátosti člověk nabývá božských milostí, a život duchovní dokonán bývá, praví Tomáš; a málo dále q. 80 articulo I praví, že přijímánie této svátosti, totiž hodné, dokonalejie aneb plnějie uvodí užitek k spasení než samo duchovnie v žádosti. A Innocencius papež v kapitole XLI takto: mnohem užitečnějie jest přijímati posvatně než toliko duchovně, nebo ktož hodně přijímá posvatně, přibývá v něm milosti božie z moci svátosti. A proč? Neb ktož tak přijímá, zkusil sebe, a Kristovo umučenie při této svátosti z jeho ustanovenie připomíná a rozjímá. Zase pak: buď že jest člověk živ kterakkoli dobře a světě, když by moha a nechtěl aneb zanedbal časy příhodnými přijímati této svátosti, takový potupoval by Kristovo ustanovenie, jakoby nadarmo pán Kristus ustanovil tuto svátosť velebnú. Zajisté, ktož tak zanedbávaje pohrdá, což božieho jest, bude pohrdán od boha, die Ysayáš; a pán Kristus die: ktož mnú pohrdá, nepřijímá mých řečí, řeč má bude súditi toho v den najposlednější. — *O mistru Janovi Husovi zdravé paměti*, že jeho přivodíš, nenie to z milosti ani z upřímého úmyslu; neb jeho nemáš i s jinými vašeho plemene za učitele pravého a za mistra v životě křesťanském zachovalého; ač on byl jest takový, a když kázal i psal proti pýše, lakomstvi i smilstvu prelátskému, mniskému i kněžskému, a maje gleyty i utrpěl jest pro pravdu, a má odplatu

52b v království nebeském. Jeho pak psanie o du- || chovniem přijímání nevyrážie posvatného, ani jest k újmě ani na odpor proti němu, jakožto i jiných doktorov písma; neb on ta slova: nebude-li (sic) jiesti etc. zjevně v kázání o božiem těle přivedl o přijímání posvatném, jakož to i jiné jeho kázanie máme jeho rukú sepsané.*) — Jestli také z potřebnosti přijímánie této svátosti, a má-li dietkám dávána býti, mohlo by prostraně a zjevně o tom psáno býti; ale nynie přestaň na tomto, že přijímánie svátosti oltářnie jest z potřebnosti k spasení, ne naprosto, než z povahy a z příčiny hodné tomu každému, ktož připravuje sě k tomu, a chce milosti nabýti a život v milosti mieti a zachovati. Tohos sám dotekl tuto, a Tomáš Akvinský to klade zjevně, i jiní staří i noví doktorové. O dietkách nazři v pontifikál, knihy arcibiskupské (sic) Pražského a biskupstvie Litomyšlského, ohledaj staré agendy, a nad to sv. Augustina, v dekretě v straně poslední distinccione 4, Cypriana de lapsis, Dionysia, Innocencia čtvrtého etc.; nalezneš jistotně, že má dávána býti; a nebudeš-li zpuren a zatvrzený, nedáš nám viny, ani sám tomu odpierati budeš.

XII. Ještě kdež při tom dále kladeš: *By pak ta slova Kristova: nebudete-li jiesti etc. měla rozuměna býti o posvatném přijímání, ještě věrní to činie a plnie, přijímajíc tu svátosť pod první zpuosobú; neb tu jedie i pijí tělo a krev syna božieho, poněvadž nenie jedno bez druhého* etc. tuto opět sám sobě jsi odporen, prve klada, že ta řeč: nebudete-li etc. nemá o posvatném přijímání rozoměna býti, a již pravíš, že mohú (sic). Avšak podlé svého zaslíbenie při počátku, cos napsal,
53a toho žádným písmem nedovodíš, ale z || hlavy své převrácené, což smýšlíš, vynášieš, v těch sloviech: nebudete-li etc. zavierajě přijímánie pod jednú zpuosobú. A kdež pak založíš přijímánie kněžské, když mši slúžie, pod dvojím zpuosobem? Dieš, že v též řeči. Ó všetečnosti převelmi nepravá, odkud jsi stvořena, že tak směle slova božie, jenž jsú neproměnná, v rozumy sobě odporné táhneš? Toť jest slova božie cizoložiti, a tak ku pravdě faleš přimiesiti z pyšné vuole. K čemu takový, ktož z svého vlastnieho mluví, muož a má přirovnán býti? Že k ďáblu. Ohledajž řeč Kristovu v kapitole sv. Jana, a ulekna se nech té všetečnosti! A zdali nevieš, že při tom, což má za vieru, za pravdu držáno býti, kdež nenie duovodu z zákona božieho, všecko netoliko jest v pochybení, die sv. Augustin o naučení křesťanském,

---

*) Rukopis nyní neznámý. Dobrovský (LG. 1818 str. 224) myslí, že to rukopis nyní Klementinský kázaní Husových psaný na hradě Kozím; ale ten není rukou Husovou psán.

a láska tudy mezi lidmi hyne, ale jest v podezření, die Richardus doctor in minori contemplacione; a tak všecko jest ve zlém domnění? I opusť to podezřenie, aby nebyl mizerníkem po všecky dny života svého, a potom nestavil sě tu, kdež odplaceno bude za faleš ohněm neuhasitedlným. — V tom, že stupuješ a řka: Věrní pod první zpuosobú jedie a pijí tělo a krev Kristovu, poněvadž nenie jedno bez druhého, pohleď, máš-li oči vnitřnieho člověka zdravé: Buoh otec, syn a duch svatý jsú jedné podstaty nerozdielné v božství, avšak z jistých povah každý z nich má své zvláštnosti osobnie, a v tom mají rozdielnosť. Nebo buoh otec jest nerozený, syn rozený, a duch svatý od obojieho pocházie, ježto tiem během, což jedné osobě příleží, ale || ne druhé ani třetí. Toť jest viera křesťanská. Když by pak chtěl tyto 53b povahy spolčiti, a jedné osobě v božství přičísti, blúdil by kacieřsky. Též viera křesťanská jest, že buoh otec a syn jedno jsú, Joh. X; ale ktož by to chtěl děliti, a toliko ve jméno boha otce křest pósobiti, blúdil by, neb Kristus přikázal křtíti ve jméno otce i syna i ducha svatého. Židé také držie, že buoh jest otec, ale nevěřie, by Kristus byl syn v božství; tehdy když by sě křtili ve jméno otce boha, nebylo by prospěšno, ale bylo by všecko v bludu. Takť jest při velebné svátosti. Ačkoli tělo Kristovo nenie bez krve, ani krev bez těla podlé běhu přirozeného, ale však během posvatným pod zpuosobem chleba jest toliko tělo Kristovo, a to k jedení a ne ku pití, a pod zpuosobem vína jest toliko krev Kristova k nápoji. Duovod toho Albertus de eukaristia praví: z moci svátosti pod zpuosobem chleba nenie než tělo božie. A dále de forma die: nemá k tomu přistúpeno býti, že krev jest v těle; nebo cierkev v svátosti oltářní nemiení Krista mieti toliko skrze milosť přebývající, ale mieti Krista jakožto pokrm a dokonalé nasycenie, kteréžto nemuož býti v samé zpuosobě chleba, ale v svátosti chleba a vína. A týž na čtenie sv. Jana die: Pod zpuosobem chleba nenie celý Kristus z moci svátosti, než toliko tělo; též v kalichu z moci svátosti než krev Kristova. Item Tomáš: ačkoli celý Kristus jest pod zpuosobem chleba, však z moci svátosti nenie tu než tělo jeho; nebo, jako týž praví, chleb neproměňuje se z moci prvních slov v tělo se krví, ale v tělo bez krve jelikožto ku po- || 54a žívání pokrmu od věrných. A protož v týchž kněhách ad 3m praví, že lidu obecniemu nebývá dána krev Kristova pro nebezpečenstvie; a jinde píše: lidu obecnému podává sě tělo bez krve; nébrž super quarto dist. 12 ad 3m die, že kněz u veliký pátek tělo bez krve přijímá. Poněvadž tehdy tito doktorové, jimžto nebudeš roven, by živ byl do sta let, povolují Kristovu ustanovení rozdielnému při jeho tělu

a krvi v svátosti oltářní, a srovnávají se s předešlými svatými a jinými znamenitými: proč ty, jehož na věky neprovedeš, máš jiné smýšlenie, mluvenie i psanie, těm doktoróm odporné? Ó drzosti potvorná! A pak na konec aby věděl, pán Kristus jsa moc a múdrosť boha otce svého když puosobil a řiedil svátosť oltářní, požehnav slovy svými svatými nepravil při první zpuosobě chleba: totoť jest tělo mé a krev má, ani při tom řekl: jezte a píte; než rozdielně pověděl při první zpuosobě: totoť jest tělo mé, jezte; a při druhé: totoť jest krev má, píte. Tehdy jako, což buoh spojil, toho neslušie děliti, tak, což jest buoh rozdielně zachovati přikázal, toho neslušie spolčovati. Ty, mniše, proti tomu obojiemu pachtuješ, nebo dokonalosť a celosť této svátosti, jakož předepsáno, záleží ve dvú zpuosobách, a ty to dělíš píše, že dosti jest přijímati pod jednú zpuosobú, a spojuješ pitie s jedením pod první zpuosobú, an to má býti rozdielno. Taková povaha a smělosť všetečná a nešlechetná jest vlastnie Antikristova a holomkóv jeho,
54b když ujímají, přidávají nebo pro- || měňují při písmiech zákona božieho, což nemá býti. A protož sv. Petr v poslední kapitole dobře o takových napsal, že jsúce nedoukové a vrtláci porušují písma k svému zatracení. Toho sě strachovati máš, šeřino proklatá, aby nebyl poražen od božie slavnosti, o jeho ustavení blázňuje odporně.

Tudiež také nás dotýkáš, že toliko zřenie máme k zpuosobám vidomým, vo ty stojíme, sváry strojíme, a na nich své spasenie zakládajíce. My netoliko k těm zpuosobám zřenie máme, ale prvotně a z viery ku pánu Kristovi, kterýž jest v té svátosti, mámeť také ku památce jeho umučenie nevinného, máme k jedení a ku pití celého, posvatného, duchovnieho nasycenie; a také k těm zpuosobám, v nichžto jakožto v nádobách k tomu najpříhodnějších ráčil Kristus zřéditi a zuostaviti tuto svátosť velebnú, tak že bez nich jeho tělo ani jeho krev nemuož posvatně přijímána býti. O to všecko my sváróv nestrojíme, ale zastáváme, bojiece sě, bychom stydiece sě nezastávali, aby pán Kristus námi sě nestyděl před svým otcem i přede vší nebeskú říší. Ty pak, nábožníčku pokrytý a falešný, že proti tomu odporně šermuješ, nevěříš synu božiemu v jeho ustanovení, bój sě, že neuzříš života, ale hněv boží zuostane nad tebú.

XIII. *O cierkvi svaté obecné*, kdež dále píšeš, *že viery nemáme, poněvadž papeže s kardynály o přijímání pod jednú zpuosobú neposlúcháme; a dovodíš toho mistrem Janem Husí, že by na čtvrté knihy*
55a *hlubokých smyslóv takto pravil: cierkev svatá obecná jest sbor || všech věrných křesťanóv v Krista věřících*: slavné a svaté paměti mistr Jan Hus ani v těch knihách ani jinde toho nepsal, neb jest tak nedržal,

než proti tomu kázal, učil i psal, an v traktátu, kterýž složil o cierkvi, položil dovodě tohoto: papež nenie hlava cierkve, o kteréž jest článek viery, v kapitole XIII; item papež s kardynály nenie cierkev, v kapitole VII; item poddánu býti papeži nenie z potřebnosti spasenie, v kapitole XXIII, ale pánu Kristu, v kapitole XII; item papež, živ jsa odporně svatému Petru v skutciech ctnostných, nenie potomník aneb náměstek sv. Petra, ale Jidášov, a dovodí toho písmy jistými i svatým Augustinem, kterýž na čtenie sv. Jana kapitole XII na ta slova: chudé vždycky máte s sebú etc. die takto: poněvadž v Petrově osobě znamenají sě v cierkvi dobří, a v Jidášově osobě znamenají sě zlí. To mistr Jan Hus. A mnohem tudiež viece ač nelibého ale věrného a hodného proti dvoru Římskému sepsáno. Když tak budeš smýšleti, nebudeš proti pravdě ani proti nám psáti, ale z jeho kněh nauče sě, budeš mluviti, psáti i v skutku sě zachovávati s Davidem a řka: nepravosť jsem v nenávisti měl, a tvój sem zákon miloval, pane. Přes to aby známo bylo, jest jedna cierkev pravá. Tak ne, jako ty jemu připisuješ, ale jinak mistr Jan Hus v těch kněhách z písma svatého Augustina v kázaní XXII sv. Jana vypisuje takto: cierkev jest sbor věrných vyvolených a ospravedlněných, k niežto příslušejí všichni anjelé, všichni světí v nebi a volení || boží na zemi až do poslednieho 55b
přede dnem súdným. Této cierkve ne papež ani kto jiný, ale, jako die sv. Pavel, pán Kristus jest hlava, a ona tělo jeho; a k Efezským primo, jest její spasitel; a vydal se samého za ni, aby ji osvietil sobě slavnú, an nemá poškvrny ani vrásky ani co takového, ale aby byla svatá a nepoškvrněná. K témuž jsú doktorská písma; nenie potřebie jich přivoditi. Hlavě této cierkve věříme, a jsme povolni jejiemu ustanovení při připomínání nevinné smrti, a té cierkve následujem, kterak ona, jakož předepsáno v kapitole 8, tak i my svátosť oltářní pod dvojím zpuosobem přijímáme, a tak se s ní srovnáváme. Nebo ona, jsúci poddána pánu Kristovi, neměnila jeho ustanovenie, aniž mění, ale s milostí zachovává. A o téť, neb jest svatá a choť Kristova, jest článek viery křesťanské, ne o té, kteráž má poškvrny mnohé i zlé pověsti. A tu měli by tresktati, ktož sě jie přídržie, neb o ní pán buoh skrze Ozee proroka pověděl: suďte mateř vaši, nebo ona nenie mi za choť mú, a já nejsem muž její; neb jest v smilství a v cizoložství. Byla-li jest ona zlá za židóv, tato v takových mrzkostech horšie. A ty, mníšku, dověř se svému svědomí podlé zprávy zákona božieho, nechtěj o tak zprzněné zavierati netrefně. Dostiť by měl pan papež i s kardynály, aby byli údové cierkve svaté, neoblibujíce hlaváči býti, ani od jiných toho pochlebenstvie na lži postaveného při-

jímati hodné by bylo. Nad to cierkev pravá že jest svatá, také slove z viery obecná, tak obecná, že ne toliko jest v jednom miestě, ale po všem světě, die sv. Augustin, i jinde přidávaje to, že proroci, apoštolé i sám pan Kristus to zvěstovali, nebo v ruce jeho jsú všecky krajiny země. A zvláště tu jest cierkev svatá, kdež jest pravá viera
56a Kristova, svatých apoštolóv, || a zachovávánie pravdy, píše sv. Jeronym v žalmu stém třidcátém druhém. Někdy byl Donat biskup v Africe velmi znamenitý. Ten psal a vedl, že cierkev jest v samé Africe a ne jinde, a že Afrika dobře vonie, a všecken svět smrdí. Proti tomu Donatovi, že jest v tom blúdil, sv. Augustin v několiko kněhách psal, dostatečně přivozuje k tomu písma z zákona božieho, že jest po všem světě. A protož s Ambrožem svatým v piesni: Tě boha chválíme etc. položili, jakož sě zpievá po kostelích: Tě, pane bože, po okršlku země chválí neb vyznává svatá cierkev. Ty, mniše, že cierkev tlačíš do jednoho kúta v světě do Říma, jako by jinde křesťanóv nebylo, donatizuješ, hoden jsi s Donatem potupen býti, neb zle o cierkvi svaté obecné smýšlíš.

XIV. Jiná jest cierkev nesvatá, pravé cierkvi odporná, buď při vieře buď v svatých ctnostech a skutciech; a jest všech zatracených a přezvěděných ku peklu. V té cierkvi jsú s nebe sehnaní zlí duchové, a v ní byli Kayn, Cham, Nemroth, falešní proroci těch časóv, potom Jidáš, falešní apoštolé, tak i nynie i potom zlí prelátové, kněžie, mnišie, ovšem i křesťané v své žádosti hovadné zatvrzení, by pak přimiešeni byli k jednotě, neb otevřeným odřezáním od nie odstúpili. Jest řeč sv. Augustina Recurrat. Této cierkve nesvaté a nepravé, die sv. Řehoř v čtvrtých kněhách mravných, starý nepřietel jest jedna osoba se všemi zatracenci, jichžto on jest hlava, o kteréžto pán buoh skrze proroka Davida v žalmu 21 pověděl a řka: v nenávisti jsem měl cierkev nešlechetníkóv, a s nevěrnými nebudu seděti. A protož
56b k výstraze || v žalmu 16 přikázal se jie varovati a řka: nechtěj následovati nešlechetníkóv, ani miluj těch, kteří činie nepravosť. Věziž tehdy, jako píše Mikuláš doktor Lyra, že cierkev nezáleží na lidech z příčiny moci neb duostojenstvie buď duchovnieho neb světského; nebo mnozí knieżata a najvyšší biskupové nalezeni jsú, an odstúpili od viery i dobrých skutkóv k nepravostem rozličným, jsúce ve zlé a v hanebné pověsti shledáni. Duovod toho v kronikách Vincenské,*)

*) = Kronika Vincence Kadlúbka.

Martinianské,*) Benátské,**) v Snópku časov***) i v jiných. Liberius papež s duchovními i s světskými, s ciesařem, kniežaty, kardynály, biskupy, s mnichy i jinými byli nakaženi kacieřstvím Arianským; též i Anastasius papež, tak že ve Vlašiech i Franciech, i jinde málo bylo zuostalo biskupóv věrných. Mníšku pochlebníku, by toho byl času, a povolil té hlavě, té cierkvi, byl by smrděl kacieřstvím Arianským; pakliby nezdálo sě povoliti, rač Tvá Milosť téhož jiným přieti, když nejsú povolni neb poslušni komužkoli, když jest proti božiemu zřiezení a písmu zákonu jeho. Item Anežka žena papežovala puoltřetieho leta, a bez pochybenie, že jest přijala některé kardynály i biskupy a jim požehnánie dala; a ti z jejie moci jiné biskupy a biskupové kněžie rozličné povahy pósobili, a nečte sě, by to bylo napraveno, a snad trvá až dosavad. Nebo prelátové, kněžie, mnišie, křížovníci shledávají se kazimáškové kuběnářští. Item || někteří papežové z pyšné 57a
zpurnosti byli žádostivi té stolice, jedni z úkladu peněžitého, jiní mocí, válkami a ukrutenstvím, jiní aby nadávali přátely přirozené a je zvelebili, jakož se to i podnes vleče. Jedni také druhé jednak mocí jednak lstí sražovali s papežstvie, jiní druhé potupovali hanebně, jiní tyranstvem, a jiní nešlechetníci byli smilní, že pro ty příčiny nejeden z nich umořen rozličně. A tak, jakož v těch knihách napsáno, ne skrze dveře takoví ale jako zlodějové a lotři k té stolici přicházeli; nébrž pro jich šermice, pletichy a drapánie na papežstvie bylo roztržek na XXIII, mezi nimižto některé VII let, některé XVII, a největšie od Urbana šestého trvala ke XL letóm, tak že nebylo věděno, který byl pravý papež. Neb světští i duchovní jedni jednoho, jiní jiného sě přídrželi, poněvadž těch časóv dva, třie i čtyřie za papeže se nesli, majíce své roty k sobě příchylné. Ještě nad to prohlédněme ku potomním. Jan XXIII, jemuž prvé jméno bylo Baltazar, všel na kardynálstvie svatokupecsky a na papežstvie falešně a násilně; od mladosti své byl živ nešlechetně, a sedě na té stolici ku pěti letóm od zlého sě neodchýlil, ale zlého ke zlému přidával, tak že od rozličných byl tresktán; ale v ničemž neopravil, až v concilium Konstanském ku padesáti výstupkóv vinných naň uvedše s papežstvie jeho složili a jiného volili. Od počátku světa až dosavad nebylo slyšeti || ani jest psáno, 57b
by tak mnoho zlosti na kom bylo shledáno jako na tomto Janovi.

*) = Kompilace kronik od Beneše z Hořovic pod názvem „Martimiani“ v Praze r. 1488 vytištěná.

**) = Kronika Benátčana Marka Pavlova.

***) = tak zvaný Fasciculus temporum karthusiana Rolevinka v XV. stol. velmi často tištěný.

Nebo mezi jinými vinami toto o něm psáno, že jest byl svatokupec bezstudný a kacieř neústupný, byl lúpežník poddaných i chudých z lakomstvie, božskými službami zhrdal jako jiný pohan, porušoval panny, jeptišky, manželky, mordy pósobil i tráveniny, blud držel Saducejský o zmrtvýchvstání, že nebude etc.; tak že po světě, než jej ssadili, nazývali ho ďáblem vtěleným. Potom jaký byl Pius? Že smilník nečistý, o němž vie země Rakúská, Korytanská i Vlaská, ano i jeho Rethorica to okazuje. Po něm Paulus nešlechetník, až o něm stydko psáti; také i lakomec zlata, střiebra bezedný. Pak aby takoví papežové i s kardynály byli cierkev svatá, o níž viera křesťanská, žádný věrný tomu nepovolí leč ten, ktož má kočky v hlavě. Svatý Bernhart uměl jest mezi cierkví svatú a nesvatú rozdiel mieti, kdež napsal v kněhách Gemma anime takto: kto mi to dá, než umru, viděti cierkev boží, jakož byla za dnóv prvních, když apoštolé rozstierali sieti své ne k lovení zlata ani střiebra, ale duší k jich spasení? Kto mi to dá, abych od papeže slyšal ten hlas: penězi tvuoji budete (sic) s tebú na zatracenie? A protož týž svatý k Eugeniovi papeži s horlivostí o římské cierkvi nesvaté napsal toto: plna jest pyšníkóv pro svatokupecstvie cierkev římská, ani jest kto v jejích svářiech, lstech, nestydatostech, nepravostech, v lakomství, smilství aby měl ji v mrzkosti jako peleši lotrovskú v lúpežiech pocestných. Hle tento svatý o cierkvi
58[a] římské co jest toho času seznal; neb nebylo co || chváliti, ani na čem spolehnúti, jako ty barvíš pochlebuje. Hugo doktor v kázaní XCVII: kde by měla býti studnice svatosti v kněžstvu a v cierkvi římské, tu jest bahno nešlechetností. Item Eneas kancléř ciesaře Friderika: dvór římský bez peněz nic nedává, nebo i rukú vzkládánie i dary ducha svatého tu se prodávají; ani kto hřiechóv odpuštěnie bez peněz obdržuje. Item týž v listu CCI: co jest dvuor římský v těch najvyšších, jediné velmi mrzké moře větry se všech stran klácené; neb tu lakomstvie, závisti žádného nepomíjejí. A protož sv. Jeronym v epištole XCIX o Římu napsal, že v něm za jeho času smilstvie i lakota, a že za pohanóv tak zle nebylo. A z té příčiny, když on kněžstvo tresktal pro neřády, vyhnali ho z Říma, die Vincencius libro XVII kap. XIII. Poněvadž tehdy na počátku panovánie kněžského zle bylo, což sě zdá, an svět blíže se k skonání naplněn všelikými zlostmi, aby v Římě dobře bylo? I nenie hodné ani bezpečné viery ani cierkve zakládati na zlých lidech, a je nazývati cierkví svatú. A ty, mniše, držíš-li to neústupně, nevyměříš se z kacieřstvie; neb neprávě o ní smýšlíš i píšeš. Neb i nad to, což předepsáno, svatý Jeronym v týchž kněhách píše: Řím nezuostane-li svého zlého, upadne v zlořečenstvie,

kteréž napsal sv. Jan v Zjevení, že přijde v hněv boží, poněvadž jest mátě smilstva a ohavnosti země. Za téhož sv. Jana byli falešní křesťané, činiece se apoštolé a nebyli, ale lháři; nebo přijemše vieru tu nakažovali. || V potomních pak časiech což toho nebylo a nenie? Ano, 58b
jakož die sv. Augustin o pokání, všeliký biskup, kterýž by věrně a dobře v biskupství nespravoval, má více psem nestydatým nežli biskupem nazván býti. To ten. Tehdy počna od papeže, biskupóv, kardynálóv a tak dále, když nejsú dobře a křesťansky živi, nejsú prelátové, ale cierkev ušišmaná, zkalená, zprzněná; ktož sě jie dotkne, musí jako od smoly nakažen býti. Ó bychom měli o takové cierkvi viece psáti, měli bychom toho hojně dosti z písem a doktoróv jistých; ale na tvé báchory, že zle věříš o svaté cierkvi, holante, buď nynie uskrovněno. Budeš-li čeho žádati potom, budeť dána odpověď, žeť musí trysknúti, i bude sě čemu podiviti.

XV. Po tomto kropáči, ne brslenovém ale z písem stálých položeném, přistupme dále, kdež píšeš, *že ti toliko pravú vieru mají o cierkvi svaté, ktož jsú údové její, a kteříž mají kostel římský totiž papeže za hlavu; a že jemu všichni jakožto správci najvyššiemu a najmocnějšiemu a náměstku božiemu mají poddáni býti.* To tvá pletenina nestatečná. Odpověď. Jižť jest předepsáno, že papež nenie hlava cierkve svaté, o kteréž viera, a ovšem té, kterúž ty mieníš, ani té, kteráž jest svatá majíc s ním královati. Neb všichni světí i ti, kteříž mají spaseni býti, jsú ne hlava ale údové jednoho těla, totiž cierkve svaté, kteréžto hlava jest Kristus, praví sv. Pavel v svých listech. Nesmysliž tehdy podlé svého vtipu křivolakého nad sv. Pavla jinak, jestiť potřebie, ani připisuj žádnému, což na samého Krista slušie; jinak budeš bez chyby modlářem. Dále o papeži, že by byl náměstek boží, a sám jediný ten, aby k němu zřenie bylo se všeho světa všichni (sic), a jemu byli poddáni: || pán buoh žádného nezavázal k nemožnému ani k ne- 59a
podobnému, což nemóž sneseno býti. Ale že, jakož Boecius die, pověsť a slavnosť Říma, když jsú panovali senatorové nad mnohými, nepřišla k hoře Kaukazu, a ovšem k lidem v Indy za tú horú; také, než počel ciesařovati Augustus, jméno tudiež Říma nebylo známo; nynie také, napsáno v kronice Benátské, ne brzo kto od Johanna Velikého anebo k němu přicházejí pro dalekosť nesnadných cest a řeči rozličnosť: a protož od počátku viery křesťanské pro ty příčiny hodné ano snesitedlné se všeho světa neměli, nemají, aniž mieti budú zřenie do Říma ku papeži, by pak byl i dobrý, neb jest nemožno. Pakli jest zlý, čí jest náměstek, a zač má jmien býti, jižť jest pověděno. Pak takový když jest v kacieřství, v nešlechetenství kterémžkoli, aby byl

náměstek, a k němu aby bylo útočiště, an spasitel pověděl, aby sě lidé vystřiehali od falešných etc.? Ale řekl by někto šilhavý: však jest pán buoh, jakož psáno v starém zákoně, přikázal, bylo-li by co nesnadného a pochybného, aby lidé útočiště měli ke kněžím, a zvláště toho času k najvyššiemu; a což by řekl ten, aby učinili ovšem. To jest bylo snadné i možné, neb bylo v jedné zemi neb v jednom království; a to ještě ne naprosto, ale což by učili podlé zákona božieho, hned tudiež napsáno; ale tuto se všeho světa k jednomu, což by rozkázal ne podlé zákona božieho ale z své vuole neb z svých i jiných nálezkóv zákonu jeho odporných, aby bylo hleděno, pravda, právo i rozum tomu jest na odpor. Tuto múdrému málo napověděno, ostatku
59b sám se || domysli. Avšak buď věděno, že pán Kristus, zde na tomto světě jsa, jinak jest zřiedil o náměstciech. Nebo najprvé volil dvanácte apoštolóv, z nichžto Jidáš vypadl, na jehožto miesto potom sv. Matěj pósobením ducha svatého přijat. Po těch dvanácti oznámil jiných 72 učedlníkóv, jakož ve čtení sv. Lukáše psáno, ku práci jím zvěstované. A když měl na nebesa vstúpiti, ne jednoho náměstka ale jich viece po sobě zuostavil, řka jim: jdúce po všem světě kažte čtenie všemu stvoření učiece je zachovávati všemu, což přikázal jsem vám. Kteřížto moc vzemše ne od Petra ale od Krista rozešli se po světě, zvěstujíce pána Krista, jeho vieru, křtiece lidi k spasení, a pósobiece biskupy a kněžie bez potazu s Petrem. Jakož jsa k tomu úřadu divně povolán sv. Pavel totéž činil, neznaje Petra za tři leta, ani co od něho maje. K tomu pak, že ne jednoho toliko ale viece po sobě zuostavil Kristus, dobře položil sv. Pavel ve dvú epištolách, že pán Kristus ustanovil jedny apoštoly, jiné doktory etc. A také na mši kněžie zpievají nebo čtú, kteréžto apoštoly skutku svého náměstky své Kristus jest zpuosobil; a tak ne jednoho ani po něm takového jednoho, ale jich viece. A protož od počátku těch Kristových náměstkóv trvá křesťanstvo v dalekých krajinách, v Krista věřiece a majíce své biskupy, kněžie podlé zákona jeho, v němžto oni s námi a my s nimi sjednáváme se v přijímání svátosti oltářní pod dvojím zpósobem. A jest jich mnohem viece než pod Římem. Ty, mniše, nebuď tak zlostný, aby jednomu chtěl naspořiti, ježto to nemóž býti, a jiným, což jim
60a zpuosobeno a dáno || jinými apoštoly, odjieti; jinak porazil by větší stranu světa od viery, ač toho nebude. To o tom jediném a samotném, ježto nenie, aniž muož ani má býti, náměstku. Domnievají-li se pak jedni za druhými náměstkové býti, majíť býti i následovníci; neb Kristus pověděl Joh. XV: zuostanete-li v mé řeči, právě moji učedlníci budete; pakli nejsú, o nich, jakož k tomu sv. Bernhart přivodí

písmo v žalmu XXXVII: přietelé moji a blížní moji proti mně sě přiblížili a postavili sě. Pane mniše, co sě v tom zavierá, odpověz k tomu, a nefalšuje písma nalezneš, co při tom má smýšleno právě býti. Svatý také Jeronym napsal: nenie snadné státi na miestě sv. Petra a Pavla, nebo ti nejsú synové svatých, kteříž držie miesta svatých, ale kteříž činie skutky svatých. A tak papežové, biskupové etc. nenásledují-li v dobrých skutciech apoštolóv, nejsú jich synové ani náměstkové. K tomu se přimlúvá sv. Bernhart super cantica omelia LXVI řka: zajisté nazývají se náměstkové apoštolóv, i apostolikové se jmenují, žádného však znamenie apoštolstvie nemohúce okázati. Apoštolóm řečeno, že jsú světlo světa: styďte se, náměstkové apoštolóv, že nejste světlo světa, ale temnosti světa. Povězme jim: vy jste temnosti světa. To ten. A protož takoví nemajíť sě z toho náměstkovánie proč chlubiti, ani jiní v tom jim povolujíce jich potvrzovati. Lépe by, mniše, s jinými učinil, aby jim, by pak měl utrpěti, pravdu pověděl, nežli by prebendy za pochlebenstvie dosáhl. ||

XVI. *Dále že činíš otázku na pánu, jestli křesťanem, že to má* 60b
od kněze, kněz od biskupa, biskup od papeže, v tom zavieraje, že on jest jediný a samotný náměstek etc., z této řeči nynie předložené, chceš-li, muožeš znáti, že v tomto širokém světě mnoho křesťanóv, nic nemajíce od papeže, avšak jsú dobří a věrní křesťané, majíce své vládaře duchovnie poctivé a kostely mnohem slavnějšie nežli v Římě. Toť Benátská kronika okazuje. Ó by Čechové prohlédli, že papež s svými jest cierkev západnie; nechajíce té ale pohleděli k východní, jí sě spravovali, a zpuosobili sobě podlé duovodóv písem dostatečných biskupy svého jazyku, ne Němce ani Vlachy, stáli by lépe v svobodě křesťanské viery, a musilať by jako o přijímání pod dvojí zpuosobú tak i o tomto voda pravým prostředkem před se téci; a kudyž přednie kolesa vešla, prošla by i poslednie. A vokolní národové spieše by se téhož chopili, a nebylo by potřebie v Římě pláště bráti, ani za to mnoho tisícóv zlatých dávati; neb jest zřejmé svatokupecské kacieřstvie. V této pak cierkvi západné (sic), v nížto od biskupóv pocházejí biskupové s povolením papeže, ač by bez toho mohlo býti příkladem jiných křesťanóv, a muož dovedeno býti z písem svatých; a mnozí bývali jsú biskupové, neviděvše papeže; my ani od papeže, římského biskupa, ani od jiných neodjímáme biskupstvie etc., jako i proroci, pán Kristus, apoštolé, dokudž neustanoven zákon nový, Kristovú smrtí potvrzený, neodjímali, neb je, ač jsú zlí byli, i biskupy i kněžie jmenovali. Ale pro jich nepravosť proroci o nich pravili, že || jsú slepci, 61a
psi němí, svódce, pochlebníci, lháři; a o jednom z nich pověděno:

o pastýři modlo (sic). Pán Kristus o takových pověděl, že jsú pokolenie zlé a cizoložné, svódce slepí, falešní proroci, a vydal na ně biedy mnohé. Apoštolé o těch, kteří vieru přijali, ale v ní se nezachovali, napsali, že jsú falešní apoštolé, svódce, lháři etc. A protož od nich vystřiehali, aby se jich varovali, ani v nálezciech jich, od zákona božieho vyštěrbených, jich poslúchali. Všecko to v starém i v novém zákoně hojně sepsáno. Tak i my, majíce odtud naučenie a jim neodjímajíce jich úřaduov, ale když sú pyšni, lakomi, kuběnáři, svatokupci i jinými nakaženi nepravostmi, velebiece své nálezky a božie opustivše, nenie hodné, abychme je ctili, an pán Kristus pověděl: bude-li suol zmařena, nehodí se, jediné aby byla od lidí potlačena. Pakli božiemu zákonu sě protivie, tu ovšem žádným během nemá jich poslúcháno býti. Jakož tuto chtie, aby svátosť oltářnie byla přijímána pod jednú zpuosobú, an pán Kristus ustanovil pod dvojí, ostřez, pane bože, abychme jim v tom byli povolni! Lépe jest pro pravdu boží trpěti, a od něho odplaty čekati, než takovým pochlebovati, jim povolnu býti, a potom s nimi zatracenu býti.

Mezi jiná řečí kdež příklad činíš na králi Uherském, ktož by se
61a *úředníkóm jeho rúhali a jich neposlúchali, že by je tresktal,* || *tak Kristus bude tresktati ty, ktož papeži sě rúhají a jemu sě protivie.* Takť bývá, že páni velicí a mocní, králové, kniežata i jiní, když úředníku šlechetnému, zachovalému, věrnému sě rúhají a jeho neposlúchají znajíce páně vuoli, že takové treskcí. Ale když úředníka jiní poznají, an nešlechetný i nevěrný, sobě honí a pána svého statek mrhá a rozptyluje, takového šetřie, jeho ne vždy poslúchají ani šímají (sic); a pán to shledaje rozkáže jednoho do vězenie vsaditi, jinému statek pobrati, jiného ohaviti, a některého i odpraviti. Též když by papež, římský biskup, i jiní biskupové etc., jako Kristus pověděl, byli světlem, učiece lidi slyšeti i zachovávati slovo božie, byli suol země, věrně, řádně a rozšafně úřad svého povolánie vedli, byli město na hoře postavené, nevěře, nepravosti, nešlechetnosti odpierali, a byli příkladně živi, aby lidé to vidúce téhož sě chopili velebiece boha otce, kterýž jest v nebesiech: takoví mají ctěni býti, an apoštol napsal: kněžstvo, kteréž dobře vládne, dvojie cti jsú hodni, a ti najviece, kteříž pracují v slovu a v naučení. Ale když tomu jsú odporni, nekáží slova božieho, pakli kdy káží, ač i řiedko, aby nezšiptavěli, ale to ještě z svých duomyslóv a práv lidmi vymyšlených; biskupstvie, jenž jest v sobě dobrá práce, v panovánie světská obrátili; proti nepravostem, hřiechóm sě nezastavují a příkladně nejsú živi, ale viece nežli světští tapají v zlostech, v pýše, v lakomství, v svatokupecství etc., toliko svého, ne, což jest,

Kristova hlediece, || a tak všecko v nevěře a falši. Nebo lež jest 62a
biskupem neb knězem se vyznávati a odporně tomu stavu živu býti, praví sv. Ambrož a napsáno (sic). A protož sv. Jeronym dobře pověděl: ne všichni biskupové jsú biskupové, nebo ne duostojenstvie činí biskupa ale život svatý. Jinak suol zbláznilá (sic) nehodí se, než aby byla vyvržena ven a vod vepřóv utlačena, to jest od čertóv, kteříž panují prelátóm zlým. Takových, káží-li, přikazují-li co odporného Kristovu životu, jeho zákonu, jeho ustanovení, přikázal on se varovati neb to jest nákvasa škodlivá; a pakli jsú živi v hřiešiech pohoršivých, opět přikazuje, aby podlé jich skutkóv nečinili; ano jsú-li kuběnáři, jakož jich dosti v římské cierkvi, bez studu, aby na jich služebnosti kostelnie nechodili. Tak v dekretě položeno pod velikú pokutú. Příčina toho jedna tato. Doktorové Mikuláš Lira in Moralitatibus v kap. 10 a Tomáš in scripto pravie, že kněžie nového zákona, kteříž v lakomství a v smilství slúžie při oltáři, budú poraženi pro vinu smrtí nynější a potom smrtí pekelnú; nebo přieliš těžce hřešie. A přivozují k tomu sv. Jeronyma řkúcieho: Pověz, kněže, pověz, služebníče kostela, proč týmiž ústy líbáš syna panny Marie, kterýmiž jsi líbal nevěstku? O Jidáši, syna člověka líbáním zrazuješ. To ten. K tomu napodobně doktor Erfordský*) napsal latině toto:

Tangere qui gaudes meretricem, qualiter audes
Palmis pollutis regem tractare salutis?
Qui missam dicis post amplexum meretricis,
Ibis ad antra Stigis, quoniam Christum crucifigis.

Česky poctivě takto:

Ach kněže, ty kuběnáři,
Proč sě obieráš při oltáři
S věcmi velikými, svatými
Rukama poškvrněnými?
Věz, do pekla sě dostaneš,
Neb Krista || pána křižuješ. 62b

Někdy Římané, dokudž ctnostní byli, spravedlivosť milovali a dobrého obecného pilni byli, dobře stáli v tom věku podlé světa; když se vydali na zpúru, lakomstvie, hodovánie a milovánie ženské neřádné, potratili svú moc a zkaženi. Cierkev římská pro neřády papežské, prelátské a jich kněžstva, že od nich ctnosť odstúpila i při hlavě i na údech, tak napsáno v kronikách; a v skutku to sě shledává,

*) Snad Johannes Erfordiensis minorita, od něhož máme Quaestiones in libros sententiarum.

i třeba sě ohlédati a báti, aby též duchovenstvie papežské, prelátské jako i římské nepřišlo k zkažení a k podvrácení. Nebo v svých úřadiech a staviech netoliko sú neužitečni ale úrazčivi a škodlivi lidem k spasení, a pán buoh, poněvadž nad služebníkem neužitečným, lenochem kázal pomstu vydati, aby byl uvržen do temnosti biedy věčné, nad to tyto neužitečné a škodlivé i ty všecky, ktož jim v tom pochlebují, spoléhajíce na jich mylné žehnánie a osobené duostojenstvie podlé světa, trestati bude viece, než král Uherský, Římský i jiný své úředníky nevěrné, neřádné. Toť jest jistá pravda. Nebo ač miluje všecky, kdož jej milujé (sic), ale hřiešníkóm, nevěrným, neposlušným a nešlechetným káže na zatracenie.

XVII. Neslušie toho opustiti, cos také psal takto: *Cierkev svatá pána Krista ustavenie těla a krve jeho od obecného lidu potvrdila pod první zpuosobú, a tak činiti všem kázala (sic).* Máš na to odpověď v kapitole V i potom, že pán Kristus ustanovil svátosť velebnú oltářní pod dvojím zpuosobem chleba a vína ku požívání a pamatování své
63[a] smrti ukrutné || od lidu křesťanského k jich spasení. A poněvadž buoh to zřiedil, kto má rušiti leč nevěrný a zúfalý? Ty pak kdes to slýchal, anebo kde muož to býti, aby poddaný svého krále, služebník neb hoch svého pána měl majestátu ustanovenie neb zápisu potvrzovati neb měniti? Bosáku, tuláku, někdes tarantoval s pytlem po ulicéch, po domiech, po tvrzech a hradiech, žes nečetl, nebo žes zapomenul, an zjevně sv. Pavel praví: což menšieho jest, od lepšieho béře požehnánie. Luciper rovnati se chtěl najvyššiemu v nebi, strčen jest do hlubokosti pekelnie: ty ještě nadto vyvyšuješ papeže s jeho cierkví nad pána Krista, že jakožto vyšší potvrzuje jeho ustanovenie. Jestli že on se má za takového, jakož ty kladeš, o takovém sv. Pavel pověděl, že sě protiví a pozdvihuje nade všecko, což slove buoh. Ach mniše, s kým se povyšuješ, hleď, aby nebyl ponížen. Ó kterak jsi v tom daleko od cesty pravé zablúdil. *A tuto ještě dále, kdež píšeš čině otázku: poněvadž pán Kristus, sv. Petr byli dobří, světí a chudí, ale papež nemá-li života svatého, a jest hrdý, pyšný, maje veliká panstvie a mnoho služebníkóv, panstvie, platóv jako král, kterak jest jich náměstek? odpoviedáš: jako král Uherský jest náměstek sv. Štěpána, král Český sv. Václava, ciesař sv. Jindřicha, ačkoli ne v svatosti života, ale toliko v úřadu a v moci královánie; neb oni byli světí, a tito buoh vie jakoví jsú: tak jest o papeži; nemá-li života a svatosti sv. Petra, on se viz, buoh jeho má súditi, ne lidé, ale má moc a úřad jeho.* Opět
63[b] tuto z svého vlastnieho || jsi promluvil, a netrefněs úřad a moc papežskú k mocem a k úřadóm kniežat a králóv zemských připodobnil,

an jedno od druhého dále než Řím od Jerusalema. Pán Kristus nechtěl králem býti, neb ušel, když jej chtěli za krále vyzdvihnúti; ani měl královstvie na světě, neb jest řekl: královstvie mé nenie s tohoto světa. A protož nedal ani zuostavil královstvie svým náměstkóm apoštolóm ani jich potomkóm. Také jest pověděl Kristus Joh. XIII: služebník nenie větší pána svého, ani apoštol toho, ktož jej poslal: kterak tehdy to muož býti, papež, poněvadž sě má a jiní jeho za apostolika, a má královstvie, jichžto Kristus nejměl, aby byl větší v panování? Ještě Kristus pověděl svým náměstkóm: příklad jsem vám dal, jakož jsem já učinil, abyšte i vy též činili; dával zajisté a činil v řeči i v skutku mnohé příklady, v svém učení i dobrodění, i to, že nepanoval, že mocí na lidi nesáhal, byl tichý a pokorný, k témuž jiné napomínaje. A k svým náměstkóm zvláště mluvil (Joh. 14): viete-li to, blahoslaveni budete, jestli že to učiníte. Nebo praví sv. Jan: povinen jest každý, ktož se praví v Kristu býti, že má, jakožto on chodil, i ten choditi a tak jeho následovati. Když toho do papeže nenie, a že panuje, moci světské požívá, k své vuoli připravuje lidi válkami, klatbami, úklady, také slavnosť pyšnú v zlatohlavě, v perlách, drahém kamení při apparatiech rozličných že vede viece než ciesařové, králové, kniežata etc., kterakž tehdy muož slúti blahoslavený a v těch povahách býti náměstek Kristuov? An sv. Bernhart napsal k Eugeniovi papeži, že takový běh jest pokrm ďábluov, a že v tom nenie náměstek Kristuov ale Konstantinuov. || Králové pak a kniežata 64a
světští, kteříž královstvie, panovánie po sobě jiným zuostavili v moci a v úřadu královském; ač rozdielně, nebo pohanští, kteříž v pána Krista nevěřie, hodně i podlé písma jsú tyrannové, poněvadž křesťany hubie a podmaňují bezprávně; a těm neslušie povolnu býti v rozkazování proti vieře křesťanské. Ale krále, kniežata křesťanská slušie v poctivosti jmieti a jim poddánu býti ke všelikému skutku dobrému Pakli nekrálují tak, jakž na dobré, šlechetné a spravedlivé příslušie, a kaplánkové jich pod korunami, popelicemi, kříži, kápiemi když jim o přestúpení božských přikázání neoznamují, buď pro parteku rozkošnú buď pro obranu v jich svobodě marné, zvědieť, načť obojim přijde, i těm, ktož zle činie, i ktož jim povolují. Kterací pak byli, jsú a budú králové, však jim dáno královati, an Kristus pověděl: králové národóv panují jim, a kteří jsú větší, moc okazují nad nimi. Jediné daj to buoh, aby jim bylo k spasení a lidem k prospěchu v dobrém. To o králích zemských. Ale náměstkóm svým duchovním zapověděl Kristus panovánie i královánie řka: ale vy ne tak; ktož by pak chtěl býti větší, budiž jako menší, a kto přední, budiž jako

služebník; nebo syn člověka nepřišel, aby jemu bylo slúženo, než
64b aby slúžil. A sv. Petr: paste, kteréž || jest mezi vámi, stádo božie, nepanujíce v kněžstvu. K těmto písmóm prohlédaje sv. Bernhart dobře napsal: Jistota jest, že apoštolóm a tak náměstkóm zapověděno panovánie; a dolejie: Nebo oblíbiti panovánie jest velmi škodné, a mají sě ho báti a varovati viece nežli meče i nakaženie jedovatého. Hle, hle, že náměstkóm Kristovým zapověděna moc a úřad panovánie; než přikázána jim práce v kázaní slova božieho, přisluhovánie svátostmi božími a příkladné obcovánie bez pokrytstvie k vzdělání jiných v životě křesťanském. I nemuožť, mnichoto lichoto, žádným během moc a úřad panovánie duchovních přirovnán býti ku panování královskému; nebo i sv. Bernhart proti tomu panování mezi jinú řečí přivodí písmo Ozee proroka toto: oni jsú královali, ale ne ode mne; kniežata byli, a já jich neznal, die hospodin. Povolte tehdy sobě, jakž chcete, nepřijdeť na lehké; neb psáno jest, kterak sě jest mnoho velebil, tak mnoho jemu bude dáno trápenie. Při tom pak úřadu a moci biskupské, prelátské v práci dobrých skutkóv neodpieráme ani vyražujem, jakož předepsáno v kapitole 16. Ale pohleď, před Sylvestrem i potom jistí papežové, kteříž kázali často slovo božie, svaté mše často slúžili, svátostmi božími z milosti lidem posluhovali, chudých opatrovali z moci a úřadu svého; i byli jich lidé poslušni a jim povolni k dobrému; a mnozí z toho smrť podstúpili pro pravdu a vieru Kristovu. Do potomních velmi mnohých toho nebylo, aniž jest i těchto časóv, než odporně v tom ve všem i v jiném dobrém sě mají. Takovým povolovati, a zvláště což
65a jest proti vieře, odstup to od každého || věrného; ale k nim jako k soli zmařené sě mieti, jakož předpověděno v kapitole šestnácté.

XVIII. *Nadto dotýkaje panovánie a moci papežské kdež kladeš, že k tomu jest potřebie, aby byl mocný, bohatý i s jinými biskupy proto, aby lidé zlí aspoň pro zbožie a tohoto světa moc jeho sě báli, a v poctivosti měli; a také aby neposlušné křesťany mohl trestati, a protivníkóm násilným viery, kteříž by chtěli a chtie zahladiti křesťany, aby mohl odepřieti etc.,* tuto opět z svého vlastnieho vyřihuješ, pravě a tak žádaje papežóm bohatstvie, jakož pak v tom hojnosť mají a kochají sě. Ach žes kdy otevřel ústa smrdutá proti nebi! Pán Kristus zbožie nazval trním, neb bode a škodí, poněvadž bohatému nesnadno přijíti do královstvie nebeského, nébrž bieda bude bohatým, kteříž mají své potěšenie. A protož spasitel, to znaje a uče, svým náměstkóm přikázal nevládnúti zlatem, střiebrem, penězi etc., jakož tak učinili, an sv. Petr pověděl: zlata, střiebra nemám a sv. Pavel od žád-

ného zlata střiebra nežádal, a nadto 1 Tim. V. učil píše: ktož chtějí bohati býti, upadají v osidlo ďáblovo a v žádosti mnohé zlé, neužitečné a škodlivé, kteréž pohřižují lidí k zahynutí a k zatracení. Ty pravíš, že papežové mají býti bohati, jakož kto dychtie dvorným šikováním. Drž to o nich, jakž chceš. Jsúce oni v takovém osidlu zachváceni, byšte vy, mnišie, ze všech svých kápí pro-||vaz 65b spletli, a z toho je vytrhnúti chtěli, nic tomu neučiníte, dokudž nezaplatie posledniho šartu. A vám jest na též přijíti pro vaše smyšlénky a zástěry nepravosti.

Pro moc ještě panovánie světskéhо z bohatstvie aby sě papeže báli, a on jedny trestal a jiným odpieral etc. Jinak jsú praví náměstkové Kristovi lidi přivodili k dobrému a odvodili od zlého při vieře. O tom sv. Jan Zlatoústý die toto: apoštolové a mučedlníci ne přístrachy tělesnými anebo sliby světskými přivodili k vieře, ale dobře učiece a lépe živi jsúce o budúciem súdu oznamovali a nebeské královstvie lidem zaslibovali. A jinde: apoštolé peněz zanedbavše a chválu potupivše varovali sě světských zaneprázdnění, a v protivenství byli snesitedlni, a tak téměř po všech krajinách světa lidi k vieře Kristově přivedli a k dobrému životu napravili. Jakž potom královstvie, knieżetstvie, panstvie, bohatstvie světské osobili, v ně se uvalivše jako svině do bláta, tužť sě v tom válejí a kochají, v té slavnosti dvór královský držie, komonstvo světské chovají, pře, žaloby a sváry pro duostojenstvie, prebendy, úřady, penieze, statky i jiné potvorné přieběhy vyslychují a saudie, k svému zisku i svých úředníkóv, ježto s tiem sě obierati jest bláznovstvie zlořečené, praví sv. Bernhart, nebo pán Kristus ani jeho apoštolé i jiní s tiem sě neobierali, nébrž tomu odpierali, majíce práci jinú prospěšnú k spasení lidskému. Item ještě || že papež, biskupové, prelátové etc. rytieře, 66a služebníky, a jenž jest těžšie, své přátely přirozené nadávají hojně: takoví mezi kacieři, antikristy mají jmieni býti. Jest v dekretě. Tento blud zastaralý, jakož v kronice Benátské jest psáno, od Jana patnáctého papeže dodnes se vleče při stolici římské bliz ku pěti stóm letóm. Sv. Jeronym, kterýž byl před tisíci lety, napsal o římské cierkvi: jakž jest sešla v bohatství, tak jest sešla v dobrých ctnostech. I nenie se co diviti, že tapají mnohem huoře, jakož předepsáno, v rozličných nepravostech; tak že z toho i z jich vládařstvie znamenitá pohané podmanili královstvie, vytisknuvše křesťany, a ještě nepřestávají. Ó byť králové, knieżata panovánie biskupská, prelátská, mnišská, měli a drželi, a zvláště kdyby ciesařové, kteříž toliko jméno mají římské stolice bez skutku, ježto nemuož i to býti bez hanby a újmy takového duosto-

jenstvie, římskú stolici, i což k tomu příslušelo ciesařství, drželi, zuostavujíce během řádným a křesťanským dědice, byli by v své moci a slavnosti trvali, Turkovi Žoldánovi, velikému Kaanovi ani Taterovi nedali by se rozmnožiti, ale, jako na moc světskú záleží, bránili by a hájili viery Kristovy, křesťanuov a svého panovánie ciesařského. Tito duchovníci nemajíce mieti moci světské, an jednomu každému z nich pověděno: vlož meč svój do pošvy, aniž mají tiem mečem lidí přinucovati buď k dobrému neb od zlého, ale slovem božím a životem ctnostným, i držie a vládnú ciesařskú stolicí, nedobře ji, jakož na ně nepříslušie, spravují. [Však*) i to známo, že papežové mnoho a rozličných mají duochoduov od světských i duchovních, ježto mohlo tak v mnohých letech mnoho nachováno býti a obráceno na Turky. Než, jakož pravie ve Vlašiech, téměř všichni těchto let své přátely po rozličných krajinách obohacují, a někteří synóm a dcerám dosti dávají; též že kardynáluov před dvadceti, před třidceti až do čtyřidceti mievají; ano když pan Zdeněk Kostka byl v Římě v poselství od krále Jiřieho slavné paměti, tehdáž Pius papež měl XXIV kardynáluov, a najposlednější měl na padesát koní u svého dvora, jiný sto, jiný 150, jiný 200, jiný 300, a přední měl puol čtvrta sta, tak že počteno bylo i s papežovými na dva tisíce. Hlehle, co té daremnie (?), marné a nehodné zjedi! Avšak tak mnoho majíce nechvátají odpierati proti Turkóm, než toliko se dívají, když jiní odpierají, žádné pomoci nečiniece z své hojnosti střiebrné a zlaté, ježto kdyby ciesař byl v Římě maje napřed toliko rytieřstva a jich duochody, též králové, kniežata, páni majíce panovánie prelátská, bez pochybenie že by hájili a bránili křesťanstva. A dokudž toho nebude, poněvadž pod jich vládařstvím nehodným tak mnoho křesťanských krajin sešlo,] strach, by Turek je
66b nedosáhl; an Řím || nazván Babylonem. Babylon dávno zkažen, ani jest tam kto obyvatelem ani bude: tehdy o Římu, jenž jest jiný Babylon podlé výkladuov Zjevenie sv. Jana v kapitole XVIII, muož vzato býti, kdež položeno: padl jest, padl jest Babylon veliký a učiněn přiebytek diablóv etc.; a dolejie: vesel se nad ním nebe i světí i apoštolové i proroci, neb jest usúdil buoh o něm. I bylo by dobré a spravedlivé, aby ciesař, králové, kniežata křesťanští tu stolici jinak a lépe opatřili, než by duchovními měla zmařena býti.

XIX. *Pro cierkev tuto také velmi's nekřesťanské z haufnice pekelnie na nás vystřelil odsúzenie proto, že nejsme v jednotě a v svor-*

---

*) Co tu v závorkách, jest připsáno na zvláštním lístku do rukopisu vloženém.

nosti s cierkví svatú etc. Když by uměl rozdiel mieti mezi svatým a proklatým, mezi drahým a mrzutým a mezi pravým a nepravým, ne tak by prudce házel, chybuje se, ne tak by snadně připisoval Římu, což přísluśie cierkvi svaté obecné po všem světě. Jižť jest pověděno v kapitole XIII, co má věřeno a držieno býti o cierkvi svaté, a ve čtrnácté, co má smýšleno býti o cierkvi římské. My sě přiznáváme ku pravé cierkvi, a písmóm svatých doktorów; což oni položili, povolujem, ač ne tak, jakož ty falšuješ, a žádáme, abychme netoliko počtem, ale následováním s ní sě srovnali. Neb ta cierkev, kdežkoli jest po světě, spravuje sě zákonem božím při vieře, majíci jednu hlavu ustavičnú a nepochybnú, totiž pána Krista; a ta || cierkev jest společně choť 67a
a tělo jeho bez vrásky a poškvrny; a té cierkve všichni rozdielně jsú údové, die sv. Pavel; a za tu pán Kristus Joh. 7 v počtu svých učedlníkóv i za ty, ktož skrze ně uvěřie, modlil sě bohu otci a řka: otče svatý, prosím za ně, aby, jakož my jsme jedno, aby i oni v nás jedno byli. A sv. Pavel praví: mnozí jedno tělo jsme v Kristovi, a to skrze vieru, Eph. 3, kterážto viera jest skrze slyšenie, a slyšenie skrze slovo Kristovo. Znamenajž tuto, ktož mají býti v jednotě cierkvi, že v Kristovi, ne v papeži a v kardynáléch; a mají býti srovnávajíce sě u vieře Kristově, ne v zámyslech a obyčejích lidských, a mají býti údové té cierkve, ale ne hlava. A my s tú cierkví svatú srovnáváme sě u vieře Kristově, jeho zákonem oznámené o svátosti oltářní, doúfajíce pánu bohu, poněvadž v tom následujem pána Krista, že nezablúdíme do temnosti jako vy, slepí haknové,*) tomu jsúce odporni. Římská pak cierkev že často bývá bez hlavy své, papeže, za rok, za dvě, za tři leta, i osm let, ano ve XLti letech nebylo věděno, která a kde jest ta hlava. A to nemuož býti bez veliké ohavnosti, nebo tělo bez hlavy nenie než potvora hrozná a mrzká. A jest na omylu postavena; někteří dobří, jiní zlí papežové, jakož psáno v kronikách; a když jest nepříkladný, praví sv. Bernhart, že i to jest věc potvorná. Také sě zákonem božím nespravuje, ale viece svými vóličkami a nálezky, nadarmo tudy ctiece boha nebeského; || a jest v svých ne- 67b
pravostech zkalena v blátě a zmazána kolomastí. My zajisté bojiece se, abychme nebyli nakaženi, jakož' mnozí sě odtud nakažují, napřed pověděno v kapitole XIV, od nie se vystřiehámе, poněvadž i psáno jest: s svatým svatý budeš, a s převráceným převrácený budeš. A ty

*) Zajímavý doklad, kterak ještě v XV stol. známa byla v Čechách báje starogermanská o reku Hagenovi, který v boji s Walterem Aquitanským o oko přišel; snad z Růžové Zahrady, jejíž české zpracování aspoň z části posud se zachovalo.

pak, ach mniše, z své tvrdé šíje a kamenného srdce opět klatbu na nás vydáváš z pavučin setkanú, *že odpuštěnie hřiechóv nedojdem ani života věčného, ale věky věkoma s ďábly, s židy, s pohany páleni budeme.* Veliké jest tvé hřímánie, nebudeť po něm přievalu nám na škodu. Poněvadž my vyznáváme a držíme sě Kristova čtenie a ustanovenie, a pro ně máme utrhánie a protivenstvie, radujem sě z toho, že odplaty v nebi nebudem zbaveni. A ty maje věděti, že buoh otec synu svému milému a pánu našemu Jesu Kristovi saudy všecky poručil, i opět odsuzuješ všetečně, anoť rozkázáno neodsuzovati. A snad to činíš proto, že pro své mudrováníe chceš býti maršálkem škaryantským v pekle; dostaneš-li sě tam, zvieš, že za úřad svój vezmeš odplatu od duchóv, kteříž stvořeni jsú ku pomstě. Z těchto řečí, maršálku předepsaný, kterús chtěl kuklu na nás vecpati, sáms v ni se oblekl na ruby; neb i zle věříš o cierkvi svaté obecné. To měj tak jisté, jako tvá v zúfalství zarpucená duše nepójde na onen svět na trepkách ani v té kápi pokryté, ale ponese jho, v kteréž jsi byl za-
68a přežen ďáblovým návo-||dem pod jménem bosáka, že jsi roztrženie neb odřezánie i s jinými učinil v křesťanstvu.

XX. *K jinému článku viery křesťanské obecné přistupme, kdež nás opět viníš, že bychme viery nejměli o svatých obcování, proto že viery, kterúž jsú všichni světí drželi, nemáme; neb oni počna od apoštolóv až do najmenšieho svatého všichni ne pod dvojím zpuosobem ale pod jedniem lidu obecnému podávali etc.* Odpověď. Pán Kristus najsvětější, jakž ustanovil, tak rozdával pod dvojím zpuosobem. Apoštolé jakožto laikové od Krista jsú přijímali, neb laikovské přijímánie jest a má býti z ruky kněžské. Sv. Pavel učiv sě v nebi učil, zachovával i psal, aby lidé též přijímali; jakož Řekové i jiní z jeho naučenie to zachovávají. Ty Řeky chválí sv. Jeronym v předmluvě a řka: Řekové právě smýšlejí a viery pravé následují. Též Innocencius papež praví, že Řekové přijímajíce pod dvojím zpuosobem dobře činie. Tohoto sv. Pavla epištoly chválí sv. Petr, že jest psal z múdrosti jemu dané od boha, ač nedoukové a vrtláci je nakažují jakožto i jiná písma k svému zatracení. Tohoto také sv. Pavla s apoštoly i s jinými věrnými bylo jedno srdce i jedna duše. Tehdy jednostajně, jakož v kapitole 8 Actuum šíře napsáno, zachovávali všichni v prvotní cierkvi, kteráž trvala až do Silvestra, potom za svatých doktorov Ambrože, Jeronyma, Augustina, Řehoře, až dále za Bernharda to též trvalo. Jakož i doktor
68b Konstanský || totéž v svém spisu seznává, kterýž dal odpověď na písma od pánov Českých a Moravských do Constancie poslaná, jichžto nenie potřebie všech tuto psáti, neb široce latině i česky jsú

vypsána. Ty pak, mniše, že tomu odpieráš, zdali nevieš, že lživá ústa zabíjejí duši? Těžce tomu odpovieš aneb nikoli, když z toho bludu počet budeš vydávati.

Ale že toho, cos tuto prořekl, dovozuješ svatým Pavlem, kterýž o Římanech napsal toto: děkuji bohu, že viera vaše zvěstuje se po všem světě; veda k tomu, poněvadž kostel římský drží o přijímání pod jedną zpuosobú, tehdy všichni též drželi, a nynie drží, aby jiní křesťané k témuž sě měli: sv. Pavel, když vieru přijal božským divem, v rozličných krajinách a v městech znamenitých kázal vieru Kristovu, až po mnohých letech odvolav sě k ciesaři přišel do Říma, kdežto nenalezl žádného z apoštolóv, nebo byl by toho ani sám ani sv. Lukáš napsati nezameškal v Skutciech apoštolských; ale tu jsa za dvě leté kázal ne jinú ale túž vieru jako i v Řeciech; a odtad z Říma psal k Efezským, Filipenským, Kolocenským, Timotheovi etc. napomínaje, kterúž vieru kázal, aby sě té drželi, a falšieřóm viery nevěřili. Z Říma vyšed psal jim odjinud chvále je, že tu vieru držie, potvrzuje jich, že jsú poslušni přikázaní božích a viery, kterúž jim kázal. Byť nynie kostel || Římský totéž i jiné věci k vieře a spasení potřebné držel jako oni 69b prvotní, nebylo by rozličných nesnází mezi křesťany, jakož se shledávají, pro vládaře zvláště duchovnie. Než pak že o Římanech přivodíš sv. Pavla, jako by na nich viera záležela, z toho ohledaj, což píše Thessalonicenským, toto: Od vás jest rozhlášena řeč božie netoliko v Macedonii a v Achajii, ale na všelikém miestě viera vaše, kteráž jest k bohu, jest došla, tak že nic nám nenie potřebie o tom mluviti; neb ste učiněni příklad všem věřícím. A v druhé epištole napomíná je, aby stáli a drželi naučenie jeho buď řečí neb listem. Mnohem jest viece těmto Thessalonicenským sv. Pavel ke cti spasitedlné psal než Římanóm. Thessalonicenští držie naučenie jeho a dobře činie, a Římené již nedržie, neb ne ctnosť ale nešlechetnosť jeho roznášie (sic) po světě. Nechlub sě, Říme, co jest psáno o předciech svatých, poněvadž v tobě toho nenie! Jistě bojíme se, pro kteréž nepravosti o Římanech psal sv. Pavel, by těchto časóv těch mrzkostí při tobě viece nebylo k tvému zlému budúciemu.

O svatých pak obcování co a kterak věříme, znamenaj. Svatých obcovánie v tom záleží. Anjelé boží, světí v nebi a všichni věrní a volení boží mají obcovánie v účastnosti zaslúženie a umučenie Kristova, a mezi sebú společně v dobrých žádostech, modlitbách i skutciech jeden každý podlé povahy svého zaslúženie. A protož sv. David duchem svatým pověděl o sobě: účasten jsem já, pane, všech, ktož sě tebe bojie, a ostřiehají tvých přikázaní. A pán Kristus potvrzuje

toho, učiv lidi modliti se, ne aby jeden každý sám toliko za se, ale
69b i za jiné || modlil se řka: Otče náš, odpusť nám etc., a to aby účastnosť v obcování měli mezi sebú v dobrém. Také svátosť oltářnie slove obcovánie, neb činí milosť obcovánie všech údóv Kristových z těla, ale z krve dává sě milosť vyčištěnie; neb činí obecnosť svatých, kteříž vespolek účastni jsú dobrého, v Kristu pánu jsúce jedno tělo. Die Albertus super Johannem, i jiní doktorové přivodie k tomu, což psal k Korintským sv. Pavel a řka: mnozí jedno tělo jsme: všichni, kteříž z jednoho chleba a jednoho kalicha požíváme. Tehdy my, jakož přijímáme z ustanovenie Kristova a z naučenie sv. Pavla tělo božie a krev pod dvojím zpuosobem, tak věrně a právě věříme o svatých obcování. Ale ty mniše, že sě boha nebojíš, poněvadž sě tomu protiviš a opúštieš božie ustanovenie, o němž sv. Pavel napsal řka v kapitole XIV, že, což jest napsal, jest božie přikázanie, a toho ty neostřiehaš, i nejsi účasten obcovánie svatých. Kterúž jsi nám jámu kopal, v tus se jako šerý vlk uvalil, a zle a neprávě věříš o svatých obcování.

XXI. *Při druhé straně, o níž zmienka na počátku zaslíbena, činiš najprvé otázku: kto jest horší a většie pomsty hoden, ten-li, ktož jsa a chtě býti pravý služebník královské milosti i činí zjevně proti vuoli a zřiezení jeho i úředníkóv, čili ten, ktož o tom nevěda přestupuje etc. Odpoviedáš, že první, přirovnávaje, ktož by pána Krista a jeho náměstkóv a učedlníkóv vuoli a zřiezení sě protivili, že jsú zlí a hodni pomsty.* Toť se tebe nechybí i s jinými takovými, a to takto. Židé ||
70a majíce boha nebeského, kterýž vyvedl je z Egypta, majíce zákon jeho i proroky, proti vuoli boží tomu všemu sě zpěčovali, k modlám sě nachylovali, a prorokuov falešných, kteříž jim pochlebovali, poslúchali a oblibovali nálezky jich, i nejedna na ně přišla pomsta. Za pána Krista, majíce jej mezi sebú s učedlníky jeho, jich vuoli, učení a zřiezení byli odporni; ale Kaifáše, Annáše, Herodesa, Piláta etc. poslúchali. Nač jsú přišli, známo všemu světu. Za zlých papežóv, biskupóv, ciesařóv, králóv etc. opustivše zákon boží, prvotní cierkev a stálé svaté doktory, lidé obojieho stavu, duchovnieho i světského, po nich postúpili buď z hruozy, pochlebenstvie, neb z jiné příčiny, upadli v bludy, v kacieřstvie i v jiné zlé, jakož předepsáno v kapitole XIV a v XVIII. Tak ty, mniše, i s tobě podobnými, mohúce znáti z písem zákona Kristova, prvotnie cierkve, apoštolóv, mučedlníkóv i svatých doktoróv, starých a znamenitých, o přijímání pod dvojím zpuosobem, tomu sě protivíte. Hleďte, by na vás nepřišlo, co Kristus pověděl: sluha věda vuoli pána svého, a nečině, bude bit ranami mnohými.

Než že jste ustrnuli na nálezku a pravdě vieře odpornému (sic), i jest vám hanba a těžko sebe ustúpiti, spolehše na duostojenstvie duchovních i světských, také i na rozličnosť zákonníkov a doktorov novákov, i nechcete, jsúce nakvašeni zpurnú zlobivostí, pravdě miesta dáti, ale v tom kvasu smrdutém, ač i v něm prospieváte ke zlému, státi, jej chrániti a v něm trvati sě nestydíte: bieda těm slepcóm, ježto takovú všetečnosť zamyslili a uvedli. Nemněte, byšte tiem nálezkem || urú- 70b
beným boha nehněvali, ale bojte se, byť nepřišlo na vás hrochnutie přehrozné; nebo ustanovenie zákona Kristova porušovati nebude bez pomsty. My pak, že ustanovenie Kristovo, kteréž praví náměstkové drželi, zachováváme, je zastáváme, doúfáme, nebude-li jiného na překážku, že ne pomsty ale odplaty dosáhneme; nebo blahoslaveni jsú a budú, ktož slyšie slovo božie a je zachovávají.

Po tom kořenu zlém a červivém vypúštieš ratolesti křivolaké s ovocem shnilým, an sě ku požívání nehodí ani jest prospěšno, položiv dále, že Kristus pod první zpuosobú žádným jiným nerozdával než laikóm, a pod druhú zpuosobú než samým kněžím. Tuto opět z své hlavy šetelné jako jinaj lucek*) bez duovodu písem matloku neslýchanú vyrazil jsi, a maje znáti, což z písem svatých nemá jistoty, že má potupeno býti, die sv. Jeronym. A protož prohlédni, cos tiem na cierkev římskú uvedl. Nebo dával-li jest Kristus učedlníkóm svým pod první zpuosobú jakožto laikóm, a potom učiniv je kněžie i dal jim jakožto kněžím pod druhú zpuosobú, tehdy biskupové římští nedobře pósobie, kdyžto dosvětiece žáky na kněžstvie potom jim dávají, an již kněžie, toliko pod první zpuosobú, druhú zpuosobu z kalichu odjímajíce. A to jest zjevně na odpor proti tvému smyšlení šielenému. I nemuož jinak býti, než že biskupové blud vedú, nebo ty, jim odpor drže, hlubokos zablúdil. Ty se o to s nimi smluv; || na čem pře- 71a
stanete, dajte to znáti, budeť dána odpověď. Ale aby věděl, že pán Kristus, ustanovuje zákon nový a jsa knězem podlé řádu Melchisedecha, posvětil tělo své pod zpuosobem chleba a krev svú pod zpuosobem vína, i dal učedlníkóm svým v osobě laikovské pod dvojím zpuosobem, a oni tak od něho přijímali; kteréžto přijímánie z ruky od jiného slove a jest laikovské, jakož napřed položeno kap. XX. Ti pak učedlníci drželi miesto všech budúcích v přijímání svátosti oltářnie. O tom sv. Dionysius de ecclesiastica jerarchia die takto: při této večeři dal jest apoštolóm hospodin svátosti těla svého a své krve,

*) Srovn. Obrana viery (Rozbor stč. lit. II, 48): „tyto věci viecť oznamují syny luckovy nežli syny božie.“ Tudíž = luciper.

znamenaje skrze ně všecky, ktož hodně budú přijímati, ale skrze Jidáše jiné všecky, kteříž nehodně. Item Damascenus praví: Pán náš Ježíš Kristus, maje dobrovolnú pro nás podstúpiti smrť, nový zákon jest zpuosobil svatým svým učedlníkóm a skrze ně všem, kteříž věřie v něho. Z těchto řečí každý křesťan, leč by byl nevěrný, muož seznati, že svátosť oltářnie všem křesťanóm ku požívání jest zpuosobena pod dvojím zpuosobem, jakož i svrchu kap. 8 šíře položené dovedeno. Protož nechlubtež sě, kněžie zákonu božiemu odporní, ani sobě osobujte, což jest všem křesťanóm k jich dobrému spasitedlnému vydáno, budú-li k tomu ctnostně a spravedlivě živi. A ty, mniše zúfalý, nepřipisuj, čehoť nenie, pánu Kristovi; jeho zajisté řeč bude tvú řeč súditi v času brzkém. Biskupové také, kteříž majíce od Krista příklad
71[b] || a naučenie jinak, než on puosobil, zachovávají, buď když žáky světie, aneb svátosť rozdávají, i s svými kněžími, ze všehoť přijde počet učiniti a těžký.

XXII. *Item kdež téhož ale falešně dovodíš, že Kristus laikóm učedlníkóm dal své tělo a potom těmi slovy: to čiňte na mé připomínánie, učinil je kněžie; a hned potom jakožto kněžím dal jim krev svú z kalichu*: opět tutoť mudruješ, ale ne bez falše. Nebo žádný evangelista ani který doktor při těch sloviech: vezměte a to čiňte, nepřidává toho, aby pod první zpuosobú jakožto laikóm a pod druhú jakožto kněžím Kristus rozdával; ani Tomáš Akvinský, kteréhož jsi, an tak nepsal, ty přivedl. Protož při tom buď věděno, jakož psáno v dekretě dist. 21 in nono: ačkoli všickni apoštolé rovnú moc a čest přijali od Krista, však podlé tudiež výkladu, kdy sú na kněžstvie posvěceni, nenie napsáno. A protož žádný z doktorów svatých ani nových dokonale nepsal, kdy a kde apoštolé na kněžstvie od Krista sú přijati.
72[a] Než jedni zakládají, když || přistúpili učedlníci k Ježíšovi, tiežíce se, kto by byl větší v království nebeském, a Kristus dávaje jim naučenie potom jim pověděl: zajisté, zajisté pravím vám, cožkoli sviežete na zemi, budeť svázáno i v nebi etc. Druzí u veliký čtvrtek. Jiní po z mrtvých vstání, když, an dveře zavřieny, přišel k nim řka jim: pokoj vám; jakož mě poslal otec, i já posielám vás; přijměte ducha svatého; komuž odpustíte hřiechy, budú jim odpuštěny etc. A j když měl na nebe vstúpiti řka jim: jdúce, učte všecky národy, křti je etc. a učiece je zachovávati všecko, což sem rozkázal vám. K tom ke všemu Richardus, doktor znamenitý a arcibiskup, bedlivě prohlédaje v knihách proti Armenóm XI[tých] položil, že v těch časiech, jakož předepsáno, to nemohlo býti z příčin i z duovodów tudiež přivedených; než tehdáž dal jim moc kněžstvie, když je apoštoly jmenoval a usta-

novil přikázav jim kázati, což jsú darmo vzeli, darmo dávati, M[k] 6
olejem nemocných pomazovati, také i křtíti, jakož jsú křtili; ježto
ti skutkové na kněžie přísluší. Potom pak při tom kněžství co mají
činiti a kterak sě mieti v posluhování kněžském, to jim časy jinými
oznamoval a naučenie dával. A toť jest najpodobnějie, kdy jsú apo-
štolé na kněžstvie přijati. Z toho ze všeho příhodně a věrně má pří-
jemno býti, že apoštolé ne během neb obyčejem kněžským ale laikov-
ským svátosť oltářní pod dvojím zpuosobem přijali z ruky pána
Krista. ||

Ještě pro ty pletichy bludné povinnosť pro pravdu nutí dále 72[b]
psáti. Ta slova,*) jakož ty pravíš: to čiňteť, totiž posvěcujte, učedlníci
kněžie učiněni, a že tři evangelistové, Matěj, Marek, Lukáš těch slov
nepoložili po přijímání z kalicha, tehdy jim přikázáno nenie posvěco-
vati pod druhú zpuosobú: a to jest blud pro tvé domyšlování. Druhé
pakli jsú opětována, jakož sv. Pavel napsal, ovšem ta slova jsú jedno-
stajné moci, tehdy učedlníci jsú přijati podruhé na kněžstvie: a to
jest blud jiný, neb svátosť kněžstvie nemá podruhé brána býti. Třetie
ta slova: to čiňte, jsú-li z podstaty na kněžstvie, tehdy biskupové
římští nedobře činie, že ne těmi slovy ale jinými žáky na kněžstvie
dokonávají. Jistě taková proměna muož-li státi bez podezřenie, daj
na to odpověď, bosáku. Ale tuto slušie věděti: Pán Kristus, ustanovuje
svátosť oltářní, ráčil posvětiti své tělo pod zpuosobem chleba a svú
krev pod zpuosobem vína, sám ráčil tak přijímati, a přikázal jim též
činiti řka: to čiňte na mé připomínánie; a tak v těch sloviech po-
svěcování, přijímánie, jiným podávánie i také jiných od nich té svá-
tosti přijímánie sě zavierá dostatečně. U Výkladu Obecném Luk. 22
tak položeno: to čiňte, totiž posvěcujte a jiným dávajte; a poněvadž
kněžie pod dvojím zpuosobem posvěcují, jakož na kněžský úřad pří-
slušie, následujtež pána Krista, a jiným též podávajte. Nebo přikázal
Kristus Joh. 12 řka: ktož jest mój služebník, následujž mne. A bude-li
to, nebude mezi křesťany o to nesnáze. Svatý pak Pavel, psav obci
Korintské, ty || laiky k jednomu, kterýž jim pří- 73[a]
slušie, skutku dvojím zpuosobem, připomínal,
ta slova Kristo a hned potom při-
dává a řka: k kalich píti, smrť
páně zvěstovati hledajíce dokto-
rové ta slova: to čiňte, kládali, jakož
Výklad Obecný, Tomáš Akv té epištole

*) Čti: Skrze ta slova.

k Korintóm, a nadto Lyra přidává, že tak v prvotní cierkvi pod dvojím zpuosobem věrní přijímali. Tehdy ktož tak přijímají příkladem těch věrných, jsú věrní; a ktož tomu odpierají a nepovolují, jsú nevěrní. Svatý také Augustin de contemtu mundi praví: ktož neposlúchá sv. Pavla, protiví se čtení. Ty bosáku, máme za to, že jsi nedouk, poněvadž neznáš písem předepsaných; i nenie div, že blúdíš. Pakli jsi opojil se zlobivostí, neposlúcháš sv. Pavla, a tak ani pána Krista, od něhožto vzal, což jest napsal; i protiviš se čtení. Ulekni sě písma 2 Thes. 1, ktož nejsú poslušni čtenie pána Krista, budú trápeni mukami k smrti bez skonánie. Přestaniž tehdy, máš-li smysl, převráceně mysliti, mluviti i psáti proti zjevné pravdě, ani postavuj svých potakačóv na rozcestí mylném duomysly svými nevěrnými.

XXIII. *Také toho přijímánie pod jednú zpuosobú toliko dovodíš*
73b *pannú Marijí,* || *matkú boží, že jie, an hodnějšie stokrát viece než učedlníci, k té večeři nepovolal. Item dvěma učedlníky v Emaus, kteříž poznali jej v lámání chleba, a hned zmizal od jich očí. Item apoštolé po z mrtvých vstání pána Krista v lámání chleba trvali. Item svatým Pavlem na moři. Item svatým Řehořem. Kdežto v těch písmiech nenie zmienky o kalichu etc.* Tito duovodové, že jsú zasazeni na pavučině, snadno budú protrženi takto. Ku prvniemu. Pán Kristus jest hlava cierkve svaté, kterézto jako choti své najmilejší dal a zuostavil za věno, die sv. Bernhart, tělo své a krev svú pod dvojím zpuosobem ku požívání dobrému a spasitedlnému. Panna Maria, matka božie, pro svú pokoru a svatosť jest a byla v té cierkvi svaté úd a osoba najznamenitější, a ji vyhraditi od daróv toho věna najdražšieho, totiž od přijímánie svátosti velebné, jakož Kristus rozkázal, kto tak smýšlí, jest všetečnosť nevěrná. Nebo poněvadž byla v prvotní cierkvi svaté drahně let po vstúpení na nebe svého milého syna, a za té, jakož prvé v kapitole vosmé dovedeno, všichni pod dvojím zpuosobem svátosť voltářní přijímali, tehdy i ona jsúci v tom počtu tak sě zachovávala svého milého syna smrti na připomínánie. Při druhém poďme do Emaus. Tuto mohlo by několiko býti odpovědí, ale pro ukrácenie přestáno buď na tomto. Pán Kristus, jakož ty praviš, dvěma učedlníkóm jakožto laikóm dal tělo své pod zpuosobú chleba toliko, a hned zmizal od jich očí, tehdy podlé tvého duomyslu neposvětil své krve v kalichu. Ale tak smysliti o pánu Kristu jest jemu blud připisovati, ||
74a poněvadž z podstaty svátosti příslušie pod dvojím zpuosobem posvěcovati. Ach nesčastný bosáku, kaj sě od té nepravosti, ač snad ten falešný duomysl tobě bude odpuštěn. Item kdyby Kristus neposvětil krve své v kalichu, vezmi i s jinými mudrochy tu příklad, a nepo-

svěcujte pod druhú zpuosobú: i nebude potřebie kalichóv, ale nadělati z nich kažte koflíkóv, abyšte slavně živi byli, a potom cti dosáhli v temnostech. Jakož pak k svému duomyslu přivodíš sv. Augustina, Bedu a Theofila, žádný z nich nepraví, by tu bylo tělo Kristovo, než chleb požehnaný. Nebo ti dva učedlníci, jakož Krista vídali lámati chleb na póli, jako by nožem krájel, praví doktor Lira, tak tuto vidúce takový skutek i poznali ho v lámání chleba. A tak toliko byl chleb požehnaný, a ne tělo Kristovo, nebo ne každý chleb požehnaný jest tělo Kristovo, die sv. Augustin: non omnis. K třetiemu o apoštolech, po z mrtvých vstání pána Krista že trvali v lámání chleba, kdež, jakož ty přidáváš, nenie zmienka o kalichu etc. odpověď. Lev papež v kněhách de fermento et azymo praví: v těch sloviech dokonalú a celú mši máme bráti; a protož před tiem napsal: jakož cierkev Jerusalemská tak Římská totéž zachovává, že z tenkých oplatkóv a z čistého kalichu s lidem přijímáme. Albertus Veliký libro de eukaristia k těm slovóm přivodí sv. Pavla řeč k Korintóm: Kolikrátkoli budete tento chleb jiesti a z kalichu píti, smrť páně budete zvěstovati. A tak tehdáž přijímali || pod dvojím zpuosobem. Ale že panna Maria 74b
s učedlníky trvala, v Skutciech Apoštolských napsáno; tehdy i ona i s jinými bývala při přijímání pod dvojím zpuosobem, a bez pochybenie toho věna požívala v mnohé radosti a v náboženství svatém. K čtvrtému, že sv. Pavel, jakož v Skutciech apoštolských v kapitole XXVII psáno, rozdával učedlníkóm pod jednú zpuosobú. Styď sě, lichá nevěro! Však tu psáno, že od něho chleb požehnaný přijímali všichni, kdežto byli setník s jinými pohany, a těm neslušelo těla Kristova přijímati, poněvadž viery nepřijali ani byli pokřtěni; než toliko chleb požehnaný přijali. Ku pátému o sv. Řehoři, že kuchařka jeho, kteráž pekla oplatky, a potom přijímavši od něho zasmála sě. Tázána jsúci, proč to učinila, odpověděla: však sem já ten chleb pekla, kterak to muož býti, aby byl tělo Kristovo? A hned obrátil sě v prst člověčí. Tehdy ona ulekla se, a sv. Řehoře modlitbú prst zase přišel k zpuosobě chleba etc. Ta řeč nemá duovodu z božieho zákona, avšak nevyrážie přijímánie z kalichu; neb za svatého Řehoře pod dvojím zpuosobem od lidu obecného bylo přijímáno. O tom položeno napřed v kapitole desáté.

Opětuješ tu slova Kristova: nebudete-li jiesti těla mého etc. přidávaje k tomu tudiež položená: ktož jie tělo mé a pie krev mú; item tělo mé jest právě pokrm a krev || *má jest právě nápoj. Poněvadž* 75a
žádné nenie zmienky o zpuosobách chleba a vína, nemají aniž mohú rozuměna býti o posvatném a vidomém přijímání pod dvojím zpuosobem etc. Křivdu mluvíš; máš na to odpověď svrchu v kapitole VI., VII.

a XI. Opět pokládáš, že pán Kristus v též kapitole na XI miestech mluvil o chlebu, a nikděž o kalichu neb o vínu, vokazuje v tom, že pod první zpuosobú přijímánie jest dostatečné k spasení. Držíme o tobě, že si trúpec neznaje písem těch, nebo zlosť oslepila tvé srdce, že nechceš, jakož by měl, při těch písmiech věřiti i smysliti. Ohledaj sobě kapitolu 6 svrchu psanú, a nebluď ani svozuj lidí, kteříž písem neznají. Item napřed položils o svatých Cyprianovi a Donatovi, že jsú pod dvojím zpuosobem podávali. Dobře, věz to, v tom učinili, zachovávajíce naučenie a rozkázanie Kristovo. Ale že by potom toho želejíce opravili, k tomus nepřivedl žádného písma, ani k tomu o Nestorovi a Pelagiovi kacieřéch. Dáváš na sobě znáti, že jsi herolt malého svědomie; leccos mluviti a skutečně, an toho potřebie, toho nedovoditi, nenieť hodno věřiti. My i naši předkové, jakož předepsáno, dostatečně přijímánie pod dvojím zpuosobem jsme dovedli písmy jistými a stálými; ale o přijímání pod jednú zpuosobú toliko nic jistého
75b nenie než obyčej bez pravdy po mnohých časiech || a letech od umučenie božieho v cierkvi římské vedený. A že jest bez pravdy, kacieři Manicheové a Arianové to přijímánie pod jednú zpuosobú zachovávali. Duovod toho: svatý Řehoř, a jest v dekretě I q. I superveniente, napsal: Král jeden syna svého, že nechtěl Arianóm povoliti, vsadil do vězenie. V tom o velcenoci poslal k němu biskupa Arianského, aby od něho přijímal posvěcenie pod jednú zpuosobú, a tak k milosti otce přišel. Ale syn věrný bohu, tomu biskupovi nažehrav, jej od sebe odehnal. O Manichejských svatý Lev v kázaní neděle druhé v postě napsal, že oni tělo Kristovo přijímavše od krve z kalicha ustupovali, i přikázal po tom je znajíce, že svatokrádež činie z pokrytstvie, aby od tovarystvie věrných byli puzeni. Ale vieme, jakož výru, sově, kalúsu, netopýři světlo slunce sě nelíbí, tak tobě tato i jiná písma sě nelíbie. Jakož sě i nešlechetníkóm Němcóm nelíbila, kteřížto vytiskujíce omeliář, to jest kázanie svatých doktorov, i urúbili o těch Manichejských.*) Jistě, bývají-li zlodějie, lúpežníci pro krádež tělesných věcí trestáni neb odpraveni, tito Němci byli by toho hodnější, i s tebú, trepko, povoluješ-li tomu.**) Pakli nepovoluješ, nezastávaj toho přijímánie pod jedniem zpuosobem, ale srovnaj sě s písmem a s prvotní svatú cierkví, a buď následovníkem svatého Pavla, jako on pána Krista. ||

*) Snad tu míněno nějaké vydání kázaní papeže Lva Velikého v Němcích pořízené (v letech 1470—1485 vydána kázaní tato 4krát v Italii).

**) Kterak falšováním textů ostatně také kališníci si pomáhali, vidět z přídavku o papeži Gelasiovi, jenž prý poručil přijímati pod obojí, který přídavek nachází se v kronice Beneše z Hořovic „Martimiani“ v Praze r. 1488 vytištěné, any starší rukopisy jeho nemají (srovnej Jungmann Hist. lit. II, 73).

XXIV. Dále o svatých a věrných psáno v žaltáři: pojdú světí 76ª
z ctnosti do ctnosti; a ty zpátkem z jedněch nakvašenin do druhých a rozličných; v svém spisu bera sě k konci totos psal: *Pán Kristus vzem chleb pověděl: toť jest tělo mé pravé a živé s krví, s duší, s božstvím, v němž sě z panny narodil, a budu (sic) pro vás zrazen a na kříži pověšen.* Nenie toho, neb Kristus toho nemluvil, a žádný svatý ani z doktorov toho nepravil. Ďábel když na púšti pokúšel syna božieho, pověděl: andělóm svým přikázal o tobě, aby ostřiehali tebe etc.; ale nedopověděl: nad hadem a basiliškem budeš šlapati. Ty pak nad slova Kristova viece sám od sebe přidáváš: nejsi daleko od něho. Však v zákoně božiem psáno: nepřidávajte k slovóm mým, ani odjímajte, ale ostřiehajte přikázaní pána boha svého; a jinde: nic nepřidávaj k slovóm jeho, aby nebyl tresktán a nalezen lhářem.

Druhé brzo potom píšeš: *Kristus slovy svými chleb obrátil v tělo a krev svú.* Výklad v dekretě praví: tato řeč: chleb sě obracuje v krev nemá pójčena býti; ale tato: chleb se obracuje toliko v tělo, nebo pod prvním zpuosobem jest tělo bez krve Kristovy. O tom máš viece svrchu v kapitole XII. A tak napsal jsi blud a držíš blud. Odvrať sě od bludu, a přistup ku pravé cestě viery Kristovy.

Třetie opětuješ, co jsi prvé psal, *že pod prvním zpuosobem jie sě tělo Kristovo, a pie sě krev jeho.* Odpověď. Poněvadž pod prvním || zpuosobem nenie krve Kristovy posvatně, jakož předepsáno a dovedeno 76ᵇ
v kapitole XII, tehdy krev Kristova nemuož pita býti posvatně pod prvním zpuosobem, neb Kristus přikázal, aby pita byla z kalichu. Protož jako židé za některých králóv Judských obětovali bohu po horách, an to mělo býti v Jerusalemě, těm králóm i těm lidem za zlé jest počteno; tak ty, mniše, zle činíš, ukazuje krev Kristovu jinde píti než z kalicha. I muož tobě směle pověděno býti: jdi za Kristem, šatanáši; poněvadž nesmýšlíš toho, což božieho jest, ale což tvé srdce a krev vymyslilo. Také pověděl Kristus Joh. 3: kohož buoh poslal, slova božie mluví; ty ne pána Krista ale svá slova mluvíš, jeho milosti odporná; tehdy nejsi poslán od Krista ale od Antikrista. Buď s ním vesel; zvieš, načť přijde.

Čtvrté: nic méně nenie laikóm přijímati pod jedním zpuosobem jako kněžím pod dvěma. Odpověď. Všichni, ktož hodně přijímají, viece pod dvojím zpuosobem než pod jedniem přijímají. Nebo pán Kristus pod dvojím zpuosobem ustanovil, a tak mnoho set let bylo přijímáno, až potom lidé to změnili k zlehčení i k potupě jeho ustanovenie. Ale lépe jest poslúchati pána Krista nežli lidského nálezku, a spravedlivé jest člověku býti poddánu bohu a smrtedlných nerovnati jemu. Také

viece přijímají jelikožto božských milostí, neb jinú milosť od stolu, to jest od těla, a jinú od kalichu, to jest od krv(e) Kristovy přijímají, die sv. Augustin super psalmo 23. Item ještě viece přijímají, neb sě hodí k obraně tělu i duši. Pakli by toliko pod jednú zpuosobú bylo přijímáno, toliko by k obraně jednoho přicházelo, die sv. Ambrož; a poněvadž Kristus celé přirozenie, to jest tělo i duši přijal, ráčil svátosť oltářní zpuosobiti, aby lidem k vykúpení těla i duše hoditi sě mohla. Rač toho přieti laikóm, poněvadž jsú lidé jako kněžie, a naplníš povahu zákona přirozeného. ||

77a *Páté kladeš, že přijímati a rozdávati lidu obecnému tělo a krev Kristovu pod obojí zpuosobú nenie pravda ani zákon boží.* Ó ústa smrdutá mluviti, ó péro křivolaké psáti křivdu proti pravdě! Však Kristus jest pravda! Židóm mluvil pravdu, a nevěřili jemu: nejsi od nich daleko. Proč ustanovení jeho nevěříš, an světlé z jeho zákona i z jiných písem (sic), ač jich málo položeno napřed, neb jich mnohem viece? Naši předkové rozličné matrykáty mievali poslány proti té pravdě; žádný nebyl tak hlúpý, tak rúhavý, tak falešný jako tvój z nového zákonnictvie pokrytého a svódného. Bývali lidé, jakož o nich píše sv. Pavel k Římanóm, že nepovolovali pravdě, ale pravdu změnili v leť. Též ty i s jinými činíte, že pravdě Kristově nepovolujete, ale proměnili ste ji v obyčej podlé zámyslu tělesného. Nemuož jinak býti, než jakož oni tak i vy to jste vzeli od toho, kterýž od počátku jest vražedlník, a pravdy v něm nenie.

Šiesté při konci praviš: Evangelistové byli lidé; věříte-li jim, věříte lidem, ne bohu, neb jsúce lidé sepsali. Věřteż i jiným, jimžto jest čest a chvála božská a lidské spasenie tak málo jako evangelistám. A pakli potomním nevěříte, nevěřteż ani evangelistám, neb jsú též lidé byli jako i tito; a jděte do nebe, otěžte se boha, máte-li tak přijímati. Pakli nemuožete, učiňte tak, jakž vám náměstkové boží rozkazují. Odpověď. Kristus neukázal k biskupóm ani k zákonníkóm o vieru,

77b ale ku písmu řka: || ptajte sě na písma, a ktož věří v mě, jakož die písmo. Nauč sě tomu, a neukazuj nám ku papeži ani k mnichóm o vieru, neb, jakož bývalo, tak jest a muož býti svedenie od viery skrze ně. Přestávámeť my o vieru na zákonu božiem a tak na svatém písmu, an sv. Jan napsal: tytoť jsú věci napsány, abyšte věřili. A že k tomu písmu svatému přirovnáváš spisy lidské, aby jim tolikéž věřeno bylo jako čtení, nemuož to býti; nebo jako člověk nemuož býti přirovnán k bohu, tak ani doktorská psanie ku písmu svatému žádným během nemohú přirovnána býti. Praví sv. Augustin contra Faustum: V písmě zajisté svatém jest jistá pravda, jížto nemá žádný

odpierati, ale poddán býti pro vieru a pro své spasenie. Ale spisóm doktoruov a mistróv nejsú lidé povinni věřiti ani jemu (sic) povolovati, leč by to, což piší, zákonem božím bylo postaveno, a jemu nebylo odporno, die sv. Augustin, nébrž bylo-li by jinak, beze vše všetečnosti má jim odpieráno býti. Jakož sě k tomu sám poddal, libro de trinitate řka: nechci, aby mému psaní věřeno bylo jako písmu svatému; neb tomu bez pochybovánie má býti věřeno, ale mému psaní nerozumie-li kto, nechtěj za jisté držeti. A poněvadž tak znamenitý svatý doktor sám o sobě píše i také o jiných, proč v těchto časiech, v nichžto, jakož sv. Petr die, že nastanú mistři lháři, posměvači pravdy, a sv. Pavel praví, mistři pochlebníci, ty mniše všetečný, smieš praviti, || aby doktoróm lidem a zvláště novákóm mělo věřeno býti 78a
jako svatému čtení? Ano kdyby k nynějšiemu běhu příslušelo, nemálo doktorských písem bylo by postaveno, kteráž z viery nemohú aniž mají přijata býti. Ale mohl by, mniše, řieci: proč vy doktory jakožto Alberta, Tomáše, Mikuláše Liru i jiné, přijímáte, a jich písma přivodíte sobě ku pomoci? Však jsú byli mnišie a tak naši. Odpověď. My dosti máme na duovodu z zákona božieho, což sě viery dotýče: než doktory, kdež sě s písmem svatým srovnávají, a jemu nejsú na odpor, pro vás přivodíme, kdež vy jsúce tvrdého srdce písma svatého, jakož máte z práva, nepřijímáte, abyšte aspoň jich řečmi byli obměkčeni a napraveni k pravé vieře. Tohoť vám přejeme, žádajíce toho pro vaše spasenie. Pakli sě v čem nesrovnávají s zákonem božím, ale odporně proti tomu psali, jako o přijímání pod jedniem zpuosobem, buďto i o jiném, v tom jich nepřijímáme, jakož předpověděno, ale jim v tom jsme odporni. Nebo die sv. Pavel: bychom my neb anjel z nebe kázal co jiného krom zákona božieho, jest zlořečený. A tak odporným tomu božiemu zákonu nemá věřeno býti.

XXV. Nenie hodné, abychom opustili, kdež, posmievaje a rúhaje sě, nás husáky, kališníky a obojetníky nazýváš. Mistr Jan Hus byl kněz poctivý, křesťanský kazatel a Čech věrný, jakož předepsáno, pro pravdu falešně odsúzen na smrť. Za mučedlníka jej držiece jím se nestydíme, doúfajíce, že před bohem sě přimlúvá za ty, kteříž milují vieru z zákona božieho. Kalich páně že jest slavný, spasitedlný a kalich požehnánie, || věříme, ktož jeho hodně požívají, budú slavni 78b
učiněni v blahoslavenství nebeském. Tělo božie a krev pod obojím zpuosobem jakožto dokonalé nasycenie z pokrmu a nápoje že přijímáme, toho sě držíme, abychom podlé zaslíbenie Kristova za stolem jeho jedli a pili u věčném blahoslavenství. Ty pak žes to z posměchu psal, psáno jest: odpověz bláznu podlé bláznovstvie jeho; ty muožeš

příhodně kobař, dčbanař a jednovočec nazván býti. Kobař proto: jako koba nezameška na mrchu přiletěti, aby sě nasytila, tak ty s jinými při živých i mrtvých neobmeškáváte svým pokrytstvím vyluzovati statkuov. Dčbanař proto, že miesto kalicha nápoje podáváte ze dčbánu. Pan Burian Trčka za krále Jiřieho, jsa nemocen, u vytržení viděl v pekle pana Zbyňka Zajiece, an sedí drže dčbán mezi nohami; a když se tázal o tom, pověděno jemu: Nechtěl z potupy z kalichu přijímati, protož jako nynie tak v den súdný přede všemi s tiem dčbánem bude postaven k svému pohanění věčnému. Hleďte sebe, kalichem božím pohrdajíce a jej opúštějíce z potupy, abyšte nepili z kalicha hněvu a z kalicha babylonského, biedy plného a hořkého! Jednovočec proto: na Karlově kázal mnich přirovnávaje přijímánie pod dvojím zpuosobem
79a ke dvěma očima, a přijímánie || pod jednú zpuosobú k jednomu voku. Ten příklad nechodí na čtyřech nohách; nebo člověk s jedniem vokem nenie celý ani dokonalý jako se dvěma: též přijímánie pod jedniem zpuosobem nenie celé ani dokonalé jako pod dvěma. Duovod toho v kapitole páté. Než pak aby o vašem zákonnicstvu pokrytém a ošemetném bylo známo v časiech potomních, buď toto pro památku přiloženo. Jeden bosák v Holomúci kázal: Pohleďte na mě! Jsem proholen jako blázen, opásán jsem provazem jako zloděj, kteréhož na šibenici vedú s provazem, a jsem bos jako lúpežník, kterýž chodí zticha, aby ho neučili, kdež by přišel, aby škodu učinil. Potom chtě z toho vyjíti, aby ho nepoznali jako jiného vlka v rúcho ovčie oděného i valchoval to sem i tam; a lidé sě smáli, jakož jest a bylo proč. Ale ten kalkus při tom valchování nestačí vyprati té zastierané špíny. Neb že bosáci jsú proholenci, toliko zuostavujíce miesto věnečku vobrúček přistřižený, nenie to bez bláznovstvie horutného. Pán Kristus, apoštolé, proroci etc. slušné vlasy nesli, jakož o nich piší, i tak je malují; a kněžím starého zákona bylo přikázáno, Ezechielis 44, aby hlavy neholili. Než o kněžích modlářských pohanských napsal Baruch
79b prorok v kapitole šesté, že oni hlavu i bradu || měli holenú, a Lira totéž, Ezechiel v XLIV. Tito chocholúšové, vzemše příklad na těch modlářích, potvorně sě proholují; a v tom nedobře činie. Nebo přikázal bóh Deutoronomii v XII kapitole, aby pohanských nálezkóv ani obyčejóv nebylo následováno. I nemajíť z svého bláznovánie v čem sě blahoslaviti takovú podezřenú všetečností. Pakli jsú to vzeli od málomocných, na něž slušelo z přikázanie božieho hlavy holené mieti, tehdy měli by lidé jich sě varovati viece než kterých málomocných; nebo málomocní nakažují tělo při zdraví, ale tito duše při jich spasení.

Item že provazem sě obtočují, i to nenie bez poškvrny ohavné.

Eliáš prorok, svatý Jan Křtitel, jsúce zvoleni od boha, opasovali sě pásem řemenným, pravdu lidem pravili, a trestali znamenité v světě pro jich nepravosti. Bosáci dokonalosť okazují, ač jie nemají, provazem, lidem pravdy nepravie a zvláště velikým, ale jim pochlebují, i dobrého bydla pod nimi požívají. Jest duovod, že od boha nejsú voleni, a nenie nepodobné, že provazy pro své pokrytstvie ne na časných ale na věčných, ne na dřevěných ale na ohnivých slúpiech přivázáni budú. ||

Item že jako lotři bosi chodie, o bosáciech napřed položeno: 80a
ještě z přednie nápovědi buď toto přidáno. Mojžieš, Jozue, Izayáš, Ezechiel, jakož napsáno v biblí, v střevících chodili. Pán Kristns také, nebo o něm pověděl sv. Jan: Nejsem hoden rozvázati řeménku obuvi jeho. Apoštolé, aby hotovější byli kázati čtenie svaté, obuv měli, a tak s obnaženými nohami nechodili; an psáno Iheremie 2°: nedopúštěj noze tvé nahoty, nebo brzo z toho pocházie úraz s pohoršením. Tito nebožníčkové vdy (sic) jinak. Že ani s Kristem ani s proroky ani s apoštoly etc. sě srovnávají, dokazují na sobě, že jsú dokonalejší a lepší v svém zámyslu a světější v svém obcování. Majléť sě nováci vlčatí přieliš scestně v takovém výstupku od sebe nesmierně lepších lepší býti. Oni zákonníci měli jméno od rozdělenie, neb oddělili sě byli od jiného lidu oděvem, obyćeji jinačejšími i nálezky zvláštními, a při tom vedli faleš toliko na oko lidem, aby tudy ctěni byli a darováni. A tak božie ustanovenie zanedbávali a svá velebili; přikázanie božie pro chlúbu na hlavě nosili, na podolciech bodliny, jako by útrpný život vedli; a na roziech uličných sě modlili pro okazovánie náboženstvie. Pán Kristus to znaje pověděl o nich, že všecko to činili, aby viděni byli od lidí; || i nazval je pokrytce, slepce, plemenem 80b
ještěrovým, a že, ač zevnitř zdáli sě spravedlivi, ale vnitř byli pokrytstvie plni a nepravostí etc.; i vydal na ně biedu vosmeru i na jich potomky. Bosáci jsú nad ně horší. Zákonníci, pána Krista neznavše synem božím býti, jeho neposlúchali, ani příkladuov na něm brali k životu spasitedlnému, ale ze zlého k horšiemu prospievali. Bosáci, Kristovo znajíce učenie, jeho příklady i jeho apoštolóv a prorokóv, v horšiem jsú pokrytství a nepravosti. Toť miesto nápisóv věnček z přistřihaných vlasuov mají, miesto bodlin trepky, an nebodú; na trziech, při domiech přijdúce stojie, shrbivše se, a leccos drebtají, aby pod svú pošmúrností viece brali; zákon boží, jakož předepsáno, přestupujú v ustanovení, nébrž i potupujú rúhavě; svú řeholu vopičnú, kteráž v té potvornosti a pokrytství začata při létu božiem MCCCCXLIV, vystavují a rozšiřují jiným k zhyzdění a k újmě. Ale

že zlý strom nemuož dobrého ovoce činiti, nadarmoť lidé hovadní, boha sě nebojiece, na nich spoléhají: pokrytci zajisté královstvie nebeské zavierají, sami do něho nevejdú, a jiným, ktož by měli vjíti, překážejí. V tom pak jsúce marné potvornosti a potvorné marnosti
81a že jste || přieliš vysoce začeli, bosáci, nedosiehnete; nad jiné sě zpínajíce, strach, jako Kapharnaum abyšte nebyli pohříženi v moři bezedném. Na toť přicházie, ktož sě vyvyšují, žeť budú poníženi; nebo všeliké štěpenie, kteréhož neštiepil buoh otec nebeský, bude vykořeněno. Daj to, pane Kriste, jakož jsi ráčil pověděti!

Při tomto odpisu na matloky bosákovy ne, jako jsme mohli viece, ale jako jsme měli, ještě méně odepsali jsme. Bude-liť se, bosáku, chtieti tiem rajtem, jakož jsi psal, psáti viece, budeť takovú měrú odepsáno, a nad to vrchovatú z jistých písem a z rozumu zdravého. Nynie pak, ač ovšem byli bychom rádi v pokoji pobyli bez takového proti tobě odporu, však na tvé prašiviny málomocné nelze bylo než flastry štpavé přiložiti, aby sě zhojil, a potom slovóm pravdy žádným během neodpieral, a nadto netupil věda, že odpierati pravdě větší jest hřiech nežli Sodomský, a ten nemine hrozné pomsty. Ulekna sě tehdy toho, ó mniše, z té nepravosti, cos proti pravdě šermoval falešně, čiň pokánie, ač snad tobě bude odpuštěno. A my tobě i jiným takovým budem toho přieti. Amen.

VIII.

81b

De sepultura.

Me seniorem arantem ex racione sustineat junior equo animo! Miratus sum, sed magis condolui, num tuo iussu seu compellamine vel ediverso aliorum instigacione titulus in lapide et in tabula pro memoria domini B. duratura est errectus. Potior fuisset revera humiliancium se pia devocio quam ostentacio simulata. Profuissent nempe gracius impense coram domino in usum egenorum traducte quam super sculpturas et coloraturas et sic de aliis errogate . . . . . .

Et forsitan dicetur: dominus B. nec erexit nec optavit id fiendum. Sed agnita circa sepulturas aliorum vanitate potuit, sicut debuit, postulasse, ne tali circumferatur ambicione. Quod si tamen optavisset, non religiose nec bene fecisset . . . . . .

Ex concilio uno (na straně: 1392) decisum, ut intra ecclesias et

omnino prope altare, ubi corpus Christi et sanguis conficitur, nullatenus defuncti sepeliantur . . . . . .
. . . . . ||
. . . . . 82a

Mortuorum exequie sollemnes et impensive sunt vane et damnabiles triplici de causa: prima, ut apud mundum nomen divitis defuncti solemnius celebretur; secunda, ut nomen mortui per multa mendacia commendetur; tercia, ut lucrum temporalium sacerdotibus cumuletur. Iste autem nocent quadruplicibus: primo divitibus exequias facientibus, quia vana gloria vulnerantur, et illud, quod impendunt, perdunt iuxta illud salvatoris: omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus; 2° obsunt sacerdotibus recipientibus, qui exinde magis intendunt avaricie, symonie, et crapulosius pascuntur; 3° nocent pauperibus viventibus, quibus subtrahitur, quod pertinet ad victum et amictum, ut deceret et deberet; 4° nocent mortuis, quia suffragium superstitum propter eorum peccata a mortuis aufertur, ymo de male aquisitis et conservatis temporalibus, que usurpaverunt, pena mortuis prolongatur. Ex hiis aspiciendum est et pensandum, ad quid valent vigilie in domo defuncti divitis, quia ad vanam gloriam, ubi sedentes in pulvinaribus sacerdotes non devote peragunt sed perfunctorie, nisi ut cicius transigantur. Secundo ad quid valet divitum in conduccione mortui congregacio? Juxta illud:

Dum moritur dives, concurrunt undique cives,
Pauperis ad funus vix currit clericus unus.

Tercio ad quid grandis et multa campanarum pulsacio? Pecunie proinde exaccio. Quarto ad quid multarum consumcio candelarum, ad quid sacerdotum ex pluribus parochiis convocacio, sit ad convivium sit ad funeris conductum? Non nisi ad nutrimentum symonie, avaricie et gule replecionem. Similiter ad quid psalterii decantacio et triginta missarum appreciacio? Quinto ad quid divitis sepultura sumtuosa cum erreccione lapidis et titulorum? Contra que singula quid sit senciendum, patet ex supradictis. (K tomu dole přidáno: Hec et plura mag. Johannes Hus anno domini 1411 in sermone pro defunctis: dixit Martha ad Ihesum). ||

(Dále dovolává se starých filosofů, Sokrata a t. d., a že by křesťané nad ně měli býti dokonalejší): 82b

Absit proinde a singulis salvari flagitantibus solemnitatem querere

sepulture, superque eam sumtus varios, frustraneos et inanes impendere . . . . . .

. . . . . Sabbato Vincencii anno 1508.

IX.

Fol. 83a—84a *In sacramento venerabilis eukaristie si sanguis est in prima specie, quia adversarii dicunt: ubi est corpus, ibi et sanguis.*

X.

85a *Littera magistri Johannis Rokyczane missa ad Muldaviam contra Pighardos anno 1469.*

Ihesus Christus crucifixus sit in cordibus vestris fixus, cuius gracia in omnibus preveniat vos et sequatur. Quia quidam temerarie et presumtuose asserunt, quod tota christianorum ecclesia, quoad omnia tenenda, credenda et agenda, debet esse contenta sola lege nuda veteri et nova, dumtaxat in assercione eius expressa et in expressione eius manifesta, ita ut quidquid in legis expressione non repperiunt, totum hoc tamquam improbabile et alienum a fide dicunt, nec credere quicquam aliud aut tenere dignantur, nisi quidquid expresse in lege comperiunt; et ex eadem radice omnes mores, ritus et leges ecclesie et conswetudines ususque eius utiles ac salubres, in lege tamen non expressas, non admittunt, et quod vertex malorum est, nullam probacionem doctorum sanctorum eis contrarium deducentem advertunt, ymo si eis quevis scriptura proponitur, illam retorquentes ad falsam intelligenciam concedunt, sed aliorum quantumcunque sanctorum interpretacionem, nisi fuerit pro eis, minime capiunt, nec argumentacionem quantumcunque vivacem advertunt; doctorum eciam sanctorum et patrum clarissima testimonia eis obiecta, pene in omni materia eis contraria, ut de corpore Christi in sacramento reali existencia, non concedunt sed parvipendunt, fastidiunt vel contemnunt; quo datur plane intelligi, quod hoc principium talium (est) radix et origo pestilentica omnium errorum et enormitatum ab eis prodeuncium: unde magna diligencia omnes fideles deberent contra hoc principium consurgere, ut hunc fontem heresum et errorum possent ob-

struere, ne ex eo errorum vel heresum multitudines possint scaturire; quia si solum ea, que in lege exprimuntur seu expresse ponuntur, sint credenda vel tenenda, et non ea, (que) ibidem implicite inculcantur atque elicitive per doctores sanctos deducuntur, tunc inevitabiliter sequitur, quod infinite proposiciones katholice non essent a fidelibus tenende, ut omnes proposiciones in simbolo Anastasii (sic) posite, videlicet alia persona (roz.: patris) alia filii, alia spiritus sancti, item patris et filii una est divinitas, equalis gloria, coeterna maiestas et sic de ceteris in simbolo contentis; || quarum tamen plures vel 85b
mille in lege dei repperiuntur, quodsi unam earum quis non crederet, hereticus censeretur. Similiter dicendum est de istis proposicionibus: baptismus est sacramentum, penitencia, eukaristia et sic de ceteris, est sacramentum, que in scriptura sacra non ponuntur expresse, quas tamen ut veras credere oportet christianum (sic). Item ex eorum opinione falsa sequeretur incunctanter, quod omnes libri, qui sunt extra canonem biblie, essent contemnendi, ut Sapiencie liber, Ecclesiasticus, Judith, Thobias et Machabeorum, quibus tamen salubriter utitur ecclesia pro salute populorum. Quod autem dicta sanctorum doctorum fundacium se in lege sunt acceptanda et non refutanda, prefacit ad hoc illud Luc. 2: Cum Ihsus esset annorum XII, inventus est in templo residens in medio doctorum, audiens et interrogans eos; quod explanans b. Iheronymus in prologo biblie dicit: duodecim, inquit, annos salvator impleverat et in templo senes de questionibus legis interrogabat, ut sic daret exemplum doctores studiose requirere, doctoribus instanter assidere, inter eos conversacionem agere, eosdem cum diligencia audire et magna studiose de dubiis interrogare. Et hoc est, quod dicit Bernhardus: Quis non erubescat in suo consilio esse obstinatus, cum summa dei sapiencia suum deseruit. Ad idem Eccles. 26: Si videris sensatum, evigila ad illum et hostia domus illius atterat pes tuus. Item Mat. 2: Nato Christo ad probandam eius nativitatem non solum habere voluit testes simplices ut pastores sed etiam doctores et reges ab oriente venientes, qui sibi prima offerant munera et primam faciant adoracionem atque sint pro firmo testimonio sue nativitatis. Item Math. 23: Ecce mitto ad vos scribas et prophetas etc. Scribe dicuntur magistri legis seu de lege scribentes, ipsam interpretantes et elucidantes, quod potissimum convenit sanctis doctoribus Ambrosio, Augustino, Jeronymo et ceteris, qui pro cognicione legis plurima scripserunt utilia. Item Math. 13: omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrifamilias, qui de thesauro suo profert nova et vetera. Item Math. 23: Super kathedram Moysi

sederunt scribe et pharisei et legis doctores: omnia, quecunque dixerint vobis, facite. Ubi precepit salvator facere, quidquid fideliter dixerint doctores. Item Math. 25 de talentis secundum magis et minus distri-
86a butis ad fenerandum, ubi ex hoc aperte ostenditur, quod || dominus dat aliquibus dona sapiencie et intelligencie excellenter supra alios, qui proinde ut servi Christi tanto amplius sunt amandi, appreciandi et approbandi, quanto ampliora super ceteris talenta a Christo susceperunt et lucra sibi adauxerunt. Item Luc. 12: Quis putas est fidelis dispensator, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensurarum etc. Quod evidet in sanctis doctoribus, qui usque hodie fere universam ecclesiam tamquam magistri et rectores sua prudencia, sua doctrina refecerunt. Quibus a deo sic prepositis repugnare est in deum et in sui dona delinquere. Quod si sanctis doctoribus hoc non convenit, dicant presumtuosi, quibus apcius hec parabola debeat adiacere, et cum hoc ignorent, ipsi tamquam canes blasfemi desinant in sanctos latrare, digitum ponant super os et obmutescant. Item querendum ab illis, si est credendum alicui translacioni biblie post apostolos vel nulli; si nulli, tunc peribit in ecclesia donum spiritus sancti, scilicet interpretacio sermonum; si alicui, et non sunt nisi doctorum sanctorum, ergo dicta eorum reicienda. Item Act. 13: Erant in ecclesia Antiochie prophete et doctores ibi lyrica id est secreta scripturarum exponentes. De quibus dicit spiritus sanctus: segregate michi Paulum et Barnabam in opus etc. Ecce spiritus sanctus approbavit doctores ecclesie, que ultra apostolos et legem novam cum veteri indiguit doctoribus pro sui utilitate. Omnino nunc indiget. Item Act. 16: Cum pertransiret civitates Paulus, tradebat eis custodire dogmata, que erant decreta ab apostolis et senioribus, qui erant Iherosolimis. Ecce ultra legem dogmatibus et decretis opus erat. Item Luc. 17: Dixit leprosis dominus: ite, ostendite vos sacerdotibus. Super quo Symon Cassianus libro 5 dicit: Quoniam varietas lepre varietatem interpretacionum in sacris scripturis enunciat, oportet in scripturarum interpretacione cum sacerdotibus, qui habent scienciam, convenire, ne discrepacio inducat errorem. Et hinc quamvis Paulus a Christo immediate habuit ewangelii cognicionem, tamen non obmisit cum aliis conferre de ewangelio, ne in
86b vacuum decurrisset. || Omnino hominibus indoctis, ne devient a veritate incidantque in errores aut hereses, dignum arbitratur ad doctiores recurrere interpretacionem scripturarum ibidem capientes, quo illa varietas ex opinionibus abscedat et veritas accedat, utque sic hominum corda ab erroribus revocentur. Omnes siquidem hereses, dicente Cas-

siano (?) de laudibus Pauli om. 4, Christum predicant, sed non predicant sane neque legittime. Et Augustinus sermone 18 super Johannem: hereses et dogmata perversitatas illaqueancia animas et in profundum precipitancia oriuntur, dum scripture bone non bene intelliguntur, et quod in eis non bene intelligitur, eciam temere et audacter asseritur. Itaque karissimi caute hec perpendere debemus, ad que capienda parvuli sumus, et corde pio et cum tremore, sicut scriptum est, salutem nostram operemur, hanc tenentes regulam sane, ut quod secundum fidem, qua imbuti sumus, intelligere valuerimus, tamquam de cibo gaudeamus; quod autem secundum sanam fidei regulam intelligere non potuerimus, dubitacionem auferamus, intelligenciam differamus, hoc est ut, si quid nescimus, bonum tamen et verum minime dubitemus. Item ad predicta valet dictum beati apostoli Petri, quo commendat apostolum Paulum dicens: Karissimus frater noster secundum datam sibi sapienciam scripsit vobis de hiis, in quibus sunt quedam difficilia intellectu, que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perdicionem. Et subdit: vos igitur fratres hoc prescientes custodite vosmet ipsos, ne insipiencium errore traducti excidatis a propria firmitate. Item apostolus Paulus pro confirmanda et statuenda veritatis ewangelice doctrina utitur dictis poetarum; dicit enim ad Titum: Quis ex illis proprius illorum propheta, Cretenses semper mendaces; quod dixit Epimenides. Item alibi: Corrumpunt bonos mores colloquia prava, quod dixit Meander. Item Act. 17: In ipso movemur et sumus, dictum Arati poete. Unde si licuit apostolo uti ethnicis philosophis in probacione morum, virtutum et veritatum fidei, sicut licuit, eciam licet excellentissimorum uti sanctorum doctorum scripturis. Preterea apostolus beatus nunc pro confirmacione fidei utebatur scripturis ex lege, Galat. 4: Scriptum est enim: Abraham habuit duos filios etc; alibi conswetudine politica Gal. 3: quanto tempore parvulus est heres; quandoque racione, 1 Cor. 11: vos ipsi judicate, que dico, decet mulierem non velatam orare?; alibi exemplis naturalibus, 1. Cor. 16: Insipiens, quod tu seminas, non vivificatur etc. || Item poetis, ut supra ostensum. Eciam Moyses 87a
a Jetro recepit consilium, Exod. 18. Sic nos, si invenimus sapienter dictum a gentibus, non propter autorem spernere debemus veritatem, nec pro eo, quod legem novam tenemus et confitemur, convenit nobis tumere superbia et spernere verba sapientum, sed, ut ait apostolus, omnia probantes et, quod bonum est, tenentes. Hec Origenes. Ex omnibus sequitur premissis, quod christiani tenentur sanctorum doctorum ab ecclesia receptorum et approbatorum testimoniis credere,

precipue dum in eadem materia plures concordant et sese racionibus et scripturis fulciunt, fidem, morem seu virtutem et ritum licitum statuentes populi christiani ad salutem vite eterne.

XI.

Litera magistrorum ex officio spirituali missa hincinde adversus Pighardos. (Jinou rukou:) *Anno 1478 circa Katherine.*

In dei gracia sapere et intelligere atque ad novissima pro salute providere. Cum unicuique deceat, sicut debitum est, proximorum gerere curam, verum enimvero hiis signanter, qui aliorum in regimen esse prestituti sunt constituti (sic). At ubi vero, quo Christi veritatibus ipsarumque amatoribus prodesse valeamus, domino annuente fuerimus in opus administracionis evocati, utpote nobis menti est, ita quoad possumus, operam impendere pro salutaribus, non deerit volentibus. Cogitantibus autem nobis, quid pro presenti, ut circa constitucionem decanorum in diebus septembribus policitum est, conduceret, etsi plura subesse possint, tamen pro tutamento articulorum fidei contra impugnatores eorundem, pro adhortacione sacerdotum, consolacione eciam pariter et confortacione, quantum ad id pertineat, sequentibus literis placuit ut nunc esse absolvendum. Sane impugnancium veritatem fidei unam esse turmam constat adversariorum, communionem venerabilis eukaristie sub utraque specie, prout instituit Christus dominus, sicientem omnifariam conculcare. Sed hii in concilio Basiliensi perterriti, confusi et sunt devicti; nam quos anterius censuerunt hereticos, hos tandem in compactatis sigillatis et firmatis definiverunt fratres katholicos ac filios ecclesie reverentes dictam ob communionem, spondentes nequaquam de cetero infamandos, invadendos aut offendendos. Huius obliti moderni tamquam degeneres filii nec verecundantur nec formidant contra stimulum priorum predecessorum calcitrare. Quibus, etsi deessent
87b cetera, hoc unicum, quod literas, || sigilla fidemque datam ausint unquam temerare, deberet ora claudere nec sinere prolabi, quo patrum derogetur honori. Ast perverse agere cum non cessatur ab illis, neque nostratibus dilectis fidelibus iusticiam habentibus omnimodam totis obsistere conatibus cessandum erit. Assit super eo spes viva in dominum iacta: porro velut misericors est et iustus, salvabit nos de affligentibus nos ex sui pietate, odientes autem nos ex sui iusticia opportune confundet. — Est preter hos fraterculorum seu Pighardorum secta turpissima,

baptismum aliaque sacramenta inficiens, deficiens quoque in credendis articulis numero non paucis. Isti namque rebaptisant singulos ad se accedentes, ordinatos ab episcopis latinis reordinant sacerdotes, suum sacerdocium fantasticum similiter et confirmacionem sine forma verborum ad hoc requisita perficiunt contra beati Augustini katolicum illud: accedit verbum ad elementum et fit sacramentum. Rursum de existencia Christi in sacramento venerabili eiusdemque ibidem adoracione asserunt sub fide non esse credendum; sacerdotes more Romane ecclesie ordinatos non existere sacerdotes garriunt, et hinc a quolibet, sit quantumvis moriger aut honestus, ecclesie sacramenta respuunt recipere ac recusant, neminem etiam ab eis baptisatum fore affirmantes. Hec talia compluraque alia ad demolicionem fidei sua temeritate tenent, asseverant et dogmatisant, simplicium corda christicolarum aut in vacillacionem aut in seduccionem circa fidem planissimam inducere anhelantes. Eos contra, donec vitam ageret in humanis, colende memorie reverendus magister Johannes de Rokiczana predicando, scribendo, detestando ac premuniendo fideliter invexit, quemadmodum a multis opido memoratur. Hactenus possidetur hoc ipsum, litere quoque per regnum ab eo transmisse luculenter attestantur. Et nobis, quorum interest sicut amare sic et tutari fidem katholicam, licebit contra pseudofraterculos pro viribus consurgere, quo illis consenciant nullatenus, sibi precaveant ab illis, eosque domino nostro rege serenissimo hoc scribendum consenciente non tollerent inter se fideles, scientes perversos esse huiuscemodi atque sub specie pietatis, virtutis, fidei penitus abnegatos. Verum in eo quatenus profectum faciat dominus, opere precium erit in vite sanctimonia sacerdocio esse regulato.
|| Hoc ipsum etenim Christi observantes discipuli, quorsumcunque 88a
diverterunt, profecerunt multiphariam, fidem in populo vivaciter statuerunt. Sed prohdolor declinavit longisper ab ea regula sacerdocium quorundam. Quidam quidem, veluti crebrius didicimus, abiisse feruntur in devia scelerum et scandalorum, ita ut, si sic fiat ut dicitur, horum de numero nonnullos constat esse thabernarios, ebriosos, avaros, symoniacos, turpiloquos, fornicarios aliisque nephariis coinquinatos; item mundiciam non servare sacris in ecclesie suppellectilibus; propriam deserere parochiam diebus festivis, sed ad aliam dedicacione occurrente se conferre, ubi ingurgitacionibus plurimisque insolenciis absque omni pudore et adusque fastidium perpetratis conspiciuntur despecti. Ecce qualia eis quoque similia, que non sine merore cordis exponimus, de sacerdotibus densissime diffamantur. Unde non mirum est, quia maledicuntur, interdum accusantur, spoliantur et nonnunquam vincu-

lantur districte: revera christianismi fidem eiusmodi edificabunt minime, sed nec adversariis poterunt utiliter refragari. Quorum namque vita despicitur, proximum est, ut predicacio, missarum celebritas et sacramentorum percepcio vel contemnatur vel negligatur. At per hoc faciliorem procul dubio obtinet aditum corrumpendi fidem insidians hostis. Eas ob res, honorabilis domine, Tuam adhortamur Dileccionem cum gravitate demandantes, convocatis apto die vestrum ad decanatum habentibus respectum sacerdotibus tenorem harum literarum placeat in medio eorum legendum instituere; atque secundum illud apostolicum: Tu vero vigila etc. quid circa premissa dignum sit, attendere, eosdem commonere, id est ut vigilent perattente, ne seductores proficiant in deterius, laborent in omnibus, ne grex dominicus abducatur in errores, opus faciant ewangelice, veritatem roborantur (sic) et errores extirpantes. Ministerium suum impleant honeste circa divina officia se gerentes, et sint sobrii, ut sui vocacionem per fructus vite celibis satagant redolentem, si florere debeat fructuose fides, veritas, clerus quoque a fidelibus amorose tractari. Quo facto tam incolas quam accolas et presertim monachos Theutonicos et Polonos explorando certitudine de sui sacerdocio carentes, seu eciam iussis ac monitis vestris racionabilibus non obtemperantes, illos nostri coram ||
88b presencia ducite constituendos vel denunciandos. Sic inquam faciendo, ut prefertur, in omnibus talenta deposita succedent in lucra beata premiorum nequaquam cassuari perpetuorum. Valete in Christi veritatibus semper bene. Datum Anno 1478 circa Katherine.

XII.

Domino Wilhelmo Zub de jejunio. 1486 circa Gregorii.

Urozený pane, pane Viléme milý! Že v postě ani ryb ani s domácím olejem nemuožete jiesti, i žádali ste mne, abych o tom napsal, co by při tom mělo zachováno býti: račte znáti, že ta nemožnosť k jedení věcí předepsaných pocházie z nedostatku žaludka; a já nejsem lékař, bych buď domácím kořením buď odjinud přivezeným mohl ten nedostatek napraviti. Ale jiným, jakož také vaše žádosť, během k tomu přistúpím; a při tom, ačkoli o postu vypsati, co jest, kterak a kdy má zachován býti, co při něm slušie učiniti a čeho sě vystřéhati, s povahami k tomu příslušnými bylo by velmi obšírno, ježto snad i tomu, ktož by četl, i těm, jenž by poslúchali, bylo by k tesknosti; protož aby tiem snáze mohlo příjemno býti, ale buď na tomto krátkém

psaní nynie dosti. Hodné jest i potřebné i spasitedlné postiti sě
člověku hřiešnému; nebo puost jest z podstaty pokánie svatého,
skrze kteréžto nabývá člowěk hřiechóm odpuštěnie i božské milosti;
an pověděl pán Kristus: pokánie čiňte, uvěřte čtení, a přiblížíť sě vám
královstvie nebeské. A ten puost prvotnie záleží na želení hřiechóv mi-
nulých a na přestání od budúcích; jinak bude-li kto v hřiešiech sobě
povolovati, by pak toliko želíčko s chlebem jedl a vodu pil, jeho puost
marný zuostane, beze všeho užitku k spasení. Aniž takového postu
buoh přijímá, neb die skrze Ysayáše proroka: postili jste sě, a ne-
|| zhledl sem, neb aj v den postu vašeho shledává sě vuole vaše, 89a
totiž v hřešení a přestupování božských přikázaní. A v dekretě na-
psáno, že nic platen nenie puost člowěku ani modlitba ani jiní skut-
kové křesťanští, leč mysl od nepravosti přestane a od utrhánie blíž-
nieho; nébrž, jakož píše sv. Iheronym, ktož střiezlivosť zachovává při
krmiech, a jinak v hřiešiech sobě povoluje, takový diabluov následuje,
kteřížto nejedie, a v nepravosti jsú vždycky. Tehdy má-li býti puost
užitečný, slušie sě zdržeti od nepravosti hřiechuov i od neslušných
světa rozkoší; jest řeč s. Augustina omil. 17 super Johannem. Záleží
také puost na uskrovnění jiedla i nápoje, tak aby byl s útrpností;
ktož pak při dnech postních jie a pie hojně do sytosti, a druhdy ža-
ludka do obtieženie, aneb ktož lahodných, přípravných a nákladných
buď pokrmuov neb nápoje požívá, toho puost jest na omylnosti; neb
jakož Adam s Evú pro rozkoš jablka z ráje vyvrženi, tak pro obžer-
stvie a rozkoš v jiedle a pití člowěk od královstvie nebeského bude
vzdálen. A tak puost křesťanský, má-li býti vzácný před bohem a pro-
spěšný k spasení, má býti s znamenitú útrpností. A protož s. Řehoř
zapoviedá ryb přípravných i vína v hojnosti požívati v postě. Jest-li
pak kto nemocen, an jemu ryby neb s těmito voleji, jenž nakažují
přirozeného člověka, jiesti bývá k větší nemoci, co má učiniti? O tom
v dekretalu při konci psáno takto: což nenie slušné podlé zákona,
potřebnosť činí slušné, nebo i sobotu zachovati bieše přikázanie, avšak
Machabejským bez viny slušelo bojovati v sobotu proti pohanóm mo-
dlářóm. Tak i dnes. Zrušil-li by kto puost podlé lidského zámysla
jsa nemocen, nenie vinen v přestúpení. A protož v týchž kněhách
napřed || položeno: i jiesti máso nemocnému sě dopúštie, aby většieho 89b
nebezpečenstvie, to jest většie nemoci aneb smrti, mohl zniknúti.
Z těchto řečí muož hodně a slušně vzato býti toto: poněvadž Macha-
bejští v den sobotní, to jest sváteční, z núze a z přinucenie bojovali,
aby zachován byl zákon boží i lid jemu poddaný, nadto ovšem při
lidském buď ustanovení buď obyčeji, jakožto jednú za den jiesti toliko

aneb některých krmí požívati, ježto tudy zdravie neb přirozenie mohlo nakaženo býti, to muož v jiné proměněno býti, co nenie člowěku k takovému nakažení (rkp. nakazaní), když toliko uvarováno bude urážčivých pohoršení, an die sv. Pavel: rozumna buď služba vaše. Rozomna zajisté i při postu, aby člowěk přirozenie zachoval a střiedmú měl útrpnosť, aby sílu maje tiem lépe pánu bohu slúžiti, tiem s větší pamětí s jeho dobroděním sě obierati, a také v práci, k níž jest člowěk zavázán z podstaty pokánie, tiem dostatečnějie trvati mohl. Jest-li pak že člowěk pro puost aneb pro povahy, jakž lidé obyčej vzeli, útrpnosť nad mieru přieliš vede, že v tom pro mdlobu, pro nakaženie zdravie, pro nezpuosobnosť při službě boží jest nestatečen, že nemuož s vážností rozjímati o jeho dařiech sobě daných, a také že od své práce muší přestati, taková služba nenie rozumna, ale jest oběť z lúpeže a násilé učiněná, kteréžto pán buoh neoblibuje ani přijímá. Neb die skrze proroka Yzayáše: já pán, maje v nenávisti oběti z lúpeže. Tehdy z lúpeže všeliký obětuje pánu bohu, ktožkoli buď při postu buď při oděvu buď při spaní své tělo přes mieru trápí, praví sv. Ihe-
90a ronym, a jest || položeno v dekretě. A tak dobré jest při postu i při jiných ctnostech zachovati střiedmosť. Toť předepsané písmo zjevně oznamuje, a zdravý rozom má bez odpornosti přijieti. Jest-li pak že kto buď pro nedostatek zdravie buď z náboženstvie při postu sobě uskrovňuje, co má při tom učiniti? Slyš s. Řehoře, jenž die: ten puost pán buoh oblibuje, když to, což sobě odjímáš, jinému, jenž núzi trpí, uděluješ, aby z toho, čím své tělo trápíš, tiem blížnieho chudého tělo bylo opatřeno. [Jako*) když jsme postnieho času byli v Římě po masopustě, tu jsme viděli, an zjevně a svobodně prodávají v krámiech mastných maso telecie, skopové, jehenčie, a na trhu slepice, kuřence, vajce i mléko. A služebníci prelátuov kupovali. A na to v Angiularii**) nad velikú řekú viděli jsme, an hospodář v středu před velikú nocí jedl kapauna neb slepici v kusiech v polievce. A nazaytřie, když jsme se převezli, lidé odjinud horlili na Vlachy, že mléko jedli. V Němcích také že v postě vajce a mléčné jedie svobodně, jest jisto. To pak ustanovenie v dekretu dist. IV^ta, aby v postě nejedli vajec, mléčného, jest tudiež napsáno, aby nejedli ryb velikých z moře, ale malé rybičky, a víno pili v skrovnosti. Kéž to zachovávají! Než povolují sobě viece v krmiech nákladných než jindy. Pak

*) Co tu v závorkách, zapsáno na zvláštním lístku do kodexu vevázaném rukou nejspíše Korandovou.

**) Nyní Anguillara v kraji Padovském nad Adyží.

v témž dekretu jest psáno, že to nenie uloženo z práva ale z napomenutie rady, ktož by to přestúpil, nemá viněn býti; jakož Vlaši a Němci v tom svobodu mají.] A vědomá věc jest, že Čechové a Moravené nejsú horší ani oni lepší, jakož to svědomo, ktož v jich krajinách a zemiech bývali. Pročež by tehdy Čechové i Moravené, a zvláště neduživí, neměli takové svobody při jiedle, žádným během toho neztrativše, proti vieře křesťanské; jedíné při tom varujíce sě daremnieho pohoršenie a všetečného, kteréž by podlé rozomu mohlo snadně přetrženo býti. Totoť jest, pane milý, což sem sě snažil napsati, abych vaši žádosť naplnil. Račtež vděčni býti a za vděk přijieti. Anno 1486 circa Gregorii.

XIII.

Contra Nicolaitas et Slamitas, laycos fantasticos. Ex officio.

Salutem in domino et legem Christi operose promovere. Honorabilis domine, venimus heu in hos dies, in quibus secundum prophetiam apostoli dicentis: in novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et cauteriatam habentes conscienciam, in yppocrisi loquentes mendacium, a fide Jesu Christi sub modis pretactis vel omnibus vel quibusdam discesserunt diversimode diversi. Nonne adversarii || contrariantur salutis calici? Nonne Pig- 90b
hardi non modo eukaristie venerabile sacramentum sed et cetera evertere nituntur sacramenta? Jam preter hos seminatore malo seminante, zyzania disponente, quidam Nicolaus Wlasynsky, laycus, pure ydiota, uxoratus et villanus, suis temeritatibus fascinat quam plurimos. Alter in perversitate sui complex cerdo Mathias ante Slawa dictus, sed iam veracius Slama nuncupatus, vicibus alternatis monitus cessare doctrinis et ab actibus subdolis minime curabat, quin ymo sua deliramenta spargens contumacius, pestifer articulis in pluribus, nostros ante oculos est delatus. Proinde nuper feria III ante Mathei apostoli et ewangeliste constitutus in pretorio coram dominis utriusque civitatis consulibus in exhorbitamentis inferius positis convictus et est redargutus. Asseruit namque dicendo: Quicquid meam contra humanitatem agitur, hoc dimitto; quidquid vero contra divinitatem, que in me est, loquitur, domine ..... eos secunda contricione (?). II° dixit: Habeo spiritum sanctum, qui est in me .... in me loquitur et facit opera, et quis eum a me potest auferre? III° asseruit, se nosse, quis damnabitur, quisve salvabitur, duas personas singulariter denotando, quarum

unam damnatam, alteram salvatam ratificavit. IV° Quod noverit peccata hominum occulta; quis digne vel indigne accedit ad domini mensam. V° Quod sacerdotes, qui eos denunciant in sermonibus, nullam habent auctoritatem conficiendi, baptisandi etc. nec quidquam operantur circa sacramenta. VI° Derisit predicationem, confessionem, absolucionem sacerdotum; sed quod per se melius predicat, confitetur, penitenciam iniungit et generalem dat confessionem; atque quod sciverit quandam oracionem, per quam ipso facto salvabitur infirmus tendens ad mortem. VII° Coniugium approbat supra virginitatem et coram deo amplioris esse meriti. VIII° Oraciones pro defunctis blasfemat. IX° Turpissima scelera, que vocantur muta sui propter turpitudinem, coram audientibus cum circumstanciis enunciat, ex quibus plurimi scandalisantur, alii autem inficiuntur. X° Jactat se habere fidem vivam, et que predicat, operibus adimplere; ymo amplius credere, quam in lege domini scriptum continetur. In hiis omnibus et compluribus per testimonia fide digna convictus, interrogatus eciam seriatim
91ª de singulis pene singula non negavit, || sed est confessus, et dehinc in tanta frequencia assistencium in singulis reprobatus scripturis solidissimis. Quibus auditis domini met tercium in carcerem deputaverunt relegandum. Hoc videntes ex diversis artificiis congregati sibi consentanei quam plurimi, nec citati nec accusati nec captivati sed salubribus verbis apostolicis commoniti, sibivole frivoleque nullo indicente, nullo cogente per preceps in ssathlaviam*) descenderunt. Verum ibi citissime saciati miseria supplicarunt se missuros, dicentes magistrorum et sacerdotum informationi consentire. Tunc constituti coram dominis auditis articulis prememoratis cum scripturis illos convellentibus et vincentibus responderunt eosdem, quia sunt temerarii, quia sunt contra fidem, nunquam tenuisse, spondentes illico nec pretacto Slame neque cuipiam alteri vel adherere vel consentire in eisdem. Sicque liberi facti ad propria redire sunt admissi. Hiis, ut prescr..... cognitis omnibus Tua Dileccio tamquam fidei zelator presumciones erroneas ipsius Mathie Slame denunciet patule premoneatque fideles attente, ne talibus quoquomodo aquiescant, sed pocius longissime devitent. Quodsi in fide, in honestate se conservaverint ceteri sine temeritate fraterculi, illis, nisi aliud obsistat impedimentum canonicum, ministretur cum sacramentis ipsorum ad salutem. Prefatus autem Slama, quamquam passurum se submittebat cum protestacionibus et exclamacionibus, tamen nec obscuris nec compedum..... carceribus humil-

*) Na okrají: ergastulum.

lime deprecatus est se emissurum ab illis atque revocaturum publice cunctis consentaneis (?) presentibus; quemadmodum hoc ipsum in adventu domini in ..... spiritualibus et secularibus reclamavit spond ..... alibusque aliis pro istis abstinere, sed neque cuiquam taliter insanienti adherere. Hec sunt explananda coram populo ad cautelam fidelium, sed magis vere fidei ad tutelam. Datum Prage 1487 post Vincencii feria III (?).

XIV.

Quod Christus dominus processit ex bonis et malis. (K tomu připsáno jinou rukou: in quorundum discordia.) 91b & 92a

XV.

Exhortacio coram socerdotibus, ut sint scientifici, doctrinati, honesti, exemplares, concordes, non contenciosi. 92b

Venerabiles sacerdotes! Mihi nunc vestrarum dileccionum in medio constituto magis silencium colere quam producere competeret sermonem, cum et facilius et tucius apud prudentes iudicatur silere quam esse locutum. Verum in collacionibus*) alias habitis non tam gratum quam humanum se (sic) prebebam instinctu ductus adlocucionis amice, et hac die ad hortamenta, honorabiles domini, vestrum omnium in prospectu dicere parumper pro consolacione contendam. At revera mihi interim cogitanti, quid deberet, ut liceret, inpresenciarum afferre, subiit animo salvatoris domini nostri dictum illud: bonus homo de thesauro suo profert bona. Vestre norunt dilecciones, quorsum tendant verba premissa, quanti valeant, qualisve auctoritatis ac salubritatis sint, nec animus diffinire nec lingua ad plenum edisserere sufficit. Superficie tenus tamen et ut proposito negocio convenit, tam sub modestia quam sub honestate ipsa verba coaptabo ad edificacionem. Constat autem, o dilecti, humanum genus cuncta hec supra creata visibilia genus esse nobilissimum dignissimumque cum racione finis, tum nature tum et condicionis. Si loquamur de fine hominis sive presentis sive vite future, ad quem est ordinatus ipse, est felicitas sive beatitudo. Summi namque boni verique cupiditas inserta est

*) Collationes nazýváme čtení nábožných knih a rozmlouvání nábožná v klášteřích podvečer obvyklá. Zde znamenají as kněžská exercicia.

omnibus hominibus a natura, et hec est beatitudo, et ideo ad illam omnis cura mortalium, quamvis diversis callibus perrexerit, nititur pervenire. Quodsi lapides, qui in aris collocantur, dicebantur felices, abusio est, si corpora celestia racione durabilitatis, imperfeccio est: solum genus humanum capax est felicitatis. Quamobrem salvator dominus non propter lapides, non propter astra celestia..... in hunc mundum, sed propter genus humanum, tamen (?) ..... collisum reducat in paradisum. Hoc est..... dictum est. Bonus homo quasi beatus, ut ostendatur res cum suo ..... ad quem tendere debet de intencione principali. Ad terminum autem pervenire nisi per media poterit nemo. Ideo post pretacta verba „bonus homo“ bene subditur: de thesauro suo, quod est: ad beatitudinem nemo potest attingere nisi ex suis thesauris, qui sunt cognicio per racionem et opera per virtutem; per sciencias siquidem et virtutes quisque perficitur, et ex hoc meretur et adipiscitur felicitatem. Et hinc Daniel propheta dixit: qui docti fuerint, fulgebunt tamquam splendor in perpetuas eternitates,
93a quoad primum et apostolus: gloria, honor || et pax omni operanti bonum, quoad secundum. Ex quo patet: cui finis beatitudinis acceptus est, debet esse et doctus et virtuosus. Qui caret hiis, frustra de beatitudine assequenda spem gerit; ymo ignorans ignorabitur et populus non intelligens vapulabit, et qui male gesserint, ibunt in supplicium eternum. Sed quoniam ad beatitudinem non sufficit esse doctum aut habitum habere virtutum, cum non habitibus, magis autem actibus quisque meretur, idcirco post predicta „bonus homo de thessauro suo“ equissime subditur „profert bona,“ ut innuatur: non ex thesauro sciencie nec ex virtutibus, quoad se, quis beatus dicitur vel est, sed qui de thesauro sciencie profert bonum doctrinando alios, et qui virtutes exercet ceteros edificando, hic est beatus. Sicut namque nihilum prodest thesaurus absconditus, sic nec sciencia in corde viri sepulta; nec eciam coronantur fortissimi sed agonisantes. Unde dixit Daniel: qui ad iusticiam erudiunt plurimos, quasi stelle in perpetuas eternitates (sic), et apostolus: uon solum operemur bonum coram deo sed eciam coram omnibus hominibus; et salvator inquit: qui docuerit et fecerit, hic magnus etc. Ex hiis patere potest, quod ex habita sciencia doctrinare alios operatur ad beatitudinem, similiter virtuose vivere, ut ceteri regulentur et edificentur. Et non est mihi cure nec intencionis de scienciis humanitus traditis, que eciam proprias habent beatitudines, sed amplius de sciencia legis divine, cuius tam ad utilitatem quam excellenciam cetere sciencie sunt pedisseque et ministre; nec sermo pretendit meus tantumdem de virtutibus moralibus seu ethicis

quantum de theologicis, fide spe et caritate. Hiis profecto honestissime deus colitur, homo beatus efficitur hic et tandem pocietur beatitate perhenni. Quodsi omnibus secundum proposicionem convenire debet hominibus, ut sint boni et ex thesauro suo proferant bona, maxime nempe sacerdotibus, de quibus dixit salvator: omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrifamilias, qui de suo thesauro profert nova et vetera. Ipsi namque tenentur in thesauro suo habere cognicionem legis nove ac veteris et secundum illam ceteros erudire. Et proinde comparavit luci suos discipulos dominus, ut quemadmodum lux illuminat alia, ita doctrina sana legis dei animas debent illuminare sacerdotes. Unde dictum illis: ite in universum mundum, docete omnes gentes servare, quecunque mandata sunt vobis. Quomodo autem docere poterit alios quis, nisi per se scientificus vel scienciam habens ipse existat? Quocirca dignum, bonum et || est 93b congruum sacerdotibus volumen sciencie legis dei habere, in eo noctu diuque legere et meditari, et consequenter ex officio ad bonum ceteros salubriter exhortari. Olym fuit institutum, ut metropolitanus convocatis sacerdotibus inquirat, si unusquisque legem dei habeat, et nunc senioribus in clero prepositis competeret juniores ad id commonere sacerdotes. Alias interrogatus de lege si ignoret respondere, arguit se non esse sacerdotem, dixit Iheronymus; qui autem veritatem in iniusticia detinent, revelatur ira dei de celo super talem impietatem. Hoc est de illis dictum, qui a predicacionibus se elongaverunt. Preterea ex thesauro suo debent sacerdotes supra et ultra alios honeste vivere atque virtuose et sic eosdem ad bene vivendum ac morate provocare. Ad eos est dictum salvatoris equidem: sic luceat lux vestra, ut videntes opera vestra bona glorificent deum patrem, qui in celis est. (Konec schází.)

XVI.

Adhortacio coram Hradeczensibus, dum erant in commocione. 94a

In suis epistolis hortatur beatus apostolus cristianos dicens: que pacis sunt, sectemini, et caritatem fraternitatis invicem diligamus. Ubi autem fraterna caritas inter homines servatur, ibi proculdubio pax adgeneratur et firmatur; pax vero unionem attestatur. Ad que singula non ab re apostolus cohortatur. Quando etenim homines caritatem custodiunt pacemque et unionem inter se conservant, acceptum est hoc deo domino, est ipsis hominibus utile et hostibus illorum displi-

cibile multum. Sic est acceptum domino deo. Suum etenim unicum filium misit in hunc mundum, ut unionem inter angelos in celo dirutam reformaret, ut dissidentes sibi gentes, Judeos videlicet et paganos (nad tím: gentiles) in unam cristianitatis religionem coadunaret, et ut cristiani habentes sibi donatam unam legem, unum baptisma unum corpus efficerentur et tandem unus spiritus essent cum illo. Quod quam sit placitum domino, ipsa indicat racio et fides approbat ex scripturis. Ex quo itaque unio, pax et caritas placent deo, utique ab hominibus sunt amplectanda, ut sic suam voluntatem cum divina possint facere convenientem dicentes: fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Idcirco premissa, unio videlicet, pax et fraterna caritas, quia placent deo, snnt observanda. Sunt insuper custodienda, quia sunt hominibus ad multam utilitatem. Dicit nempe propheta David eximius: ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum, quia illic mandavit dominus benediccionem, vitam usque in seculum. Sic unionem et fraternam dileccionem servare bonum est, quia unione et concordia res parve multiplicantur et crescunt; sic est iocundum, quia delectabile est colloqui ad invicem libere, et ubi alter ab altero non sibi cavet. Et in hiis dependet dei benediccio in presenti et demum vita usque in seculum; et proinde unio et fraterna caritas sunt observanda. Sunt deinceps custodienda, quia hostibus displicibilia, terribilia quoque. Ecclesia enimvero, ut dicitur in canticis, est terribilis ut castrorum acies ordinata. Acies in prelio, dum est ordinata, hostibus, ut certum est, inducit terrorem: sic dum homines tenent unionem, pacem et fraternam caritatem, facilius possunt hostibus
94b resistere et se ipsos conservare. || Illi Iherosolimite tempore Machabeorum, quia erant inter se uniti, duxerunt plurima contra hostes prelia et victorias diversas sunt consecuti; postquam vero tempore Titi et Vespasiani inter se fuerant divisi, ut refert Jozephus, expugnati sunt et destructi. Romani eciam, donec in unione stabant, magnam orbis partem sibi subiugaverunt; tandem autem ab invicem discordes effecti debilitati sunt, potestate privati sunt et ad terram prostrati. Ecce, domini Hradecenses, audivistis, quanti valeat unio, pax et caritas fraterna. Sicut tanta propter bona commonuit apostolus Romanos, sic et nos vestras commonemus dilecciones ad servanda eadem. Quatenus et deo sitis accepti, bonum vestrum publicum augeatur habunde, sit vobis iocundum simul habitare, et quatenus hostibus, si qui sunt vel erunt, possitis contradicere ac resistere magis audenter reportaturi triumphum commodosum et gloriosum. Vos olim, sicut edocti sumus, in unitate stantes restitistis inimicis vestris for-

titer, laudem et honorem estis consecuti; vestra bona fama supra alias huius regni civitates commendabatur ex unione vestra et prudencia vestra. Quod vestri predecessores vosque presentes obtinuistis amore vestro bonum, custodite diligenter et nullo pacto admittatis sive minorandum sive perdendum. Et hanc differenciam inter vos exortam stantes in unione, pace et dileccione fraterna accipite prudenter ad manus, nec quicquam faciatis tumultuose sed deliberate, non animo concitato sed pacifico, non inimiciciam cuipiam ex potestate multitudinis vestre inferatis ex opinione seu suspicione, sed certitudine habita ad futura prospicientes rem illam constituite ad profectum. Quodsi eciam quisquam obnoxius inventus fuerit, non destruere illum sed pocius reformare contendatis. Erit hoc vestrum bonum, credatis nobis, pro presenti, et pro futuro dicetur de vobis: eya bene habent Hradecenses, quod difficultatem inter se emersam prudenter complanaverunt non admittentes rixarum seu turbacionum materiam crescendam seu durandam.

XVII.

De compaternitate etc. (Jinou pozdější rukou:) *ad Kaufim.* 95a

Ad salutares labores graciam Christi comitari. Honorabilis domine! E memoria michi non excidit, dum inter loquendum copulatorum in *Nebowid* agebatur mencio de compaternitate nec non de more per reverendum magistrum Rokyczanam colende memorie circa hanc observato. Huius rei, ut audivi, nondum finis est. Nam illi coniuncti taliter perseverant pariter; et Tua Dileccio patri unius illorum graviter decumbenti optatis dei sacramentis prohibuit ministrare, affinitatem spiritualem, humanitus erectam, preponderando. Tua nosse potest, si velit, Caritas et fidelis anima lege libertatis ewangelice perspecta, si in eo gravata*) sit vel non sit dei ecclesia, potest discu-

*) Na okrají: Dicitur superius: gravata est ecclesia; namque persone libere non vetite consanguineitatis lege, manentes in eadem civitate, opido seu villa, sui habent cognicionem, ex qua facile possunt inter se amorem habere et caritatem, et sic iungi matrimonio. In quo equidem facilius durare queunt admodum cum propter contractam noticiam tum propter amicorum suorum presenciam, qui possunt reformare, sicut contingere solet, eorum controversiam undecunque exortam. Ast dum compaternitatis adinvencione vetantur, tunc fit nonnunquam, quod vir ducens uxorem ex longinquo loco, ubi pusilla vel prope nulla precessit noticia,

tere, quid circa id sit conveniens, presertim dum, ubi condita fuerit, recipit crebriorem pro libito dispensacionem. Augustinus ille beatus invectivam exaggerans in Januarium, supra modum constituciones ex hominibus ventas magnificare ac roborare conantem, stupet dolendo super hominum presumcione, qui plurima divinis in libris precepta saluberrima advertunt minime, magisque humanarum quam super divinarum institucionum indignantur transgressione. An quippiam horum erat(?) in *Czaslawia,* oculus contempletur viri solertis. Nonne decalogi nonnullorum, nonne et aliorum veteris sive nove legis preceptorum, quasi non alicuius fuerint momenti, vertitur pensacio? Nescio, si contra hec tantumdem, quantum in illud humanum, concitatur seu consurgit Tua Dileccio. Nollem proinde Tuam Dileccionem proprie inniti sentencie tam irrefragabiliter, gauderem pocius et cuperem modum imponendum prudencie tali. Hoc namque genus aliud atque quodquod simile, non habet tam liberas tamque indispensabiles, quantas habet scripture divine auctoritas, observaciones. Refert nimirum inter hec plurimum, ymo plus quam celum a terra unum ab alio distat, et huius rei causa unius supra alterum comparatores redarguebat dominus dicens: quare vos transgredimini precepta propter tradiciones vestras? de equatoribus autem subtexuit inquiens: sine causa colunt me docentes doctrinas et mandata hominum. Nostri eciam predecessores et seniores sane recordacionis inter hec habentes discernenciam et distanciam agnoscentes sat conforme tenere moderamen audebant et signanter, dum sive per ecclesiam sive per thorum copula sequebatur.
95[b] || Hec singula et complura hiis consona perpendens animo perspicaci Tua Dileccio in ipso casu extravagante sive in alio parili caute se gerat ecclesie dei ad edificacionem, non in gravamen, est necesse. Quod autem suo genitori egrotanti et optanti pro salutari remedio

---

qui coniuncti connubio raro perseverant in bona et mutua conversacione. Et amici unius partis, quia presentes, sunt adiutores, alterius vero, quia absentes, audita dissensione si veniunt, sed non sine gravamine viarum et impensarum. Si vero non veniunt, altera pars coniugum derelinquitur, et sic patitur angustias, et sic aggravacionem. Item personarum liberarum matrimonium, quia est sacramentum per deum institutum et fit per consensum, per verba, per copulam carnalem; at illud prohibetur humana ex institucione, que secundum unam cronicam est inventa anno domini 615, secundum aliam anno 1156, de qua invencione sancti doctores nullam fecerunt mencionem. Nonne gravata est ecclesia, ut magis obediat homini quam dei solius institucioni. Item compatrini ligantur illa adinvencione, ut sint tutores baptisatorum, et cum sit pater vel mater vidua, testamento non committunt orphanos neque substancias compatrinis sed aliis, ut patet ubique provinciarum, quod est in gravamen conscienciarum et in periculum salutis compatrinorum.

sacramenta sunt denegata: medicus es et familias pater. Ad medicum pertinet et sonservare sanitatem et morbum curare, nec meretur nomen medici, qui ab alteroutro declinat vel se elongat. Pater eciam familias bonos malosque ad nupciarum epulas introducere ne modo permisit, sed eciam iussit. Horum exemplo studeat Tua Dileccio dispensare cum gracia creditum officium, ut fructus afferatur celebris et maneat distribuenti et accipienti. Jam post pretacta de organis, pro quibus est dificultas, placuit paulisper insinuatum ire. Si, priusquam fuerunt inchoata, acta fuisset repugnancia, ut reor, caruissent fundamento, loco et sono; dum vero perfecta noscuntur, videntur non ab re tolleranda, cum, ut dicitur, Tue Caritatis consensu opus illorum est pertentatum et inchoatum, et duntaxat pro magnis festivitatibus usus eorum fertur exercendus. Nititur in vetitum sepissime plurimorum insolencia. Benivolencia magis quam districcione eiuscemodi flectuntur. Habere licet ea in re sustinenciam, ut nunc est dignum, tum quia et apostoli beati, canente de actibus illorum historia, sustinebant pro tempore nonnulla, tum quia pro impensis sicut alibi alios ita et vestrates fatigatos, suaque super voluntate saturatos postponibile (?) est e vestigio nauseaturos et penitenciam acturos; tum eciam quia non minutam in ceteris ministeriis dei misteriorum Tuam ad Dileccionem habent caritatem. Hac profecto stante illorum et vestra sustinencia, pietate et modestia ad illos, cicius, facilius saciusque hec et alia ducentur et reducentur in profectum beatum; erit quoque subinde deo disponente cuncta rectissime respectus utrorumque admodum in suavitate conversacionis et in conversacione suavitatis temporibus in futuris.

XVIII.

Johanni dicto Markolth appostatanti. W. K. 96a

Illuminari ac dirigi dei gracia ad salutem. Sacerdos Honorabilis! Boni amoris hoc fertur indicium et effectus, ut alter super alterius honesto consoletur profectu, sin vero adversa subeunt, compaciatur. Cumque annis ab ineuntibus Sacerdos Johannes meis coram oculis acceptus erat et carus, utique viso ipso in honesta crescere delectabar ex animo favendo. Dum vero persensi stantem in periculo, non possum non condolere. Condolendo vero ut veterni senciatur virtus amoris, utque insecuritati cautela ponatur, ut languori adhibeatur medicina, placuit ipso me cogente amore presentibus insudavisse. Sane lugubri

heu mente ingemueram, dum non tantum a nobis, quin verius ab veritatibus solidissimis legis Christi Tuam retrogradasse audiveram Dileccionem, tandem autem adherere adversariorum secte contumaciter et frivole ipsi legi refraganti. Hic quid egeris, si amor dei, si fame bone honestas, sique salus vite perhennis placet, prospice, donec posse subest, ne, dum posterius placuerit, adimatur in tempore maxime necessitatis facultas. Scio nempe, qui te in fidei recto tramite educarunt, scio quales habueris predecessores, scio, quomodo in divinis profeceras scripturis, et scio, in quantis diebus et annis processis (sic) canicie hoc ipsum contestante. Quid est, quod a patribus deum venerantibus*) degenerasti, quod ab cognicione veritatis delirasti et in tempore senectutis famam dedecorasti conservatam, bonis amicis scandalum factus? Ceterum nondum viso persecutore nec vibrato ense conspecto quid est quod tot tantasque ad inepcias effluxeris veritatem limpidissimam relinquendo et conswetudini perverse consenciendo? Revera melius erat viam veritatis non agnoscere, quam ab cognita pudorose resilire. Nonne ve erit eis, qui recesserunt a deo, quoniam in dominum sunt prevaricati? Nonne, qui repulerunt scienciam eius, repellentur, ne sacerdocio fungantur in eternum, dicente Osee propheta 5? Rursum qui conversi sunt retrorsum, confusione confundentur, dicit Ysaias, et qui derelicto deo retrocesserunt, extendetur manus dei super illos, ut pereant a facie terre, loquitur dominus per Iheremiam.

96b || Quippe non paucis numero tam spiritualibus quam secularibus hoc ipsum annis superioribus noscitur obtigisse, quorum quosdam in penuriam et miserias lapsos, alios turpiter periisse, quod dicere horrendum, compertum est. Ne te, o Johannes, quodlibet horum, sicut non faverem, comprehendat, expergiscere, expergiscere, et quid feceris, animadvertito. Momentaneum est, quod quis tergiversando a veritate fuerit operatus; ignominia sequetur perpetua, qui derogaverit veritati. Quodsi humana, ut assolet, te prostravit tentacio, cede loco Iesus, ut ex tentacione veniat proventus. Si, ut sacros adipiscaris ordines, votis obstrictus es indiscretis, in turpi voto mutare decretum, in malo promissam scindere fidem, dicunt sapientes, et revertere, unde abiisti, flere consurgas, ut utpote b. Petrus merearis a Christo misericorditer intueri. Non abnuet ille dare humiliato coram se veniam, non magistri ac sacerdotes legi dei adherentes aspernabuntur, sed ad se revertentem de longinquo manibus excipient amicis, tractabunt humaniter et providebunt de se graciose, nisi ocius declinet ab invio, in quod

*) Rkp.: viventibus.

incautus impegit, viam deinceps veritatis reeligat et hortamenta Wenceslai amici fidelia sequatur Johannes sacerdos. Novit etenim dominus, quod recto animo non solum coram deo sed etiam hominibus bonum nedum honestum sed eciam salutare Sacerdotis Johannis viderem libenter. Ecce descripsi pium intencionis mee desiderium. Implere placeat meum gaudium responso suavi, nec tituba meliora consecuturus.

XIX.

Thobie P. adversario de censuris. (Jinou rukou:) *Tempore bellorum.*

Ope de supernis assistente viam salutarem proficisci. Quamquam nos, Honorabilis Domine, eiusdem baptismi religio, qua, et utinam merito, vocitamur christiani, linguagii quoque nostri uniformitas coadunat aliquorsum, aliorsum vero et ignoticia et nonnullorum respectus articulorum in diversa raptus et conversus nos facit separatos (nad tím: dicretos). Oportet hec fieri, cum ad varietatem affectuum sequi conceptuum et accionum disparitatem est necesse; non fieret tamen, si utrimlibet ad fundamenta christianorum tramitum iaceretur cogitacio || resolucioque. Aput vulgus in rebus possessis controversie pro- 97a
scripcionibus, ut videmus, consopite et pacate terminantur. Prorsus christicolarum non quod placitatur, quia sic esset propriam gloriam querere, sed quod scribitur: ubi vita eterna in lege dei, si conamen esset, tunc discordiarum ad cessura discrimina subito medium inveniretur, mentes paciscerentur dissidencium et deus inter sibi consencientes staret medius sua gracia ad salutem. Non essent profecto, que subruunt animas in interitum, tante calumnie, criminaciones, tante depopulaciones totque pernicies inhumane, quibus infelices sub infelicibus heu premuntur homines diebus hiis omniquaque. Apostoli, patres primevi, constat, non premissis adgravabant fidem insolenciis, sed, ut actuum historia meminit illorum, disputantes scripturarum secundum tenores ipsam fidem constituebant prodessenter (sic). Volebant eo processisse via regia nostri, sed quid obicem interpollavit, non est peregrinum, et absente sinceri voluntate quis influet spiritum hominibus, ut relicta sibivolencia aut verius malivolencia dent locum pietati, qua reccius [illegible] preter phas et rectum attentata? [illegible] impetum voluntatis de[illegible] missis hoc itinere quomodo[illegible] entur conclusiones. Y[illegible] prochdolor

non pro relevacione veritatis aut tutamento fidei sed turpis aquirendi questus gracia enunciant omni sublato pudore se pugnaturos. Ecce licitum facinus, ecce .... (nečitelno) gloriosam, ubi et clerus, cuius non milicia carnalis sed esse deberet spiritualis teste apostolo, se bellis ingerere non formidat. Sunt et alia preter ius et ordinem pene innumera, que non tam per singula dignum scribere, quam deplangere magis convenit piis animabus. Inter hec quid sentenciarum in censuris ecclesiasticarum, si placeret parumper meam sufferre coniecturam, committatur, dicam. Dicitur communiter tantas esse supra modum tociensque replicatas, quod vestratibus sic referentibus in fastidium convertuntur. Noscis credo bene: omnibus in rebus modus est discrecio summa, citra quem vel ultra nequit consistere rectum. Addito
97b || nempe: modo virtuosum quidque capit stabilimentum et specimen; e diverso: licet quiddam sapiat, insipidum frequenciam redditur per viciosam. Inter agendum itaque circa singula tam secularibus quam spiritualibus liceret interdum agere humanitus magis et benigne, cum prorsus minor exigatur racio ab unoquoque pro misericordia et pietate. Nam pietas valet ad omnia. Hac pietate commonitus, audita Tue Caritatis mihi porrecta salutacione, libuit bone consolacionis in domino gracia graciaque condolendi super huius regni, unde contraximus prosapiam, exterminio, Tuam Honorabilitatem hoc, si meretur ita dici, dictamine visitatum ire, ut agnoscatur mea Tuam ad Dileccionem non sepulta caritas, quemadmodum eandem ad se processam reor et signanter salutacionem adnunciatam. Quo supra si altrinsecus, que sunt dei, deo redderemus, magisque deo obediremus quam hominibus, cicius subsequeretur nos beatum dei presidium, quo adaucta caritate erga(?) deum viveremus singuli in gracia tandem secum regnaturi in gloria sine fine. Vale bene.

XX.

Magistro H. de adinvencionibus. (Jinou rukou:) *ad Libek(?).*

Opitulante domino cumulare merita salutem ad eternam. Tametsi, reverende magister, qua sepenumero separati amantes amatos exhilarare solent insinuacione vel literarum vel verborum, careamus admodum noticia, mutua ex obversacione celebrata (na kraji: deducta): nichilominus tamen, dum nobis communis christiane religionis amor et fides, nichil erit, cur utcunque distantem magistrum H. venerandum non debeam reficere literarum consolacione, et presertim cuius nostram

adusque regionem fama non quidem ex vanitate glorie, qua mundus extollitur, sed ex profectu bonorum studiorum, que commendat recta racio, meruit pervenire. Cum itaque in processu tali philosophie placuit operam dedisse, est in quo congratulandum; quod in via peripateticorum desudaverit Tua Reverentia, etiam commendandum; postquam vero domine theologie, que cunctarum scienciarum metrum est et mensura, limina datum est ex alto visitare, ymo sub statu presbiterii ipsius officium exercere verbum predicando ewangelice veritatis, etiam favendum et glorificandum. Euge proinde, dilecte magister, non te de numero ignarorum, negligentum vel delicatorum sacerdotum, qui renuentes gregem pascere verbi dei pabulo ipso facto convincuntur pastorem omnium salvatorem dominum non imitari nec amare, || dis- 98a
trictam tandem racionem reddituri, verum qui estis numero, utinam et merito comperiamini!, inter eos, quibus preceptum est predicare et testificari. Eiusmodi etenim, qui elucidant verbum vite in salutem credentibus, vitam possidebunt eternam. Preterea, dilecte magister, si antehac philosophiam perlustrando cordi erat opinionibus a fantasticis devitasse, assit in militando theologo humanis a presumcionibus sive per institucionem sive per consuetudinem introductis declinatum ire. Eis ipsis olim provocabatur ad iracundiam dominus cultores eorum detestando ac puniendo. Jam prochdolor, nisi si (sic) quem ex lege perfecte libertatis consideraturum esse non piguerit, pro tantis vel pluribus adinvencionibus ecclesiam periclitari et succumbere coram apparebit, adeoque locum veritas rariuscule videtur habitura. Sed heu quam paucissimi, qui discernant inter illas legemque vite tamquam inter vile preciosumque, inveniuntur vile conaturi reicere et preciosum in horreum domini collocare, quo deinceps germinare valeat et centenos afferre fructus ad salutem. Alioquin suntote (sic) quantumvis gloriose huiusce adinvenciones, dum earum obstaculo tepescit veritas, frustra de salute speratur, salvatore dicente: sine causa colunt me docentes doctrinas et mandata hominum. Si vero erroris quippiam contineant, levitatis aut supersticionis, non nisi expavescendum, quod pariter saltantes amplum propriorum affectuum per campum finem sequentur inopinatum et horrendum. Quid circa talia senserit ille archilogus b. Augustinus, nunc, que legi dei non officiunt, tenere commonefaciendo, nunc dato, quod verisimilitudinem habeant, sed si legi dei preiudicant, ut extirpentur, nunc vero tolerabiliorem esse Judeorum condicionem quam tantis implicari sarcinis, non ambigo opusculum eius ad Januarium Tuam Reverenciam vel legisse aut esse lecturam. Hec pia mens et complura revolvat inter vacandum, revolvendo autem Christi regulam

super omnia beatam et immaculatam sinceriter confiteatur: et Christus dominus sui iuxta promissum infallibile coram patre confiteri dignabitur se suumque ewangelium confitentem. Jam aliquantulum diduxi stilum amore veritatis compunctus. Scripsi eciam non quidem, ut, qui doctus est, doceam, sed currentem viam regiam ad beaniamque tendentem ut instituam incitandum incitemque instituendum.

XXI.

98b *Allexandro responsiva confortatoria ad opponendum contra falsilogos* (Nad tím jinou rukou:) *in Poděbrad.*

In tribulacionibus consolacionem, in tentacionibus proventum ad bonam salutem. Forense illud: „cognicio mali ad cautelam operatur nonnunquam“ non est peregrinum perinde, atqui eo fit gnarus caucior, minus vero tutus vesanus et nugax, rursum insons fit animosior constanciorque, sed malignus seu rabulus meticulosus ac proximior ad ruinam. Quod itaque tametsi tegnam cum insania W. H. turgidi ac mucorulenti Tua nobis panderit Dileccio, mente tamen vivida, quid eiusmodi patraverit in confinio B.,*), hactenus possidemus. Quodsi credimus iniquos in deterius proficere interdum, non discredimus tamen ex impietate neminem corroborari, porro super omnia incunctanter tenemus vincere veritatem et in eternum prevalere. Sibillet, quantumcunque exagitatur excedra Synon, machinetur incendia; nichilominus cultores suos liberabit veritas, non sinet iustum fluctuari ad procellas impingentes. Stabit actutum(?)**) ut tetragonus sine vituperio, nec contristabit, quidquid obtigerit illi, verum disponet sermones suos in tentacionis iudicio, neque commovebitur in eternum domino providente. Sinceri intuita intencione quocirca quemadmodum non diffidebamus ante, ita nec titubamus ex missis literis Tuam in ea re vegetanter operari Dileccionem, rictus hominis perperi non advertere nec a veritatibus solidissimis *a* et *b* tergiversari, sed constanter et tenere, predicare atque tutari, ut salva fiat anima, donec artubus insidet ipsa suis. Ita examussim bono viro convenit facere; que sunt vel in voce vel in scripto, earum, que sunt in anima, passionum note vel signa, complementis efficacibus adimplere. Eo limite, eo pacto, ea audencia,

*) conterminio Poděbrat (fol. 120a).
**) equiter (ibidem).

nostras dilecte, incedito agitoque quolibet recte. Donet ex alto fortitudinem dominus, donet os et sapienciam, cui non poterunt obsistere janue stigiales, quo stet legitimum assidue liberum; obdatur os loquencium iniqua et tangens montem; priusquam expiatur, quod molitur, ante vita fungatur bestia cornuta. Nosque pro nostra virili, dum rei fuerit opportunum, coassistemus parati.

XXII.

Contra Pighardos, domino Regi. 99a

Najjasnější králi a pane, pane náš milostivý! Kromě jiných bluduov těch Pigharduov, kteréž do nich známe, rač Vaše Jasnost Královská toto znáti, co oni v svém matrykátu, ježto k nám přišel, pokládají, pišíce, že žádný biskup po Sylvestrovi v Římské cierkvi nemá moci úřadné po apoštolích;

item žádný kněz od nich pošlý nemá moci žádné prospěti ani sobě ani jiným k spasení, ani křtem, ani jinými svátostmi;

item by takový kněz najlepšie slova mluvil, kteráž mluvil pán Kristus, apoštolé světí, nemluví jich jinak, než duchem svým zlým, ale jest všecko lež a zklamánie, nic k spasení, ale k věčnému zatracení;

item pánu Kristovi v svátosti oltářní nemají sě lidé modliti ani klaněti.

Milostivý králi! Račte znamenati z mnohých jiných tyto smyšlénky bludné, kteréž oni rozpisují, ježto podlé nich téměř žádný ani mladý ani starý nebude křesťanem: kto tehdy bude spasen? Ó milý králi! podlé povinnosti své královské, jakožto křesťan, račte toho litovati, bojiece sě pána boha, jestliže dáte svobodu tomu zlému pod svým kralováním, byť, jehož bychom nepřieli, něco těžkého na Vaši Jasnosť i na toto královstvie nedopustil.

XXIII.

Anno 1488, domino regi, post Michaelis, de Pighardis. 99b

Najjasnější králi etc. Od drahně let, jako VKMt muožete pamatovati, že před VMtí i před pány jsme mluvili i prosili mnohokrát, aby bratříkóm pighartóm dáno bylo slyšenie, že my proti nim vieru křesťanskú podlé zákona božieho a svatých doktorov chcme zastati,

v čem je scestny shledáváme, ač oni to rozhlašovali, an tak nebylo, by jim to slyšenie zastavováno bylo. Tohoto pak léta o letnicéch listem svým VKMti byli sme snažně prosili, pánuov urozených, rytieřstva i měst žádajíce za přímluvu, aby to slyšenie k miestu přišlo. I ohlášeno jest, že má býti po hodu matky božie. VKM znáte, že před tiem hodem byli sme před VKMtí prosiece, aby tomu byl den jmenován, hodina položena, miesto ukázáno a obyčej, kterýby při tom měl zachován býti, oznámen, také aby i k konci prohlédnuto bylo. VKMt ráčili ste odložiti pro jisté příčiny. Ale milostivý králi! slyšíme, že sě chlubie o svém postavení před VMtí, ježto my o tom nevieme, a o nás pravie, že sme nebyli, nébrž že jsme VKMt darovali, aby toho slyšenie nebylo. Zná VKMt, že tak nenie. Protož my jakož prvé, tak i nynie prosíme pokorně, račte VKMt pro vaše spasenie, pro viery křesťanské slavnosť, toho slyšenie dopustiti, a těm bratříčkóm rozkázati státi; myť budem hotovi. A VMti páni urození, páni, rytieřstvo, páni poslové z měst, prosíme, račte sě k tomu přimluviti a při tom býti. Však s nimi budem česky mluviti, že VMt budete moci porozoměti, při čem proti nim budem právi. Z toho dále bude moci vzato býti, kterakby haněnie pro ně vzešlé na tuto zemi bylo zastaveno, aby i to bylo vieře pravé k dobrému a tomuto království ku poctivému.

XXIV.

100ª *Domino Dubecký, domino Hradecký de communionis permutacione exemplo sabati.*

Jest pohádka: Pán buoh ustanovil sobotu světiti, nebo přikázal a řka: pomni, aby den sváteční světil; a potom lidmi proměněno, že po sobotě první den, to jest v neděli svátek křesťané zachovávají. Též pán Kristus ustanovil velebnú svátosť oltářní, že pod dvojí zpósobú byla přijímána; a lidé potom změnili, aby pod jednú zpósobú byla přijímána. Tehdy poněvadž neděle sě zachovává, má zachováváno býti i přijímánie pod jednú zpósobú. Odpověď. Jest učiněno podobenstvie jedno k druhému, ale neběží na čtyřech nohách. Neb sobota, jakož doktorové pravie, jedno zavierá v sobě, což jest podstatného, jako celý den k chvále a k službě bohu obrátiti, svého spasenie hleděti a od diela pracovitého přestati; a toho žádný nemá změniti ani přestúpiti. A proto zle páni činie, když v svátek boží káží sobě dřievie neb jiné věci voziti. Druhé při sobotě jest, což jest přípaďného,

jakožto čas nebo miesto. Podstatnie věc u křesťanuov v neděli jest zuostala, a má zachovávána býti; ale případná jest změněna s jednoho dne na druhý, aby sě naplnilo písmo Ysaiáše proroka, kdež die: bude sobota po sobotě. A pán Kristus o sobě pověděl, že jest pánem dne i soboty: a to sě jest naplnilo po jeho na nebe vstúpení ne skrze kterakéžkoli lidi, ale skrze apoštoly, jimžto jest řekl: když přijde utěšitel duch svatý, tenť vás naučí všemu. A tak oni majíce naučenie po sobotě první den, to jest v neděli svátek ustanovili. Duovod toho || praví sv. Pavel k Korintským: tak i vy čiňte první den po sobotě; 100b
to jest v neděli, jakož die sv. Jeronym; neb ten den, die doktor Mikuláš Lyra, křesťané počeli za apoštoluov sě scházeti do kostela. Svatému také Janu v neděli stalo sě zjevenie na znamenie, že ten den sváteční a tak příhodnější k chvále boží. Item sv. Augustin a sv. Beda pravie, že padesátý den po Kristově vzkříšení duch svatý neděle posvětil; a doktor in scolastica historia: hned po vstúpení páně na nebe křesťané v neděli světili. Origenes omelia VII super exodo: z písma svatého známo jest, že v neděli pán buoh dával mannu, a ne v sobotu, aby rozoměli židé, že naše neděle jich sobotě jest předložena. Z těchto písem jest svědomo, že apoštolé z naučenie ducha svatého neděli ustanovili; a protož po všem světě tak sě zachovává od křesťanuov, neb tak sě líbilo duchu svatému.

Při svátosti pak velebné oltářní také jedno jest podstatnie, jakožto způsoba chleba a vína, neb v tom obojiem záleží svátosti jednota, dokonalosť i požívánie, jakož pravie doktorové. A tak pán Kristus ustanovil, a toho žádný nemá moci změniti; neb psáno, die Ysaiáš: pán buoh zástupuov ustanovil: kto bude moci zrušiti? Jako by řekl: nižádný. A protož psáno v dekretě: což pán Kristus, jeho apoštolé a světí otcové ustanovili, při tom římský biskup nic nového nemá působiti, ale až do smrti potvrzovati. A sv. Cyprian praví: poněvadž při najmenších přikázaní (sic) božích nic neslušie zrušiti, nadto při tak veliké svátosti, kteráž přísluší k jeho umučení a k našemu vykúpení, nenie slušné přerušiti ani kterým ustavením změniti. || Druhá věc při svátosti oltářní jest případná, jakožto čas; a ten jest 101a
proměněn. Neb pán Kristus dával u večer a po večeři, a to jest proměněno, aby ráno a před jinými krměmi bylo přijímáno. Jakož o tom praví sv. Pavel v první epištole k Korintóm, a sv. Augustin proti Januarovi: nemá za zlé jmieno býti vší cierkvi, že svátosť oltářní přijímá před jinými krměmi; neb tak líbilo sě duchu svatému, aby ku poctivosti tak veliké svátosti prvé v křesťanská ústa vcházelo tělo Kristovo nežli jiní pokrmové. Z toho máš, že apoštolé boží i jiní světí

věc podstatnú při svátosti oltářní bez proměny zachovávali, an píše sv. Pavel, že tak má trvati až do dne súdného; případnú pak věc proměnili, majíce naučenie ducha svatého. Ale že v přijímání pod jednú způsobú jest proměna Kristova ustanovenie, jest umenšeno, ježto nemá býti, z podstatné věci; nezachovávají tak křesťané jako neděle po všem světě, jakožto v Yndý, Asii, v Rusiech a v jiných národiech, jakož kroniky okazují. Ani také muož věděno, kdy kde a od koho jest začato; než po dvanácti stech letech Tomáš Akvinský najprvé o tom přijímání napsal. A tak nenie z ducha svatého, neb jest odporno ustanovení Kristovu, zachovávání od prvotnie svaté cierkve, kteráž spravována byla duchem svatým, že nic neproměnila věci podstatné, ale toliko případné. A protož duovod z pohádky učiněné jest marný, žádné nemaje stálosti pravdy.

XXV.

101b *Gabrieli, quia non scribit nec federat* a *et* b.

In statu vocacionis digne ac utiliter ambulare pro salute. Honorabilis domine! Vetus est illud: tempora mutantur, homines deteriorantur. Sic nimirum deteriorantur non solum equidem ignoti sed eciam noti ymo cognati, et qui unum esse deberent, pauca et interdum nulla gracia se respectant, ut vel sibi fiant ad solacium, commodum vel edificacionem, magis communiter in merorem et in destruccionem, adeo ut nil certi currat ubivis gencium, nisi amicus hostis. Iam completur vaticinium illud: unusquisque a proximo suo se custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulenter incedet et vir fratrem suum deridebit, nec veritatem loquetur. Docuerunt nempe linguam suam laici mendacium, ut iniquum agerent, laborarunt. Scriptura hec sicut et alia vera esse decernenda est. Sed ve illis, in quibus sorcietur experimentum; nichil enim horum nec aliorum parile linquetur impune, sed tempore insperato districto iudicio capiet absolucionem sed non benedictam. Eram ego ille quondam Tue Caritati reputatus socius et amicus. Quid intercidit, ut quasi ignotus a corde penitus fuerim proiectus? Facit hoc, ut non secus reor, tempus condicioque; cuncta nempe fluunt, nil est, quod toto perstet in orbe, et sors inconstans alterat illa vices; et ob hoc nec insinuacionis nec scripti alicuius experior de longinquo Tua ab Dileccione. Si in eo, qui Tue favet Dileccioni, inniti complacuit dextro successu, vitreum est, dicunt sapientes, hoc

ipsum raptimque frangitur, dum conspicitur splendere, et si quandoque indulget fortuna, facit hoc, ut ledere possit. Probaverunt ante nos, quam sit hoc momentaneum, plurimi, et dum se stare existimaverunt, protinus defecerunt. Nec in eo cuiquam confidendum et modo prodest, namque quod fugimus et quod amamus, obest. Melius est amicicie virtuti quoque adherere; diuturnica sunt nimirum. Etenim necessitatis in articulo fiunt ad solacium et ad relevamen. Primum que res pendebat tuam circa gloriam, non ambigo te eam intellexisse ab exordio, causasque defectuum ventorum cognovisse sat aperte. Miror, cum in te ultra singulos eorum pendeat reconciliacio, et apostolus inquit: in nobis posuit deus verbum reconciliacionis, cur fugis laborem, ut inducamur separati ad unionem et amorem; cur non condoles vasculo debiliori contrahenti quasi dyatim proverbia ex sequestracione non spontanea sed coacta? || Quamvis*) et germanus tuus fama per antifrasim domos Pragenses occupat plurimas vicosque nonnullos, ut proinde nec ex omni parte reputetur beatus, nonne congruencius foret, ut ex commansione eorum retrorsum cederet opinio quevis. Teneris profecto curam desuper gerere, si proprie ipsorumque saluti consulere cordi est, sique honestatem, ut dictat racio auctoritasque philosophorum, preponderare amicicie est menti. Quod si, donec posse subest, neglexeris, pavendum vehementer, cum placuerit, non habeatur facultas. Culpe tamen cuius neglectu malum increscet, procul dubio non declinabit a pena. Ecce instigante me veterna amicicia descripsi animum bine rei cupiens, ut pie consideracionis in meliora succedat utrumque, tuoque iudicio interpretetur amice.

XXVI.

Dubecský a Hradecský, de „nisi manducaveritis“ de spirituali manducacione. 102a

Toto písmo: nebudete-li těla syna člověka jiesti a krve píti, nebudete mieti života v sobě etc. má, jakož pravie někteří, vzato býti o duchovniem toliko přijímání, dovodiece sv. Augustinem, jenž die: tělo Kristovo jiesti a krev píti jest v Kristu přebývati a jeho přebývajícieho v sobě mieti; a jinde: věř a jedl jsi. Odpověď. Však Výklad Pořádný při těchto sloviech die takto: až dosavad pán Kristus ne-

*) Konec tento na vloženém mezi 101 a 102 lístku.

učinil zmienky o přijímání posvatném; protož pochybujete-li, který obyčej jest dávati neb přijímati tuto svátosť, vězte, že nebudete-li jiesti těla syna člověka etc. Neb jistí světí tato slova vykládají o přijímání posvatném, totiž hodném, a dobře právě. To Výklad. Mnozí zajisté světí i doktorové ta slova k tomu přijímání přivodie, jako sv. Augustin super Johannem, Origenes Le. 16, sv. Jheronym super Ozee 7, sv. Jan Zlatoustý in dialogo, Cyprian epist. 5, Damascenus 4° sentent., Paschasius in suo sacramentali, Remigius 1 Cor. 11, Eusebius in sermone de manna, Innocencius, Urbanus, Thomas, Albertus, Scotus, Cesarius, Hugo, Lyra. Tito světí i doktorové o tom přijímání posvatném předpsaná slova přivodie, jichžto písma nynie psáti bylo by prodlenie tesklivé; ktož nechce věřiti, shledaj jich kniehy, a takť nalezne. Po-
102b něvadž tehdy velicí světí i doktorové znamenití tak pravie, || neslušie těch slov toliko bráti o přijímání duchovniem. A ačkoli sv. Augustin ta slova vede o přijímání duchovniem na jednom miestě, však tudiež přivodí je o posvatném, hodném, pravě, že tudy pravý křesťan vtěluje sě v cierkev svatú, a potom docházie života věčného; nébrž toho života nemá, ktož toho chleba nejie ani této krve chce píti. Též i jiní doktorové na jednom miestě o duchovniem a jinde o posvatném přijímání to přivodili písmo; neb v obojiem záleží život věčný; aniž jest který doktor a zvláště z starých svatých, by toho písma zapieral o přijímání posvatném. Ale poněvadž tuto jest zmienka o přijímání duchovniem a posvatném, věz, že jedno jest přijímánie duchovnie toliko, to jest v Kristu přebývati a jeho přebývajícieho v sobě mieti; a to, jakož die Remigius 1 Cor. 11, jest naprosto duchovnie, a slove anjelské, neb i anjelóm i všem voleným jest obecné, tak obecné, že dobrý člověk, žádaje přijímati tuto svátosť, a nemoha pro překážky k tomu přijíti, již jest přijímal duchovně; jiné přijímánie jest posvatné, a to jest dvuoje, jedno posvatné toliko, k němuž přistupují i hřiešníci, ale užitku neberú, neb ktož jie a pie nehodně etc., jiné jest posvatné a duchovnie spolu, a slove dokonalé. Jakož die Tomáš parte III^a cap.
103a 80 art. 1°, neb když člověk svátosť || oltářní velebnú řádně a hodně přijímá, nabývá tu mnohých milostí, užitkuov k svému spasení. A to přijímánie na tomto světě jest většie moci než duchovnie toliko, nebo ktož hodně přijímá svátosť oltářní, přispořuje sě v něm božské milosti z moci svátosti, a odpúštějí sě hřiechové, jakož praví Innocencius cap. 41, a Thomas super 4° d. 9 die takto, že přijímánie posvatné jest kořen a příčina k duchovniemu; neb ktož přijímá posvatně hodně, ten přijímá i duchovně, že jest v milosti boží a přebývá v Kristovi a v něm Kristus; a tak ten má život věčný. Z těchto písem bez po-

chybenie ta slova: nebudete-li etc. v pravém rozomu a v pravé pravdě zavierají v sobě i přijímánie duchovnie i posvatné, duchovně hodné; a že posvatné, hodné lidem dobrým na tomto světě jest užitečnějšie než toliko samo duchovnie. Neb jinak skutek a ustanovenie Kristovo bylo by nadarmo, jinak také buďte lidé živi kterakkoli ctnostně, když by mohúc přistúpati k tomuto přijímání posvatnému, jakž pán spasitel ustanovil (sic, zde vynecháno as: a nepřistúpali by), zlá naděje o jich spasení; nebo opúštějíce jeho ustanovenie potupovali by jeho samého. A takový žádný, jakož on sám praví, jsa povolán k této posvatné večeři, neokusí potom večeře jeho nebeské na věky. || Že pak to písmo 103b
berúce o duchovniem toliko i táhnú je o posvatném pod jednú způsobú, praviece, že v té kapitole jest zmienka na několika miestech o chlebu, a nikděž o vínu: hanba, ktož sám sobě jest odporen, a ktož sobě jest odporen, s kým sě srovná? I nenie div, že sě s jinými nesrovnává. Ale že chleb sě jmenuje a ne víno. Odpověď: že dostatečně sě zavierá způsoba chleba a vína, když die: nebudete-li jiesti těla a píti krve. Neb pán Kristus jakož o svátosti křtu najprvé mluvil slovem řka: nenarodí-li sě kto podruhé z vody a z ducha svatého etc., potom toho dokázal skutkem, když sě ráčil pokřtíti od sv. Jana, a sám potom jiné křtíti: tak tuto mluvě o velebné svátosti oltářní a řka: nebudete-li těla etc. potom toho dokázal skutkem, aby sě řeč s skutkem srovnala, když vzev chleb řekl: jezte, toť jest tělo mé, a vzev s kalichem víno řekl: toť jest krev má, píte z toho všichni. Pohleď, kterak milostivý spasitel múdře, opatrně a dostatečně učinil, když řeč s skutkem srovnati ráčil, jedenie těla vykládaje skutečně v způsobě chleba a pitie krve v způsobě vína. Z tohoto věrný a dobrý křesťan měl by sě naučiti, aby mluví-li co, aby potom ta řeč sjednala sě s skutkem, a zasě skutek s řečí; an i sv. Jakub napomíná k témuž řka: tak mluvte a tak čiňte. Jinak bude-li řeč odporna skutkóm aneb zasě, zač takový před pánem bohem i před dobrými lidmi jmien bude, netřeba o tom psáti; samo sě dává znáti.

XXVII.

In adventu episcoporum ad coronandum regem Wladislaum. 104a

Etsi honore sunt invicem omnes preveniendi, in specula tamen constitutos viros ecclesiasticos et presertim presulatus dignitate pollentes duplici dignos honore scriptura testatur. Quid igitur inpresenciarum tantis patribus, quantos commendat virtutis fastigium, affere-

mus honoribus condignum? Sed assit gratitudinis exhibicio, assit et submissio deprecacionis; interdum nempe illis istis non inconcinne ab honorantibus honor defertur honoratis. Gratus itaque, ymo admodum gratus est nobis Vestrum Paternitatum adventus, tantoque gracior, quanto intenciones, affectus et conamina Vestrum Paternitatum successerunt effectus felices et in jocundos. Quodsi pro singulis ipsis ad unguem, ut velimus, refundere non possumus, recompenset ille liberalissimus, qui neminem bonum pretermittit irremuneratum. Nobis tandem Vestra Paternitas utatur pro placito, quemadmodum secundum deum placitis V. P. obtemperare sumus parati. Preterea quamquam serius, quam debuimus, hunc in honorem V^rum^ P^tum^ facimus accessum, verum, ut wlgo dicitur: quod difertur, non aufertur, tametsi aliquantisper distulimus, non equidem ex neglectu nec despectu ymo nec simulacione sinistra, sed sicut infinita contingunt hominibus, et nobis preter velle, preter opinatum id evenisse credatur. Unde comprecamur humillime indulgenciam pro delicto utcunque commisso, Vestra Reverenda Paternitas comprestare dignetur graciose, scientes inambigue, quod imperfecta solent veniam delicta mereri.

XXVIII.

In adventu domini Johannis, electi in episcopum Varadinensem, 1478 feria II post Ambrosii.

Venerandissime domine etc. Qui bone pacis tractatibus dignati estis exponere sese, quod dudum prestolabatur, utinam feliciter ordinaturi, honorabilis dominus rector alme universitatis Pragensis cum magistris coram astantibus hoc ipsum pendentes animo, ut honorem honestati deferant congruum, utque vicem gratitudinis pro meritis exhibeant, ecce vestrum hoc in adventu constituti pariter, quod sequetur, absolvendum esse hoc sermone debito decreverunt. Quanti valeat pax ipsa, celum et tota natura testatur, quante sit utilitatis, dum per eam celestibus terrestria solent copulari, quanteque nobilitatis ac probi-
104^b^ tatis, || ymo dei filios et sic beatos suos efficit possessores. Hec illa et complura similia nedum potest mens ingenua, sed tenetur et connicere debet, at conniciendo tandem pacis auctores esse magnorum iudicabit dignos meritorum, atque digna dignis preconia coaptabit. Itaque vestrum laboribus pro tam egregiis, domine prestantissime, quibus tamquam sequestrando parcium sibi dissidencium animos dig-

num censuistis compositum ire, quo et utinam prospere iam dudum durancia retrorsum cedant incommoda maligna, pacis autem bone redundet bonum ac optatum salutare: dominus rector cum etc. grati supra modum gracias agunt quam beatas et peramplas optantes desideriose, celorum quatenus dominus confirmet dignanter, quod operatus est in nobis Vestre Dominacionis per interposicionem. Speramus equidem non modo presentem sed futuram etatem hoc ipsum vestrum in decus gloriosum gratissime commemoraturam. Hoc breve, domine prestantissime, equo animo placeat excipere rogamus, utpote et nostrum omnium sinceris ex affectibus processit itidem Vestre Dignationis ad honorem.

XXIX.

In adventu secundo 1480 Clementis.

Venerandissime presul ac optime domine! Cum antehac superiori tempore nonnullius incliti facinoris gracia, gracia videlicet componende pacis, Vestra ad hanc urbem se contulerat Dominacio, utique quid dignitati, quid honorificencie, quid rerum negocio congruebat, tunc temporis venerabilis dominus rector coassumtis secum ceteris magistris Vestra coram Paternitate accedentes sunt prosecuti in honestate sincera; ubi quantum benivolencie quantumve humanitatis exceperint, licet minus benemeriti, Vestra a Dominacione, opus non est recensere sed duntaxat suaviter recolere solarique cum gratitudine multa. Nunc iterum, ex quo eadem Vestra Paternitas ad hanc declinavit civitatem, quamvis causam ignoraverimus, labores tamen perpendimus et eos esse credimus non in cassum, habentes pre cordibus nostris illud apostolicum: cui honorem, honorem, ad occurrendum Vestre Dominacioni, sicut est debitum, sic placuit ex animo et sic eciam promtum erat. Ecce venerabilis dominus rector cum magistris ceteris statuerunt inpresenciarum sese presentandos Vestre Dominacioni in decus et consolacionem; at ibi cum viderimus eum advenisse, qui tot labores et presertim hoc tempestuoso tempore ferre non dedignatur onerosos (?), || qui sanitate viget optata et conspicua, 105a et qui sermonis ex uniformitate nostras est, profecto non indigne subiacebit ad presens illud: qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. In eo opere utinam, quod dixerat salvator suis discipulis, in Vestra Paternitate comperiatur illud: posui vos, ut eatis, fructum afferatis, et fructus vester maneat, hoc optamus medullitenus. Sanitati

vestre congaudemus quam maximum, quam et cupimus ex animo aucturam duraturamque per tempora multa. Secundum vero ydentitatem ydiomatis, ex quo omne animal diligit sibi simile, ast et locucionis parilitas est factiva favoris et amoris, rogamus ymo comprecamur, Vestra Bonitas dignetur nos habere dilectos. Nos e diverso, quidquid in nobis libuerit bonorum, sit commodosorum, sit delectabilium, sit eciam honestorum, paratissimos offeremus nos ipsos Vestre Paternitati ad obsecundandum. Hec sunt dicta sub compendio meis a superioribus coram dicenda commissa: hec et illa, quoniam sapientum coram auribus sepenumero absurda iudicatur verbositas, placeat excipere equo animo, Pater venerande, oramus.

XXX.

In quarto 1488 ante Wenceslai.

Colendissime in domino pater et domine etc. Ut in me ventum expleam officium, hoc faciam tua primitus admissione salva. Ecce iam quartum numero Tue Dignacionis in adventu facimus accessum. Superioribus autem annis venienti occurrentes in decus et glòriam de dignitate nacta sumus congratulati, sanitatem favimus cupivimusque in laboribus profectum. At ubi vero honos tamquam in esse perfecto sit constitutus, in spem relucet sanitas; profectus autem laborum multiphariam predicatur: quid hiis amplius arbitrabimur addiciendum? Sed accedat utinam feliciter davidicum illud: benedicat tibi dominus ex Syon, et videas bona Iherusalem omnibus diebus vite tue. Benedicat, inquam, tibi dominus graciam in singulis bene agibilibus conferendo, ut ediverso ad suam laudem reducantur tui actus, et benedicat tibi dominus, ui videas omnibus diebus bona Iherusalem, id est pacis hincinde locorum optate et necessarie. Pax cum sit cunctis mortalibus profutura, Tua non ignorat sed dinoscit Dominacio; sed prochheu quam ut plurimum per confinia terrarum scinditur et perniciose conversa
105[b] in luctum, || amaritudinem, gravamina, detrimenta exiciaque multorum! Et non frustra te humilem constituit fastigiosum dominus, te quondam scolarem Prostějoviensem evexit in episcopale solium. Talentum est permaximum ad fenerandum traditum, episcope dignissime: age pro viribus, est necesse, ut lucra sequantur eterna pro salute; age, donec vita in potentatibus, ut te opifice discordie in concordiam, infestaciones in quietem convertantur benedictam a domino pariter et jocundam. Equidem sic laborando beatus es et bene tibi erit; nobis

autem precantibus amori tuo nos commendatos habere digneris; nos deinceps episcopali Tue Dignitati ad omne opus bonum presto assistemus requisiti.

XXXI.

In adventu episcopi Augustini 1482 ante pentecostes.

Serius inquam, Venerabilis Pater, seriusque multo, quam Tuam condecuit Dignitatem, quam consolacioni adiacuisset, quam eciam debitum erat officio nostro, Tua coram Paternitate sumus in conspectu. Non fuit, hoc credatur oramus, ex aliqua pusillanimitate, non ex desidia nec ex tenacitate, quo daremus Tuam Paternitatem vel in levitatem vel in contemptum: animus enimvero promtus erat, perficere legitimis ex causis non est inventum. Humiliantes coram altissimo animas nostras, expectantes expectavimus visitacionem gracie dei pro rerum necessitate, quo liberius, iocundius, felicius salubriusque, quod nunc agitur, prosequamur. Intendit nobis pius dominus et rem optatam succedere concessit magis convenienter expediteque, quam speravimus unquam. Quamquam itaque protractum fuerit, non tamen fraudatum ab expectacione cupita, quin, ut presens diecula comprobat, Tue debitum inpendamus honorem (sic), ast iam maiori cum gracia, ampliori cum suavitate, quam prehabitum esset, Tue occurrimus Paternitati cum in honorem dignitati conspectantem, tum in remedium solacii, tum eciam, qui utinam fauste sequatur, in profectum. Quid autem earum gracia rerum ex principio subsit dicendum ex condigno, subministrent ad prepositum materiam Davidica verba, quibus oravit dicens: O domine, salvum me fac, o domine, prosperare; benedictus, qui venit in nomine domini. David hic propheta beatus necessitatis in articulo constitutus exoravit suppliciter dominum: salvus factus est, prosperatus est, et venit ut rex in terram promissionis || in nomine domini. 106a
Et nos, ut adalterem stilo paulisper mutato, quoniam Tua Paternitas non precedente cuiuspiam invitacione, non laborum impensarumque imposicione, nec de loci, quo sit convertendum, habita certitudine, in has oras contulit se ipsum, postposita nativa dulci patria, sed nec pensata propria vita, dicere cogimur: Benedictus es, Reverende Pater, qui venisti, utinam in nomine domini. Ipsius nempe operacione, ut opinamur, hunc arripuisti adventum, qui nobis pergratus est et multa veneracione observandus; namque a deo factum est et est miraculosum in oculis nostris, et proinde postulamus, ymo et precamur, cui data

est potestas in celo et in terra, dominum, ut Tuam Paternitatem salvam faciat concedendo longiturnam vite incolumitatem, a periculosis precustodiat continenciis, et eripere dignetur a malo quoque. Deinceps utinam bene prosperetur circa eandem Tuam Paternitatem idem dominus, quo in singulis rebus gerendis salutaribus fructus senciat meritorios, et fructus illi permaneant ad vitam eternam. Hec sunt dicta brevissime Tue Paternitatis in adventu. Illa excipere placeat animo sincero rogamus, quemadmodum et nos pura mente exponere curavimus hoc officium nostrum.

XXXII.

Vindicta post commocionem anno 1483 septembris 28 regi Ungarie etc.
(přidáno jinou rukou: *principi Mis* . .)

Serenissime princeps ac domine etc. Obsequia paratissima cum salute atque omni honore. Solet plerumque fieri, quod rumores falsi, maxime de rebus arduis, solia eciam potentissimorum pulsant et persuasionibus, quibus possunt, ad credendum sibi inclinant ita vehementer, ut interdum falsa pro veris, iusta pro iniustis suscipiantur. Quo plurima quidem mala oriri certis et patentibus non dubitantur experimentis. Quoniam igitur hiis diebus insigne factum nostris in civitatibus evenit, quod eciam ad longiora orbis spacia fortasse poterit diffundi, ne sinistro rumore Tua sit preoccupata Serenitas, quid veri fuerit, scriptis nostris, prout succinccius poterit, Tue Serenitati significare decrevimus. Cum transacto quodam tempore premonicionibus preventi fuimus nonnullis, esse quosdam nostris in civitatibus hostes sevissimos, qui nedum civilitate inter nos usi sunt, verum eciam supra nos officiorum condicione eminebant, horum intuitu plurima pericula sustinebamus pacienter, ut quandoque crudelitates (pod tím: enses)
106b illorum amore et || benivolencia nostra in mititatem reducere valeamus. Sed frustra tante inmanitati medelas apposuimus, frustra cum benignitate diversa sustinuimus. Crevit namque malignorum malicia; tantum quoque illorum aucta est execrabilis nequicia, ut in nostra colla enses iam pararent acutissimos, statuerentque tempus et diem, quo illos in capita nostra nec non magistrorum et sacerdotum nostrorum ponerent furiosa impietate. Quod ubi compertum sensimus, metuentes nobis, ne tante strages in nobis complerentur, tantus eciam sanguis effunderetur innocentum, domus facultatesque nostre diripiantur iniuriose, ob

angustiam temporis aliud repperire non valentes vim vi repulimus, et premissos hostes nostros divino nobis favente auxilio superavimus insperate. Dolenda profecto foret victoria, si in cives vicinosque fuisset inducta; verum cum fuerit in hostes sevissimos, utique commendanda nobisque gaudiosa. Sedata tandem turba hostes ipsos iussimus accersiri, qui de singulis, quorum iam meminimus, ymo de compluribus aliis confessi sunt, presentibus ibidem certis generosis ac militaribus, quos tunc habere potuimus, ut tali confessioni testes habeamus. Quia vero et in religionem nostram agebantur antehac plurima, item contra privilegia nostra et compactata, hereticacionis obprobria tam per spirituales quam per quosdam seculares, eos, quoad potuit, servata modestia castigavimus indilate. Tacemus preterea, Princeps Serenissime, quemadmodum paucis preteritis annis quidam ex civibus nostris viri probissimi tales perduelles per nostros eorumque delaciones proscripti fuerant, atrocibus dediti carceribus, fama ignominiosa falso maculati tortique et ignibus usti. Sacerdotes quidam expulsi, alii turribus in sordidissimis detenti, quorum e numero unus*), multa honestate preclarus, ferocissima morte extinctus est. Horum nos similia precaventes procuravimus de re, quantum cum deo poteramus, ut incolumes corporibus et rebus salvi servaremur. Universa autem hec egimus, quatenus iura civitatum nostrarum honoresque nostros ut semper ita et nunc illesos observemus, prout suffragante domino observavimus omni macula semota. || Noscat deinde Tua Serenitas, quod nos contra 107a
serenitatem graciosissimi domini domini regis nostri Wladislai nichil egimus ex proposito, sed pro sua serenitate, ut sua serenitas fideliores et sibi plus subditos in civitatibus Pragensibus possit habere, sicut sue serenitati satis ample scripsimus promtissimam maiestati sue offerentes obsequendi voluntatem, subieccionem et fidelitatem, humillime postulantes, ut si in tam grandi facto aliquid egerimus pro securitate nostra, quod sue serenitati videatur molestum, benignius ferre dignaretur. Ista itaque omnia Dignacioni Tue scribimus, princeps serenissime, rogantes omni cum honestate, si quorumcunque relaciones Dignitati Tue patefient aliterque docuerint, preterquam a nobis expositum est, Tua Celsitudo nolit fidem adhibere. Et nos Tue Dignacioni, quantum industria nostra et labore potuerimus, in beneplacitis requisiti parere studebimus. Valere Tuam Serenitatem cupimus optime semper.

Normbergensibus sic: De hiis istis Prudencie Vestre sicut op-

*) Totiž r. 1480 kněz Michal Polák (Palacký V, 1, 202), ale ten mučen nebyl.

portuit sic nec piguit scriptum ire celeriter, amiciciam vestram, qua respectari tenemur admodum vicissitudinem propter commodorum, rogantes, si quorumcunque relaciones Vestram ad Prudenciam pervenerint aliterque docuerint, preterquam a nobis expositum est fideliter veraciterque, Vestra Prudencia nolit fidem adhibere, et nos ut supra.

XXXIII.

Comiti Galeoto in Mirandula.

Salutem cum parata obsequendi voluntate. Magnifice Comes! Cautos nos reddit emulorum nostrorum et regni nostri tam seva improbitas et improba sevitas, qua sepenumero et in dies pene nos extra eciam limites nostros indisciplinatis sermonibus lacerare non desinunt, obtrectare non cessant, ut vel eorum impudentem demenciam literis nostris modestissimis prescribamus, quorum furiose insanie personis nostris ubilibet gencium minime obviare possumus. Itaque cum reverendus pater et dominus Augustinus episcopus Sancturinus ex loco dominacionis et sessionis Tue in regnum nostrum iam olym venerit orbato, ut accepimus, condolens regno, quod ex longo satis tempore vacabat pontifice, quatenus eidem premisso regno, ut sue adiacet dig-
107b nitati, spiritualibus subministret, atque eciam || videat et experiatur, si universa ita se habeant, que in Ytalia adhuc manens ab hostibus nostris audierat sacrilega et vana: susceptus est prenominatus pater episcopus cum omni, qua decuit, honestate, observatur eciam providentissima ab omnibus caritate, et ita quidem observatur, ut nec in honoribus diminucionem neque in necessariis et se dignis proventibus defectum senciat aliqualem. Que pro eo Tue Magnanimitati scribere statuimus, ut si secus, quam scribimus, quispiam nostrorum delatorum Tuam Dignacionem contenderet inflectere, fidem nullo pacto velis adhibere. Homines sumus, humanitatem ubi et cui impertiri debeamus, non ignoramus; patribusque dignitatum spiritualium decoris reverenciam impendimus, quoniam christiani sumus et illi christiani, qui nomen christianitatis maculare precipue infidelitatis errore aliquo metuimus, a talique noxa summopere precavemus. Legem divinam in nostris manibus cum attencione versamus, apostolorum Christi opera et documenta pro nostro insequimur modulo, doctorum sanctorum veneramur sentencias, sacramentis nostri salvatoris dei omnem debitam reverenciam exhibemus. Aliud procul dubio de nobis disseminant emuli nostri. Sed venenatas linguas destructurus est quandoque deus, et

obstruetur os loquencium perversa. Tu Comes Magnifice, pro Tua nobilitate observa, ne aures probitatis Tue falsis de regno nostro rumoribus malivolorum et improborum hominum pateant quoquomodo. Venerunt quippe talia nuperrime quedam de nobis ad prudentissimam consortem atque Tuam conthoralem, cui eciam scribimus, ne Dignacio Sua nobilissima credere eis delacionibus frivolis dignetur. Non equidem sumus adeo ebetes et stolidi, ut veritate missa erroribus implicemur. Loquatur quisque in suam perdicionem sinistre, ut velit: nostra corda per omnia patent omnipotenti domino, cuius maiestati integritatem fidei christiane katholice inconcussa mente semper servare conamur, atque, quoad vivimus, ipso favente conabimur observatum ire. Vale ut plurimum, et presentibus literis nostris plenam credencie fidem non dedigneris prestare. Datum Prage 1482 in decembre.*)

XXXIV.

Uxori Galeoti. 108a

Salutem et quidquid possumus benivolencie et oracionis. Scimus, Comes Nobilissima, homines heu nonnullos ad mala patranda pervigiles, quod una via non possunt, ut mala perficiant animis concepta suis, aliam inquirunt, ut nunquam resiliant, donec miseros conceptus suos in partum deducant obliquum et monstruosum. Accepimus autem diebus superioribus venisse quosdam fallaces et venenatos de nobis Tuam ad Probitatem rumores religionis nostre integritatem ac impolute fidei sinceritatem execrandis quibusdam faccionibus commaculantes, quasi nos preter cetera, que asserere audent, eciam circa divinissimum ac tremendissimum sacrosancte eukaristie sacramentum minus devoti detestanda et infanda quedam operari non vereremur, salutis nostre ac fidei immemores catholice futurique divini iudicii nullam prorsus racionem tenentes. Recens est istud rursus emulorum nostrorum vesanie figmentum, quo post plurimas nugas, quas de communi et sincera religione nostra dudum ut salva Tue Dignacionis honestate ementiti sunt, et istas denuo fingere suo maligno proposito non iniuste nec indigne arbitramur, ut in eo, quantum in eis est, toti nos ferme orbi impudenter exosos reddant, tantis solimet infecti et depravati machinamentis, ut nihil vecordie aggredi pertimescant, sed nec quiescere

*) Pod tím přídavek několika řádků velmi vybledlý a nečitelný. Pokud z jednotlivých slov vysvitá, obsaženy tu myšlénky podobné vysloveným svrchu.

velint, nisi supplantent redivivas in nos continuo stulticias exacuentes. Nos tante levitatis Magnanimitatem Tuam, generosa comes, opinamur minime, ut qualiacunque in aures veniunt Tue Dominacionis, ad credendum singula de nobis cor Tue puritatis inflectatur. Hoc siquidem neque ipsa racio nec Tue nobilitatis Dignacio persuadere potest aliquatenus, maxime in ea re, ubi de fide agitur, de salute animarum, de sacramentis nostri salvatoris, in quibus nos inconcusso animo semper sinceres persistimus non aliud sapere volentes, quam que divina lex, integre vite regula, super eo sapiendum precepit atque docuit. In ritibus eciam generalibus fidei nec illi regule dissentimur, cum ecclesia Romana et pro honore sacramentorum concordamus.
108b Verum circa usum sacramenti || divinissime eukaristie ipsum venerabile sacramentum, ut Christus dominus instituit, sub utraque specie, panis videlicet et vini speciebus, hominibus devotis ad illud se cum honestate disponentibus, qui sacerdocio fungimur, omni observata, que maior posset fieri, cautela ministramus. Seniores nostri antehac concilio Basiliensi vigente hoc approbaverunt scripturis solidissimis, concilium super eo bulla signata propria descripsit compactata, imperator Sigismundus, Albertus dux Austriae, Philbertus episcopus Constanciensis aliique legati ad hoc deputati suis hoc ipsum muniverumt literis et sigillis, que singula servantur pro futuro absque omni corruptela. Nichil est igitur omnino, quod temere, nichil preter racionem, nichil denique ab ecclesia catholica alienum circa fidem teneamus, ut homines facinorosi nephariique de nobis et sentenciant et proponunt. Sed id, quod tenemus dogmatisimus (sic) hominum pro salute, fundamentum habere in fide katholica, de quo cuilibet poscenti sufficientissimam racionem, dum locus et tempus pateretur, redderemus [quemadmodum et nostri priores] coram doctis. Ista de nobis prudentissima Tua Nobilitas sentire dignabitur, et hiis malivolis, quibus erga Tuam modestiam studium erat virus letale interserere, fidem amplius creditivam pro Tua probitate non admittes. Hiis eciam de contingentibus magnifico domino domino G. comiti, marito Tue Dignacionis carissimo, perscribere non negleximus suam dominacionem iustis pro necessitatibus confidenter comprecantes, ut, qui Tua cum Nobilitate unius animi, unius voluntatis, unius est et moris, dignetur Tua coassistente graciosa commonefaccione executor fieri et benivolus et liberalis.

108b–111a

XXXV.

Robertus hec Linconiensis episcopus.

XXXVI. 111b

Luciper, knieže temnosti, král pekelný, ciesař, rozmnožitel věčné biedy a vuodce všeliké nešlechetnosti, všem vuobec a každému zvláště našeho královstvie obyvatelóm, a znamenitě cierkve římské knieżatóm kněžským, o kteréžto cierkvi nepřietel náš Kristus Ježíš skrze Davida prorokoval a řka: „měl sem v nenávisti cierkev zlostníkuov," buď pozdravenie, a našemu přikazování poslúchati bez odpornosti, abyšte potom hodni byli k našemu šibalství připojeni býti etc. Od dávna Kristovi náměstkové po jeho šlépějéch chodiece divy činili mnohé, a rozličnými sě stkvěli ctnostmi, tak že, ačkoli byli nuzni v chudobě, a jmieni byli jakožto ohryzkové mrzcí, ale však skrze své kázanie a příklady spasitedlné téměř všecken svět od poddánie našeho knieżetstvie přísného k svému učení a životu obrátili, a to našeho královstvie ne na malú škodu a potupenie, nébrž k našemu právu velmi k veliké újmě a k úpadu. Oni také nelekali se úrazu od našie moci, ani sě strachovali našeho stavu hrozné velebnosti; nebo zajisté za jich času žádných jsme nebrali od světa berní, ani obecným během hlučně jako prvé přicházelo ku prahóm (pod tím: dveřóm) našeho pekla množstvie lidu plačtivého. || Nebo cesta široká a prostranná, kteráž 112a vede na zatracenie, zuostala pusta, mievajíci velmi málo po sobě chodících lidí mizerných, tak že všecken náš dvuor pekelný byl opuštěn, a my všichni byli jsme v kvielení, tak jsúce oblúpeni. Ale potom vidúce takové své zkaženie, jehožto našeho srdce netrpelivá ukrutnosť nemohla tak dlúho snášeti, protož časem přístupným to jsme před sě vzeli, abychom takovým nebezpečnostem s pilností odepřeli, a konečně o prostředku opatřili potřebném, tak abyšte těch nám zprotivilých učedlníkóv Kristových i jich v naučení i v životě následovníkóv vy prelátové římské cierkve v moci, v slavnosti i ve vší rozkoši miesto drželi skrze své misterné vtipnosti, skrze podobu náboženstvie tak ozdobenú zástěrami, abyšte ani poznáni byli, ani v kterých zchytralostech podezřieni, aby na vás zřejemně shledáno bylo to písmo: „onit jsú královali, ale ne ode mne." Nebo ten Kristus Ježíš, jemužto na vysoké hoře zaslibovali sme všecka dáti královstvie, nechtěl jest přijieti, pravě jinde, že „královstvie mé nenie z tohoto světa"; ano když jej zástupové za krále chtěli vyzdvihnúti, rychle ustúpil, zhrzev (nad tím: pohrdav) zemským královstvím. Ale na vás, jenž jste z prvotnieho stavu milosti vypadli daleko, a nám převelmi vděčně svými slúžíte prelátstvími, naplňuje sě předepsané proroctvie, poněvadž zemské osobujete královstvie od nás vám dané se vší opatrností. Také nenie

nám neznámo, co jest pověděl týž Ježíš a řka: „přišlo jest knieže tohoto světa," znamenaje v tom našeho hajtmana, kterýž na něm neměl ničehéhož. Proč jest pak přišlo to knieže, než pro syny pýchy
112b a najviece duchovnie, aby || je ustanovil královati na tomto světě, na to aby jemu netoliko každého roku ale na každý den dani dávali zavedených duší po (nad tím: pro) zisky a marnú chválu. Opět ti mužie prvotní byli poddáni kniežatóm tohoto světa u věcech časných, nébrž i učili poddánu býti všelikému stvoření lidskému; nebo jich mistr jim zapověděl, ač jiným dopustil, královati a řka: „králové národuov králují, a kteříž moc mají, vládaři slovú: ale vy ne tak." A protož jeho učedlníci, jakož předepsáno, život vedli opovržený a chudičký, jsúce v ustavičných pracech a psotách. Vy pak prelátové jedem, dávno vylitým na smrť mnohých duší, jste opojeni; naduli ste sě duchem smyslu svého, abyšte netoliko nesvorni, ale byli nalezeni odporni těm mužóm příkladným. A protož pilni jste vládnúti ve všem, nedáváte, což jest ciesařovo, ciesaři ani, což jest božieho, bohu, ale podlé nálezkuov samy od sebe vymyšlených obojieho meče moci požíváte, ne v tom slúžiece bohu, ale pletúce sě v běhy světské, tak že z nízkého stavu vykročiece snažnosť máte pnúti sě ke ctem vysokým a k největšiemu duostojenství. A to ovšem skrze rozličně vymyšlené a téměř bez počtu vaše praktyky, totiž. falše, pokrytstvie, pochlebenstvie, křivé přísahy, lži, zrady, lsti, svatokupecstvie a jiné takové nepravosti, viece mnohem, než by vymysliti mohly naše chytrosti pekelné. A ačkoli tak jste povýšeni, však vám nic nestačí, což máte, ale ještě jste lačni a mnohem viece než prvé žieznivi k dobývání a k jmění bohatstvie nesmierného; a protož chudé utiskáte, bohaté a mocné žertujete*) a prostřednie oklamujete (pod tím oklamáváte), abyšte sě
113a vyvyšovali v své || naduté pýše, smilstvie páchali mrzké, a život bohatcuov vedli rozkošný. A tak v skvostných věcech dni své vedete, nazievajíce sě na zemi najsvětějšie, náduostojnějšie (sic), najpoctivějšie, najblahoslavenějšie etc., a v tom, cožkoli máte, nebo násilně odjímáte, nebo ve lsti dobýváte, neb zchytrale vydieráte, aneb pod falešným jménem držíte; co pak od staradávna na pomoc chudým Kristovým bylo nadáno: to vy k hanebnému požívání, jakožto na nevěstky, utráciete, zlosyny pochlebné krmíte, rytieřstvie vedete světské v komonstvu přípravném, a jezdíte jakožto kniežata světská, vzděláváte také domy, paláce všelikú ozdobností krásné, krmě, nápoje vymyšlené strojíte, poklady a klenoty ze zlata a střiebra, jakožto koflíky,

*) lat.: potentes decipitis.

uzdy, vostrohy, mísy i jiné hromáždíte. Ne tak činil, ktož jest pověděl: „střiebra ani zlata nemám.“ A protož netrefně šlépějí toho vašeho předka následujete. Ó tovarystvo nám velmi vděčné, ačkoli Janem učedlníkem Kristovým zavržené, když tě nazval sborem šatanovým, když tě skrze nevěstku velikú, kteráž sesmilnila s králi zemskými, znamenal! Již jsi učiněna*) z matky macecha, z choti Kristovy cizoložnice a nevěstka z panny čisté; a tak jsi lásku první opustila, nebo přepevně nás přídržeti snažilas sě. Ó přemilý nám Babylone, ó měšťané z Jeruzalema sem přistěhovaní, || vězte to v jistotě, žeť 113[b]
vás hodně milujeme, z vás sě těšíme, vás blahoslavíme. Nebo Šimona Petra práva z úmysla opúštiete, ale Šimona čarodějníka, přietele našeho, neřáduov směle sě přídržíte, je tvrditi (sic), a zjevně v božiem chrámu prodávajíce i kupujíce duchovnie věci proti přikázaní Kristovu, s nimi sě obieráte; item prebendy, úřady, duostojenstvie cierkevnie buď z milosti buď za penieze buď i pro špatnú službu, někdy pro přímluvu, někdy pro přiezeň, jakž ráčíte, tak rozdáváte, častokrát hodné zamietajíce, a nehodné, jakožto robata, pliskače, pankharty,**) své přátely i své vlastnie zlého rodu syny vsazujíce; tak abyšte svatyní boží neprávě vládli, osoby znamenité vtipně přijímáte, a velikú péči ne duší lidských ale jich peněz máte. Z domu božieho učinili ste peleši lotrovskú. Všeliké oklamánie, všeliká lúpež v súdech vašich mnohem viece sě děje nežli u světských kniežat; práva, ačkoli vámi vymyšlená a rozmnožená, i ta podlé své vóličky oblevujete, a držíte, pokad chcete; spravedliva činíte pro dary nepravého a spravedlnosť spravedlivého potupujete proti všemu svědomí dobrému; a, aby v summě bylo pověděno, všecky téměř nešlechetnosti, jakž sě nám líbí, pášete, k naší službě jsúce přikázáni se vší pilností, a najviece aby zrušena byla Kristova viera. Jestli pak že lid obecný pochybuje u vieře, anebo
jest || živ nešlechetně, kážete-li kdy, a to ještě zřiedka a nedbanlivě: 114[a]
i nevěřie lidé vašim řečem, ani sě napravují k ctnostem, vidúce zřejemně jednoho z vás každého, an odporně živ jest kázaní svému. Nebo jiné skutky na sobě okazujete, nežli na kázaní rozpráviete; protož oni, vaším jsúce navedeni příkladem, do hlubiny hřiechuov sě uvalují, až potom do zapevněných domuov pekelných množstvie lidu ustavičně přicházie. Tak mnoho ze všeho pokolenie lidského k nám posieláte dne každého, až sotva muožeme našima rukama je přijímati, aby naše peklo s možností je pohltiti mohlo. A již tak našeho ciesařstvie moc-

*) sic podle latinského substantiva: societas.
**) lat.: garciones, locatores, bastardos.

nosť napravuje sě převelmi slušně, a škoda nám od dávna učiněná den ode dne nahrazuje sě. A pro tu příčinu máme vás chvály hodné před sebú, dověřiece ano i prosiece, abyšte trvali v takovém svém běhu ustavičně, jakož jste počeli sčastně k našemu i k vašemu rozmnožení biednému. Nebo skrze vás všecken mieníme svět pod naši moc podmaniti. Protož vám své právo, jako bychom sami byli, všecko porúčieme, a chceme, abyšte naši náměstkové byli a předchuodce Antikristovi, jemužto vy cestu připravujete ku přijití blízkému. A ku pomoci vám a k radě mnohé z svých tantéřuov*) pekelných jsme vyslali, jichžto vnuknutí povolovati a lstivým nálezkóm miesto dávati jste přivykli. Dále ktož svrchované duostojenstvie držíte, vám k vý-
114b straze radíme, abyšte mezi kniežaty světskými pokoj || na voko jednali, ale příčin nesvornosti tajně vsévati neopúštějte. Tak jakož ciesařstvie římské zchytrale jste osobili, tak nedopúštějte žádnému království rozšířiti sě přielišně, aby snad, jakž by sě v něm rozmnožili a moc vzeli, majíce pokoj upevněný, vašeho stavu potlačiti nepovstali, poberúce vám poklady vaše, kteréžto Antikristovi u vás chcme chovány býti. Item poručieme vám dcery naše najmilejšie, pýchu, lakomstvie, lesť, smilstvie a, kteráž vás zrodila a svými pokrmy vykrmila, paní svatokupectvie. Ani toho svatokupectvie dopúštějte pravena býti hřiechem velikým; nebo všecky časné věci, poněvadž jsú dědictvie ukřižovaného, moc ve vlastniem a nadánie za mrtvé, vašeť jsú pravým právem a spravedlivú poslúpností; aniž také má řečeno býti prodajné, což sě platí z povinnosti úřadu a z příčiny hodné. Nejste vy opět pyšní, ani takoví nazváni máte býti, nebo takové velebnosti váš stav potřebuje, aby v mrzkosť nepřišlo jméno vašeho duostojenstvie. Aniž jste vy lakomi; nebo cožkoli pro svatého Petra, pro cierkve dobré sě shromažďuje z skutkuov milosrdných, žádný toho nemá za zlé mieti, leč by nepožíval rozomu, anebo neznal práv duchovních. A jestli že komu dopomáháte, jakož předepsáno, k prebendám nehodnému, nenieť to z klejchu zákona křesťanského, nebo i Kristus přátely své přirozené i úředníky znamenité povolal k apoštolství. Ti pak, jakož tehdáž čas potřeboval, ačkoli k chudému povoláni byli stavu a poníženému, pod nímžto převelmi rostlo množ-
115a stvie věrných po všem světě; || ale vy, že cierkev zakvetla v zboží časném, přivábeni a přitrženi jste k stavu slavnému, pod nímžto zbaveno již jest křesťanstvo mnohých království pro vaše prelátstvie. Item jakož umiete pod podobenstvím ctností hřiechy páchati, tak a to

*) lat.: satrapa.

směle výklady nepotorné (sic),*) abyšte z nich byli vymlúváni, přistrojujte; pakli by kto proti vašemu řiezení aneb jednání mluvil aneb kázal, takového skrze klatbu opatrně utiskujte, aby on jakožto kacieř a potlačitel cierkve byl potupen a odsúzen. Tak ve všem sobě čiňte opatrně, abyšte miesta pod jinými v našem pekle vám z úmysla připraveného mohli dojíti; nebo toho z zvláštnie milosti pro vaše duostojenstvie chováme, ani komu, leč by vám byl rovný, k němu dopúštieme přistúpiti. Vy zajisté, poněvadž nemáte naděje o budúcie odplatě, ani věčné muky sě strachujete pro své nepravosti, protož života nedosáhnete nebeského, ale s námi smrť a trápenie věčné, kdežto žádného řádu nenie, ale věčná strasť přebývá, budete mieti bez pochybenie. Mějtež sě dobře v tom sčestí, kteréž by vás konečně k nám dovedlo. Dán prostřed pekla**) na našem palácu temném, kdežto přítomni byli lakačové***) ďábelští k tomu zvláště přivolaní, jichžto mocí pečeť naše hrozná na pevnosť a jistotu všeho předepsaného jest přitisknuta k tomuto listu.

XXXVII.

Že pigharti odpierají býti konšelé. Anno 1492 ante palmarum domino 115b
Bohuše Kostka.

Bývají a jsú někteří lidé, ježto odpierají býti v konšelství aneb v jiném úřadě, a snad proto, aby nesúdili, majíce zřenie podlé svého duomyslu k onomu písmu: „nechtějte súditi, a nebudete súzeni.“ Ale to písmo nemuož vzato býti o súdu neb súzení, jímžto spravedlnosti a pravdě bývá pomocno, a nespravedlnosti a křivdě překaženo. Neb každý súdce tiem sobě zasluhuje před pánem bohem, an pověděl buoh skrze Yzaiáše proroka: „hledajte súdu, zpomáhejte poraženému, suďte sirotku a obraňujte vdovy: budú-li hřiechové vaši jako brunat, budúť jako snieh zbieleni“. Ale to písmo jest o posuzování, kdyžto člověk všetečně, z domnievánie, z snadného věřenie, aneb maje k někomu nelibosť i pomlúvá jeho a súdí jistoty v celosti†) neznaje. Takovéť tuto pán Kristus posuzovánie zapoviedá, neb ktož sě jeho dopúštie, nebude bez pomsty. Než poněvadž smyslové a myšlenie srdce

*) lat.: disconvenientes glosas.
**) lat.: in centro terre.
***) sic, ale prve stálo: šibalové, což přetrženo. Lat.: cohortes demonum.
†) nad tím: docela.

lidského ke zlému jsú nakloněna od své mladosti, a mezi lidmi jsú rozličnì rozdielové a nesnázky, a čím dále k skonání světa, tiem jich viece z kteréžkoli příčiny, i jest tu potřebie súdcí jakožto prostředníkuov, aby nesnáze přetrhovali, obecné dobré aby státi mohlo, a po zlém začatém aby horšie nezniklo. A protož ne nadarmo přikázal pán
116a buoh Mojžiešovi, aby || ustanovil súdce a správce po všech branách, aby súdili lid spravedlivým súdem; nebo, jakož v týchž kněhách psáno, takový súd jest boží súd. Duchem svatým David prorok položil a řka: právě suďte, synové lidští; a pán Kristus, Joh. 7: nechtějte súditi podlé zevnitřnosti, ale spravedlivý súd suďte. Hle, že potřebie súdcí, poněvadž přikázáno, kterak mají súditi. Netoliko pak přikázal bóh, aby súdce súdili, že ty súdy pro dobré obecnie oblibuje nad oběti sobě činěné; an napsáno v kněhách přísloví kap. XXI: učiniti milosrdenstvie a súd viece sě líbí bohu nežli oběti; item Micheáš prorok kap. VI: zdali ukrocen muož býti hospodin v tisíci beranuov, jako by řekl: nic. A protož dále die takto: okáži tobě, o člověče, co jest dobrého, a co hospodin chce mieti od tebe: zajisté činiti súd, milovati milosrdenstvie a pečlivě choditi s pánem bohem tvým. Item pán Kristus ve čtení sv. Mathúše: obětuješ-li dar svuoj k oltáři, a tu by sě rozpomenul, že bratr tvój má něco proti tobě; opusť svuoj dar před oltářem, a jdi prvé, smiř sě s bratrem svým; a potom přijda obětuj dar svuoj. Z těchto písem zřejmo jest, že súdy a míření mezi lidmi, jenž jsú příhodny dobrému obecniemu, oblibuje buoh nad oběti. Ktož tehda, moha konšelem, úředníkem, súdcí býti a v tom dobrému posluhovati a v něm prospievati, i odpierá: kterak jeho oběti, buď modlitby, almužny, posty neb jiné, přijme pán buoh, třeba leknúti sě a v čas sobě usmysliti. Přes to v starém zákoně truoje byla při-
116b kázanie: jedna mravná, jako desatero || přikázanie i jiná mnohá; a ta jsú zuostala a pánem Kristem potvrzena; jiná svěceninská, jakožto oběti býkuov, kozlóv, beránkuov etc; ta jsú ovšem pominula; nebo poněvadž jsú byla zástěra a figura, ktož by je chtěl zachovávati, tiem by dokazoval, že Kristus nenie pravda ani světlo, a že by umřev nevstal z mrtvých, jenž jest proti vieře; třetie byla súdná, a ta ovšem nepominula, než toliko uskrovněna v novém zákoně; jako že cizoložník neb cizoložnice měli ukamenováni býti: toho pán Kristus uskrovnil, aby takový muž jiné ženy nepojímal ani žena muže. Item [illegible]by sě žena muži nelíbila, aby jí dal lístek zapuzenie pustě ji od [illegible]pán Kristus pověděl, že nemá propuštěna býti než z příčiny [illegible]a. Item ktož by obýval s macechú, měl smrtí umřieti: sv. [illegible]r. 5, takového kázal vyobcovati. Item ktož by sě rúhal

bohu, ktož by proti blížniemu falešné svědectvie pověděl, když by synové nechtěli poslúchati rodičuov, etc., měl umřieti neb jinak utrpěti. Pán Kristus, kdyby takový nechtěl po jednom neb po dvú opraviti, přikázal pověděti obci, aby ho měli za pekelníka a zjevného hřiešníka, a konečně aby byl vyobcován. Item v starém zákoně bylo řečeno: v ústech dvú neb tří stane všeliké svědectvie; toho pán Kristus potvrdil, Mat. XVIII. K takovým příhodám a běhóm jiným, kto má to opatřiti a k skutku dovésti, mušie súdce, konšelé, úředníci býti. A protož sv. Pavel, ačkoli tresktal Korintské, že jsú sě ku pohanským súdcem utiekali, však potom psal, kteří v jich puotkách mají súdce býti. Ale že bratříkové || domnievají sě býti dokonalejší nad jiné, 117a
tehdy jsúce milovníci spravedlnosti a pravdy, když budú v úřadiech postaveni, budú moci, jakož jsú povinni, spravedlivě a věrně súditi, aby spravedlnosť a pravda miesto měla, a nespravedlnosť s křivdú byla zastavena, leč by chtěli před sě vzieti, což sv. Pavel pověděl: „co nám do těch, kteříž jsú vně?“ to jest pohané, ježto v pána Krista neuvěřili, ani věřiti o něm slyšiece mnoho chtěli. Ale těmto bratříkóm o křesťanech, ježto v pána Krista uvěřili a jemu věřé, že jest cesta, pravda a život, tak smysliti a je za nevěrné pokládati jest všetečnosť potupenie hodná; nebo v tom z oddělenie svého od jiných křesťanuov ku pravdám božím příchylných, buď svévolného buď zmatečného, své blížnie potupují, sami v sě jakžkoli doúfajíce. A to nemuož býti bez poškvrny ani bez urážky*) hanebné: neb ktož sě povyšuje, bude ponížen.

XXXVIII.

Sacerdos Martinus Lupáč contra aspersorium.

Cum scias et intelligas glosam illam esse falsam et erroneam illius verbi: hec oportuit facere etc., superflue queris colorem aspergendi. Nec aliud opinabor, nisi quod levis es, volens placere hominibus. Ubi est fortitudo tua? Amplius nihil valebis, sed semper levis reputaberis. Debilis est maleus, et quid valet, qui non ferro sed vento retunditur? Nonne verba tua essent sicut maleus conterens petras? Nunc autem sicut folium, quod vento rapitur. Multo robustiora opinabar et credebam de te. Nonne secundum glosam magistri aspersorium erit unum dei preceptum, vel [redacted] optimum

*) psáno: wrasky.

minorum, quod pronuncies in ambone? Nonne cum scribat: illa non
117b obmittere, subintelligitur verbum oportuit, ut sit sensus? || Hec, id est mandata dei, oportuit facere, et illa, id est aspersorium cum sale, oportuit non obmittere. Hic applica, si potes, illud 1 Joh. 2: iterum mandatum novum do vobis; sed non conveniet, quod sequitur, quod verum est in illo et in vobis. Benedictus autem sit deus, quia locutus est per verbum preteriti temporis dicens: hec oportuit non obmittere, scilicet cerimonialia. Iam vero sunt presentis temporis. In diebus illis de mandato imperatoris omnes sacerdotes susceperant aspersorium magistro segniter agente preter aliquot forte 4 sacerdotes; et postea imperatore mortuo obmiserunt, et rediit libertas. Nunc iterum pugnat Yoas contra Iherusalem novo precepto, quod manifestissime est in destruccionem antiqui precepti, videlicet communionis calicis. Tota universalis ecclesia romana tenet tamquam fidem, docet et defendit pertinacissime, quod ex sumcione sanguinis Christi de calice nulla est gracia, nulla efficacia, sed sola tantum significancia; de fide vero huius novi precepti, scilicet de aspersorio, per universum ambitum ecclesie sue docent, ut eo cuncti aspersi sanctificentur et purificentur. O fides vituperabilis ex hominibus introducta, supra mandatum dei elevata! Nonne hoc modo mandatum novum expugnabit mandatum vetus? Ubi est spiritus Ezechie contra serpentem predicacionis eciam nostrorum sacerdotum docencium, quod non est aliqua gracia in aspersorio, et facto oppositum tenencium? Pueriles sunt, nihil efficiunt. In moralibus magis facta docent quam verba, homines enim ad fundamentum respiciunt, quod dictum est: ut eo cuncti aspersi sanctificentur. Alias ad quid est, si non ad hoc? Commune est proverbium: qui est solus turpis, cunctos vellet fore turpes. Solebat magister alibi contra Thaboritas pro cerimonialibus adducere illud evangelicum: reddite, que sunt cesaris etc., et bene sonabat ad distinccionem humanorum a divinis: nunc vero adequare humana divinis est utrumque includere sub mandato dei, ita quod utrumque oporteat non obmittere. Non est aput me acceptabile. Nollem tamen, quod tu scriptum istud magistri ampliares, neque(?) alii ab auctoritate glose magistri hoc-
118a amplient tam in ambonibus .... quam collacionibus. || Quando in Basilea unus a toto concilio deputatus diceret contra magistrum Rokycanam, quod species sacramenti nihil operantur, tunc Anglicus surgens quesivit: pater sancte, et quid operatur aqua benedicta? Respondit, quod per eam delentur peccata instrumentaliter; species autem sacramenti eukaristie nihil operantur, et ipse species sunt sacramenti. Et ista sentencia est fides universalis illius ecclesie, et sic oportet

fieri, si aspersorium oportet non obmittere, sed per consequens pro mandato dei sub pena damnacionis tenere. Quod dixi de Anglico, factum est in plena audiencia concilii. Videsne fidem fatuarum virginum de aspersorio et sanctissima eukaristia in corde generalis concilii approbatam? Ad quam nostri aspirant, et vos iuvatis eos, et contrarium predicantes eritis inevitabiliter vel verbo vel facto mendaces. Eciam non modicum gaudeo, quod sibi Kossatam*) elegerunt, ex quo intelligere potes, quod te non ulterius tollerant aut tollerabunt aut tollerarent, nisi quousque alium sibi placentem non haberent: tu vero consenciendo populo in hiis, que sibi non secundum deum placent, risu impleres corda illorum et finaliter displiceres. Nonne alii fuerunt ante te aspergentes, et nihilominus alienati sunt? Optime magister, unum verbum scribens eis mecum concordas: Často sě s kněžími měníte; neviemť já užitku. Nichil est aliud in mentibus eorum, nisi ab ipsis studeas, quod ipsos doceas, et ubi oves sequentur pastorem iuxta illud: ante eas vadit, et oves illum secuntur, ibi te oportet sequi eos, et facit rota retrograde saltum, ut sic superato et confuso sacramento minus erubescant, minus revereantur et audacius contra te arguant, et incides in illud, quod dixisti: Ideo nolo aspergere, ne aspergendo detester aspersorium, sicut faciunt Prage et in Montibus, et incipiunt facto contradicere doctrine mee; et ego addo: incipient tibi dicere: Quid alium doces, te ipsum non doces? Quid detestaris aspersorium, et tamen aspergis, adinvenciones Antichristi expugnas, et illas magnificas? Nonne magister aspergit, et vere non diligitur? Nonne Georgius in Montibus, et tamen contra eum pugnatur fortiter? Snadnoť jest navésti člověka, kdyžť mu sě chce (pod tím přidáno: co k mysli). Item occasiones querit, qui vult recedere ab amico. || Ideo forte 118b magis elegisti divertere ad Montes, vel propter matrem, quam ad nos, quamvis ex parte estimo, quod iocose mihi minaris aspersorio. Hominum vanissimorum est vanum sacramentum, maxime nobilium, quibus communio eukaristie est magno fastidio. Si non haberent sacramentum, coniuracionis nomen haberent.

XXXIX.

Johanni Glat . . . (vel Slat . . .).

Salutem et ad pociora protendere spectatum. O quam non libentibus excipere sum coactus auditibus gestorum aput S. modernorum

*) Jméno neznámé. Snad zde míněn někdo z roty t. zv. Košatské, nebo jest to pouhý přezděv (srovn. Pal. IV. 1, 404).

contingentia, et signanter dum facietenus mihi obiectum est a dicentibus palam: Ecce tuus Johannes in sui magistratura quid operatur, quid admittit! Quod nequaquam, nisi facta clamarent, credidissemus, talem virum iam tendentem ad vite peryodum ad talia deflecti oculis quasi velatis. Profecto auditis deinde seriatim omnibus tuas facciones conviciantibus non potui non erubuisse sed nec indoluisse cognito, quod difficiles exitus impetus omnis habet. Quocirca monente me longisper inter nos amicicia servata desuper scribere, licet doloroso capite, curavi. Nonne fuisti quondam universitatis alumnus Pragensis, alta sponsione ligatus, ut bonum universitatis nacto quocunque statu satagas procurare? Quoniam id iam excidit e memoria, dum A. de baccalaureis, nondum reflexum ab universitate, districtis penis ac contumeliis substrinxisti, nullo equitatis ordine servato. Vocatum nempe, accusatore absente, et ad inquisita respondentem mox obligastis caucione haud mediocri; deinde accepta litera per dominum rectorem missa, ut ad adventum domini subcamerarii prestoletur vel differatur accio, id sprevistis universitatis totius in preiudicium, ut soli actores iudicesque contra ius et phas comperiamini; quemadmodum hoc evidet, dum cum et pro altero litis gerulo defensam prosequamini verbis ac factis. Non est hoc, si recte proprietatem iuris noveris, iudicum proborum condicio. Dum autem litera a domino rectore universitatis mediocris et honesta satis presentata, quid ibi dictu exorsum? Non est, cum presto scias, describere. Verum salutacione, ut convenit, data, nec resalutacio nec responsum seu literale seu verbale donatum. ||
119a Heccine sunt amicicie, prudencie insignia recta, quasi nunquam a quopiam posse molestaturi vel lesuri? Sed quod hiis acrius, ipsum B. per multum civitati antehac suo officio deservientem, conservatum atque dilectum, alterum tamquam latronem sceleratissimum in vincula deiecistis fedissima. Est non ignota sentencia: ubi amor et odium, veri transgreditur iudicium. Si plura, ut ad rem esset, perscriberem, non reor prodesse obduratis mentibus. Interdum tempore sanatur, quod racione nequit; ast quod minime retur, de somno surgere iubet. Rursum quid est, quod fertur: quendam non grandis furti gracia furca mortem passurum deputastis? Ubi est hoc: Parva solent veniam sepe delicta mereri? Sed cum sis cristianus, postquam in lege veteri compensarum utique et penarum nemo pro furto rerum humanarum mortis supplicio sententiabatur, cur lege nova gracie ab ineunte adolescencia lecta et versata damnum propter temporale principalis auctor extitisti necis et consensor? O amice, scito te deliquisse! An penitebis? Et quis novit, si convertatur dominus indulgeatque? Quodsi

ad libitum hec fiunt hominum, quomodo christiani nuncupabimur, vel erimus servi dei, timendum. Servus scita voluntate domini et non completa plagis vapulabit acerbis. Hec sunt, que ut amicus amico duxi scribenda, ne dicas: non intellexi, sed ut in capite epistole exaratum habes, ad meliora tendas, pro baccalario quia potes amicis indigere. Sicque vale.

XL—XLIV

119a–122b

(Viz úvod).

XLV.

List kněze Martina. Lupáč vo kropáči.

Pánu nad pány ve všem sě slíbiti. Poněvadž na přátely slušie, 123a
žádosti odměnné podlé možnosti naplniti, z toho jest, najmilejší, že myslí rozmietaje, co bych Lásce Tvé k žádostem, k utěšení měl znamenati neb psáti, nahodilo sě mi ono slovo ducha svatého v přísloví kap. XIII, kdež die: naděje, kteráž sě prodlévá, trápí duši. Pokrm zajisté lačnému a nápoj žiezniveému když bývá odnesen, netoliko trápenie ale i smrť uvodí. Nebo ktož žiezní spravedlnosť, žiezní Krista; a ktož vidí prospievati nespravedlnosť i Antikrista, ó kterakým takového domnieváte sě zarmúcením trápena býti, a kterakú horlivostí zapálena býti! Jako věrný služebník, vida pána svého potlačovati nespravedlivě, a nemuož-li vysvoboditi ani kterak pomoci, žalosť má srdečnú: i co sě domnieváte, služebníci boží, vidúce očima, slyšiece ušima a jakožto rukama sě dotýkajíce, že Antikrist s svými ustanoveními a obyčeji vyzvihuje sě nad Krista, kterak sě zarmucovati nemohú, kterak ne těžce snášeti nemohú té křivdy zpomínajíce? Kterakú prací usilováno bieše po svatého kalicha vyzviženie: a aj kterak jeho malé váženie, poněvadž již v Praze pohřiechu bez studu kázáno bývá, že nižádný užitek nenie z přijímánie krve Kristovy z kalichu! A to vyznávám, že jest viera všeho zástupa Antikristova, jakož viete. Ale kropáče kterak velicí užitkové sě vypisují, a na každú neděli, ač jest slušné pověděti, tvrdie sě od pomahačuov Antikristových, když kolektu, to jest jakés modlekánie, v kostele hlasem vysokým zpievají, jiežto rozum v těchto verších sě zavierá: žádný nepomíjej žádnú měrú, nepokropě sě vodú studenú (nad tím: svacenú); ona srdce vyčišťuje, lenosť odhánie při boží službě, hřiechy odjímá všědnie, rozmnožuje

zbožie veliké, odtiskuje nepřátely, také vymietá obludy. A tak činí
123b ona viece nežli krev z kalicha božie. Dále převyšuje ona || všecky svátosti od boha. Příhodna jest napořád všem, hovadóm, roli i kúzlóm všem, mrtvým, nevěstkám i lotróm, katóm, biřicóm, všem zločincóm. Toto všecko činí ona přehojně svacená voda. A tak ani zpoviedati nenie potřebie ni sě modliti. Znamenajíc znamenajte, kterak velicí užitkové přidávají sě kropáči a o něm sě káží, ale krev Kristova všech užitkóv sě zbavuje. I zdali tehdy protivníci nemohú řéci: ó blázni, proč jste tak pracovali a náklady veliké činili nadarmo? Ó slepci, proč jste očí neotevřeli ku poznání užitkóv takové svátosti, to jest kropáče? Mohú zajisté toto dobře ne k malé hanbě pravd Kristových praviti. Ale věrní služebníci Kristovi pro křivdu pána svého želejíce, kteréž sem z milosti božie ještě onehdá v Praze viděl i slyšel, a jich stálosť proti Antikristovi v jistotě sem seznal, ti zajisté služebníci, v naději ctnostní a pro svého pána trpěti hotoví, zřenie své mají k svatému písmu, tu potěšenie berú, a onoho neveličie, ačkoli jedny osoby vysokého stavu neb duostojenstvie takovým věcem prospěti jsú snažni. Tuto pohleděno má býti k onomu písmu ducha svatého v přísloví kap. XXVIII: kteříž opúštějí zákon, chválé nemilostivého, ale kteříž ostřiehají jej, zapalují sě proti němu. A protož čiem viece opúštějíce zákon boží takové věci vyzdvihují, tiem viece ostřiehajíce zákon boží proti takovým věcem sě zapalují. A kterak to muož jinak býti? Nebo muší písmu svatému miesto dáno býti. Dále věrní kterak sě nemohú těšiti z onoho slova žalmu devátého: i co jsi, pane, odšel daleko; přehlédáš v potřebě i v zamúcení; když sě nadýmá nemilostivý, zapaluje sě chudý. Bývají postiženi v radách svých, jimižto myslí. Nebo chválí sě hřiešník v žádostech duše své, a nešlechetnému dobrořečie. V tom Lyra doktor vypisuje čas Antikrista, jenž předejde súd poslední, a zavierá protivenstvie neb ukrutnosť Antikristovu, kteráž tak veliká bude, jako by buoh zdál sě věrné opustiti. Nebo zdá sě, jako by od nich odstúpil, když jich nevysvobozuje od zamúcenie; a co by jimi zhrzěl, jako by za nic nestáli, když jich nevysvobozuje v čas potřebný, jenž jest čas zamúcenie. To
124a ten doktor. || Nad to věrní k utěšení mají příklady otcóv svatých, kteříž v zamúcení voláchu k bohu řkúce: povstaň, pane, čemu dřiemeš, hospodine? Zdali týmž nenie odpověděno skrze Davida řkúcieho: pro biedu nuzných a lkánie chudých již povstávám, die pán bóh. Hle slovo radostné! Též ono slovo spasitele našeho, jenž die: nechtějte sě báti, hubené stádo. Ale že pochlebenstvím jakýms snažni jsú některá srdce roztrhnúti, i dobře psáno jest v přísloví kap. první:

Nadarmo rozstierány bývají sieti před očima ptákuov. Chtěl bych, abyšte šetřili na jedno písmo obecné práv duchovních; a kažte je sobě okázati a vyložiti, jenž takové jest: nadarmo prosí pomoci cierkve, ktož hřeší proti ní; abyšte potom mohli řéci protivníkóm: z tohoto vidíme, že Čechové přijímajíce pod dvojí zpósobú proti přikázání papeže a jeho cierkve darmo milosti jeho hledají. Na tom buď nynie dosti.

XLVI.

Sacerdos Martinus Lupáč scribendo cuidam amico ponit et istud inter cetera. 125a

„O perversos Pikhardos, qui sensu carnis viam dei omnibus modis pervertere laborant!“ Sed oh nocentissimos et impudicos degeneres nostros, si nostri dici merentur! Nonne congeriem Romanam sinagogam Sathane et meretricem appokalipticam semper predicavimus et esse racionabiliter ostendimus, et gracia ipsius antichristianas expurgavimus usque ad feces? Et tamen ecce vide et respice spiritum vertiginis fere omnium nostrorum sacerdotum, quomodo certatim festinant se meretrici eidem conformare in ritibus eius, decores, splendores, clamores, organa, rubricas, aspersoria et omnem ornatum seculi carnalem, populum demulcentem, summopere augent continue gloriam magnam ducentes. Dum de eis dicitur: srovnávají se s cierkví svatú a vieru krásně vedú, službu boží i řády všecky cierkve svaté držie, hec est omnis gloria de intus et exterius puerorum Hebreorum. Ipsi pueri plausum populi secuntur, senes vero pueri ipsos pueros per omnia. Nec symoniaca nec supersticiones religionis iam erubescunt Romanorum, et preter solam communionem calicis in omnibus sunt unum cum procacissima meretrice. Unde non mirum, quod simplices iam plures ad eam redeunt et a calice recedunt. Cur enim vellent esse ultimi, videntes sacerdotes in omni conformitate ad papam festinare? Layci etiam volunt precurrere et graciam Antichristi non negligere. Heu relabentes cancros nec recogitantes, quod spiritu sancto dicit apostolus: si ea, que destruxi, iterum edifico, prevaricatorem me constituo. Heu prevaricantes! In diebus illis cum Zbyněk archiepiscopus Pragensis cum prelatis suis, adhuc in virtute sua integre stantibus omnibus, combussit libros Johannis Wygleph in Parva parte tamquam hereticos anno domini 1408 prohibens sub pena excommu-

nicanionis, ne quis libros eius audeat legere aut docere, sed ut omnes ad ignem comportent, et ego tunc iam Pragam veneram et presens aderam: statim post combustionem dictorum librorum studentes et cathedrales robusti ceterique, quorum corda tetigerat dominus multi-numero (na straně jinou rukou: plura centena) armati velociter convenerunt, et preparantes bigam spectabilem cum equis repleverunt eam bullis papalibus in superficie et in circuitu, undique pendentibus sigillis magnis rubeis et plumbeis, desuper mulierem procaciter ornatam, auro gemmisque blandientem hominibus, vel forte scolarem specie decorum tamquam meretricem et gestu et apparatu, super illas bullas collocatam, que nolis argenteis tunc temporis consuetis
125b ornata in manibus et collo resonabat. || Tandem ipsam bigam sic ornatam vexerunt per plateas cum clamoribus maximis et per circulum civitatis Antique Pragensis. Deinde iuxta curiam regis in Nova civitate (nad tím oprava: ad Novam civitatem) combusserunt in circulo illas bullas in contumeliam omnium prelatorum et contemptum meretricis Romane; et hoc in recompensam combustorum librorum ipsius Johannis Wygleph. Rex Wenceslaus tunc regnabat (k tomu přidáno jinou rukou na kraji: et forte conspiciebat), prelati omnes absque dubio cognoverunt cuncti usque ad postremum; sacerdos noster nullus predicabat nisi magister Johannes Hus in Betleem; studium eciam Pragense nondum fuit dissipatum; omnes stabant nationes in spectaculi multitudine; Theutonici consulatum regebant (nad tím: tenebant); excommunicaciones papales et omnis iurisdiccio Prage per omnia locum habebant, prelatis utpote omnibus imperantibus: et ecce qualis fervor et audacia fidelium, totam universitatem Romanam manifestissime damnare ut meretricem, que omnis vino sue prostitucionis totum mundum inebriavit perniciose! Nunc autem obtenta multipliciter victoria de ipsa meretrice, regnante Georgio rege (nad tím: iam rege nostro), consulibus, baronibus, sacerdotibus nostris principantibus, quis audet predicator Romanam ecclesiam vocare sinagogam Sathane et meretricem super multas aquas sedentem, omnes infatuantem, aut Antichristum sive bestiam decem cornibus armatam, omnes leges eius recia vehementia ymo telas aranearum predicare? Ubi est audacia nostra, ubi robur animi? Desolati heu et privati spiritu fortitudinis victores a victis superati clare videmur! Omnem apparatum eorum magis ac magis in ipsis et nostris coli et augeri conspicimus, et in hoc iam salutem suam populus fundat. Quis oro Prage audet predicare, quod nulla est scriptura canonica de Petro, quod aliquando fuisset Rome et eam vidisset? Et tamen, si vultis impugnare Anti-

christum, ad hoc opportet venire principium, quoniam in hoc stat omnium fundamentorum fundamentum ipsorum Romanorum, quod sine ipsis nemo salvabitur, et omnis auctoritas in plenitudine potestatis et graciarum etc., ex quo: ibi sedes Petri, ibi passus. Et tamen desuper nulla scriptura. Ergo qua facilitate probatur, eadem contemnitur, ut dicunt doctores beati. (Zde poznámka jiné ruky na okrají: hoc fuit novum aput Hieronimum). Vos autem tenetis ut fidem, Rome Petrum passum, et greges vos audiunt, et conformiter credunt. Non ergo mirum, quod suscipitur ut fides huius fundamenti superedificium, videlicet omnia papalia. Tu autem homo hec doce, hec tene et exhortare, quod nulla scriptura sancta testatur Petrum aliquando Rome fuisse.

XLVII.

126ª

Ad episcopum Augustinum 1492 in quadragesima.

Salutem reverenciamque cum oracionum devocione. Reverendissime Pater et Domine! Jam plures numero ne modo dies sed annorum revoluciones preterierunt, quibus noticia nobis utrinque esse potest satis experta; quid quoque unicuique nostrum pertineat ad sui statum, si huic, ut res exigit, intenderimus, potuimus consideravisse. Subiit nuper id animis nostris, pro quo Tua cum Paternitate peractis dominice nativitatis solennitatibus proposueramus eo secrecius curaciusque conferenciam habuisse; at ubi vero Tue Paternitati, minus sperate, nobis eciam insciis, placuit a Praga semoveri, quod verbis prosequi paravimus, hoc itidem scriptotenus reseratum ire contendemus, maximopere ut, que recta esse dinoscuntur, deo cooperante stabiliantur, que vero exorbitata forent, ut lima correccionis vel amputentur vel castigentur. Sane non ambigimus Tuam debere nosse Paternitatem, quomodo indubitatus legislator Ihsus Christus dominus deus noster, suos instituendo discipulos ad appostolatum et sic deinceps alios ad episcopatum atque presbiteratum per illos, illos esse debere lucem, sal, civitatem et exemplar compellavit. Lucem inquam, ut predicando alios, que sunt fidei, que religionis cristiane, illuminent per doctrinam. Unde oportet episcopum similiter et sacerdotem tam diurnas || quam nocturnas circa lecturam 126ᵇ
sacre scripture horas impendere nonnullas, ymo et circa mense tabulam nec fabulas nec dicacitates vanas personare, sed lectorem sacre scripture attendere mente devota. Sal pro tanto, quod discrete se gerant

circa ecclesie ministeria, ne quicquam ad oculum, nichillum, quod in preiudicium aut derisionem vergat divinorum mysteriorum; neve in conversacione ubivis locorum quippiam dicant seu faciant, quo episcopali derogaretur dignitati. In iudicio ad se devoluto causam penetrent attentissime, personas non mirentur, prorsusque a muneribus manum et animum abstrahant, ne illorum thabernacula devoret ignis. Civitatem deinde in monte positam, ut veritatem, fidem, iusticiam corrumpentibus obsistant viriliter, mundano timore penitus sublato, peccantes redarguant et presertim domesticos, ne abusione damnabili gradum contaminent sue dignitatis. Postremo exemplar bene vivendi honestis actibus et virtuosis, quoniam vilissimus reputandus est, nisi precellat alios sciencia et sanctitate, qui honore prestancior est. Quomodo vero Thymotheo et Tito scribendo instituerit episcopum, non est peregrinum: opportet illum siquidem esse sine crimine, irreprehensibilem, pudicum, non iracundum, non litigiosum, non turpis lucri cupidum, non habere subditos luxurie deditos, sed iustum, benignum, sobrium, continentem et amplectentem secundum doctrinam Christi fidelem sermonem. Si quis autem sue domui preesse nescit, quomodo ecclesie dei diligenciam habebit etc. Et quale dederit in se exemplum, idem apostolus subaudiatur dicens: neque fuimus aliquando in sermone adulacionis nec in occasione avaricie neque ab hominibus querentes gloriam, neque alicui fuimus onerosi, sed curavimus tradere ewange-
127[a] lium dei etc. || Horum singula si, Reverendissime Domine Episcope, mente revolveris, si ex animo custodieris et si adimpleveris de facto, temet ipsum discucias et consciencia diiudicet cor. Atqui nos tante institucioni contraria in Tua Paternitate quam plurima superioribus annis consideravimus; sed prochdolor hactenus et sic serius, quam debuit, Tua cum Paternitate dissimulavimus contrectasse, continue prestolantes, si quomodo tandem ad ea, que sunt episcopalis status et honoris, per se flectatur Tua Paternitas, ab hiis vero, que officiunt coram deo et scandalum pariunt in hominibus, dimoveatur. Ex quo autem post policitacionem antehac animo deliberato factam, quod videlicet nullo modo velit continuare, que faciunt offensam, ea preterire, et facienda cum consilio consistorii execucioni mandare, quedam iterum, que nos molestant, pre se recepit Tua Paternitas· onere
cium est, quod oculis Tue Paternitatis reducamus nor
intuitis saltem aliquando Tua Paternitas modestia
Ubi est, pensetur ex racione, si non in ecclesia s
latinum novit, predicacio seu ex scripturis cohorta
tabulam leccio, ubi interdum ebdomadis in pluribu

Estne vero ista presulatus discrecio, dicere et non facere? Quod heu plurimi Tue indignantur Paternitati dicentes: nunquam hominem spiritualem et tante dignitatis talem salvo pudore comperimus mendacem. Item iurare de facili, furere supra modum, et quod stuporem ingerit presentibus, confiteri de se: cum irascor, sum alter dyabolus. Item in iudicio pro matrimonio nonne Tua Paternitas recepit donaria, pro quibus in diem hodiernum habet improperia et detracciones etc.? || Preterea quanta illicita et facinorosa perpetrarunt Benedictus, Bona- 127b
wentura, Pirro ceterique Ytalici! Ubi aderat, ut ceteri timorem habeant, correccio? Castigatus est sacerdos Wenceslaus Monoculus carceribus, quoniam in alterum manum extenderit; sed supra hoc ablata eidem pecunia XVIII sexag., adeo quod pena qualitatem culpe superavit. Punitus est similiter sacerdos Martinus monachus, sed dum spopondit se daturum aliquot sexagenas, sicuti dedit, illico dimissus est, et sic de aliis. Insuper era non minuta sed ponderosa quanta recipiebantur supra necessitatem a Pragensibus, quanta ab ordinibus, a literis (laicis?), a parochiis, non est opus, cum evidens sit, recensere. Quid vero hincinde per regnum pro sublevacione combustionis in Hradišt, cur iterum pro tenendis ordinibus in Montes, in Glatoviam, in Lunam exitus, non nisi pecuniarum gracia? Proinde feruntur aput plurimos 3000 florenorum et si non amplius ad Ytaliam traducta. Quanta sunt item super domo a sacerdotibus collecta, attamen pauca, que iam conferri debuerunt, Tua a Paternitate detinentur; et nobis solicitudo angustiaque mentis instat supra modum. Suntne premissa singulorum recte transeuncia, Tua intimius perpendat ac revolvat Paternitas, nec succenseatur ullo pacto, quoniam prudentis est non extolli in prosperis sed nec in adversis exturbari. Nos revera non ex malignitate concepta sed ex debito, quo Tue Paternitati obligamur, ista, licet plura inveniantur, ad mentem revocavimus non alia racione quidem, nisi quod vita mutata viam in salubriorem Tua Paternitas assequatur a deo premia, ab hominibus vero, que plurimum tepuit, recuperet graciam et amorem; || e diverso vero, si, quemad- 128a
dum cepit continuare mens fuerit ausa, ne, quod non faveremus,
senciat, ab amicis autem contumeliam
claudi sepius mala facta merentur.
fuerat, Tua Paternitas: „faciam
et fama longius procurret.“
episcopatus Tua factita-
leres, nunquam curiosi
iam ne malo simus

consentanei, opportebit ut coactos Tue Paternitati sic refragari canonice, uti condicio defectuum in Tua Paternitate inventorum indicabit et requiret.

XLVIII.

1492 Quando de Hradišt eidem Augustino.

Salutem cum honoris exhibicione. Cum inter tractandum, Reverende Pater, de diversis nostro officio congruentibus animo revolverimus de Tue Paternitatis in adventu condicione eciamque intencione ultro citroque verbis explicita et in literis relicta, subinde non dissimulavimus addicere (sic) sequencium et presertim modernorum speciem vel cursum, Tue Paternitatis vitam scilicet, scripta et facciones, longe equidem posteriora a prioribus distancia mecientes, adeo quod ei mutacioni in Tua Paternitate comperte magis, quam stupemus, condolemus, gaudio primicio per mesticiam exortam in nobis superato. Et si policitaciones fidelium Bohemorum Tue vero Paternitatis obligaciones comparare satagimus, non equa lance exitibus coaptata pensamus, sed neque ut iusto retribucionis titulo bonum bono reimpendere censemus. Vidimus namque audivimusque, quantus honos Tue delatus est Paternitati, eciam si pontifici maximo, quemadmodum Tua protulit Paternitas, fuisset attributus; talis insuper in rebus transitoriis provisio, qualem in Italia nusquam fuisset Tua Paternitas consecuta. Sed et hoc non ab re commonuisse licet: posteaquam propositum fuerit
128b ab hiis oris dimoveri, || dolos machinamentaque contra se fabricata Tua cognovit Paternitas; tunc sese astrinxit eciam data fide perseveraturam ad vite finem in Bohemia, benefactores frustra nec exacerbare nec perdere (sic) bonos cognitos amicos. Hec si geruntur, ut episcopalis requirit dignitas, Tua discuciat Paternitas. Nos nimirum animadversis Tue Paternitatis ex eo processibus, nunc ut aspecto presulatus officio dignitate dignos cumulet meritorum fructus Tua Paternitas, obsecravimus vocibus et scriptis, nunc eciam expectantes expectavimus, si quomodo ad se ipsum reversa nocitura relinquat et sequatur profutura. Sed prochheu de malo in deterius venere plurima, et iam quasi in apicem aut in chaos scandalorum est prolapsum, videlicet si Tue Paternitatis instinctu bona Hradišt redimentur, si in certamen iurgiorum cum amicis dabitur occasio, sique ab ordinibus tenendis cessatum ire tendet Tua Paternitas. Quid hiis discriminosius, quid damnosius, debeat opinari coniectura. Ne autem tantorum deviorum

iu dicemur concausa taciturnitate nostra, adhuc Tuam commonefacimus et deprecamur Paternitatem, convertere, donec tempus est, placeat mentem et actus in meliora. Sin vero desinere dedignabitur, ne cum naufragante periclitemur, ... et sic ut de nobis tanquam coactis opitulante domino provideamus opportune, hincque Tua senciat Paternitas et fidelis animus cognoscat, quidquid animo deliberato et sincero geremus cum pro pertinentibus ad fidem, tum pro salute fidelium, tum pro bono regnicolarum, id non tam ex animo, magis autem necessitate probabimus, et probantes operam dabimus communicato desuper consilio opeque bonorum amicorum.

XLIX.

Contra adversarios compactata non servantes.

Conferentibus de fide seu pertinentibus ad fidem optimum et stabilissimum fundamentum inchoacio a scriptura in lege dei contenta; in ipsa nempe est regnum dei dicente salvatore: scrutamini scripturas, in quibus putatis regnum dei; et lex seu ewangelium est virtus dei in salutem omni credenti. Talis equidem virtus, quoniam immaculata, quoniam convertit animas, est testimonium domini fidele, et sapienciam prestat parvulis. Sic est immaculata, quia sincera veritas nichil continens falsi, nichil iniusti, nichil abrogabilis, nichil inhonesti, quemadmodum leges humane, instituciones, adinvenciones multa horum contraria permittunt, sicut a, b, c, d, per que homines sua pro salute || decipiuntur et legis dei precepta instituta transgrediuntur. Sic 129a
convertit animas, quoniam ordinat et inducit homines ad dei cultum, ad iusticiam circa proximos et ad vitam honestam circa se ipsum. Sic est testimonium domini fidele, quia securius est secundum eam dirigi in agendis et credendis quam per adinvenciones humanitus traditas, ymo dicente Augustino ad inquisiciones Januarii tollerabilior esset Judeorum condicio, qui non humanis presumcionibus sed divinis subiciebantur institutis. Et sic sapienciam prestat parvulis, qui inspirante domino plus innituntur legi Christi quam humane sapiencie scientes et credentes, quod opportunius est deo obedire ex scripturis sue legis quam hominibus et eorum tradicionibus. Ad hoc prospicientes nostri predecessores bone memorie, ut reverendus magister Johannes Hus Iheronymusque tunc temporis, intuitisque quam pluribus in hoc regno legi dei contrariis cum ex statutis frivolis tum ex consuetudinibus errore et amore mundialis vite usurpatis et subductis

domino deo instigante, robur et sapienciam dante, ceperunt legem dei frequencius percontari cum scripturis doctorum sanctorum, deinceps ex illis ad fidem rectam et vitam christianam commonefacere salutiferam, vitare vero ab oppositis illorum tamquam a damnosis. Populus auditis talibus aquievit sinceriter in magna diatim numerositate. Interim suborta cleri malicia citatus magister Hus ad Constanciam comparuit; sed habens salvum conductum nec libere auditus, neque testibus convictus, neque confessus quicquam sinistre predicasse vel tenuisse, nequiter est condemnatus et combustus una cum reverendo magistro Iheronymo. Ea de iniuria dolentes Bohemi et Moravi generosi militaresque citra vel ultra 60 scripserunt multum sagaciter et animose ad illud concilium, quod iniquum sunt operati sua malicia Bohemos et Moravos ex hoc pro hereticis diffamantes. Quid secutum deinde? Mortuo rege Wenceslao consurrexit populus volens dei secundum legem vivere. Impetitus est hostium adversitate et insultu crudelissimo, attamen opem domino ferente castra ferocium subverterunt, nunc profligatis illis nunc eciam strage peremtis. Duravit pluribus annis tediosum ac discriminosum discidium inter partes sibi adversas. Tunc imperator Sigismundus pro sedacione tantorum contingencium disposuit Basilee celebraturum concilium, ad quod invitati sunt Bohemi audienciam liberam, pro qua optaverunt, audituri (sic). At hii nolentes inniti proprie consciencie sese contulerunt ad illud sub certo iudice correquisitis, prout necessitas exigebat, ad hoc certis condicionibus et cautelis observandis. Ibi veniendo constituti duo magistri, magister Johannes Rokycana, magister Petrus Anglicus, ex baccalaureis Nicolaus de Pelhrzimow et Ulricus de Czaslaw, disputarunt cum 4(?) doctoribus pro quatuor articulis in tanta curie Romane multitudine, et victores comperti felices. Compactata namque duplicia, concilii videlicet et imperatoris, super eo adepti sunt, pax inter regnum cum exteris inducta, imperator in regnum et in Pragam ingressus. Sed imperatoris morte intercidente illa compactata ad execucionem, ut promissa continebant, pervenerunt minime. Debuit nempe scribi archiepiscopis, episcopis, principibus et ceteris, ne Bohemi amplius hereticentur, sed pro fidelibus christianis tene-
129b antur. || Tandem Georgius rex felicis memorie regni et regnicolarum cupiens honorem legatos magnis cum impensis misit Romam, Pio papa sedem dirigente, ut compactata, quemadmodum premissum est, ducantur ad complementum et execucionem. Deinde nostri regis serenissimi Wladislai ad legatos Ungariam triplex facta est legacio. Quid secutum ex omnibus? Pius papa revocavit compactata, legati nullius valoris

compactata asseverant. Ecce aperte patere potest cuique consideranti non per hos, qui communicant sub alterutra specie, quicquam deficere. Que etenim pacis sunt, sectantur, que compactatis firmata, inquirunt, nec impendiis nec laboribus ignoscentes. Deficit vero parti adverse emulos (sic), qui Bohemos falso criminantur, qui compactata sigillis magnatorum tam spiritualium quam secularium nichillipendunt, corrumpunt et lacessunt, et qui nunc per fraudem nunc per vim a civitatibus, opidis, villis sacerdotes, ne in ecclesiis parochialibus populo ministrent ad salutem, excluserunt.

L.

De errore dicencium animas non ire ad celum (aut) ad inferos, sed ad receptacula usque diem iudicii detineri. 1505 circa Magdalene. 130a–131a

(Viz předmluvu.)

LI.

De jeiunio et comestibilibus. 131a–133a

(Srovnej předmluvu.)

. . . . . .

. . . . . Supra hec omnia si oculo sincero et recto ad gentes 133b exteras, sit cominus ut ad Theutonicos, sit eminus ut ad Italicos, Francigenas et sic de ceteris, prospiciatur, comperietur procul dubio has habentes piscium habundanciam, olei olivarum ceterorumque edibilium sufficienciam; attamen preter usum carnium diebus jeiuniorum funguntur ovorum et lacticiniorum in edendo libertate sui ad nutricionem. Quis nisi mentis inops Bohemis et Moravis itidem non deberet favere, cum teste experiencia talibus gentibus Bohemi et Moravi non sunt deteriores, sed nec homines illarum nacionum supra Bohemos et Moravos sunt formosiores vel pociores. Absit itaque Bohemos et Moravos eorundem propter libertatem affici contumelia seu in honore spoliari, cum nisi servatis, ut pretactum est, servandis ex racione in eo sit orsum vel quorsumcunque neutiquam excedunt legem contra christianam . . .

LII.

134[a]–141[b] *Dies dominicus a christianis est sanctificandus.*

(Srovnej předmluvu.)

Etsi pro iusticia rerum temporalium, que sunt caduce, hostibus eas corrumpere vel auferre conantibus est repugnandum, quanto magis pro veritate fidei, que stabit in seculum, eam violantibus et negantibus licitum est obsistere; et presertim dum subintroierunt hiis temporibus quidam homines Pseudo-Pighardi, qui dominicum diem festivare ecclesiasque in dei honorem dedicatas renuunt visitare, sub qua tamen occasione in eo cum aliis cristicolis non conformantur, alia et ampliore opus est resistencia.

(Následuje široký výklad založení dne svátečního napřed u židů potom u křesťanů. Konečně o nesvěcení jeho.)

(140/1)[a] Christiani autem quoniam sunt prevaricatores et dei preceptorum et festorum. Illi namque diebus festis pedestres, illi equestres, alii in curribus itinera mensurant, et quod turpius est, in facinora, ut in crapulas, ebrietates, convivia, insolencias et sic de ceteris ultra dies feriales convertuntur. Et ergo haud dubium a gentilibus et Judeis deridentur, plage vero digne iusteque a domino, ut pestilencie, inundaciones, corrupciones victualium, spolia, insecuritates, latrocinia etc. infliguntur. Timendumque, ne duriores gravioresque prioribus succedant.

. . . . . .

(140/1)[b] Quod autem hiis temporibus homines frivoli, banausi, cognomento Pighardi, instabiles circa proprias opiniones, nullam habentes constanciam nec circa suos ritus temerarios et sacrilegos, scribunt et rescribunt posteriora prioribus inconsona sed eciam adversa, comperitur in eis illud apostoli ad Thimotheum dicentis: in novissimis temporibus discedent quidam a fide, qui aberrantes conversi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intelligentes, que loquuntur, neque de quibus affirmant. Namque ex eis nonnulli et de fide et pertinentibus ad fidem interrogati respondent se non intelligere; quandoque quid de eis dicitur, negant, quandoque in extraneum sensum convertunt; cum autem ab invicem separantur, ad interrogaciones factas discorditer enuncciant, sed neque noverunt, in quo stabiliantur,
141[a] quoniam non secundum fundamenta fidei legis dei || neque interpretacionibus priscorum sanctorum aquiescunt, sed secundum perversum suum sensum malivolamque voluntatem gradiuntur et refragantur.

Proinde non incompetenter de ipsis in canonica illud Thadei dici potest, quod carnem suam maculant, dum quidam ex eis promissa castitate uxores duxerunt, alii libertatem fornicandi induxerunt, ceteri uxores comte vestiunt, ut in earum apparatu oculos pascant avidius. Item dominacionem spernunt et blasfemant maiestatem, dum corpus domini tamquam aliud corpus pure creature in unico loco tantum esse asserunt, eius ut sic potencie, ordinacioni, honori derogando et auferendo; dum quoque blasfemant dei sacramenta et ritus honestos, qui a christianis observantur dei ad honorem et in adiumentum salutare. Item sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua ambulantes, dum veluti Judei Pharisei contra ministeria, que peccatoribus ipsorum pro salute dispensantur, murmurant et derident, dum scripturas, ut placet, interpretantur facientes se doctores et indigentes lacte. Item os eorum loquitur superbiam, dum se asserunt electos dei et ecclesiam sanctam, nescientes miseri, si in amore vel odio sunt coram deo. Item mirantur homines questus causa, cum potentibus conversantur, cum eis convivant, adulantur, donaria prebent, ut sub eorum tutela in suis enormitatibus habeant libertatem. Item segregant se ab aliis, dum diem dominicam non festivant nec ecclesias visitant, sed in speluncis, horreis, casis suas sinagogas conspirant blateraciones ypocriticas, curiosas et erroneas eructantes. Sunt eciam inter eos ut sutoros, sartores, fabri, molendinatores, cerdones, villani et sic de ceteris, qui relictis suis artificiis resoluti sunt in vagabundrias, quo facilius vitam agant voluptuosam, ut ante dicitur. Hii sunt in epulis suis matule convivantes, sine timore se ipsos pascentes, pecuniarum nempe habent habundanciam; quod melius est in foro, rapiunt pre aliis, ut apcius indulgeant sue carni. Numquid non sunt fluctus feri maris, dum indifferenter universos et singulos, qui eorum secte non consenciunt, condemnant, neminem sacerdotem ordinatum, neminem christianum dicunt, quin ymo neminem reputant fidelem? Item sunt despumantes suas confusiones, quoniam suos errores paliant, sua vicia celant, ne cognoscantur a nonsuis, coram vero suis nuda et aperta sunt || omnia; 141[b] ut illi, qui eis adheserunt, ab eis recedentes plurimas eorum facciones palam exposuerunt. Hec singula multoque plura in eis comperta sunt. Quamobrem idem apostolus de eis dicit, quod hii sunt, quecunque ignorant, blasfemant, quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt, in hiis corrumpuntur. Et formidandum, ut paulo post subiungitur, ne procella tenebrarum sit illis conservata in eternum. Quod pro tanto hic adductum, ut redarguti per hec scripta non ex odio sed adhortacione scripturarum processa diem dominicum cele-

brent, ecclesias visitent, conformenturque in fide et moribus aliis cum christicolis. Erit nimirum hoc eis profuturum, si cupiunt invenire graciam a deo et ab eodem fidem propter rectam salvari.

LIII.

Odpor proti Pikhartským matlokám. K žádosti jednoho pána znamenitého.

Mudroch jeden, kterýž podlé duomyslu svého o sloviech ve čtenie svatého Jana položených, což se dotýče těla a krve Kristovy v svátosti velebné oltářnie, psal jednomu pánu urozenému, nepoloživ jména svého, aby čtúce jiní nevěděli o něm. I jest znamenie, že s tiem mudrováním nesmie na světlo, nebo kdyby o takovém mudrochovi známo bylo, byloby hodné, aby z toho spisu počet vydal tu, kdež toho . . . . . věděli by, že ne na skále ale na třtině se podepřel, a že by musil klesnúti. Ale poněvadž pokútně tak toho požívá, kdež to váženo ani rozeznáno nemuož ani má býti, jest hodné, aby psaním tomu bylo odepřieno i pro ty, jimž jeho spis přicházie, aby tomu nebyli povolni, i pro věrné, aby pevnějie stáli při pravé vieře.

142ª *Tehdy kdež při počátku klade: těch slov ve čtení svatého Jana položených: a chleb, kterýž já || dám, tělo mé jest za život světa, pán Kristus nepověděl k tomu smyslu, aby ta slova k skutku tomu, kterýž na poslední večeři o svém těle a krvi zpuosobiti ráčil, měla obrácena býti; než že jsú z proroctvie a v podobenství toho skutku; a to proto, jakož praví: neb jedúce chleb živi budú, živi na věky a nezemrú; ale z onoho chleba poslednie večeře mnozí nenabývají života ale odsúzenie dvojie smrti.* Odpověď. Ta slova: „chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa," ježto znějí o chlebu časném a posvatném, předkládá těm slovuom: „tento jest chleb s nebe stupující, z toho chleba budeli kto jiesti, neumře," kterážto slova jsú o chlebu věčném, jenž jest slovo, totiž pán Kristus; a tak že spolčuje, což jest v rozdielu, a předkládá potomní řeč před přední a zase: a to nenie bez viny a bez hřiechu, nebo jest to cizoložiti řeči božie; ktož je tak převracuje, aby se vokázal něco umělý, nebude bez pomsty. Tuto pak má věděno býti pro toto, což napověděno, i proto, což se má při tom hoditi, v té kapitule svatého Jana šiesté pokládá se o trojiem chlebu, zemském, nebeském a posvatném. Zemský chleb jest hmotný k zachování života

tělesného, jimižto (sic) z pěti pecnuov ječných nasyceno téměř pět tisícuov lidí ne bez divu velikého, jakož o tom napřed položeno v té kapitule. Chleb nebeský jest slovo věčné, totižto syn boží pán Kristus, o němž dále a pořádně v též kapitule pověděl sám Kristus a řka: „já jsem chleb života; kto přicházie ke mně, nebude lačněti, a ktož věřie v mě, nebude žiezněti na věky.“ Tento chleb nebeský jest od věčnosti a bude na věky, jehožto z milosti jeho duchovně požívají a požívati budú na věky sami dobří, jakožto anjelé, jiní světí na nebi a volení boží zde na zemi, nebo v něm ustrnuly milosti jeho. A ti všickni nezemrú smrtí věčnú k zatracení, ale živi budú || na věky, 142b
neb se přídrželi, přídrží a přídržeti budú jeho jako živé ratolesti, živého kořene, od něho majíce život. Ti pak volení dokudž zde byli na zemi, a jiní jsú a budú, ačkoli musili a musí umřieti časnú smrtí, však pro jich vieru, že toho chleba požívali věčného, nezemrú, ale živi budú na věky, jakož tudiež položeno. Ale zlí, že toho chleba, nejsúce hodni pro své zlosti zatvrzené, nepožívali, i zemřeli a mřieti budú jednú i druhú smrtí jako Jidáš a jiní zatracenci. Třetí chleb jest posvatný, jenž i duchovní, o němž dále v též kapitule praví Kristus: „chleb, kterýž já dám, jest tělo mé za život světa.“ Die: „dám,“ jistě ne z proroctvie podle duomyslu tvého, ale z zaslíbenie; jako Abrahamovi i rodu jeho pán buoh ne prorokuje ale zaslibuje řekl: dám tobě a rodu tvému zemi tuto etc., a potom po mnohých letech tam lid ysrahelský přivedl z rodu jeho: tak tuto zaslíbil ten chleb posvatný, jenž jest tělo jeho, dáti časem svým. A potom kterakým by to mělo býti zřěním, dokázal toho skutkem u veliký čtvrtek. *Ještě při těch sloviech: chleb, kterýž já dám etc. mudroch praví, že to Kristus pověděl v podobenství toho skutku, kterýž na večeři své poslední konati ráčil.* Odpověď. Ne v podobenství, neb té slavné večeře v starém zákoně jistá podobenstvie v jistých znameních předešla, jako manna, beránek a jiné; an die sv. Pavel: otcové naši týž pokrm duchovní jedli a týž nápoj duchovní pili; neb všecky věci, jakož dolejí praví, u figuře, totiž v podobenstvie neb znamení, jim se daly, ale, aby věděl, poněvadž židé pro ta slova: chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa, reptali a vadili se, neb se jim zdála ta řeč tvrda a temna, tehdy Kristus jako mocný pán ta slova tiem světlejie oznámil a řka: nebudeteli jiesti těla mého a mé krve píti, nebudete mieti života v sobě etc., || a tak tehdáž učinil chleba posvatného ustanovenie 143a
a přikázanie. Jako u příkladu Kristus najprvé křest svatý ustanovil řečí a přikázal řka: nenarodí-li se kto znova z vody a ducha sva[illegible]ho, nemuož vjíti do králo[illegible] potom toho dokázal, když

najprvé sám křtil, an k němu mnozí šli, Johannes 3, a potom tu práci učedlníkuom poručil, Johannes 4: tak tuto najprvé Kristus svátosť oltářní řečí ustanovil a přikázal řka: nebudeteli jiesti a píti etc., potom pak, kterak to má býti, světlejie v skutku dokázal, když učedlníkuom dal své tělo pod zpuosobem chleba a krev pod zpuosobem vína, a přikázal, aby též činili na jeho smrti připomínánie.

Dále praví, ale z pochybenie: jestli že o tom chlebu za večeři zní ta řeč: chleb, kterýž já dám etc., bylo by blaze všem kněžím a mnichuom, ježto z něho vždycky jedie: ale že řečeno jest: chleb, kterýž já dám, tělo mé jest, kteréhož žádný nejie, než koho otec nebeský přitáhne, z tohoto pak jedie i hřiešníci z přinucenie kněží k svému těžšiemu odsúzení.

Tuto k těm slovóm: chleb etc. přidává: žádný z něho nejie, než kohož otec nebeský přitáhne. Nenie tak napsáno ve čtení, ale takto: žádný nemuož přijíti ke mně, jediné leč otec muoj, jenž mě poslal, přitáhne jeho. A ta řeč jest o chlebu věčném. Nahlédniž do písma té kapituly, shledáš, žes písmo změnil; a protož nejsi bez podezřénie ani bez viny. Ta pak řeč: chleb, kterýž já dám etc., aby věděl, že zní o chlebu duchovním, posvatném, kterýž zuostaven a dáván bývá dobrým i zlým; dobří přijímají k životu a zlí k smrti; v tom se nesmierná dobrota okazuje Kristova, kterýž přišel na tento svět, aby hřiešníky spaseny učinil. Pohlediž tehdy: on činí, že slunce vzchodí nad dobrými i zlými, a dešť dává na spravedlivé i nespravedlivé, též i jiné věci; dobrým to prospievá k dobrému, neb psáno
143[b] jest: vieme, že || milujícím boha všecko pomocno k dobrému, ale zlým a hřiešníkuom se obracuje ke zlému, Eccles. 39. Pohleď také, že kázal povolati k večeři slepých, kulhavých, a na svatbu dobrých i zlých, dobří aby posilněni byli v dobrém, a zlí aby napraveni byli k dobrému. Pohleď dále na mannu, kteráž byla chleb s nebe a chleb anjelský, Psalm. 77. Ta dána byla lidu ysrahelskému od boha, dobrým i zlým; dobří že jie požívali v bázni božie, byla jim k dobrému, neb měla všelikú rozkoš a chuť výbornú v jedení, Sap. 21; ale zlí že pravili: duše naše má nechuť z toho pokrmu převelmi lehkého, Num. 21, protož na ně pán buoh dopustil ránu a pomstu hroznú a těžkú, že od haduov mnozí zemřeli. Pohlediž také ne vokem šilhavým ale vnitřním a věrným, a najdeš po figuře pravdu, že ktož jie a pie, jakož die sv. Pavel, nehodně, odsúzenie sobě jie a pie; tehdy ktož jie a pie hodně, v Kristu přebývá a v něm Kristus, a tak má život věčný. *Ale mohl by řéci: však po té řeči: chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa, nedaleko potom napsáno: ktož jie chleb tento, živ bude na*

věky. A jisto jest, že mnozí z těch nebudú živi na věky, ale zemřeli jsú a mrú smrtí obecnú i věčnú; neb mnoho povolaných a málo volených. Protož ty všecky řeči ne o večeři páně ale o chlebu věčném mají vzaty býti, jako i přednie v té kapitole. Odpověď. Když nahlédneš věrně a právě k těmto řečem ve čtení napsaným: tak buoh miloval svět, že syna svého jednorozeného dal, aby každý, ktož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný, Johan. 2, item Joh. 11: qui credit in me, non moritur in eternum; item nenarodíli se kto z vody a z ducha, nevejde do královstvie nebeského, a ktož uvěří a pokřtěn bude, spasen bude, shledáš a nalezneš, co máš držeti a věřiti při nich, též i při této řeči: chleb, kterýž já dám. Prohlédna tehdy ku prvním řečem, a to ne k samé liteře, ale ku pravdě v tom || zavřené, nalezneš, že 144a
ne každý, ktož v Krista uvěří a pokřtěn jest, má život věčný, vejde do královstvie nebeského a spasen bude. A proč? Vezmi příklad na pokrmu a nápoji, věcí daných (sic) k životu tělesnému, z těch jeden i druhý, ač jest dobrý a užitečný sám v sobě, zdravým přichodí k duhu a nemocným častokrát k neduhu, neb nebývají zpósobilí ani pochopni toho. Pozoruj z toho dále i k vieře i křtu i k tělu božiemu v svátosti oltářní, jenž jsú v sobě darové boží dobří a užiteční k lidskému dobrému a spasitedlnému. Viera pravá a živá ta záleží na ustrnutém milování a poslušenství pána Krista, a to oboje na skutečném zachovávání řečí jeho, neb psáno Joh. 14 pravil Kristus: ktož má přikázanie má a zachovává je, ten jest, ktož miluje mě; a dolejie: miluje-li mě kto, řeč mú zachovávati bude. Ktož tak věří v Krista, tenť nezahyne, ale život věčný mieti bude. Též jest o křtu, o němž napsáno, Math. ultimo, a rozkázáno učedlníkuom: jdúce učte všecky národy, křtiece je ve jméno otce, syna i ducha svatého, učiece je zachovávati všemu, což sem přikázal vám. Ktož po křtu zachovává, což Kristus přikázal, ten, jakož předpověděno, přijde do královstvie nebeského a spasen bude. Pakli kteří přijemše vieru a jsúce pokřtěni padli v hřiechy, an spravedlivý padá přes den sedmkrát, takoví, když se věrně kají předních hřiechuov želejíce, die sv. Pavel 2 Cor. 7: zámutek, který jest podlé boha, pokánie pósobí k spasení věčnému; neb přišel Kristus povolati hřiešníkuov ku pokání, Luce 5. Anjelé také radují se nad jedním hřiešníkem, jenž činí pokánie. Kromě viery té pravé jest jiná mrtvá a ošemetná. Ktož na té vieře spoléhají, nadarmo se domnievají, aby přišli do královstvie nebeského, poněvadž nezachovávají ani plnie povah příslušných ku pravé vieře, jako jsú pokrytci, kteříž v se doúfají, jinými pohrdají, a samy se za spravedlivé mají, též i jiní hřiechy velikými poražení zú- || falci, pokánie 144b

za hřiechy nečiníce, o nichž die Kristus, Luc. 13: nebudete-li pokánie činiti, všickni zahynete; a sv. Pavel Gal. 5 vyčítaje hromadu mrzkých a těžkých hřiechuov i die: ktož takové věci páší, královstvie božieho nedojdú. To již o vieře i o křtu. Téžť jest o těle božiem a krvi v svátosti oltářní. Ktož z milováníe Kristova, jeho zachovávaje přikázanie a připomínaje srdečně a s lítostí nevinnú a těžkú smrť jeho i přijímá s náboženstvím tělo a krev Kristovu v svátosti oltářnie, tomuť prospievá k životu věčnému, a tenť v Kristu přebývá a Kristus v něm. Ktož pak v nedostatciech svých hřiechuov, ale v tom sebe zkušuje, nehodna sebe činí, má skrúšenie nad svými hřiechy, má úmysl od nich přestati a za ně se káti s boží pomocí, a lítostivě k tomu pamatuje o smrti Kristově, takový přijímaje tělo božie a krev nabývá hřiechóm odpuštěnie a smilováníe božieho, neb i bez pokánie jsú darové boží, Rom. 11, a ne nadarmo v modlitbě Kristově po prosbě za chleb nadpostatní prosba za hřiechóm odpuštěnie. Ale ktož jsa v mnohých hřieších toliko z obyčeje bez zkušenie skrúšeného srdce, a nemá úmyslu od nich přestati, ani života skrze pokánie napraviti, i přistupuje ku přijímání, aby nebyl v podeření (sic) pro zanetbávánie, takový, jakož die sv. Pavel, odsúzenie sobě dobývá k věčné smrti; pakli ovšem zanetbává a zdaluje se od té večeře páně, takový, jakož psáno, nemá života v sobě, totiž duchovnieho, a tak nebude vzkříšen, aniž přijde k životu věčnému královstvie nebeského.

Přes to, kdež kladeš, přivozuje ta slova: kto jie tělo mé a pie krev mú, ve mně přebývá a já v něm, mohl by řéci, jakož od toho z dolejších svých psaní daleko nejsi: kterak to muož býti, když zlý člověk přijímá tělo a krev Kristovu, aby v něm Kristus přebýval? Však všeliký múdrý varuje se přebývati v blátě smrdutém; ale že Kristus jest najmúdřejší, a hřiešník jest mrzutější nad bláto, nenie podobné, aby v něm Kristus přebýval. ||

145a Odpověď. Psáno jest Luce 2: položen jest tento, totižto Kristus, k úpadu a na povstáním (sic) mnohým. Pohlediž tehdy: pána Krista, zde na světě dokudž chodil, přijímali dobří i zlí, a on u nich přebýval; dobří jako na svatbě v Kaně Galilejské, jako Maria Magdalena, Lazar, Zacheus, Matúš i jiní dobrým úmyslem, kteřížto, že byli způsobilí k dobrému a pochopni, i nabyli milostných daruov od něho. Zákonníci pak, když Krista zvali, ač jej přijímali, a on býval u nich, však že jsú byli zatvrdilí ve zlém, a jeho šetřili v čem by polapili, i nepřišel jim jeho byt u nich k dobrému. Tak při svátosti velebné, kdež jest Kristus; člověk bohobojný i ten, ktož se kaje, když přijímá svátosť oltářní podlé Kristova ustanovenie, nabývá mnoho dobrého;

hřiešník pak zatvrdilý a zúfalý, ač Krista přijímá v svátosti, ale pro svú nezpósobilosť a nepochopnosť ani moci ani užitku ani milosti které nabývá, než viece a viece palice na se dobývá k svému odsúzení. Ačkoli při tom veliká se shledává dobrota Kristova, že, jsa tak velebný, ráčí svú tichosť a dobrotu bez umenšenie své slavnosti v tom okázati, když od hřiešníka přijímán bývá, zda by aspoň poznaje se přestal od své zlosti a obrátil se k němu skrze svaté pokánie. Z těchto nápovědí, kto chce věrně k vieře a písmu prohlédati, muož seznati, že v té kapitule sv. Jana o chlebu, jenž jest slovo totiž syn boží od věčnosti podlé božstvie, jsú jedny jeho řeči přednie, a o chlebu posvatném duchovniem, jenž jest tělo jeho od božstvie přijaté, jsú řeči potomnie; i neslušie jich spolčovati v jedno, což jest k čemu rozdielně položeno a napsáno. Umějž tehdy, ty mudrochu, tento rozdiel vážiti, a lidu, kterýž k svému spasení prohlédá, neodrazujž od toho, a neprav z posměchu: blaze kněžím etc. Neprav také, by přinucovali hřiešníky k stolu páně, ale že jakožto služebníci a úředníci napomínají k dobrému a vedú od zlého, jako i sv. Pavel Koryntské chválil v něčem, a v jiném nechválil, dav při tom naučenie, kterak se mají mieti.

Dále kdež kladeš: a jakož položeno: chleb, kterýž já dám, tělo
|| *mé jest za život světa, že to ráčil pověděti v podobenství, a jako* 145b
prorokuje o tom skutku, kterýž na večeři konati ráčil; ježto viece se vidí pravda býti nazpátek, že skutek za večeři poslední ustavený a konaný jest podobenstvie této pravdy vyslovené těmi slovy: chleb, kterýž já dám, tělo mé jest.

K tomu takto. Při počátku při těch sloviech: chleb, kterýž já dám, položil řka: to jest ráčil pověděti v podobenství, a jako prorokuje o tom skutku, kterýž na večeři své poslední konati ráčil; jakož i totéž tuto přivodí; ale hned potom praví, že více se vidí pravda nazpátek, že ten skutek za večeři jest podobenství této pravdy: chleb, kterýž já dám. Jest znamenie jisté, žes neučil se v Kathunu, kterýž dobře radí, aby člověk nebyl sám sobě odporen, neb to nemuož býti bez podeřenie (sic) nepravosti; neb člověk dvojí mysli jest nestálý ve všech svých cestách, a kdež jest nestálosť, tu jest nejistota a tak pochybenie; ktož pak pochybuje, ten nic nevezme od boha, Jac. 1. A zvláště při vieře když člověk jest sám sobě odporný, tomu neslušie věřiti, neb ten odpor nenie bez bludu. Dále kdež při tom praví, že se jemu vidí jinak nežli prvé a nazpátek: na jeho viděnie nebo zdánie ani na jiného kohožkoli nenie založena pravda ani viera, ale na písmiech zákona božieho. Tehdy když z toho viděnie procítíš, v tom

skutku Kristovu po večeři poslední nenalezneš k těm slovóm: chleb, kterýž já dám, podobenstvie ale pravdu, že což Kristus předpověděl, skutkem toho dokázal; a ten skutek že se stal po té řeči: chleb, kterýž já dám, i nemuož býti podobenstvie; neb figura, to jest podobenstvie, předcházie skutek, jehož jest podobenstvie. *Nad to kdež tvrdě své viděnie přidáváš o svátosti, že podlé dávnieho vypsánie jest svaté řeči znamenie;* a nepřidáváš, což z podstaty a k dokonalosti pro svátosti nového zákona příslušie, totiž že v svátosti pod věcmi vědědlnými božská moc spasenie lidské velmi tajně působí. Nebo svátosti
146a || starého zákona, jakožto beránek, manna i jiné, toliko byly svatých věcí znamenie, ale svátosti nového zákona nadto lidi, ktož jich požívají hodně, osvěcují a milosť uvozují, skrze nižto duše uzdravena bývá od nemocí hřiechuov. Ty pak, položiv při vypsání svátosti počátek, ostatku jsi nepřidal, aby, ktož toho vypsánie svátosti nečtú neb neznají, před těmi své viděnie na něčem postavil, ježto i v tom na falši takové urúbenie jest postaveno. Zdali toho neznáš, že pán buoh přikázal při oběti hlavu s ocasem obětovati, čehož jsi ty z nevěry své zanetbal, položiv počátek bez konánie při svátosti vypsání. Ale muož znamenáno býti, co tě v tom hněte; a co tiem mieníš, potom k tomu bude pověděno.

Při druhém kusu, ježto při těch sloviech: ktož jie mě, i on živ bude pro mě, někto mudruje psal, že Kristus nejmenuje chleba ale se samého, ty jemu odpoviedaje pravíš: tak se zdá, že on malý rozdiel má neb žádného mezi jedením duchovním těla Kristova a posvatném (sic). Nezdaj se tobě, ale věz, že veliký a jistý jest rozdiel, jakož předpověděno; a ta slova: ktož jie mě, i on živ bude pro mě, jakož i před těmi položená: chleb, kterýž já dám etc. o posvatném přijímání těla Kristova mají vzata býti, a poněvadž, ktož tak přijímá tělo Kristovo v svátosti velebné, ten jie Krista a jest živ pro něho v hodném přijímání.

Při třetiem kusu, kdež položeno, kterak z té řeči Kristovy: nebudete-li jiesti těla syna člověka a tak dále, židé se horšili, v blud upadali, a z toho od Krista odstúpili, jakož se tak bylo (sic), ty přidáváš, že ten smysl židovský od mnohých se tvrditi nepřestává, a nenie rozoměti, co by se jiného uvodilo tiemto napsáním, než aby tak Kristus jeden byl tělesně, jediné že nám nečitedlně, ježto, by i tak jeden byl, neprospievá, nebudeli ho duše svým obyčejem jiesti. V této řeči tento mudroch by věrný byl, měl vieru a věřil, že pán Kristus jest buoh,
146b že všecky věci skrze něho || učiněny, neb bez něho nic nenie učiněno, věřil by také, že slova jeho i skutkové jsú veliké moci a předivné,

neb jest pravdomluvný, a lesť nenie nalezena v ústech jeho. Ale že jest pověděl: toto jest tělo mé, tehdy bylo pravé tělo jeho, kteréž dal učedlníkuom, a to ne jakožto figura neb znamenie, jakož předepsáno, ale v pravdě mocí slov jeho; to pak tělo jeho že nebylo bez duše ani bez božstvie, ale s božstviem a s duší spojené. Jinak kto by dělil božstvie od těla, bylo by děliti a rušiti Krista v jeho podstatné osobě: a to jest blud antikristuov, kterýžto pochází z nevěry, k věčnému zatracení. Tehdy ktož chce býti bez podeřenie (sic) při vieře, a pro vieru odplaty dosáhnúti, má věřiti, že mocí těch slov Kristových, kdež řádně od kněze pocházejí, jest v svátosti oltářní pravé tělo Kristovo s božstvím i s duší spojeno, ne tiem během, jakož ty z připodobněnie k židóm nevěrným připisuješ křesťanóm věrným neprávě, ač toliko přikrýváš to barvú nevěry tiem rozdielem, což židé domnievali se o tělu čitedlném, to křesťané o nečitedlném. Ale že ani to muož býti, přidáváš dále, by tak i jeden byl Kristus, totiž nečitedlně, že neprospievá; nebo kterak pravda bude ta řeč Kristova: jdu k tomu, jenž mě poslal, a neodejdu-li, utěšitel nepřijde k vám, kterýž když přijde, trestati bude svět etc., kterakž tehdy duch svatý přijde, když Kristus svú přítomností přirozenú a osobnú zuostává? Jižť jest na jevo vyšlo, co bylo znamením a figurau za podobenstvím skryto. Nebo prvé psal, že ten skutek večeře poslednie jest podobenstvie, a že jest svaté věci znamenie etc.: a již klade, že, Kristus by byl zde svú přirozenú osobú, duch svatý od něho poslaný nečinil by užitkuov spasitedlných, poněvadž odšel k bohu otci. Ovšem odšel jest, aby naplnil přikázanie otcovo, neb jest pravil: a jakož přikázanie dal mi otec, tak činím; odšel, aby skutečně dokázal, kdež pověděl: jdu k němu, který mě poslal; a tak odšel svú || osobú v své 147ª
způsobě, v kteréž z mrtvých vstal. Ale však téhož se samého zuostavil zde na světě pod způsobami jinými v svátosti oltářní. Neb kdež jest jeho tělo a krev, tu jest on sám, poněvadž, jakož předepsáno, jedno bez druhého nemuož býti, a poněvadž Kristus nemá dělen býti. Taková pak věc i jiná tajemstvie božieho nemuož rozumem ale věrau dosáhnuta býti. A protož pohleď na divné moci Kristovy, když z mrtvých vstal, kterak jest pronikl skrze kamen veliký, jímžto byl jeho hrob založen; kterak skrze dveře zavřené vstúpil mezi učedlníky. Nemuožeš toho postihnúti rozumem, než jsi-li věrný, tak máš věřiti, jakož písmo svědčí. Tak v svátosti oltářní kterak jest Kristus svú osobú, toho nevyměříš smyslem ani rozumem, ani se na to vyptávaj, aby nebyl poražen od slávy božské. I dobré jest z pokory ujímati rozom ku poddávání vieře a věřiti Kristovi, co jest ráčil zpó-

sobiti o svém těle v svátosti oltářní; jinak, jakož sám pověděl Joh. 3: ktož nevěří synu, neuzří života, ale hněv boží zuostává nad ním.

Tuto také, kdež z nedóvěry praví a řka: a odtud snad svobodně hřeší svět, že Krista má sobě přítomného, a duch svatý, kterýž by je měl trestati, pro přítomnosť Kristovu nepřicházie k nim, i zuostávají svobodni nemajíce, kto by je trestal, poněvadž praví „snad," kde jest „snad," tu jest pochybenie, a kde pochybenie, tu viery nenie. Neb viera jest podstata a základ jiných ctností, a tak pevnosť, což na ní založeno; a jest skrze slovo Kristovo, a tak jistá, neb slovo božie stane na věky, Ysaie 40, a slova Kristova nepominú, neb jsú pevna a jista. Kdež tehdy jest pochybování, tu nenie pevnosti ani jistoty, a tak ani viery. Svatý Petr že jest pochyboval a nedověřil, byl trestán od Krista, že jest hubené viery, Math. 24. Svatý Pavel 1 Thim. 1 jedny tapače, že jsú zhynuli při vieře a jiné nakazili, poddal je šata-
147b novi: kto tohoto mudroně bude trestati? Třeba || se báti, aby nevpadl v osidlo šatanovo. Pak kdež z toho snadu praví o světu, že svobodně hřeší, proto že Krista má přítomného, a duch svatý etc.: tehdy pohané, Machometové i židé, že Krista nemají přítomného v jeho osobě, i nehřešie, a duch svatý k nim přicházie, a jich netreskce, poněvadž nehřešie. Hle, co z tohoto mudrování pochází a rúhánie nesmyslného i proti Kristovi i proti duchu svatému! I bylo by dobré podlé rady sv. Pavla ne viece smysliti, než má smyšleno býti.

Item kdež dále otázku činí: chtěl-li by kto řéci, že tak odšel od nás, že se smyslóm našim schoval, ač přirozeným svým bytem jest s námi? i odpoviedá, že to jest zástěra osoby jeho, máli to v pravdě odjitie slúti, a zuostana pod něčím se schovati, viecež jest měl řéci: neodéduť (sic) od vás, ale vidětiť se vám nedám.

K té otázce i odpovědi, jenž jsú plné rúhánie všetečného, takto. Židé, zákonníci a pokrytci rúhali se Kristovi, odjímajíce jemu, což naň přísluší, když pravili, že syn boží nenie, že hřiechuov nemá moci odpúštěti, ježto jemu to z podstaty přísluší; opět jemu přisuzujíc, což nenie, když pravili: ďábelstvie máš, že v Belzebubu kniežeti ďábelském vymítáš ďábly. Tento pisák s rotníky svými, ktož jemu věřie a jeho poslúchají, pánu Kristu se rúhají, odjímajíce jemu, což jemu přísluší, kdež mluvie, piší a držie, že Kristus nenie zde v svátosti oltářnie, an jest, jakož nedaleko napřed, a potom viece bude položeno.

Opět že odšed i chová se pod něčím, a že měl řéci: neodejduť od vás, ale viděti se vám nedám. Pán Kristus pravil: blahoslavené oči, kteréž vidie, což vy vidíte. Viděli jsú zajisté učedlníci i jiní věrní jeho v člověčenství, a z toho byli blahoslaveni. Viděli jsú okem

vnitřním, to jest věrau, neb věřili, že jest syn boží, a z toho byli věrní. Jako i Abraham viděl Krista, tak věrný křesťan ač okem tělesným vidí svátosť v její způsobě, však věrau z řeči Kristovy dosahuje, že jest v té vidědlné svátosti Kristus. || Tento pak pisák, kdež 148a
položil, že se nedá viděti, v tom zavierá, že pán Kristus, mluviece s žalostí, jest křesťanóm za diblíka, kterýž někde bývá, ale nedá se viděti. Ustyď se tehdy a ulekni, neb psáno jest, že rúhánie nebude na věky odpuštěno. A že jest napsal: viecež jest měl řéci Kristus: neodejduť od vás, ale viděti se vám nedám, — svině, učíš múdrosť věčnú! Měls přitom býti, když jest své tělo dával učedlníkuom, a raditi jemu! A zdaliž nevieš, že on žádného rady nepotřebuje, a kto jest byl jeho radný? I přestaň od té všetečnosti, nebo ústa tvá mluvie bláznovstvie, a pero tvé psalo rúhánie.

Jiná opět otázka. Řekl by někto: však jinde sám Kristus řekl: s vámiť sem až do skonánie světa. Tak jest, ale byť přirozeným bytem byl, jako chtie mnozí mieti, neduovodnéť jest: ano řekl také: kdež se sberú dva nebo tři ve jméno mé, já sem mezi nimi. Pak všeli přirozeným bytem mezi nimi bývá čili kterým jiným obyčejem, k tomu neodpoviedá, než nechal toho v nejistotě. Ale aby věděl, že pán Kristus svým přirozeným tělem jest zde, ale ne v své způsobě, jakž jest na nebi, ale během posvatným, v svátosti oltářní! Duovod toho: Pán buoh podlé božstvie jest všudy na každém miestě bytně, přítomně a mocně, duch páně naplnil jest okršlek země etc., avšak jiným během v anjelích i jiných svatých, neb skrze svú milosť, a jiným v pekle, neb skrze svú spravedlnosť a pomstu. Opět pán buoh jest všudy na každém miestě etc. Job dicit: Si ascendero in celum, tu illic es, si descendero ad infernum, ades. Ale každé púhé stvořenie prosté jest toliko na jednom miestě. Pán Kristus podlé člověčenstvie drží prostředek svým tělem, neb jest pravý prostředník mezi bohem otcem a lidmi; a tak nenie všudy, poněvadž duše i tělo jest stvořenie; také nenie toliko na jediném miestě jakžto jiné púhé stvořenie; nebo poněvadž tělo jeho jest spojeno s božstvím, pravým prostředkem nad jiné stvořenie jest a bude do súdného dne ne na jednom toliko miestě, ale || na mnohých kdežkoli řádně v svátosti oltářní. Rač toho přieti 148b
duostojenstvie velebnosti a zvláštnosti pánu Kristu, mudráku; neb on svým tělem v nebi jest, jakož předepsáno, v své způsobě miestně, a na oltáři kdežkoli řádně jest posvatně v zpuosobě chleba. Nauč se tomu, a tak věř a buď dobrý.

Po těchto votázkách ještě čině jednu votázku prose: pro který užitek zvláště v monstrancí neb v arše tělesně a bytně přebývati má

Kristus, jehož člověk v ničemž neužívá, jediné snad aby se měl čemu modliti; i odpoviedá: ale proto nenie jeho tu bytí ani nám potřebné, poněvadž tak brzo mysli mohú býti u něho na nebi sedícieho na pravici jako v monstrancí etc.

Tento tuto prosí, aby měl odpověď na svú otázku, a potom sám sobě odpoviedá. Nenie tu opatrnosti, neb psáno Proverb. 3: nespoléhaj na svú opatrnosť, a sám u sebe nebývaj múdrý. Ktož pak v se doúfá, nač jemu přicházie, ohledaj písma a nalezneš, a ulekna se uskrovni svého mudrováníe; jestiť a bude potřebie. Než pak k té otázce i odpovědi jeho slušné jest pověděti a zastati vieru. Pán buoh byl přikázal archu udělati ze zlata, v nížto byla položena přikázanie jeho a manna. Tu archu i, což v ní bylo, židé měli u veliké poctivosti, 3 Reg. 8, nebo i nad ní bylo vzieváno jméno božie. Potom Daniel prorok svatý po mnohých letech, postaven jsa v úzkosti, otevřel okna proti Iheruzalemu, a kleče chválil boha klaněje se, Psal. 5: adorabo ad templum tuum sanctum in timore tuo; Psal. 10: dominus in templo sancto suo, dominus, in celo sedes eius. Zdaliž se jest nemohl jinam obrátiti, an pán buoh všudy, ale k Jeruzalemu, kdež byla archa s mannú? Ta manna že znamenala tělo Kristovo spojené s božstvím, dobře a věrně činie křesťané, že Kristovi, kterýž jest pravda té figury neb znamenie toho, a kterýž jest na nebi, i v svátosti oltářní poctivosť činie, a k němu jedniem zřením a myslí viery se utiekají jako ku pánu spasiteli svému, jehožto, dokudž zde byl na světě, otázal se
149a Philip řka: pane, okaž nám otce. Odpověděl jemu || Kristus: Philipe, ktož vidí mě, vidí i otce mého. Hle, jedním viery viděním vidúce Krista na zemi viděli i otce na nebi; a jakož viděli, tak i věřili. Tak tuto ktož věří, že mocí jeho slov řádných v způsobě chleba jest tělo jeho s božstvím spojené, a totéž jest na nebi na pravici boha otce, jedniem viery zřením muož a má se k němu v nebi i svátosti oltářní utéci a jemu poctivosť činiti; an sv. Pavel v svém listu Korinským zavierá: ktož u vážnosti a v poctivosti měli tělo božie, že z toho přicházeli k dobrému i spasitedlnému užitku; jako nazpět, ktož toho do sebe neměli, mnozí poraženi nemocmi rozličnými, a jiní rychle zemřeli. Protož ty, nedověrný řeči a moci božie z ustanovenie jeho, nesmysli, neprav a nerozpisuj, byť žádného užitku neměli lidé o bytném přebývání Krista v svátosti oltářní, k němu se utiekajíce, a popatř na ony falešníky, o nichž Jeremiáš napsal capitulo 8: jistě lež jest učinilo lživé pero pisákuov, kteřížto slovo božie opovrhše a žádná múdrosť v nich nenie, a proto jsú zahynuli, byť i tobě a hodně totéž nepříleželo k tvému zatracení.

Kdež pak při konci té otázky klade: který jest užitek bytu jeho tělesného tu, kteréhož nic neužívem, přidává: ano strach, by nebylo k tomu, což Kristus řekl: dějít vám: tuť jest Kristus, ondeno jest; nevěřte, nevycházejte. O biedný člověče! že kdy smieš přičítati toto písmo pánu Kristovi! Však to písmo jest o mnohých antikristech, nebo pověděl Kristus: mnozí přijdú ve jméno mé praviece: já sem Kristus, a svedú mnohé; k těmť nemá vycházeno býti. Tiť jsú vídáni bývali i bývají, tiť jsú svozovali a svozují, ale ne pán Kristus, kterýž zde nesvodí, ani muož zřejemně viděn býti. A ty se jemu rúháš! Podlé starého zákona měl by smrtí umřieti, a podlé práva zemského co by měl utrpěti, poptaj se, a snad, nejsi-li zatvrzený, užasna se přestaneš v čas utrhati a rozpisovati proti vieře perem blenovým. O Římanech kdež píše, že složili kalich jako zbytečnú || věc při přijímání té svátosti proto, nebo dvakrát jednostajného Krista v bytu přijímati zbytečné se jim vidělo etc., známo jest, jakož noví doktorové piší, a jakož v Basilejském sněmu vyslovili, že ne pro tu příčinu ale pro jinú. Ty měj s nimi o to pohádky, a provozuj své dómysly před nimi, jako jsú Čechové před nimi své potřeby pro vieru provedli. Oni jich pod znamenitými listy potvrdili, a v Praze za ciesaře Zigmunda čtverým jazykem, latinským, českým, uherským a německým, ohlásili na rynku novoměstském. Dokudž toho neučiníš i s svými rotníky, jiného nenie, než že sediece v kútiech nesmiete na světlo, abyšte nebyli tresktáni. Pak nebudete-li zde, čekajte toho jinde, žeť vás nemine. 149b

Naposledy, kdež skrze impresory věrné kněžie tupíš z toho, že o pánu Kristovi v svátosti oltářní přivodie příklady neb přísloví na voku, kterak veliká hora v něm se muož směstknati, na zrcadle, kterak veliký člověk neb duom v něm a každé v částce jeho, a na slovu pověděném, kterak mnohých uší naplňuje, že týž Kristus jest v malé částce voplatku, a na mnohých miestech jest a muož býti: to položiv i kladeš na konci, že takoví duovodové viece jsú mámenie než dovedenie.

Odpověď. V starém zákoně nadejdeš mnoho příkladuov v přísloví na věcech hmotných a čitedlných, jichžto požívali i světí proroci. Ti mohli by se tuto přivesti, ale že jich množstvie, pro ukrácenie slušie ponechati. Buď prohlédnuto k novému zákonu. Sám pán Kristus v přísloví mnoho mluvil, slovo božie že podobno semeni, královstvie božie vrši etc. Svatý Pavel o z mrtvých vstání dává příklad na zrnu, má-li obžíti a užitek učiniti, prvé musí umřieti etc. A poněvadž tak jest, ne zle činie kněžie, že příkladem pána Krista a sv. Pavla příkladuov a přísloví požívají, aby i tudy pravda mohla poněkud po-

chopena býti. I neměj jim za zlé, ale přestaň toho utrhánie a rú-
150a hánie svým psaním i otázkami marnými; || a pohleď, což David po-
věděl řka: zhynuli sú, vyptávajíce se votázkami, aby i ty nezahynul, ale radše, stoje v pokoře, vyšších nad se věcí nehledaj a na silnějšie nechtěj se ztazovati, ale což jest tobě přikázal buoh, to rozmyšluj vždycky, a v mnohých jeho skutciech nebývaj všetečný. Nebo nenie tobě potřebie těch věcí, kteréž skryty jsú, očima viděti; nebo mnohé věci nad smysl lidský vokázány jsú, a mnohé jest podvrátilo jich domnievání.

Při tomto odporu proti tomu matrykátu nevidělo se, ač by mohlo a mělo býti, ku potvrzení doktoruov svatých starých přivoditi i mistra Jana Husi, poněvadž ty s jinými netbáte na ně, ano i opomietáte je. Však oni mnoho dobrého sepsali ku pomoci viery i pravdy, a proti kacieřóm Arianovi, Manicheovi et ceteris se zastavili, proti nim psali mnoho užitečného, ježto ty i s svými pomahači v to byšte na věky neuhodili. A ktož se boha bojie, což jest k vzdělání viery, co k napravení života křesťanského, k ctnostem svatým, co k výstřaze (sic) hřiechuov, rozličných doktorów těch písem s vděčností a s milostí požívají, ku paměti sobě a k naučení přivodíce. An sv. Pavel die: Heb. 3: pamatujte na předky vaše, kteříž vám mluvili slovo božie, na jichžto patřiece obcovánie následujte viery. S podivením pak jest, že ty s jinými doktoruov nepřijímáte, a své smyšlénky rozsieváte, rozpisujete a chcete, aby jim bylo věřeno. To bez pýchy a marné chlúby nemuož býti, když sami se veličíte, a jiné nad se hodnější v potupě máte. Ale již na tomto odporu buď nynie dosti. A ty nedoktoře, nebuď nevěřící ale věrný.

Co pak má řečeno býti o těch, kteříž s Píkharty držie v jich smyšlénkách, aneb je snášejí, k sobě vinú, jim nákladni sú, je zastávají pro své kterézkoli puožitky? Někdy za králuov Ysrahelských, jichžto první počátek byl Iheroboam, způsobivše sobě jiné kněžstvo ne z pokolenie Levi, kterémuž kněžstvo bylo bohem oddáno, i opovrhli boha pravého, opustili jemu slúžiti, i poklonu s obětmi v Jeru-
150b zalemě činiti, i napeleskali sobě bohuov || telecích, jim slúžili i oběti činili. Neb Iheroboam, 3 Reg. 15, s potomky svého rodu brzo zahynuli; potom lid veškeu, 4° Reg. 17, od krále Asyrského přemožen, tak že z Samařie i ze všeho královstvie vyveden a do cizích krajin uveden ku poddanie, službě, robotě lidu pohanskému. Item byl také přikázal buoh, Num. 24, židóm, aby opanujíce země Kananejské zahubili všecky, žádnému neodpúštějíce. Ale oni dosáhše všech království odpustili a zachovali Filištinské, Josue 13, učinivše je úroč-

níky sobě z lakomstvie svého. I pověděno o nich, že Philištinští budú jim k jámě a k osidlu i k úrazu, a jakožto sochor před jich očima, Jud. 13, tak že, jakož psáno, podmanili židy a nad nimi panovali mnoho let, byvše v tom u veliké núzi pod tiem lidem pohanským. Ale že die sv. Pavel: cožkoli psáno jest, k našemu naučení psáno jest, tehdy což na židy jedněmi i druhými pro jich přestúpenie svévolné od cesty rozkázanie božieho, jakož předpověděno, přišlo k jich ponížení na těžké (sic): tak Pikhartuom, ježto vystúpili od pravidla pána Krista, i také těm, kteříž je zastávají, třeba se báti, aby na ně nepřišlo protivenstvie k jich potupě a k zkažení těžkému. Jakož pak v těchto časech nevelmi dávno minulých ne na jedny, kteřížto od pravdy zákona Kristova odstúpili, zámutkové, nesnáze, neštěstie přišlo, tak že měvše dosti i vpadli na mizinu, dřieve také času, než jich věk okazoval, zemřevše. A pak i toto jest hodné položiti. Čechové a Moravené v časiech předešlých, ježto pro zákon božie mnoho snáševše protivenstvie i odpierali nepřáteluom, i dal jim pán buoh rozličná vítězstvie: avšak kněžstvo pořádné měli, do kosteluov ke cti a chvále božie zdělaných chodili; kteříž k nim přicházeli, kněžie přijímali, a k tělu božiemu v svátosti oltářní velebné poctivosť zachovávali. A potom nadto, což jsú před se vzeli podlé zákona božieho, o to stáli ne s malými náklady, aby slyšenie měli před kardinály, biskupy, preláty, doktory, || mistry etc. v městě Bazilejském, kdežto 151[a] hodnými duovody a hádáním příslušným dosáhli potvrzenie listy znamenitými, jenž slovú řečí latinskú Compactata, ježto královstvie Českému i markrabství Moravskému to jest k nemalému jakož prvé tak nynie i potom dobrému. Tito Pikharti tomu všemu na odpor se vydali, všetečně vytrhli, kněžstva neřádného sobě napeleskavše; některé, an byli kněžie, z kněžstvie svláčili, a jiným ženy mieti dopustili. Item kostely potupují křesťanské, a v peleších se scházejí, tělo pána Krista v svátosti velebné modlú nazvali, a v mnohé jiné neřády proti vieře vkročili. Od mistruov a kněží vyšli, neb z nich nebyli; a majíce před nimi se postaviti a počet vydati a napraviti podlé uloženie na sněmě uloženého z toho se vyvinuli zámyslem ošemetným. A poněvadž před mistry svého jazyku toho se zbraňují, snad jim potřebie bude státi o to, aby na sněmu kněžstva buď v Bazilí buď v Novémberce nebo jinde se postavili. Tuť bude shledáno jich šermovánie blenové, bude rozneseno po světě, když sobě dobudú zápisuov, ne černidlem ale zlatem zpósobených. Pakli toho neučinie, již bude známo, že sami sebú vinni budú, přijde-li co na ně z hodného dopuštěnie božieho. Než bylo by lépe, dokudž čas jest přístupný, sobě srozuměti a k bu-

dúcím věcem prohlédati, a ovšem dáti se napraviti těm, kteříž je milovali, ke cti a k dobrému pomohli. Učinie-li to, k milování laskavému přistúpie, roztržky také, ježto jsú v Čechách i v Moravě, pominú, a pokoj lidem potřebný uveden bude a zachován k dobrému spasitedlnému i jiným potřebám užitečnému.

LIV.

Ad postulacionem sacerdotum Zaczensium responsiva Pikusoni.

151b *Proti jinému pikúsovi bez peřie v Žaci.*

Jeden pikhart všetečný učinil sepsánie pokládaje, že jeho nenie, ani bratrské, než Táborských kněží; a to sepsánie jich, zdá se jemu, že jest pravé a mierné, a že je přijímá, ne proto že sú oni sepsali, ale ta písma k tomu sú přivedena, k čemuž pán Kristus i apoštolé mluvili; a že nemiení toho smyslu spustiti se, leč mu bude dokázáno písmy svatými jistými a stálými i také doktoruov, že ta sepsánie jsú bludná a nebezpečná tak držeti a smýšleti. Tento pikhart nepoloživ toho sepsánie kněží Táborských, aby známo bylo, která a kteraká jsú, aby k nim bylo nahlédnuto a odpoviedáno, i dal se na pět otázek žádaje, aby byla jemu na ně odpověď dána, ježto z toho muože, rozumu požívaje, znamenati, že základ jeho na kněžích Táborských, kteréhož při vieře neoznámil, jest marný, aniž má které jistoty ani pevnosti, než když k otázkám jeho bude odpoviedáno, tuť kněží Táborských, kteříž sú pohotově, budú spisové položeni, ježto tomu pikhartu i jeho šíbaluom budú odporni. Ale před tiem pro upevnění viery, což z zákona božieho jest, z doktoruov svatých i zdravého rozumu, kterýž z podstaty své pravdu povoluje, bude napsáno.

Ku první otázce: jsau-li to piesně svaté, pravé a křesťanské, kteréž po kostelích zpievají:

Non est panis, sed est deus; item ||

152a *Scimus in altari carnem de pane creari,*
Illa caro deus est, qui dubitat, reus est;

item *Nic tu viece chleba nenie,*
Když kněz ta slova dopovie.

Odpověď. Ačkoli Kristus sám o sobě pověděl: já sem chleb života, však nenie chleb hmotný vezdajší ku pokrmu tělesnému, ale jest pravý buoh a pravý člověk v jedné osobě, kteráž ukřižována k lidskému, jakož v tom verši zpievá se, vysvobození. A tak dobře

zpievají. Dále k té piesni: vieme, že na oltáři tělo z chleba se stvořuje; nebo Kristus vzav chleb pověděl: toť jest tělo mé, tak že mocí slov svých chleb proměnil v tělo své. O tom sv. Ambrož libro de sacramentis die: chleb na oltáři před slovy posvěcenie obecnaj jest, ale když přistúpí posvěcenie, z chleba bývá tělo Kristovo; a při tom již kněz ne svých slov, ale požívá řeči Kristovy: protož slovy Kristovými tato svátosť se posvěcuje. To ten. To pak slovo creari t. j. stvořuje nemá tuto vzato býti tak, že by z ničehéhož bylo tělo Kristovo na voltáři stvořeno, ale z chleba učiněno, jako nápodobně na počátku biblí psáno, že buoh Adama muže a Evu ženu stvořil, nestvořil z ničehož, ale v kapitole druhé učinil z země a Evu z kosti. Též sv. David prosil od boha řka: srdce čisté stvoř ve mně bože, ne aby buoh z ničehož jemu čisté srdce stvořil, nebo měl jest srdce, ale aby učinil čisté. Tak tu věříme, že z chleba mocí slov Kristových || bývá učiněno tělo jeho. Item v též piesni položeno: to tělo jest buoh 152b etc. Pán Kristus jest jedna osoba dvojieho přirozenie, bozkého a lidského, a pro spojenie božstvie s člověčenstvím viera jest, že Kristus člověk stvořil všecky věci a buoh Kristus trpěl i umřel. Jsú k tomu písma jistá, ale na písmu sv. paměti mistra Jana Husi buď přestáno, jenž die: toto od křesťanuov má právě puojčeno býti, že buoh Kristus trpěl, umřel a pochován v hrobě; též z přirozenie božstvie že člověk Kristus jest stvořitel, jest věčný, jest nesmírný. A tak pro spojenie dvojieho přirozenie což se praví o člověku Kristovi, má praveno býti o bohu. To ten. Opět nápodobně duše rozumná a tělo jest celý člověk, avšak v písmě duše pokládá se za člověka celého pro spojenie s tělem v jedné osobě; nebo ve třetích kněhách Mojžíšových v kapitole druhé psáno: duše, kteráž by obětovala oběť. Item David pověděl: pane bože, vysvobodil jsi duši mú od smrti. Item Kristus o sobě řekl, Joh. X°: duši mú pokládám za ovce mé. V těchto písmích duše béře se za celého člověka. Též z druhé strany tělo pro spojenie s duší béře se za celého člověka. V prvních kněhách biblie v kapitole VI: všeliké tělo porušilo cesty*) své; a v žalmě LXIIII: k tobě, bože, všeliké || tělo 153a přijde; a ve čtení Matúše kap. XXIIII: nebylo by spaseno všeliké tělo. V těchto písmiech i v předních se zaviera pro spolčenie dvojieho přirozenie jedno i druhé, béře se za celé spojenie. Tak tuto pro spojenie těla Kristova s božstvím tělo Kristovo jest Kristus, jest buoh; při tom pak pochybovati což jiného jest nežli pro tu vinu zatracenie sobě dobývati. Dále k tomu v též otázce: nic tu viece chleba nenie,

*) [illegible] „viam"; v biblí jest správně: „vitam".

když kněz ta slova dopovie, než jest etc. Ta slova, kteráž mluvil Kristus a vydal do dne saudného při svátosti oltářní aby pósobena byla, když kněz ta slova dobrým, jakž na to záleží, úmyslem nad chlebem a vínem vypraví, chleb bývá tělo Kristovo a víno krev jeho; a poněvadž tělo a krev Kristova, tehdy ne chleb ani víno hmotným a tělesným během, ale právě tělo a krev jeho; neb jest řekl Kristus: toť jest tělo mé a krev, ale neřekl: toto jest chleb a víno. A ačkoli sv. Pavel die: chleb, kterýž lámáme etc., ale poněvadž učil se v nebi, nenapsal kteraký chleb. Přestaň na tom, pikharte, co jest jinde položil: ktož nehodně jie a pie nerozsuzuje těla páně, odsúzenie sobě jie a pie, to jest nemaje rozdielu těla božieho od chleba hmotného. Z toho máš, že zlí i dobří, ač dobří k spasení, ale zlí k zatracení, přijímají tělo božie. Protož, ty pikúse, zacpaj ústa smrdutá, a přelomě péro blenové o věcech nad se vysokých nechtěj se ztazovati, aby
153b nebyl po- || ražen od slavnosti božské; ale což jest zřiedil buoh, to rozmyšluj, a při skutcích jeho nebuď všetečný.

K druhé otázce: „*Muože-li antikrist, falešní proroci, lotřie a zlodějie, nepřátelé kříže Kristova, svátostmi Kristovými posluhovati? Poněvadž přikázal Kristus vystříhati se od falešných prorokuov*“. Odpověď. Sv. Jan napsal, že antikrist přišel již, antikristové mnozí sú učiněni, a že od apoštoluov vyšli, nebo nebyli z nich. A poněvadž za těch svatých byli antikristové mnozí, ovšem pak již k skonání světa, kdež zlosť se rozmohla, jest jich mnohem viece; i bez pochybenie, ty pikharte, s jinými vašeho šibalstva jste antikristové, poněvadž ste odešli od nás, ale viece od viery pravé, a dali ste se v své dómysly proti vieře, jenž jest nad rozuom, praviece, že tělo Kristovo toliko jest na jednom miestě, na pravici boží, an jest, jakož předpověděno z řeči sv. Pavla, v svátosti oltářní velebné, a bude až do dne súdného. Vy pak, poněvadž rušíte ustanovenie a moc slov jeho, tehdy ste antikristové. O falešných prorociech co die na ta slova: vystříhajte se od falešných etc. sv. Jan Zlatoustý, pozoruj. Žádná věc tak nevyrážie dobrého jakožto pokryté zlé; nebo zlého zjevně jakožto zlého lidé vystříhají a varují se, ale zlého pod barvú dobrého, že se přikrývá, nemuož tak se varováno býti. A protož ne o křesťanech hříšných,
154a ale o kacieřích bludných tuto mluvil hospodin. || Neb netoliko řekl jest: kteříž k vám přicházejí v rúše ovčiem, ale přidal: vnitř sú vlcie hltaví. Křesťanští pak učitelé, kněžie, ač někteří jsú hřiešní, však služebníci sú těla božieho, poněvadž úmyslu nemají k zatracení křesťanuov, a protož neslovú vlcie hltaví; ale pokrytci kacíři, kteřížto pod podobú křesťanskú z navedenie diablova svedením kúsavým křesťany

roztrhují, ktož pak proti pravdě mrzce rúháním vyje, vlk jest. Hec ille. Z jehož písma, pikharti že sú shledáni v bludiech při svátostech, sú vlcie hltaví, jižto (sic) lidé mají se vystřiehati; kněží pak křesťanští jsú-li v nedostatcích hříšných, jakož bez nich nemohú býti, když káží slova zákona božieho a svátostmi přisluhují k lidskému spasení, nemají tiem lidé pohrdati; an pán Kristus, Marc. IX, když sv. Jan mluvil: mistře, věděli (sic) sme jednoho, an ve jménu tvém vyhánie diabelstvie, a ten nenásleduje nás, odpověděl řka: nechtějte zabraňovati jemu, nebo nenie žádného, ktož by učinil moc ve jménu mém, aby brzo zle mluvil o mně; ktož zajisté nenie proti vám, s vámi jest. Tento ktožkoli byl jest, nebyl dobrý, poněvadž nedržel se Krista ani apoštoluov; avšak Kristus, což jeho jménem pósobil, bylo jeho milosti to příjemno. Též učiň, pikharte, ač kněz jest v nedostatku, když káže slovo božie, když svátostmi || přisluhuje, toho nezamítaj, tiem 154b
nepohrdaj, poněvadž ne tiem, což jest jeho, ale což jest božieho od boha, přisluhuje; ačkoli tomu knězi nenie k užitku, ale lidem kajícím jest ku prospěchu. K tomu sv. Augustin libro de corpore Christi přimlúvá se takto: v cierkvi obecné v přisluhování těla Kristova a krve nic od dobrého kněze viece, nic od zlého méně se pósobí, nebo ne v služebnosti kněze ale v slovu stvořitele dokonává se a v moci ducha svatého: nebo kdyby to bylo v služebnosti kněze, nikoli by nepříslušelo Kristovi; ale jakož ktož křtí prvotně, jest Kristus, tak on jest, kterýž duchem svatým činí z chleba tělo své, a víno proměňuje v svú krev. A protož jakož týž svatý v kněhách proti Donatovi kacíři praví: všecky svátosti, ačkoli škodie nehodně přisluhujícím kněžím, ale však skrze ně prospěšny sú hodně přijímajícím. Jako i slovo božie. Nebo psáno jest: což vám povědie, učiňte; ale což zlého činie, nečiňte. Protož týž svatý super Johannem praví: holubice, totiž křesťan sprostný, nevoškliv sobě služebností zlých, ale patř na moc boží. To ten. Ty pak, pikharte, žes žádného písma nepoložil kněží Táborských, znamenaj, co jeden z nich znamenitý, Mikuláš Biskupec, na ta slova: pilně se vystřiehajte etc. v svých kněhách položil, toto: jestli kněz zlý, někdy však užitečnú věc učiní, ač on toho nečiní, ale božská opatrnosť skrze něho. Jako Kristus o zákonnících pověděl: což vám povědie, učiňte, ale podlé skutkuov jich nečiňte. Nebo což sú lidé užitečně od nich slyšeli, || nebylo to jich ale božie. Nebo posluchači 155a
nesbierají s trnie hroznuov, ale skrze trnie hrozny; jako kdyby kto skrze plot trnový k sobě přitáhl hrozen, ten hrozen nebyl by trním ale kořene vinného. Opět týž Mikuláš na ona slova: což vám koli pověděli by etc. píše toto: prelátuov a kněží, také i zlých, má po-

slúcháno býti v tom, což jest k spasení, a mají jmieni býti v poctivosti, dokavadž snášeni bývají v úřadu, jako David věda Saule zlého a zavrženého od boha ctil. A dolejí přivodí sv. Jana Zlatoustého klada: jakožto posluchači ne všecko, což slyšie, činie, tak i kněží ne všecko činie, což učie. Budú-li dobře živi, jich jest zisk, budú-li dobře učiti, zisk jest posluchačuov. Protož, vy posluchači, pro dobré kněží i zlé ctěte, abyšte snad pro zlé i dobrých nepotupili. Častokrát zajisté od zlého kněze dobré naučenie pocházie, jako škaredá země drahé zlato vydává: i zdali pak pro škaredú zemi zlato drahé má potupeno býti? Nikoli. A jakožto zlato se vybierá a země opúštie, tak i vy naučení dobré od kněží přijímajte a mravy zlé opusťte. To ten. Tomu se nauč, pikharte, a neruš úřadu kněžského.

Třetie otázka: mají-li se lidé klaněti svátosti těla a krve a modliti jako před bohem, a do monstrancí vstavovati? Odpověď. V svátosti oltářní ne tomu, což vidíme, klanieme se, ale tomu, což věříme; věříme zajisté, že tělo Kristovo živé s božstvím spojeno jest v nebi ||
155b na pravici boha otce v své zpuosobě, a totéž tělo s duší, s božstvím jest v svátosti oltářní pod zpuosobami chleba a vína. Neb jest řekl Kristus: totoť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno bude. A to tělo pro takové spojenie s božstvím má ctěno býti. Neb sv. Pavel zavierá, že v hodném přijímání má od chleba neb jiného pokrmu rozsuzováno býti; a ktož hodně přijímaje tak rozsuzuje, ten má to u vážnosti a ve cti. To pak tělo, jakož se předpisuje, jest v svátosti oltářní, tehdy Kristus pravý buoh a pravý člověk jest v té svátosti; nebo Kristus po té řeči: a chleb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa, a dolejie die: a ktož jie mě, živ bude pro mě, kdež die: ktož jie mě, v tom zavierá se, pravého boha a člověka v té svátosti. A protož sv. Ambrož v kněhách o svátostech die: v svátosti oltářnie jest Kristus. Mistr Jan Hus svaté paměti napsal: tělo Kristovo, které narozeno z panny, a sedí na pravici boha otce, jest na nebi i v svátosti oltářní ale jinak a jinak, nebo na nebi jest miestně, ale v svátosti posvatně. To pak tělo že nenie bez duše, ani bez božstvie jest v té svátosti. Mistr Matěj Pařížský, Čech věrný za ciesaře Karla, v kněhách o svátosti voltářní píše v kapitole LIIII: pán Kristus, sedě na pravici boha otce, tentýž celý cele jest na oltáři bez rozdělenie a beze všeho umenšenie. Mohlo by býti viece písem doktorských, ale ještě, žes spolehl
156a na Táborských kněžích, || věz, že oni u Hory vyznali toto, že Kristus netoliko duchovně skrze milosť samu od toho těla Kristova rozdielnú ani toliko posvatně a u figuře, ale nadto kterakkoli po z mrtvých vstání jest slavný a božský, však v pravdě přirozením svého těla jest

u velebné svátosti. Poněvadž tehdy Kristus jest u velebné svátosti, jemu klaněti i modliti se jest hodné, spravedlivé a spasitedlné, nebo jemu se klanějí anjelé božie, ovšem to mají lidé učiniti, jakožto učinili králové od východu slunce předšedše (sic), též učedlníci jeho. A David svatý: klanějte se stolici noh jeho. Na ta slova sv. Ambrož v kněhách o duchu svatém kap. X die: Jistě skrze stoličku země má rozuměna býti, a skrze zemi tělo Kristovo, kterémuž na mši se klanieme, kterémuž i apoštolé se klaněli. Item sv. Augustin de verbis domini sermone LVII: já božiemu tělu, nébrž dokonalému člověčenství Kristovu se klaniem, proto že jest od božstvie přijato, i také s božstvím spojeno. A týž svatý jinde na žaltář: Kristus z těla panny Marie tělo přijal, a to tělo nám dal; protož žádný toho těla nejez, leč prvé se jemu bude klaněti. A dolejie: pakli by kto pohrdal se klaněti, věčné smrti muky bude trpěti. Mistr Jan Wiglef: Kristus celý podlé božstvie i člověčenstvie jest || v svátosti oltářní; a tak celému 156b
Kristu v té svátosti klaněním, kteréž na boha slušie, mají se klaněti. Mistr Matěj Pařížský v svých kněhách praví: buoh a člověk Kristus ukřižovaný pod zpuosobem chleba má ctěn býti i jemu mají se modliti, jako i učedlníci věděli pána Krista člověka, ale boha býti věřili, a jemu pánu bohu se klaněli. Jest toho písma nad tato hojně, ale ještě i toto buď přidáno, což kněží Táborští napsali: Kristus, kterýž jest jedna osoba ve dvojiem přirození, má v svátosti velebné ctěn býti, a mají se jemu klaněti. To oni. Ptaj se na to, pikharte, a nalezneš. Dále má-li do monstrancí kladeno býti? Poněvadž jest tělo božie, jakož předpověděno, tehdy, buď v monstrancí, buď v rukú kněze, téžť jest, an pověděl Ysaiáš XIX: pošleť jim buoh spasitele, a budú se jemu klaněti v obětích (sic) a v dařiech. To příhodně o Kristu v svátosti velebné. Protož, ty pikharte, že si hovadný člověk, a nesmýšlíš, co jest z viery, i tiežeš se o svátosti, kteráž se vidie (sic): přestaň za času, třebať jest; nebo ktož miluje nebezpečenstvie, zahyne v něm. Jako před lety letha božieho MCCCCXIX z cizích krajin byli se přibrali Pikharti, a ti při vieře mnohé byli nakazili i v Praze i na Táboře, jichžto dva kněžie Petr Kaniš, Martin z Moravy řečený Lokvis, byli se přichopili i vuodce byli, učiece rozličnie bludy, a zvláště že v svátosti oltářní nenie tělo pravé Kristovo a krev, než toliko chleb znamená tělo Kristovo v tom. || Létha XXI přijeli do Prahy dva 157a
kněžie Táborští, žalobu proti nim učinili v jich bludiech, tak že potom pikhartuov vyhnáno s Táboru na dvě stě, a Žižka Jan Kaniše kázal jej upáliti; a potom i Martin Lokvis upálen v Rúdnici. Tak kroniky

ukazují*); nebo jakž slúžili, tak jim zaplaceno. Docházejíť zajisté ke cti, ktož vieru zachovávají, ale kteří od viery odstupují, neb jie nemají, bývají k urážce jiným, a takoví přicházejí na kamen a na skálu uraženie, a bývají zetřieni. O byť nynie tak prohlédli ku pikhartuom, nejeden by nepozdvihoval úst proti nebi, a polože stráž na ústa ne tak by chápal se vysokých nad se věcí, ale zuostával by při nižších.

Čtvrtá otázka o písmu v kapitole VI sv. Jana, jest-li o přijímání posvatném, a pikhartovi se zdá, že jest o duchovniem. Neb Kristus při večeři slavné u veliký čtvrtek těch řečí nemluvil, ačkoli pak doktorové jedni o duchovniem, jiní o posvatném ty řeči přivozují; a tak nenie stálé, neb každý věří lidem, pokud chce.

Odpověď. Nahlédni v tu kapitolu vokem pravým a ne šilhavým, a nalezneš o trojiem pokrmu: najprvé o tělesném, ježto pět tisícuov muožuov (sic) nakrmeno divně, druhé o nebeským duchovniem, jenž dává život všemu světu; nebo bez něho nic nenie učiněno, a což učiněno v něm, život bieše; třetí o posvatném duchovniem, kteréž Kristus
157b || mluvil: a chleb, kterýž já dám vám, tělo mé jest. A když se z toho horšili, tehdy dále pověděl: nebudete-li jiesti těla syna člověka, ani pieti krve jeho, nebudete mieti života v sobě. I jest tuto dobře položeno: chleb, kterýž já dám, neb tehdáž nedal, ale potom, když jest řekl: toto jest tělo mé, vezměte a jezte etc. A tak což prvé slovy mluvil, potom, kterak to má býti, skutkem okázal. Jako při křtu svatém prvé ráčil mluviti: nenarodí-li se kto znova z vody a ducha svatého etc., potom kterak to má býti, sám najprvé křtil, Joh. III°, po něm učedlníci jeho, Johannis IIII, a naposledy, když měl na nebe vstúpiti, kterými to slovy mají způsobiti, rozkázal, že ve jméno otce i syna i ducha svatého. K tomu prohlédajíce světí doktorové z té kapitoly přivodili písma, jedna k duchovniemu, druhá ku posvatnému přijímání. Svatý Cyprian v epištole páté die: kteříž sú v Kristu, svátosť oltářní na každý den mají bráti, leč by některý (sic) hřiechem těžkým byli zadrženi, a nepřijímajíce aby od těla Kristova nebyli odděleni; nebo on pověděl: chleb, kterýž já dám, nebudete-li jiesti těla syna člověka etc. Augustinus v kněhách o zaslúžení a odpuštění hřiechuov: co jest, že svátosť božího stolu nazývají životem, jediné že jest pověděno: a chleb, kterýž já dám, a opět: nebudeteli jiesti etc.
158a A jinde na ty || řeči v kázaní XXIII die: pán náš Ježíš Kristus, jakož před vámi světí lidé rozoměli, tělo a krev svú v těch věcech ustanovil, kteréžto ze mnohých v jedno složeny bývají, nebo jedno ze

*) Srovn. Tomkův Dějepis Prahy IV, 137 a 148.

mnohých zrn bývá složeno a jiné z mnohých jahódek. Mistr Jan Hus při rozdielu IX: svátosť oltáře božieho z božského ustanovenie vydána jest v pokrm duchovní, jímžto zachován bývá život duchovní, neb die: pravda, nebudete-li jiesti těla syna člověka etc. Jest k tomu písem hromada jiných a dobrých doktoruov, kteřížto věrně spisovali k lidskému spasení; netřeba jich přivoditi. Než, ty pikharte, poslyš rady ducha svatého, Eccles. VI: při množství kněží opatrných stuoj, a s múdrostí jich z srdce spoj se; aniž tebe pomíjej řeč starších, nebo oni učili se od svých otcuov. Jinak hleď, jenž se domnieváš státi, aby nepadl.

Ku páté otázce: toli tělo Kristovo máte v sobě přebývajíce, kteréž věříte býti v svátosti, a proč jemu nečiníte té poctivosti jako v svátosti? A jak dlúho přebývá v člověku, též i v svátosti, a kdy odcházie? Neb mi to jest proti mysli, aby ta svátosť byla chována, nebo sv. Augustin proti tomu napsal. Odpověď. Mohlo by tobě, jako někdy sv. Pavel pověděl || jednomu, pověděno býti: ó plný všie lsti a všelikého okla- 158b
mánie synu diabluov, nepříteli všeliké spravedlnosti, i proč nepřestáváš podvraceti cest božiech pravých, otázky čině k úrazu a k pohoršení věrných? Jakož jiní tak ani ty nevieš, odkud vietr pocházie a kam jde; a též ač dým z komínu přicházie do povětřie, ale nevíš, dlúho-li trvati bude a kam se děje: tak ovšem při božských věcech nepokúšej se ztazovati o divných tajnostech. Nebo, jakož die písmo Eccles. III: nenieť tobě potřebie toho znati, což jest skrytého. Apoštolé mnohému nerozuměli, což jest Kristus mluvil a činil, ale věřili, jako i Abraham netázal se od boha, proč by měl syna obětovati, poněvadž v něm rod jeho rozmnožen měl býti, ale uvěřil a povolil, a počteno jemu za spravedlnosť. Svatý Iheronym na žalm XCVIII die: dosti mi jest uměti, co psáno jest, dosti mi jest uměti, což věřím, a viece nad to nežádám ani chci; nebo chci-li viece věděti, počínám potracovati, což věřím. Od pána pověděno ženě: viera tvá tě zdrávu učinila; nebo ani rozum ani otázka, ne proč ani kterak to stalo se, věřila, ale stalo se, že jest uvěřila. Tak, ty pikúse, podlé rady sv. Pavla bláznových otázek, ježto uvozují sváry, nechaje, nebuď nevěřící ale věrný. A přestaň na tom, což Kristus ustanovil, z chleba || tělo své a z vína krev svatú učinil slovy svými mocnými, a to 159a
oboje učedlníkuom dal, jim přikazuje, aby též činili na jeho připomínánie: a oni neztazujíce se, kterak to muož býti, ale věříce tomu, což ráčil pověděti, že to jest pravda, to a za to přijímali. Tak i ty učiň, pikúse, poněvadž ten skutek podlé Kristova ustanovenie má trvati až do jeho příchodu, což jeho slovy a jím bude posvěceno za

tělo a za krev na oltáři, jakož jest rozkázal, to drž za vieru, to přijímaj s náboženstvím, chceš-li život mieti, nevytazuje se všetečně, kterak to muož býti.

LV.

Panu Mikulášovi Trčkovi de malo sacerdote.

V žádosti dobré ku prospěchu znáti pravdu. Službu svú vzkazuji, urozený pane, milý příteli! Přicházelo mi na mysl Vašie Milosti se mnú rozmlúvánie o zlém, to jest o hřiešném knězi, a jakož sem od pikhartuov slýchal a v jich matrykátiech četl, že zlý kněz nenie kněz, nemá žádné moci, ani co muož prospěti neb pósobiti k užitku a k lidskému spasení: i vidělo mi se záhodné pro tu milosť a přiezeň přievětivú, kterúž Vaše Milosť ke mně okazujete a máte, abych i já také z milosti a povinnosti hotové k dobrému, kterúž s Vaší Milostí zachovávám, v své starosti o tom list napsal, abyšte Vaše Milosť i jiní
159b zá- || kona božieho a pravdy milovníci znali, co při tom má smyšleno býti a zachováno. Dobrý ovšem a sám od sebe jest jediný pán buoh všemohúcí, nebo pověděl pán Kristus: žádný dobrý nenie než sám jediný buoh. Jiní, jakožto anjelé a lidé, od něho jsú dobří, neb die sv. Pavel: co máš, aby nevzal od boha? a sv. Jakub: všeliký dar dokonalý seshuory stupuje od otce světlosti. A lidé když sú tak od něho dobří, sú bohobojní, ctnostní, přikázanie jeho plniece. A takoví že sú dobří, po tom mají poznáni býti, neb každý z nich vynášie z pokladu svého dobré věci k boží chvále, svému i jiných k vzdělání i spasení. Kněžie pak zvláště z též příčiny nad jiné k tomu sú zavázáni, a mnohem viece, an o nich Kristus pověděl, že mají býti suol, světlo, miesto na hoře postavené a lucerna; suol proto, aby při svátostech božích a službě kněžské měli se opatrně, poctivě a bedlivě k lidskému spasení; světlo, aby učením a kázaním vedli k vieře Kristově a zachování přikázaní božích; miesto, aby proti hřiechuom se zasazovali, hříšníky z hříchuov trestali, a tudy navozovali ku pokání prospěšnému; a lucerna, aby v dobrých a poctivých skutcích živi jsúce příklad na sobě okazovali a dávali lidem k životu křesťanskému. O takových, když se tak zachovávají, die sv. Pavel, že sú rytieři ||
160a boží a služebníci Kristovi, a jsú dvojie cti hodni. A protož mají lidé je ctíti, jich poslušni býti a opatrovati v živnosti potřebné. Takoví, jakož předepsáno, byli apoštolé i jiní světí prospievajíce při vieře Kristově, že se rozmohla po světě k životu křesťanskému i k spasení

věčnému. Ale mnohokrát takoví, že vieru pravú kázali nevděčným, měli za odplatu od nich nelibosť, haněnie, trápenie i jiná protivenstvie až i k smrti; a bez snadu že se to i nynie shledává, a někdy tieže, ježto takové, a zvláště ktož moc mají, měli by milovati, o nich se domnievati jako o úředníciech Kristových, je opatrovati a zastávati z povinnosti pro své spasenie i lidské. To o dobrých. Zlí pak mezi lidmi jsú ve dvojiem položení, jedni pokrytci a tajní, jiní zjevní hřiešníci, zúfalci. Pokrytci ačkoli před lidmi jsú příjemné pověsti, ale před bohem u veliké mrzkosti; a zjevní hřiešníci před lidmi jsú ve zlé pověsti, ale před bohem ne tak u veliké vině. A protož proroci, pán Kristus, apoštolé ačkoli s zjevnými hřiešníky obcovali, ale když jsú je trestali a jim pravdu pravili i oznamovali cestu do nebe, mnohé navodili k životu kajíciemu, že i povolovali pravdě, a té se drželi. Ale pokrytci a tajní pošmúrníci že nepřijímali pravdy, a v svém pokrytství a zlosti byli neustupni, i domlúvali jim, biedy a zlořečenstvie rozličné na ně vydávali, jakož o tom v starém i novém zákoně hojně vypsáno. Kněžie pak buď pokrytci neb zjevně zlí, jakož jich obecně viece zlých než dobrých bývalo, však proroci ani Kristus kněžstvie, biskupstvie od nich neodjímali při obětech neb jiném posluhování podlé zákona. Ačkoli někdy práce || jich bohu nebyla vzácna, ale 160b darové od lidí daní k obětem z božieho rozkázanie byli bohu příjemni a lidem prospěšni. Neb sv. Pavel v epištole k židóm kap. V psal, že všeliký biskup z lidí přijatý za lidi býval postaven v tom, což na boha slušie, aby obětoval za lidské i své hřiechy. A jinde, kap. VII: prvé kněžie za své hřiechy, potom za lidské obětovali. Zákon zajisté z lidí ustanovil kněžie, an mají nedostatek totiž hřiechy; nebo, jakož tudiež předepsáno, sám jediný Kristus jest biskup svatý, nepoškvrněný a od hřiechuov oddělený. Jinak ty oběti dobrým úmyslem z přikázanie božieho od lidí dané byly by zmařeny ani lidem prospěšny, jenž jest proti rozomu, vieře a pravdě. Neb psáno v přísloví kap. XXIII: ktož ostřiehá zákona, jest blahoslavený, a svatý Pavel: činitelé zákona budú ospravedleni (sic); a nade všecko pán Kristus, Mat. XIX: chceli kto do života vjíti, zachovaj přikázanie božie. Tehdy lidem obětovánie z úřadu kněží hřiešných bylo prospěšno, ano pán Kristus znaje i s pannú Marijí, matkú svú, že jsú nedobří, však podlé přikázanie božieho chodili do chrámu, a což měli učiniti při obětech, to plnili. Neb pověděl Kristus: nepřišel sem rušiti zákona, ale naplniti. A tak těm kněžím skrze jich ruce oběti nebyly prospěšny jim, ale pánu Kristu, panně Mariji i jiným byly ku prospěchu. A nadto opět když uzdravoval málomocné, kázal jim dojíti

k najvyššiemu knieżeti kněžskému i také k jiným kněžím, aby skrze jich ruce obětovali, jakož bylo přikázáno, pro své očištěnie. Též i ustanovuje Kristus nový zákon, což slušie při vieře křesťanské, přikázal kněžím, aby svátostmi z úřadu svého lidem posluvati (sic), neb jest pověděl: jdúce po všem světě křtěte lidi ve jméno otce, syna i ducha
161a svatého, || učieše (sic) je zachovávati všemu, což sem přikázal vám. A z druhé strany přikázal lidem, aby jich poslúchali, neb jest pověděl: ktož vás slyší, měť slyší, buď při křtu buď při jiných svátostech a potřebách křesťanských. Ale že psáno jest: žádný nevie, hoden-li jest hněvu či milosti, totiž před bohem, a jinde: nenie člověka na zemi, by neshřešil, nebo všichni se uchýlili a spolu neužitečni učiněni, nenie kto by činil dobré, nenie až do jediného, totiž pána Krista, kterakž tehdy bude známo, že tento jest kněz, a onen nenie? Tento moc má křtíti, onen nemá? Tento má moc svátostí posluhovati, tento nemá? etc. Při tom sv. Augustin v kázání o božiem těle, jakož napsáno i v dekretě, die takto: v cierkvi svaté při posvěcení služebném těla a krve Kristovy od kněze nic od dobrého viece, nic od zlého méně se nepósobí ani koná; nebo ne v zaslúžení kněze ale v slovu Krista pána a v moci ducha svatého to se děje. Nebo kdyby v zaslúžení kněze to bylo, nikoli by na Krista to nepříslušelo, ale jakož on jest, ktož křtí, tak on jest, kterýž skrze ducha svatého chleb v tělo své a víno v krev svú proměňuje. Protož věřeno má býti, že v sloviech Kristových posvěcují se svátosti, nebo jehožto mocí stvořeny jsú všecky věci, téhož slovem k lepšiemu bývají přivedeny. K témuž jsú jiná písma jiných svatých doktoruov; netřeba jich přivoditi. Poněvadž tehdy ne k vosobě kněze, ale má hleděno býti k moci boží, kterýž z své milosti svátosti křesťanské k lékařství dušem zuostavil, aby pósobeny byly ne skrze služebnosť anjeluov ale kněžstva pořádného; a žádný z lidí, jakož předepsáno, nemuož býti bez nedostatku, totiž hřiechuov; v tom se zavierá veliká božie dobrota, že i skrze hřiešníky kněžie pósobí buoh lidské dobré k jich spasení. An svaté paměti mistr Jan Hus sedě u vězení mezi jiným psaním svému hospodáři napsal toto*): bývá-li chválen řemeslník, že skrze nádobu dobrú a ||
161b čistú věc dobrú a čistú učiní, mnohem viece řemeslník najlepší, pán Kristus, kterýžto věc dobrú a čistú a vyvýšenú těla svého a krve čistě, dobře a bez nedostatku pósobí skrze zlého, nečistého a nedostatečného služebníka. A dále: tento rozom držel sem, psal i kázal, že kněz jsa v smrtedlném hřiechu posvěcuje a obětuje, ačkoli sobě

*) Listu takového nezná ani Erben ani Palacký, ač, co tu obsaženo, srovnává se s vyznáním Husovým (v. Palackého Documenta str. 231).

ne ku prospěchu, ale jiným. Tuto mohl by někto řéci: v zákoně svém přikázal Kristus pilně se vystřéhati od falešných prorokuov. Odpověď. Dobře jest položeno: od falešných, totiž od pokrytcuov, ale ne od zjevně zlých; nebo jakožto naprosto zlý groš měděný neb železný nenie falešný, neb zřejemně poznán bývá, ani tak má zpuosoby k voklamání; ale falešný groš po svrchu falšem barevným přikrytý má podobu blízkú k voklamání: tak zlý kněz zjevně nemá té dostatečnosti, aby při vieře aneb při spasení mohl tak člověka oklamati; neb zjevně zlého snadno se vystřieci; ale pokrytce pod falešnú pošmúrností.*) Jako kacieři a pikharti, svú řečí a pokrytú tvárností mají návnadu a poléčku, a tak přístup větčí a snadnější k svedení a k voklamání při vieře křesťanské. Nebo sv. Jan Zlatoustý na ta slova: pilně se vystřiehajte od falešných prorokuov, takto píše: žádná věc tak nevyrážie dobrého jako pokryté zlé, nebo zjevně zlého lidé se varují a vystřiehají, ale zlé pod barvú dobrého, že se pokrývá, nemuož tak uvarováno býti. A dolejie: a protož věz, že ne o křesťanech hřiešných otevřeně, ale o kacieřích bludných tuto mluvil hospodin; nebo netoliko řekl jest: kteříž k vám přicházejí v rúše ovčiem, ale přidal řka: ale vnitř jsú vlcie hltaví. Křesťanští pak učitelé, totiž kněžie, jsú-li hřiešní, služebníci jsú těla svého, však úmyslu nemají || křesťanuov oklamati; a protož neslovú vlcie hltaví: ale pokrytci kacieři, kteřížto pod podobú křesťanskú z navedenie diablova svedením kúsavým křesťany roztrhují. Ktož pak proti pravdě mrzce rúháním vyje, vlk jest. To ten. Opět mohlo by řečeno býti: die sv. Pavel 1 Cor. 5: jest-li kto smilník, lakomec, opilec, aby s takovým ani pokrmu brali: tehdy nad to s knězem zlým, ani od kněze. Odpověď. Ktož by to učinil z pochlebenstvie, a aby kněze požíval a tak tvrdil ve zlém, nedobře by činil, nebo povoloval by zlému; ale ktož by pro potřebu chudoby a tiem úmyslem, aby mluvě s ním jej odvedl od zlého, dobře by učinil; an Kristus jsa pozván jedl s zákonníky, mluvil jim pravdu a řeči spasitedlné. Kteříž přijali, dobře se jim stalo, jiní nepřijemše zuostali při své zlosti, kteráž nepřišla jim k dobrému. A však že jest rozdiel mezi pokrmem tělesným a pokrmem duchovním posvatným. O tělesném již napsáno; ale o duchovniem, jako o svátosti velebné i o jiných svátostech, jest jinak. Nebo všecky svátosti nejsú kněžské ale božie, a od boha, jakož předepsáno, se pósobie mocí slov jeho. Člověk dobrým úmyslem přijímaje svátosti, jsú jemu i skrze služebnosť hřiešného kněze k dobrému a k spasení, jsú pánu bohu ke cti

162a

*) Vynecháno as: ne tak snadno.

a chvále, kterýž z dobroty své nesmierné svátosti kostelnie zuostavil dobrým ku posilnění a k napravení, ale knězi hřiešnému, v zlosti tapajíciemu ne ku prospěchu ale k úpadu těžkému. Jako u příkladu člověk chudý bera almužnu od pána dobrého po zlém služebníku, ta almužna chudému jest ku puožitku, jest pánu ke cti i k odplatě před bohem, ale služebníku zlému nenie prospěšna. K duovodu těmto řečem die sv. Augustin proti Permenianovi: všecky svátosti ač neprospievají nehodným služebníkóm, totiž kněžím, ale jsú prospěšny skrze ně hodně přijímajícím; neb nedávají svého, ale což jest božieho, jako i slovo božie. Nebo psáno jest: což vám povědie z zákona, učiňte, ale podlé skutkuov nečiňte. A protož týž svatý jinde die, na čtenie sv. Jana: neostýchajte se, lidé, služebnosti zlých kněží, ale patřte na moc ||
162b boží, jehož jsú svátosti; nebo ani ten, (ktož) zalévá, ani ten, ktož štěpuje, jest něco, ale ten, ktož zrost dává, pán buoh. Sv. Pavel to znaje chválil Korintské, že přijímali tělo božie a krev, ač kněžie jich byli nedobří, poněvadž vědúce, že se někteří obžierali i zpili, povolovali tomu zlému a nezastavili (sic). Dále přes to pověděl Kristus o kněžích, že jsú suol země; pakli bude suol zmařena, v čem bude soleno, k ničemumuž se nehodí, jediné aby vyvržena byla a potlačena od lidí. A sv. Pavel přikázal Korintóm, aby zlého z sebe vybili. Ovšem kněžie jsú nazváni solí. Suol jest potřebna, neb jest dobra, Marc. 9, tak že kněžie mají opatrnosť zachovati při svém kněžství i při životě, a tak právě slúti budú solí; a lidé je milovatí mají i povolni býti. Pakli by neopatrně se měli v tom, jako že by kázali bludy, básně, báchory nejisté, věci pohoršivé, item že by neřádně, neslušně při službě kněžské pósobili, jako z všetečnosti na ulici, na rynku, v krčmě křtili, svátosť oltářní v zpósobě žitné rozdávali aneb v medu etc., item že by nepříkladně se měli a ve zlých skutciech shledáni byli jistotně, a zvláště v kuběnářství, v ožralství etc: tehdy, jakož psáno v dekretě, nemají lidé k jich služebnostem choditi; a jestli že by jsúce napomenuti neopravili, tehdy aby jich odbyli, pakli by ustydiece želeli a napravili, mají je zase přijieti a na ně laskavi býti. Jakož sv. Pavel, když jeden želeje zlého napravil, přikázal, aby mu odpustili, jeho potěšili a v lásce potvrdili. Ale že tuto přivedeno: zmařená suol se nehodí etc., jakož předepsáno, v tom sě zavierá, že k zmařenému knězi moc má přihlédnúti buď duchovnie buď světská, jako páni, obec, vosada, an sv. Pavel 1 Cor. 5 die: sberúce se vespolek vymeťte starý kvas. A tak ktož k tomu moci nemá, a někdy ze zlosti, z domněnie, z rozprávky, z neupřiemnosti, nemá kněze obuzovati ani vošķliviti, ale očekávati jistoty. A ta jistota má znesena a provedena býti před úředníky du-

chovními, mají se k němu mieti, jakž k tomu příslušie, aby trestán byl a napraven. Ale že se přihozuje, někdy na kněze se obořují viece proto, aby statek pobrali, nežli by se přičinili, aby byl napraven: || to nenie z upřiemnosti, než slepému, aby padl, poleknúti, jenžto jest 163a proti písmu v zákoně božiem položenému. Ze všech těchto pak řečí předložených, poněvadž svátosti křesťanské jsú božie, a moc božská skrze slova jeho kněžím poručena pósobiti ty svátosti a jimi posluhovati k lidskému dobrému a tak spasitedlnému, tehdy, by toho potřeba byla, by pak kto urážel se na knězi, nemá zhrdati božích svátostí přijímati, poněvadž ne od kněze ale z moci zřiezené od boha pocházejí lidem k tomu zpósobilým a hodným k hřiechóm odpuštění a napravení k životu věčnému. Snad sem již něco prodlil, ačkoli mohlo by viece psáno a písem k tomu položeno býti, však že mám za to, že, ačkoli ke mně dověřenie máte, že do mne nenie, abych ošemetnosti měl psáti, ale že viece podlé múdrosti Vaší Milosti od pána boha dané povolíte psaní z písem položených a z rozomu upřiemého přivedených, a tak přijmete s dobrú myslí toto psanie o hřiešném knězi. Mějte se dobře, Vaší Milosti toho přeji; a nenie-li co příjemného, račte mi vzkázati; dám na to odpověď, nic jinak než z té povinnosti, kterúž máte a dobře máte k vieře pána Krista a k jeho pravdám z zákona božieho. 1498.

LVI.

Argute, augur[1]), queris carta tua tribus lineis et duabus que- 164a
stionibus extensa: si facietenus tibi respondendum esset, aucupes et hos, qui venacioni operam dant, consulere debuisses. Sed ne tibi prudens videaris, quid his[2]) questiunculis exiguis intendas, me fugit; vellem autem cum beatissimo Petro tibi ut Fausto respondere, ut a levioribus questionibus abstineas, et si quid in corde est, plane edisseras: non pudebit volenti discere respondere. Sed diceres: magisterio poteris[3]), non indignare, ut respondeas. Volo. Ita queris in lingwa materna: „Mistře, pověz mi, kteří jsú ptáci lepší, ti-li, ježto jedie a pijí, čili ti, kteří jedie toliko a nepijí? A druhé proč ti, kteří jedie toliko a nepijí, nevražie na ty[4]), kteří jedie a pijí?“

[1]) Původní augur opraveno v auceps. Viz předmluvu. Kříž: augur.
[2]) his tuis.
[3]) potiris.
[4]) nenávidie těch.

Questiones tuas facile solves et id, quod ex eis apud te constituisti, si avium, si ciborum naturam perpendas. Aves quedam sunt, que duntaxat subiecte et usui animalium nate sunt, ut aliis in cibum sint et nullas usui suo subiciant, sed ipso grano aut gramine contente sint[5]; et hee quidem bibunt et comedunt et subiecte aliis sunt. Quedam autem aliis supereminent, neque cibus aliarum sunt, sed relique illis a natura pro cibo date sunt; et hee quidem comedunt, sed non bibunt, ut tu dicis, et dominantur earum, que bibunt. Cum autem bonitas ex supereminencia consideretur, rite meliores sunt, que aliis principantur, que alias in cibum suum datas habent. Sicut enim homo dominus est animalium, cuius dominus pedibus subiecit universas volucres celi, ita, si una volucris aliam habeat subiectam, ipse principatus nobilitatem eius arguere recte potest. Adhuc autem natura eas aves nobiliores esse voluit, quas reges dixit. Cumque aquila rex avium perhibeatur, que non bibit, melior est subdita ave bibente, et cum auca quotidianas ebibat et rebibat aquas, regina avium cur non fuit electa, sed aquila? Item[6] extendere non tedeat, ut nobilitas non bibencium advertatur, ecce filius tonitrui, secretarius domini, non auce aut anete, que dies suos in aquis et potu explent, sed aquile non bibenti comparatur. Preterea[7] sunt meliora, que nobiliora et cariora. Sed cum aves venatorie in manibus regum ac nobilium tractentur, nobiliores sunt. Ipsi enim lapides are dedicati fortunati[8] dicuntur, et vestis cum rege adoratur et avis.[9] Ipsa autem auca et reliquum
164[b] genus pullorum et anserum || humili clauduntur antro velut indigne vive faciem regis videre, sed duntaxat mortue. Adhuc et aves non bibentes nobiliores esse quis dubitabit, cum unus accipiter aut ffalco pluribus aureis estimetur, et centum aucas cum columbo in gurgite[10] appendat? Adhuc aves eo nobiliores et meliores, quanto agillitate in aera superferuntur. Sed non fugit te, qui auguraris, avem non bibentem et[11] celleritate sua victum querere, ut hoc solo vivat, si celer est, cum preveniat alterius avis bibentis volatum, ut capiat non in terra quidem, sed in ipso suo quasi motu et cursu celesti. Jure nobilior et

---

[5]) sunt.
[6]) Item si.
[7]) p. illa.
[8]) felices.
[9]) Tak Crux, v našem rkpe vybledlo.
[10]) gutture.
[11]) Crux nemá.

melior est avis non bibens bibente tanquam victrix et celer dominaque captarum.

Superest et illa racio. Encia quanto celo viciniora, tanto nobiliora. Vides aquam nobiliorem terra, aerem aqua, ignem aere et orbes elementis. Quid de bestiis reptilibus, que terram parce rodunt? Putas cervum agilem aut quempiam quadrupedum eis nobiliorem. Non te teneat[12]) aves mole sua aqua[13]) sese vix supra stadium perferentes ignobiliores esse eis, que volatu suo quasi celum penetrare videntur. Ecce sciunt, qui aquile leges scribunt, qua constancia, qua avium[14]) nobilitate et oculorum non dicam tanquam solarium ipsa radios solis transverberat, et sese excuciat non in bibere sed in contemplacione luminis clarissimi delectata, et pullos suos ad volatum provocans non ad aquas sed ad iubar solis contuendum. Ceterum, ut paulo alcius aliquid dicamus, encia quanto simpliciora, tanto ad primum simplicissimum vicinius accedunt. Vivencia igitur ordine suo accedunt et recedunt ad assimilacionem primi boni unius et simplicis. Ob hanc rem, ut dominus nature in avibus suis nobilioribus non ex ingurgitacione et[15]) ciborum nobilitatem consistere ostendat, voluit eas contentas uno cibo esse, qui et cibet et potet, qui unus est, ut ostendat aliquam quidem vitam animalem esse, que cibo, que potu, que veste, que sompno egeat, et hanc quidem grossam et peccantem, aliam autem iam nobiliorem, que cibo, duntaxat suppletivo || cibi et potus, egeat, 165[a] ut sunt aves non bibentes. Posuit eciam, ut naturales dicunt, et avem, quam vocant Salemandram, ut solo igne, qui neque cibus est neque potus animalis, vivat, ut inde potenciam suam in viventibus ostendat, quanto simpliciore cibo vivitur, tanto illi plus assimiletur. Et super hec et ille philosophus noster Aristoteles posuit quedam animalia in celo incorruptibilia mente eterna nullo indigencia. Habes nunc: quanto recessus est a cibo et potu, tanto accessus ad unum simplex. Nec de homine, qui comedit et bibit, instanciam feras; ille enim si suis legibus stetisset, quo cibo in paradiso usus fuisset, qui legit, intelligit; sed peccato subiectus et bibit et comedit, et reliqua. Dum autem innocencie pristine restituetur, putas bibet et comedet? Ymmo ipso solo et unico deo fruetur.

Sed cum de cibo fecimus mencionem, oportet, ut et ciborum

---

[12]) terreat.
[13]) aquea.
[14]) animi.
[15]) Crux nemá.

naturam paulisper tangamus. Ecce quidam cibi solum cibant, quidam potus tantum potant, et hii grossi sunt; alii autem vim cibi et potus obtinent et id operantur coniunctim, quod alii divisim vix efficiunt. Uva enim botri numquid et cibus et potus est? Et carnes avium aquile et accipitri pro cibo et potu succedunt. Et hic est cibus avium nobiliorum. Habes et potum, qui supplet cibum et potum: allec sola aqua pascitur, et nichil, quod cibi sit, sumit, cum iuxta naturam cibus debet esse calidus et siccus. Sicut enim sitis est appetitus frigidi, humidi, ita esuries calidi, sicci. Hoc autem in allece minime invenitur. Habuisti et Salemandram, que solo igne vivit, ubi nichil est frigidi et humidi, et ita nichil potus; sed nature sue satisfacit pro vita. Ille autem cibus, ille potus nobilior est, qui utrumque supplet et omnem indigenciam tollit. Juste igitur aves una viventes esca nobiliores et sic meliores existimari[16]) planum est, quod dicitur. Scis eciam in cibo et potu viventibus non cibo et potu nutriri, sed dum stat stomacho, illa commassantur et in chinium et gluten ac cambium veniunt, felicem(?) trinitatem profana dualitas, quarum nulla, cibus tantum aut potus tantum, est plenum nutrimentum.[17]) ||

165b Ostendi tibi iam aves non bibentes dominas et principes esse avium bibencium ex supereminencie regalitate, ex precii et usus nobilitate, ex volatus agillitate, ex celesti vicinitate et ex ciborum proporcionabilitate, que cum natura tum ipsa sciencia methaphysica probari possunt, ut satisfiat et querenti et questioni. Audi racionem mathematicam pro avium, quas nobiliores esse dubitas, nobilitacione. Binarius est numerus infamis et primus apostata et degenerans ab ordine et simplicitate unitatis, qui primus ab unitate recessit et se in duplicitatem et discordiam numerorum posuit, et nisi ternarius arbiter unum et duo in tria iunxisset, ipse perpetua lite cum unitate et patre suo fuisset. Cum autem cibus potus duo sunt, que hac sola duplicitate vivunt, degenerant ab unitate, nisi aliquis cibus[18]) ut ternarius interveniat, qui et unius et duorum discordias componat. Ipse igitur cibus tantum et potus tantum ignobilitat aves et bestias, que cum natura peccante tum arte procurante se ad dualitatem instituunt; venerabilis autem unitas victus avium nobilium, que[19]) et cibum et potum uno ingestu supplet, ut sic ad unum accedat, et quod degener

---

[16]) existunt.
[16]—[17]) Crux zde nemá.
[18]) alius.
[19]) qui.

ille et apostata binarius exsecravit, istis[20]) benedicta unitas in uno cibo cibum et potum consecravit.[21])

Dixi de avibus diei venerandis, quod cunctis emineant bibulis avibus diei. Audi et de avibus noctis. Hee quidem etsi tetre et noctivage dicantur, comparate tamen ad nocturnas verum et diurnas, quibus dominantur, eciam magisterium et primatum obtinent, et non bibunt, hec eciam tamen in suo genere avibus noctis et passeribus diei preferuntur. Sed vix contines aures, ut instanciam solertem non adduceres[22]), has omnes supranominatas aves rapaces esse et vivere raptu. Usus sic habet, sed non ita dicendum. Si quid raptus sit, consideres. Homo dominus mundi est, et hic quoque carnibus vescitur ex venacione aut pastorea cura. || Et venatoria nequaquam prohibita est ars 166[a]
homini, ymmo natura permissa. Quod si homo raptor bovum et avium non est, cum omnia dominus sibi subiecerit; et tamen ab ineunte mundo non carnibus sed oleribus et, que terra sponte gignit, vescebatur. Diluvio autem facto concessus est usus carnium homini. Quanto magis aves, que ex indita sibi natura raptu, si tuis liceat uti, ymmo verius victu avium subditarum vivunt, rapaces minime erunt.

Adhuc et leo dominus et rex animalium num raptu vivit, qui singulis imperat? Sed cibus ipsius omnis bestia est, que suo subdita imperio. Si ille et homo raptores non sunt, et aquila et reliqua nobilium avium turba raptrix minime erit. Nec te moveat, quod homines eis avibus, que bibunt, vescuntur, non autem non bibentibus, sed[23]) ita putes eas esse meliores, quia usui et esui humano apte sunt. Idem et melius erit de non bibentibus dicendum, cum ille serviant usui humano; et si unicus accipiter comederetur, vix ex eo unus quid parvi saciaretur; hic autem quot putas centena avicularum et avium auceps uno autumpno capiat, dicere ille plenius potest. Meliores igitur ille sunt, que etsi non comeduntur, sed comedencia prendunt et homini ut ager fecundus serviunt. Unde et cariores sunt, ut superius dixi. Unum puto, cum theologiam sepius salutas, tibi dubium infert, quod nullam harum in templo offerri permissum est avium, et ita immunda a domino sunt iudicata. Sed qui sepius vitam sacerdotum tractas, scis, quia usui humano apto[24]) dominus sibi offerri precepit, ut altari superpositum sit cibus sacerdotum. Cum autem ille ob reverenciam nobilitatis non comedantur, nec offerri precepta

---

[20])—[21]) Crux nemá, ale má za to svrchu [16])—[17]).

[22]) adducas.

[23]) si.

[24]) apta.

sunt, et ita immunda et non esibilia iudicata sunt. Nam si omne, quod non offertur aut comeditur, simpliciter immundum esset, homo proprie immundum animal esset; nam etsi aliquid vivens per potenciam divinam superius esset homine, tamen adhuc hominem non comederet ob sui reverenciam, si racione uteretur. Itaque non sunt im-
166b munda, quia non offeruntur, || sed quia neque esui apta et in se honorabiliora existunt. Benedictus profecto nature dominus, benedicta ipsa datrix natura rerum, que has aves, que parvo sunt satis contenti[25]) cibo, pleno cibi et potus privilegiavit, et eas aliis ingurgitibus avibus superposuit. Exemplar et normam boni abstinencie sancte in illis eciam secundavit.[26]) Ille enim aves, que usui et delectacioni corporee date sunt pro venatu, semel in die vescuntur, et nec cibus illis datur die altera, priusquam digerant priorem. Quodsi quis indoctus prevenit eas, ut more suo farcinet, infirmas efficiet, et que agili cursu homini serviebant, iam bestie esse incipiunt, et mox[27]) in infirmitatem inciderint, bibunt, et iam ipse potus non ad sanitatem sed ad infirmitatem illis detur, quia ab ordine suo degenerant, cum non fuerint contente cibo, qui est cibus et potus. Et postquam biberint, dicunt[28]): indignum est, ut dominemur eis, cum quibus pari cibo et potu vivimus; et nisi sese in cibum et abstinenciam pristinam reducant, dominandi facultatem omnino amittunt. Oportet enim rectorem et victu et habitu longe a subditis differentem esse; quod si se subditis conformat, vilescit auctoritas, et ipse non pastor sed ovis delira incipit esse, quod non fuerat. At econtra si auca aut quepiam avium bibencium se ffalconi assimilare et, ne biberet, coequare vellet, ipsa in se atrescet,[29]) et nec ffalconi volatu et venatu equabitur, nec postea digna suas aquis erit tingere pennas. Puto satisfactum tue questioni prime, augur electe, ut ille aves sint meliores, que duntaxat formaliter comedunt, tamen in veritate omnem necessitatem nature supplent uno contextu, quam que distinctim diverso cibo, diverso potu
167a utuntur, || et questionem in serie verborum falsum ymmo impossibile supponere. Nam iuxta Aurelium Augustum in cibo et potu id consistit, ut neque esuries sit viventibus neque sitis; et si quisquis vivencium una vivit esca, tamen in veritate vite animalis et cibum et potum supplet, et, ut dixi, perfeccior esca est, que utrumque continet,

---

[25]) contente.
[26]) fundavit.
[27]) mox cum.
[28]) dicant.
[29]) arescet.

quam ea, que distinctim, ymmo peccatum est fieri per plura, quod potest fieri per pauciora.

Solucio autem secunde questionis pendet ex superioribus. Nam aves una esca viventibus (sic) naturaliter domine sunt avium bibularum; et nec inimice sunt earum, verum ille bibentes, cum naturaliter sint illis subiecte, fugiunt tanquam dominas suas et non se illis subiciunt; unde ille jure persequuntur rebelles. Et non iste rapaces, sed ille rebelles sunt censende. Ita fit, ut qui jure subdi deberet, occasione nacta in suum superiorem aut verba raptus aut alia nescio que profert, ut manus dominatrices effugiat. Et ordo fit preposterus: qui dominari jure debent, inimici dicuntur, et qui jure subdi debent, principari contendunt.

Et de questionibus tuis hactenus avium tibi dissolui pennas. Velim, ut medulam carnium sencias et non parvis sed maioribus te occupes. Vale, et quid tua questione intendas, ipse tibi per mea responsa solve. Iterum vale.[30])

LVII.

Nenie ptáčníkuov, ač ty mne ptáčníkem nazýváš, mistře, o bě- 168a
ziech buď ptákuov neb jiných věcí sě ztazovati přirozených; neb tak Aristotyleš, jiní mudrci, kniežata i páni, nébrž i světí, jenž toho požívají, jakož o tom hojně v písmě nalezneš, měli[1]) by, jenž jest hanebné, ptáčníci nazváni býti. Takéť ani[2]) sv. Petr s takovými sě obierati otázkami zabraňuje, poněvadž jest znal a věděl ono ducha svatého slovo, kdež die: buoh svět poddal jest otázkám neb pohádkám lidským, a zvláště když mohú k vzdělání přivedeny býti. Toho jest netoliko sv. Petr, jiní světí, ale i sám spasitel též i též požíval, když jest v přísloví nebo v podobenství mluvil, aby tudy člověk znamenaje svuoj nedostatek sám k sobě přišel, a tak sě napravil, zlé opustě a k lepšiemu sě táhna. Neb když jest byl věčší[3]) a nechtěl rozuměti, přirovnán jest k rozličným věcem a jim připodobněn, aby tudy skrze nižšie věci sě kořil a nížil, také[4]) i ku poznání přicházel netoliko

[30]) Crux končí: „Finis huius epistole per doctorem Hilarium compilata (sic) adversus Korandam quendam Thaboritam Prage in Leta Curia.“ Předcházející kus ve sborníku jeho datován r. 1465.

[1])—[2]) Kříž nemá.

[3]) ve cti.

[4]) a tak.

sebe ale i věcí nevědomých [5]) buď při vieře neb při věcech nebeských. Jakož toho sv. Pavel dotýká, kterýžto [6]) — ale ne sv. Petr, jakož si ty položil [7]) — zmienku činí a velí od otázek lehkých sě zdržovati, ale otevra oči ohledaj, při čem, že při rodu pána našeho Ježíše Krista, o němž mé otázky neznějí. Že pro penieze a zisk časný, tohoť já nežádám, leč ty, proto jě lehké zavieráš, že tobě nejsú k zisku ||
168[b] a že při vieře neužitečných, jest zřejmo,[8]) že mé otázky sú při věcech přirozených, pakli pod podobenstvím chceš jě táhnúti jinam, i tuť nejsú bez užitku, zdali by to, což božského, od toho, což lidského jest, bylo rozeznáno, a potom jisté držáno a nejisté opovrženo a necháno. A to užitek dobrý věděti a činiti každému. Pak že k mým otázkám krátkým a českým odpověď dáváš dobře obšírnú a latinskú, latinskými barvami, s nimiž já se neobierám, položenú, neviem, zdali proto, abych tiem méně srozuměl. Svatý tě Pavel volil pět slov radějí pověděti k rozumu nežli k nerozumu deset tisícuov. Čili proto, že buben natažen, aby to bylo poznáno? Kto čte, rozuměj. Po ovoci bývá poznán strom. Z toho ovoce dal si mi na stuol odpovědi drahně krmí, ale, jakož se dobře vidí, ani slaných ani matných (sic),[9]) ježto by dostatečně slúžily k dolíčení. Byloť by dosti na jediné, kteráž by zavierala jistotu zřejemnú bez odpory a bez nedostatku. Snad by řekl: nakaženému žaludku i sladké věci zdadie se hořké. Což sě praví: jenž oko uzří, neb ucho uslyší, hle i rozumu zdravému bude moci příjemno býti. Dvuojie ovšem v svých otázkách sem ptáky položil, jedny ježto jedie a pijí, a druhé, jakož obecně znamenáme, jenž
169[a] jedie a nepijí. Mezi těmi sem hledal rozdielu v dobrotě, || kteří by jedni druhých lepší byli. Odpověď tvá druhé, jenž nepijí, vajnosí (nad tím: vejnosí) [10]) nad prvnie, a je lepšie býti dorážie, a to duovody rozličnými, ale jisté ne na skále založenými. Nejsúť proto lepší, že, jakož píšeš, prvnie sobě podmaňují a podrobují; neb to ne z práva ale z zpurnosti činie a zlobivosti, tak že z toho jiným násilé dělají, je derú i žerú.[11]) A protož panstvie ani knieżetstvie nemuož jim připsáno býti, ale tyranstvie neb ukrutenstvie, jenž nezní k zvelebení ani dobrotě k žádné, ale k uohavnosti. Neb neslušie na kněze [12]) ani

---

[5]) věcích nevidomých.
[6])—[7]) Kříž nemá.
[8]) zřiezenie.
[9]) = Kříž.
[10]) vejnosí.
[11]) žerau jako Nemroth.
[12]) knieže.

pána z moci činiti nátisku; jinak hned potracuje jméno duostojenstvie. Ale tito ptáci, vídáme i slýcháme, netoliko jiné a cizie ale i své vlastnie utiskují. A nechceš-li tomu věřiti, čti kniehy aneb zeptaj sě na těch, kteříž sě s tiem obierají; a neprav, by v pravdě jim příslušelo panovánie.[13]) A vorlice by královnú byla, neviem, leč pro příčinu málo vejše položenú. A přes to by tak bylo, jakož ty pravíš, nedieš, by luňáci, kalúsové, netypyrozové (nad tím opraveno: netop...[14])), vejrové etc. měli králi (nad tím: králové) aneb královny jmieni býti. A to sě v tvém položení zavierá, neb sú sobě strýci.[15]) Orlice má-li také proto dobrá neb lepšie býti, že sv. Jan orlici sě přirovnává: tehdy že sě přirovnává duchu svatému holubice, kteráž jie a pie, bude mnohem lepšie nad to, neb v její způsobě vídán byl pro || její dobrotu, upřiemnosť,[16]) vieru a krotkosť, s nížto hus a ka- 169b
čice mají spolek a obecenstvie. A ačkoli sv. Jan přirovnává sě k orlici, však z toho jediné, že ostře v slunce hledí a vysoko letí; ale že to opustieci táhne sě doluov, a lúpežem a násilím žívá, již k diablu bývá přirovnána, neb i diablové v podobenství jejiem bývají vídáni. A tohos nepoložil snad proto, aby ocas, jenž jest k hanbě, nebyl poznán. I nenieť tu na čem zakládati dobroty nad prvnie. Dále vedlé položenie tvého ani jsú z toho lepší, že na rukú nošeni bývají, a[17]) že dražší; nenieť vídati, by orlice, sejce, sovy na rukú nosili, ani draho kupovali. Pakli některé z nich neb nosie neb draho kupují, toť nenie pro ně, ale aby těch, kteříž užitečnější a tak lepší jsú, dobýti mohli. Jako ne lepší[18]) ani dražší jest nosatec, kladivo, jimiž sě dobývá zlato, střiebro. A co dieš, naleznú-li sě někteří z prvních, že sě králové a knieżata viece a déle[19]) s nimi obierají a milují, také i dráž kupují, a za veliké dary posielají mezi sebú. A na ty sě poptaj; neb co pořiedku jest, to draššie bývá i vzácnějšie. Protož nejsú z toho lepší, nejsú také lepší ani z toho, že rychlí a prudcí, a že poletmo u povětří sobě pokrmu dobývají. To ovšem všem, jakož vědomo, nepřizáleží ani vždycky; neb i na zemi myši, hady etc. berú za pokrm sobě,

[13]) Zde Kříž přidává:

Nebo když jest pán stvořitel všecky věci z ničehuož stvořil, samce i samici stvořil jest je; a kdyby panstvie tito nad oněmi měli sobě dané, od přirozenie byli by zlí, sežrali by dobré a čisté, že by nemohli sě rozploditi. A též i v korábě dvé a dvé. Tam i z korábu vyšedše snědli by nečistí čisté.

[14]) netopýřové.

[15]) a tety s orlicí.

[16]) a přiemosť.

[17]—[18]) Kříž nemá.

[19]) dále.

i z dúpat vydierají. A bývá to obecnie: kteříž jiným škodu a násilé činie, že bývají rychlejší; i nemuož rychlosť v stranu dobroty vždy
170a obrácena býti. Jakož v písmě || to sě shledává, kdež sě praví: rychlejší sú nepřátelé naši orlic nebeských, to jest ukrutnější, a zlobivější sú domácí nepřietelé duchóv povětrných. Ta rychlosť nenie dobrá, poněvadž jest k škodě, ani z toho, což od nebe jest blíže, že jest to lepšie, ti ptáci sú lepší; neb tak Saturnus a jiné hvězdy, kteréž berú světlosť od slunce, nad slunce byly by lepšie, neb tak ptáci nad člověka; nébrž pes, lotr, svině, když jest na hoře, byl by nad preláta, doktora lepší, když sú ną údolí. A zdali nevieš, to což vyššieho, když od dobroty sě uchýlí, tiem bývá horšie a mrzutějšie, jako Lucifer Luciperem a člověk pekelníkem? I tito ptáci lécejí-li (nad tím: létají-li) vysoko k nebi, ale že brzo k nátisku a k zemským věcem lpie a spadují, nebudúť lepší. A že vždy orlici velebíš, již máš k tomu odpověď nahoře: proč mlčíš o sovách, kalúsiech, netopýřiech, jenž nepijí, a jest jich mnohem viece nežli vorlic, a ti sě světla štítie [20]) jako čert kříže.[21])

Ještě z přirovnánie [22]) k bohu, jenž v sobě jest jedno a prostý, viece z podstaty své aneb z bytu věci živé pánu bohu sě připodobňují nežli z pokrmu neb živnosti. Ale o holubicech jest psáno, že jsú prosté pro jich dobrotu, ne o kostřábiech etc., jenž zlobiví, pyšní, draví, násilníci a tyrannové; z pokrmu pak bráti podobenstvie jest cos dalšieho, i tu nemáš pruoskoku žádného; neb tak ptáci světlosti sě varujíce a jé v nenávisti majíce byli by lepší a ušlechtilejší nad ty, kteříž z světlosti sě radují a jeho (sic) požívají s vděčností. Neb tak také krtové etc., jenž prosté země, a herynkové, prosté vody požívají, jakož tvuoj spis zavierá, byli by lepší i ušlechtilejší nad živo-
170b čichy duostojné, kteříž pokrmu ze čtyř živluov požívají || složeného. Tak by také robáci, červové etc. v zemi, v hnoji obývajíce a zemi jedúce byli duostojnější nad jelena, srnu, zajiece etc. Tuším, že toho nedieš; avšak musí tak vzato býti z tvého duomyslu, jakož sě zdá, dobře nemierného ani přítrefného. A krátce, že ptáci druzí pokrmu toliko požívají, a tak jednoho, toť nenie z dobroty ani z řádu, ale z porušenie a z navyklosti převrácené. Jakož i to bývá lotrovina, když sě cizieho nabeře, i to, k čemuť má právo, opúštie. Z toho také duovodu ti ptáci byli by v svém přirození člověka lepší, ušlechtilejší i bohu podobnější; jenž jest to proti vieře křesťanské, nébrž i proti

---

[20]) stydie.

[21]) Nyní má Kříž: Poslúchajte dále ještě něco dvorného.

[22]) z prvnieho.

položení mudrcóv: ale[23]) čila kosa kamen; a protož bráníš odepřieti, jenž jest jako čemu učiniti odpor, poněvadž předaleko vypaduje ten kus od pravé cesty. Nebo člověk v rozkoši rajské byl by pil a jedl, nynie i jiedla i pitie požívá, a duojde-li královstvie nebeského, tu pastvy nalezne, jiesti i píti bude bez matku podlé řeči zákona božieho a znamenitě Lukáše svatého: ale blahoslavený, ktož rozumie. Tohoto všeho, když procítíš, jistotu nalezneš; jediné nebuď tak léno v knihy nahlédnúti; a když nalezneš, jakož v jistotě písmo máš, nebuď nevěřící ale věrný. A že teď dále chtě sě vždy spravedliva učiniti rozdiel činíš mezi pokrmem toliko a nápojem toliko s strany jedné a mezi pokrmem, jenž i moc má nápoje, jakož ty pravíš, s strany druhé, a příklad dáváš na jahódkách hroznových[24]): toť najhlaupější sedlák z hor povie, což sě přežívá, že se to nepie ani jest nápoj. Neb nápoj má rozdielný a zvláštní skutek od pokrmu, aby totiž obvlažil a jinú věc od sebe, jako || pokrm, aby donesl do žaludku. I nemóž jedna věc 171[a] pokrmem a nápojem býti slušně a podobně, a tak ani tudy lepšie, nebť by z toho počátku byly nad člověka lepšie (sic), jehož žádný rozumu požívajě nepójčí. A máš věděti, že tito ptáci vydřiduchové v ráji jsúce byli by i pili i jedli, ne maso[25]) jiných ptákóv, ale ovoce, zelinu neb semeno; ale když sě zlotrovali a proměnili povětřie, dali sě na cos jiného, a v tom zvykše i podnes trvají. Tak i bývá, v prodlení času když sě rozmuož obyčej zlý, nejedno, an blud, jako za právo sě drží, brání a ostřiehá. Pak že přivodíš k svému smyšlení herynk[26]) a salemandru, že by onen toliko vody a tato ohně k své požívali živnosti, o tom sem sě tázal s jinými, jenž pravie, že žádný živel samotně nečiní živnosti, ani zasě který živočich jednoho samého živlu má za živnosť. A zvláště salemandra, o nížto praviti, by ohněm živa byla, jest prostě klam neb latině falsum, jakož die Albertus mudřec, jediné leč proto, podlé řeči Galiena, že jsúci v uohni muož v něm trvati za čas malý bez úrazu svého; pakli málo prodlí, uhoří. Ale to jest cos dalekého od živnosti, o kteréž zmienka. I nenieť trefno z toho položenie, by druzí nad jiné ptáky byli lepší, neb[27]) tak ještě i nad člověka byli by lepší.[28]) A kladeš tuto ještě, že pokrmem a nápojem

---

[23]) ale nemějž mi za zlé, bojím se, že

[24]) Nyní má Kříž:

Vídám báby, když víno u mne neb jinde sbierají, kakžkoli mnoho vína sžerú, že proto chleb i pivo v láhvičkách s sebú nesú. Toť ty báby i...

[25]) nemáš (!).

[26]) herynka.

[27])—[28]) Kříž nemá.

živnosť sě neděje, ale čímś jiným, jakož jmenuješ. Mudrci pravie, jakož sem o tom zpraven, že pokrm a nápoj jsú dokonalá živnosť; a vidíme, že jeden druhého syta činí ne těmi věcmi: chynium, gluten,
171b kambium, ale pokrmem a nápojem. || Co pak dále činí přirozenie, to buď poručeno lékařóm a mudrcóm. Než že sě tudy chce tobě vždy jedno nad dvé zveličiti, neviem, by sám tomu chtěl obyknúti, leč by chtěl fryckovati neb najthartovati.[29]) Ale jisté byl by sám svuoj jako on záhubce.

Potom z uměnie početného jinú sobě činíš nesnázku. Tu věz, že dvojnosť sama od sebe v moci počtuv (sic) nemuož proklata neb zlořečena nazvána býti, jediné leč když k zapověděným neb k pravdě nepodobným věcem přilepena bývá. Nebo by všelikterak měla potupena býti, tehdy stvořenie božie, jenž nemohlo s bohem v jednotě státi, ale musilo ve dvé, tré, čtvero, patero etc. rozděleno býti, mělo by prokleté býti, jenž jest proti vieře. Neb což stvořiť jest pán buoh, viděl jest, že všecko jest dobré; i nemóž poběhlú neb odlezlú slúti, když toho sě drží, což v svém řádu od boha jednaného zuostává. Ale tu spieš, nébrž v jistotě jest v zlé pověsti i jednota i dvojnosť etc., když věc stvořená sama od sebe proti přirození, proti zřiezení dobrému, a zvlášť božskému, od řádu buď při jiedle a pití neb při čemkoli jiném odleze neb postúpí. A tudyť jméno hodné osobuje, žeť slove proklatá neb nešlechetná poběhlkyně, a ktož jie následuje, slove mrzký poběhlec; a zasě ktož zde v bázni a v kázni podlé řádu jie a pie neb co jiného činí, nenieť zlořečený; neb takový konečně jsa pozván k věčné večeři uslyší onu řeč svatého písma: poďte, jezte chleb mój a píte víno mé etc. A z toho[30]) zde i k stolu sedajíc prosíme řkúce: Ad cenam vite, dic nobis Christe, venite. To také my vyznáváme za to sě nestydiec, když zpievámе: kážeť sésti, jiesti, píti, a sám
172a bude svým slúžiti || u věčném královaní. Ti pak ptáci, jenž proti svému rajskému přirození jednoty sě chopili, a nápoj jelikožto nápoj pro dvojici opovrhli, třeba prohlédati, aby k jednotě, kdež bydlo neřádné, neupadli, nápoje vody, kteréž žádati budú, zbaveni na věky jsúce.

O těch dále ptáciech nočních, kteréž veličíš z panovánie, jakož sě tobě zdá, již máš nahoře odpověděno. A můžť z tvé řeči vzato

---

[29]) Neidhart (Nidhart), šlechtický básník německý z minnesingerů, který však se zálibou obral si látky ze života prostého lidu a líčil prostopášnosti tyto venkovské tak drasticky, že i sousedům našim neidhartovati znamenalo surově a selsky si počínati.

[30]) za to.

býti, žeť nejsú lepší nad ty, jenž jedie a pijí, poněvadž k požívání světla sě táhnú,[31]) obracují, a radují sě jemu, ale tito světla sě[32]) pravého štítie,[33]) i nýnieť (sic) div, žeť bez světla jiné dusie, rtúsie[34]) a sápají. Nenie také div, že pod světlem jiní ptáci, kteříž jedie a pijí, mají je v nenávisti,[35]) a pod týmž světlem mají jě v posměch, v uošklivosť a v uohavnosť. Dále tyto ptáky druhé, bera příklad na člowěku, na lvu, zapieráš vydřiduchy býti a slúti: písmo ne na jednom ale na viece než na jednom miestě i lva i člověka i jiné živočichy, jako vlka, nedvěda etc. vydřiduchy nazývá. Člověka ovšem ne každého a ne proto, že zvěři, ptákuov, ryb požívá k své potřebě, jakož pán buoh jemu jě poddal prvé ještě, než byl přestupcem, ale toho člověka, kterýž opustě milostivosť, kterúž má do sebe mieti, dá se na ukrutenstvie, drancowánie, šacowánie, tantowánie svých blížních; a proto že pod způsobú svatosti vede skutky nepravosti, a pod způsobú beránka tichého vede bezdušnosť vlka hltavého, a pod způsobú sprostnosti vede pokryté ošemetnosti a lichosti, a pod způsobú chudoby vede bydlo svěcké hojnosti. Tyto také ptáky druhé, jakož sem sě zeptal, mudrci v svých kněhách vypisují, zlobivé a násilníky, a || nic 172[b] pro jiného, jediné že jiné ptáky utiskují, je derau a žerau. A mudrcóm slušie dáti miesto. I neslovúť toliko ptáci jako jiní, kteříž jědie a pijí, ale ptáci vydřiduchové neb vrahové, lapačky[36]) neb sahanové. Též máš o lidech. Ktožkoli v své povaze a zvláště v božské vuoli nestojí, ale vydá sě na zpurnosti, zlobivosti, žertowánie, falšowánie, zlé zvyklosti, svévolnosti, luciperovo zpínánie,[37]) zveličowánie, tyranstvie a ukrutenstvie etc., již ne člověk, ale hovado, nedvěd, vlk, opice, pes, drak etc. sě nazévá. O tom jest jistota netoliko z kněh mudrckých, ale z zákona božieho; když sě toho dočteš a dobereš, nedáš mi mam za to sklamánie. A tato taková družina kazí, ruší, tlačí vinici boží, a jakožto divoká divočina ji sápá, aby víno pito nebylo, jímž sě obveseluje srdce, posilňuje a napravuje celé přirozenie k své dokonalosti.

Již přistúpím k tomu, kdež mne sě domnieváš pochybovati o jedení při obětování těchto vydřiduchóv. Co to má býti v pochybení,

---

[31])—[32]) Kříž nemá.
[33]) stydie.
[34]) drú sě.
[35]) nenávisť.
[36]) lapáci.
[37]) zpievánie (!).

což zjevně písmo ohlašuje,[38]) kdež die: nebudete těchto a těchto věcí jiesti, ale varovati sě, neb takové jsú vám všecky nečisté? I mělo-li jest to obětováno býti, což od kněží mělo jedeno býti? Ale že tito ptáci vydřiduchové etc. zapověděni k jedení, že[39]) jsú nečistí: tehdy ne proto jsú nečistí, že ne obětováni, jakož ty pravíš, ale proto nejsú obětováni, neb sú nečistí, jakož buoh praví. A tak že nehodni ani k jedení ani k obětování, vyvrženi sú a vyobcováni od chutné oběti páně, kteréžto sám nazval jě nečisté. Ty pak že kladeš jě ušlechtilé a poctivé, srovnaj to; a jistě jsi stvořenie: běda stvoření, kteréž jest odporno stvořiteli svému.

Z tvého také psanie toto muož vzato býti, myši, netopýři, plchové, črvové, ještěrové, hadové etc. že nejsú hodna k jedení, a tak ani
173[a] k obětování; tehdy jsú || ušlechtilé věci, a mají v poctivosti jmieny býti. Ale kto to leč vytržený vytrženec tvrditi bude? Poviem i k tomu, kdež dobrořečíš boha i naturu, že by tito ptáci obdařeni byli nad jiné povýšením i svatú skrovností. O povýšení jest nahoře pověděno, že jeho nemají z řádu ale z neřádu tyranstvie. Také ani té skrovnosti mají, že toliko jedie a nepijí, od přirozenie, jakož i o tom prvé dotčeno, ale z poběhlosti, z obežránie[40]) a hltánie pravého, jiné ptáky jako vrahové žerau a to lakotně, jakož vídati. I nenie div, že nepijí bojiece sě, aby od toho povýšenie svého neřádného, v němž sě sobě zalíbili, nepřišli na první cestu, v níž by s jinými byli zarovno. Potom málo dále pravíš, že jsúce v nemoci pijí ne ke zdraví ale k neduhu. Ovšem, když bez miery pravidla jedie, že jim škodno jako i člověku, tehdy neb sami pijí, neb od jiných napájeni bývají z příčiny lékařstvie: i bývá jim ne k neduhu, jakož ty pravíš, ale k zdraví dobrému. Jakož sme to vídali, a jiní to v svých knihách položili, že nápojem bývají uzdraveni, a jestli že jsúce v nemoci nepijí, nebo lidé jě chovajíce nápojě jim slušného nezpuosobie a nedadie, jistě jsú sami sebú neb jiní jimi vinni. Což sě pak zdá, když člověk nezdráv, a nechce píti nápojě lékařského, neb jiní jemu nedadie, že jsú bez viny, an písmo velí: dajte nápoj neduživým a víno těm, kteříž jsú zarmúceného srdce? Ktož toho netbá, hleď, by mu nebylo řečeno: žieznil sem, a nedali ste mi píti etc. Tito také ptáci věz v své nemoci opúštějí-li nápoj, tudy padají i od toho svého neřádného panovánie. Ani jest slušné, aby správce od poddacích byl rozdělen oděvem a živností,

---

[38]) okazuje.
[39]) a.
[40]) obžieránie.

jakož tiem dovodíš, neb písmo die: správcí tě položili, || buď jako 173b
jeden z nich. A pán Kristus jsa správce najvyšší a pán nad pány ve všem sě ráčil s poddacími sjednati. A proto ovce bludná nenie, ani ztratil panstvie pravého, ale jsa zde ovcí pokornú, pánem mocným všeho světa byl, a již mocně králuje a královati bude na věky.

Ještě toto poviem. Tito ptáci když v nemoc padají, tehdy ti, jenž sě s nimi obierají, nápojě k tomu strojie, a nechtie-li sami píti, ale nutie jě k tomu, aby tudy k zdraví dobrému přišli. Pakli sú v tom přieliš nezbedni, tehdy jě jakožto zpurné a nezbedné a nehodné vymietají a zavrhují od sebe. I domnievám sě, poněvadž tvoji duovodové mdlí a nestálí jediné na oko toliko zřietel majíce, že prvnie otázka má v sobě nenie nepodobná, ani první ptáci horší druhých, ani pokrm toliko lepší nad pokrm a nápoj rozdielně, poněvadž ti ptáci druzí poběhše svého prvotnieho přirozenie, v němž jedli i pili, vrhli sě z zlobivosti a z zúfalstvie k jednotě neřádné, bezprávné a násilné. A takové zlé jako i všecko, což sě s násilím děje a leckudys leckaks, žádnú měrú věčně trvati nemuož, stój to krátko nebo dlúho.

V odpovědi k druhé otázce spoléháš na odpovědi k první. Vieš[41]) to, když založenie zlé a nepevné, kterak na něm muož stavenie pevno býti; ano snadně maličkým povětřím, což staveno, muož zrušeno býti, a základ z kořene býti vyvrácen. Tito ptáci druzí, jakož dotýkáno nahoře, nejsú pánové od pravého panovánie, ale vrahové a vydřiduchové z navyklosti zteklé, jakož mudrci tak o tom smyslé (sic), a tak neprávem vejvodie nad prvními své zřádlo (sic) a své tyranstvie. Tito také první ne nezbedností ale nad sebú z lítosti těch šibalóv sě varují a utiekají, jakž a dokudž[42]) mohú, tudy své zdravie a život chtiece zachovati a bezživotie sě vystřieci, jakož každé stvořenie žádosť má od přirozenie, aby sě zachovalo. Takť || bývá, že 174a
nejeden neb nejedni majíce za služebníky býti i pnau sě zhuoru nad jiné, za hlavy sě počítajíce, ano by dosti bylo, by za ocasy byli. A z toho jako pod strašidlem všecky téměř napořád žertují k své vóličce. A přes to buďte položeni za staršie, ale když neřádně sobě činie, a vše k svému kochání a zisku, což sě zdá, aby to bylo v mlčení a bez pomsty? Jistě slušie-li všem vuobec modly haněti, tupiti, rušiti, o takových písmo die: o pastýři a modlo[43]), a bieda pastýřóm, kteříž sami sě pasú a s přísností rozkazují. Synové Heli synové Belialovi

---

[41]) věz.
[42]) odkudž.
[43]) modlosluŽebníci.

nazváni, že boha neznali, ani úřadu svého k lidu vedli, ale k svému žrádlu maso brali z hrncóv vařené, vydierali syrové (nad tím: surové), s ženami bydlili nešlechetně, potom naposledy zlým toho požili. Neb ktož boha opúštějí a tupie svými neřády, musieť v mrzkosti jmieni býti. I nenieť div, když toho nynie viece běží a mnohem horšieho, že nebesa zjevují nepravosť jich, a země proti nim povstává, ano voslice Baalama trestala, an sv. Pavel velí s takovými sě nemilkovati ani pokrmu bráti, ale od sebe vyvrci a odjieti (nad tím: odlúčiti); an sám spasitel praví: když suol bude zmařena, k ničemumuž sě nehodí, jediné aby byla potlačena od lidí. A takoví soléři, že hody válejí, sami sě pasú, že jsú voblakové bez vody, stromové neužiteční, hvězdy bludné, mají káráni, trestáni býti, jakož jeden apoštol v své kanonice to pokládá.[44]) A z toho převrácenie řád nemuož býti. Ale tuť jest převrácený, když proti svým vyšším, hodným, poctivým a řádným, proti dobrému a poctivému hniezda svého, a zvlášť proti ustavení božskému etc. ktožkoli buď řečí neb skutkem sě postavuje, od nich odstupuje. O takových v žaltáři prorok die: kteříž odstupují v za- ||
174[b] vazování, takovéť přivede buoh s těmi, kteříž činie nepravosť, a pokoj bude nad Ysrahelem (k tomu připsáno jinou rukou: Čechy věrnými).[45])

Z tohoto ze všeho, ač něco prodleno, nezdá sě podobně, by dosti učiněno bylo k mým otázkám podlé tvých dóvodóv a duomyslóv; z nichžto někteří, když pozorovati budeš, i proti školniemu umění jsú scestni, jakož já toho něco poznávám, učen jsa tomu z mladosti. A vieš, za velikého chtieti býti a v menšiem pochybovati kteraká jest hanba. Avšak nenie mi divno, žes pochyboval; neb si přieliš ustrnul v svém doúfání a rozumu. A bývá to obecnie, že tu nebývá pravého rozeznánie, kdež sě co z úmysla zalíbí. I rozeznajž to tiem pilnějie a nedrže strany; jáť na tomto, ačkoli jsem vděčen, nemohu přestati; neb v té mieře nejsem učedlníkem ale ztazovatelem pravdy.[46])

---

[44]) okazuje.

[45]) Kříž nemá.

[46]) *Zde v našem rukopise konec. Kříž má ještě toto*: A vždyť já ještě tak, jakož sem i prvé měl, za to mám, že ti ptáci, kteříž jedie a pijí, jsú lepší než ti, kteříž toliko jedie a nepijí, buď to vedlé přirozenie ptačieho aneb v podobenství. Pak o to: „sed qui sacerdotum vitam sepius tractas," muožeš srozoměti z svrchu psaného písma, žeť nečiním proti přikázaní zákona božieho; ale z lítosti tebe žádám, aby sě opatřil, aby života svého dobrého nezmařil, nad kým vládneš, kterak je zpravuješ, svatokupce své, kuběnáře mnohé, čtení Kristovu protivné a lháře. Budiž pán buoh s tebú. A přímiž toto v té dobré vuoli, jako jsi jie na mně po svém služebníku žádal etc. Finis huius epistole Corandonis. (Na straně: Ad propositum Polanii?)

LVIII. 175a

Tyto věci dávám napsány pro tyto příčiny. (Jinou rukou:) *Jošt biskup Vratislavský rodu pánuov Ronzberských* (sic). (Na straně rubrikováno:) *Aº 1465. Regine Johanne.*

Najprv, aby s rozmyslem slova postavená vždy zuostala v své formě. Druhé, aby mohla opáčena býti, kolikkrát je kto chce čísti. Třetie, jest-li toho všeho komu potřebie ukázati, aneb některých kusuov z těchto, aby sě to mohlo státi. Čtvrté a poslednie, abych k buohu, svému svědomí, a k Vám své povinnosti učinil dosti.

Nestane-li to královstvie v jednotě obecné cierkve svaté a římské, tehdá strach, že sě na něm naplní čtenie, kteréžto die, že každé královstvie v sobě rozdělené zahyne. A to by sě pohřiechu naplnilo, kdybychom sě toho dopustili, abychom se v sobě rozděléc, neřku, na dvé, ale na několikero se smiešejíc, sami sě Čechové hubili a kazili; tomu by sě cizozemci nasmieli, a rádi by nás dorazili a zemi roztrhli, jehož toho buoh uchovaj! A snad ani tak skuoro ani na tom by se slehlo, jakož kto mní.

Nechť tomu, co chtie, dějí ti, kto řiekají: „Ať páni svým haufem bez rytieřstva, a rytieřstvo bez pánuov se okáže, tu bude shledáno, kto viec mohú zemi poslúžiti, páni-li čili rytieřstvo!“ Já to pravím, že to dobře vieme, že viec zeman než pánuov, a viec měšťan než panoší, a náviec sedlákuov. A protož ktož chce nové rady dělati, nechť sobě dá nový svět stvořiti; pakli to nemuož býti, zachováváme starodávnie řády, neřiekajíc: „Když máme města, a zemany jim odtrhnem, tehdy je podtrhnem i podtrhnem; a co pod nimi zachováme svých, toť jest vše k našemu lepšiemu.

Skrze takovú ruoznici stálo by obcovánie Čechóm se všemi jinými křesťanskými zeměmi v svátostech přijímánie, v službě boží, v kupectví, v rytieřských jézdách po dobrodružství, po službách, v spřiezněních, v saudech, v poselstvích i v jiných rozličných a mnohých věcech. Ačkolivěk pán buoh vším vládne, však || dobré sě jest vy- 175b
stříhati příhodami jiných; neb takové věci nadlách sú na dobré nevycházely, ani což nesilného (sic), jest věčného (sic). Aneb která jest památka Žižkova, i všech jiných násilníkuov, než v hanbě a v zlořečenství a věčném zatracení, těch však, kteříž sú v smrtedlném hřiešе sešli?

Lépe jest složných a slušných cest hledati, než v také zmatky vstúpiti; neb kto by začeli, buoh vie, dočekali-li by konce. A na

to-li by nadléch přišlo, co oni chtie aneb nechtie, kto to vie? Neb stálosť pravdy a neustupnosť křivdy tvrdé boje mievají.

Když křivda s nepravostí bojuje, tehdá obé neostojí; a k tomu duše a čest nenie prodajna. Tenť na to bude pomnieti, že pravdě nelze zahynúti.

Item, kdy pánuov a kapitoly na ruce nemám, já sám málo zjednám; a puodad (sic) je mám, pokad na těch věcech stojím, kteréž jim k umenšení všeho dobrého nejsú. A tomu lidé lépe rozumějí, což vidie, než co slyšie.

Také snažnú a tuhú prosbu na se budete mieti, jest-li že budete nám na čem chtieti ujieti, neb mnoho dobrých lidí svorně a stále bude prositi, aby sě toho nedálo.

Mistra Václava*) nebude mi se hoditi s sebú pojieti, ani chci kterú příčinú býti, aby on přestal kázati, ale k tomu chci pomoci, aby sě uskrovnil v těch věcech, totižto v kázaní, což muož býti vedlé boha a řádu cierkve svaté obecné. Neb snáz mi to přetrpěti, staň sě což staň, než bych svého svědomie poškvrnil a dobré pověsti pohoršil nenabytedlně. A bych nevěděl, co viem, nemluvil bych toho. Neb nepochybuji, že jsú ještě z božieho daru lidé, ježto ani dary, ani strachy, ani hněvem, ani přísností, ani lahodami nedadie sě od toho odvésti, ani v to podvésti oslavovánie, kteréž by bylo proti vieře křesťanské
176a a řádu cierkve || svaté obecné. Bože ostřez, bych těm měl býti k příkladu zlému a k rozpačení v dobrém!

Pokad zde apoštolé vládli, Petr na Starém a Pavel na Novém městech, a jakž proroci nastali, Daniel a Samuel**), kterak za obojich bylo a jest, to tajno nenie.

Ó slušieť na těch povahy pomysliti, na kterých rady člověk chce spoléhati, a které chce za příušníky a za podpažníky mieti.

Ach, však lidé vědie, ktoť mistruje***) u krále, na rathúze, v cechách, v krčmách, v domiech hostinných i v jiných, klášteřiech, v kolejích i v školách; a zač sě přimluvie, co sě jim odpovie? Nenie-li to pro dobrotu, ale pro strach, kto sě na tom nehorší?

---

*) Palacký: Rozumí se Křižanovský, kanovník Pražský, někdy kališník, potom ale horlivý kazatel proti kališníkům a vedle děkana Hilaria hlavní podpora katolicismu v Praze.

**) Palacký: Pode jmény apoštolův Petra a Pavla míní se Pešík (Petr) z Kunvaldu a Pavel Dětřichovec, purkmistři Pražští před r. 1448; proroci zvou se Daniel z Tuchoraze a Samuel ze Hrádku a z Valečova, přední mezi purkmistry od roku 1448 a horliví kališníci.

***) Palacký: Míněn tu podkomoří Samuel z Hrádku.

A ktož řiekají: „Zdali kto z kniežat a z mistruov v pána Krista uvěřil, aneb uposlechl jeho svaté milosti? ale obecní prostý lid, ten jest pána Krista následoval a veň uvěřil!“ Kto pak ze všech obecních lidí chtie doktory zdělati, lépe by učinili, by je vhod naučili, než přeučili; jakož činí cierkev svatá obecná, že učí lidi ty věci, kteréž jsú potřebné. A tak přeučení zuostanú s těmi, ktož sú neuvěřili, a kto střiezlivě smyslé, a nesmyslé viec než potřebie, tiť budú přičteni k těm, kto jsú pána Krista následovali a veň uvěřili.

Buď jakž buď, však to vieme, že trápenie dává rozum, protivenstvie zkušuje lidí jako oheň zlata, a trpělivosť v protivenstvích s mučedlnictvím přinášie věčné odpočinutie i život věčný.*)

LIX.

Jošt biskup Vratislavský tento spis poslal králi Jiřiemu léta 1465 177a *po světiem Jiří.*

1. Nechť povědie dóvodně, mohú-liť, že pán Kristus pod obojí zpósobú tělo a krev svú svatú dával jest jiným než kněžím, aneb by apoštolé rozdávali pod obojí zpósobú obecnému lidu.

2. Jakož pravie, že to toliko domněnie jsú o tom, že by pán Kristus pod jednú zpósobú i apoštolé dávali tělo a krev pána Krista, kdy by teď sepsána (sic) ta písma o tom, uzdřelo-li (sic) by se dobře, jestli domnievánie čili viděnie; ale nechť oni provedú jedinkého doktora, ježto by to psal jistě, aneb domnievaje se toho, že by pán Kristus aneb apoštolé jiným nežli kněžím pod obojí zpósobú rozdávali..

3. Poněvažd (sic) pravie, a v tom sú právi, že sv. Petr, kdy jest změnil křest pánem Kristem ustanovený, že nezměnil nic podstatného, než toliko změnil jest formu křtěnie, totižto slova: nechajžť povědie, co jest podstatně méně pod jednú zpósobú než pod dvěma.

4. Item poněvadž pravie, že u prvotní cérkvi svaté na některých miestech bylo jest rozdáváno obecnému lidu pod obojí zpósobú: by bylo to lidem k spasení a netoliko z přikázanie božého, byli by to lidé svatí a učení snáze zachovali, než by to znova již mohl kto

*) Na dolejším okrají: Státi o to, aby Čechové přijímali(?) pod jednú zpósobú jest Němcóm dáti zmocniti sě v Čechách, jakož bývalo ... o to stojie, aby sub utraque bylo etc. (Konec uříznut.)

vyzdvihnúti. Pakli pravie, že to i v jiných zemiech držie: medle nechť ukáží krom těch, kteréž sú oni nakvasili, kde to držie, že z božieho přikázanie sú povinni obecní lidé pod obojí zpuosobú přijímati tělo a drahú krev našeho milého pána J. K.

5. Byť byl svatý Petr věděl, že pod jednú zpuosobú nemá při-
177b jímáno býti, byl by své dceři svaté || Petronelle nedal na smrtedlné posteli přijímati pod jednú zpuosobú. Nenie podobné, by to světlo církve svaté veliké, jasné, sv. Jeronym na smrti přijímal pod jednú zpósobú, by byl věděl, že pod obojí zpósobú jest lépe než pod jednú přijímati. A to jest jeden doktor z starých doktorov svatých najučenější a najpilnější a najplatnější církvi svaté. Neb církev svatá prvé rozličných přeloženie biblie požívala jest, a potom na jeho přeložení zóstala mimo všecky jiné. A známé jest i vědomé, že netoliko svatý Jeronym ale mnozí jiní světí a světice přijímali sú pod jednú zpuosobú spasitele našeho.

6. Nechajť opět povědie, byli-li sú kdy kteří bludní aneb odřezanci, kteříž by nepravili, že sú oni církev svatá, a co se píše o církvi svaté a o věrných křesťanech, ježto by toho k sobě neobraceli, a co se píše od bludných a oddělencích, ježto by toho na církev svatú římskú a na věrné křesťany necpali.

7. To najchytřejšie oddělencov od církve svaté šerméřstvo, aby se na saud písma svatého poddávali, a sauce lidé lidem se o to těm ohledati nedadie ani rozsúditi, k kterýmž ten saud z práva přísluší, a kterýmž sú svá učenie poddávali svatý Jeronym, Ambrož, Augustin a Řehoř i jiní. Všickni doktorové i nynější i potom až do dne súdného budúcí poddávali sú, poddávají a poddávati budú, jakož zjevnými duovody móž okázáno býti.

8. Kto je ten, ježto v požívánie a v rozumu písem svatých nenie
178a povinen napraviti sě, když jest toho || potřebie, vedlé naučenie kostela římského aneb concilium svatého? Poněvažd (sic) sú toho řády, kterak i papež, kdyby vyvinul v pravé cestě rozumu písem svatých, má napraven býti obecnú církví svatú, jejiežto moc jest a bývá v obecných a v svatých sbořiech křesťanských.

9. Kterak ten móž od jiných o poslušenství státi, kterýž sám v poslušenství žádného nestojí, ale s těmi výmienkami se poddává k poslušenství každého věrného křesťana, aby vždy jinak neučinil, než pokad sě jemu zdá, a pokad se jemu líbí?

Měli by všickni múdří lidé znamenati, že pro neposlušenstvie lidské pokolenie všecko zlé trpělo jest a trpí, a to ne skrze jablka přirozenie, ale pro přestúpenie přikázanie. A to nemohlo opraveno

býti tak slušně než skrze poslušenstvie páně Kristovo, kterýž jest až do smrti byl poddán bohu otci, rodičóm svým, jednomu pravému, totižto panně Mariji, a druhému domnievanému, totiž sv. Jozefovi. Neb jej panna Maria právě urodila, a Jozefa za pravého manžela měla k ostřaze a svědomie svého neporušeného panenstvie. Také poddán jest byl a poslušen pán Ježíš těm, ktož jsú v starém zákoně duchovní řád spravovali. Sv. Pavel, kterýž v nebeské škole a ne od člověka učil sě, nechtěl čtenie kázati, jeliž by je srovnal s učením a kázaním sv. Petra a jiných apoštoluov. A proto sě jest byl přibral do Jeruzalema. A poněvadž řád všecky věci v dobrém bytu zachovávají, a řád nemuož držán býti, leč sě zachovají ti obyčejové, kterýmižto ti, ktož jiné řiedie a řéditi mají, v řádu držáni mají býti; || a řádu jsú dvě hlavě prvotnie, jedna duchovnie a druhá světská, 178b totižto papež a ciesař: papež má kardinály i jinými preláty a skrze svatá concilium v řádu zachován býti; a ciesař conferšty a jinými říškými kniežaty, a jiná duchovnie i světská kniežata starodávnými řády a obyčeji k nim příležícími vedlé stavuov jich. A ktož nemilujé rot a spikování a šibalstvie v světských věcech, daleko by viec měli odporni býti v duchovních věcech. Dajž to milý pán buoh, jakož čteme v skutciech apoštolských, aby nám jedna duše a jedno srdce bylo v pánu bohu, abychom v svaté lásce a v jednotě přebývajíc na tomto světě šťastně a na onom věčně živi byli. Amen.

LX.

Odpověď na spis Joštuov.

1. Ku prvniemu. Z viery a tak duovodně pravíme, že pán Kristus svátosť těla a krve své ustanovil pod dvojí způsobú chleba a vína, jakož na tom všichni doktorové i staří i noví sě sjednávají, a tak pod dvojí způsobú dal učedlníkóm svým. Ti tehdáž za večera byli-li sú kněžie čili laikové, o tom doktorové sú rozdielní, jedni praviece, že laikové. Vedlé toho snadná odpověď k otázce. Jiní, že kněžím, tehdáž je čině kněžími. Podlé toho nynější biskupové vystupují, nedávajíce z kalichu, když světie žákovstvo na kněžstvie; a tak proti obojim doktoróm přestupují. O apoštolích toto pravíme. Najprv o sv. Pavlu, kterýžto rozdával laikóm pod dvojí způsobú. Tomu ktož se protiví neb odpiera, protiví se čtení, jakož die sv. Augustin. Jeho také řeči potvrzuje sv. Petr, že on podlé dané jemu múdrosti psal o mnohých věcech. Jehožto písma neučení || a nestálí porušují, 179a

[illegible]

patří na dolejším okrají tento přípisek:) Ale prohlédaje on k apoštolóm, jakož oni přijímali pod dvojí zpósobú za večeři majíc sobě tak dáno, tak svatý Jeronym, leže na smrtedlné posteli, přijímal pod dvojí ..... podáváno.

6. K šestému. Pravie-li bludní, že jsú církev svatá, aneb by křesťansky živi byli, nedobře pravie, ktož jsú koli. Nebo žádný nevie, jestli hněvu neb milosti božie hoden. A pak jest vědomo, kto sě cierkví svatú pravie i piší, a tak chtie, aby praveno i smýšleno bylo; a ti kterací jsú v skutciech, v učení i v rozkazování, jestli z písma čili proti písmóm, měli by v tom k sobě přihlédnúti. ||

7. K sedmému. Nenieť šerměřstvo ale najjiščie útočiště utiekati sě ku písmu svatému, jakož pán Kristus radí řka: ptajte sě na písma. Chce také, aby tak v něho bylo věřeno, kdež die: ktož věří v mě, jakož praví písmo etc. Neb písma duchem svatým položená najsú (sic) proměněna jakož lidé, kteříž jednoho času tak, jiného jinak sě mají, kam sě jim líbí, hýbají a šermují, vóličku za rozum vystavujíce. A sv. Ambrož, Augustin, Jaronym (sic), Řehoř svá učenie poddali jiným, těm však, kteříž písmóm a rozumóm miesto dávali. Jakož i Čechové učinili před sborem Basilejským, kteryžto přijav písma přijímánie těla a krve Kristovy pod dvojí zpósobú zapečetil, potvrdil, pochválil býti užitečné a spasitedlné lidu obecnému. Ti pak, ježto jsú právě oddělenci, jako svatokupci, kněžstvo světské, kuběnáři, poběhlci etc., kteřížto šermují ocasem Antikristovým na obě strany, zastierajíce tudy jeho hanbu, takovíť vinici boží, jenž jest cierkev svatá, tlačie a kazie chytře a lstivě svými vymyšlováními; tak že cierkev věrná muož ono, jakož jí dobře přileží, pověděti, což sě praví v zákoně: aj v pokoji hořkosť má najviece hořká. 180a

8. K osmému. Dobré by bylo, aby, jenž jsú vystúpili od pravdy písma svatého jisté a zřejemné, aby sě napravili, i té i sboru Basilejskému miesto dadúce. Ale pohřiechu již sě ona plní řeč sv. Augustina, jenž die: žádný cierkvi svaté viec neškodí nežli ten, jenž neprávě čině má jméno neb úřad buď svatosti neb kněžstvie; neb || když přestúpí takový, žádný jeho nesmie tresktati, a vystúpenie jeho k zlému příkladu velmi sě rozšiřuje, když pro poctivosť úřadu ctěn bývá hřiešník. A protož jest a bývá, že takoví nechtie býti poddáni ničemumuž rovnému a rozumnému, než svú vuoli mají, jakž a pokad sě jim líbí. 180b

9. K devátému. Poslušenstvie jest ctnosť, a tak záleží v prostředku, kteryžto vyměřen má býti jistými povahami, jakož múdří pravie. Z toho máš: i ti, kteříž v ničemž žádného nechtie poslúchati,

i ti, kteříž ve všem prostě hledie k poslušenství lidskému, zle oboji činie; ale kteříž poslúchají, kdež mají poslúchati, a nejsú poslušni, v čemž nemají, takoví dobře činie podlé pravého a ctnostného poslušenstvie.

Toto při tom pravíme, že přijímati pod dvojí zpósobú lidu obecnému jest užitečné a spasitedlné. Neb tak tu svátosť velebnú pán Kristus ustanovil, tak v prvotní svaté cierkvi drželi a zachovávali, tak na to mnoho písem starých svatých doktoruov, a množstvie svatých tak přijímajících jest v nebeském království z viery. Ale přijímati pod jednú zpósobú toliko jest nálezek lidský a obyčej. Ten vidúce doktorové nováci že sě nesrovnává s prvním přijímáním, aby sě tudy zveličili, jiným sě zlíbili, obyčej vzniklý lidsky retovali, i počeli o tom klásti svá vymyšlovánie, aby tudy ten nálezek ohradili a opremovali. I nenieť žádného doktora o tom nad puoltřetieho sta
181[a] let, || by který z úmysla pravil, aby lid obecný měl pod jednú zpósobú toliko přijímati. A protož ať povědie jednoho, by svatý byl z jistoty a z viery, ježto jest přijímal pod jednú zpósobú. Dále při tomto odpisu ač mohlo zachováno býti, což praví mudřec: každému, ktož z domnievánie aneb z domyšlovánie činí odpor, nenie slušné o to práce mieti: avšak aby sě nezdálo komu něco velikého býti před sebú, toto sepsánie krátce položeno, ačkoli mnohem viece a šíře jak z písma zákona božieho, tak z písem doktorov svatých starých, ne těch novákuov a neznámých, mělo položeno býti. Jakož jest o tom hojně před sborem Basilejským, kdež mnoho velikých a učených bylo, bylo vypraveno, za to přijato a tak zapečetěno; i nenieť slušné znova zdvihovati, což prohráno, a což Čechóm za vyhrané dáno. Neb tak nad vyššie, nad mocnějšie i nad múdřejšie bylo by sě zpínati a sáhati, a jim sě zpěčovati, jenž jest, jakož rozum rozomný muož seznati, hanebné a neslušné netoliko před bohem ale i před lidmi; a ktož tak činí, třeba sě čeho báti (? káti).

Pak by bylo prohlédáno k tomu, což die pán Kristus: proč vy přestupujete přikázanie božie pro ustavenie vaše?, také k tomu, což die sv. Petr: mušíme boha viece poslúchati nežli lidí; dále k tomu, což v dekreté položeno: kolikrát mezi sbory nesvornosť se nalézá, toho sboru, kterýž jest starší a hodnější, držáno buď uloženie; také i k tomu: drž sě jistého, nech nejistého: tehdy by zajisté křesťanstvo dobře stálo, tehdy by to, což buoh chce, bylo zachováváno; a tak [illegible] dobrý pokoj a spasitedlný, jakož ..... David řka: pokoj [illegible]m, jenž milují zákon boží.

LXI.

Jošt biskup Vratislavský poslal králi Jiřímu tyto kusy. 181b

Třinádcte šprochuov vajovských. (Na straně první rukou:) *1465 post Johannis.*

1. Ježek má bodliny a svině štětiny: zlosyn najde zlosyny, a dobrý nebude bez družiny. Kmen má větvie, a větvie ratolesti, a řetěz články: snadno splésti, těžko rozplésti; lehko smiesti, nesnadno rozděliti.

2. Nenie nemúdřejšieho, než kto múdře mluví, a zle činí; dobré zná, a zlé dělá, a kto jinak saudí, a jinak činí.

3. Nic spieše neoklamá než potakač, ukladač, licomerník. A ten najškodlivější, komu se najviec věří.

4. Milostníci, pochlebníci, kořistníci zavodie lidi, také častokrát i múdré.

5. Přirozenie, navyčenie, zarpucenie odvodí od pravdy poznánie a od poznalé zachovánie.

6. Rozmyšlený hněv jedny straší, druhé tuží. Náhlý ruší od lidí naději, k lidem přistúpí, a dávno dobývané rychle kazí jméno dobré.

7. Kto se ničehož nebojí, jest blázen; kto všeho, jest nemúdrý; a kto se v obém nepotřebně zjeví, jest neopatrný.

8. Kto má přátely za mauchy, jest rozpačný, a kto nepřátely za lvy, jest strašlivý; ktož pak má přátely za lvy, jest srdnatý, a nepřátely za mauchy, jest přěvážný; a míra ve všem najlepšie.

9. Múdrý sčestie na nesčestie nesadí, smluví se radějí podobně, než svadí.

10. Sčestie zavodí v nesčestie: múdrý na vrchu zastaví, neb s druhé strany bývá příkrejie k dolu. Sčestie se trausí, nesčestie sě spe.

11. Nic nesčasnějšieho, než komu nižádná múdrosť ani pilnosť ani statečnosť nemóž prospěti budúcky; a kto byv v sčestí, ztratě je rozpomíná sě*) na ně. ||

12. Kdež kněžie a ženy šaffují, obecně přemistrují; neb jest 182a staré příslovie: nebývaj tu hostem, kdež pleš a vrkoč vládne mostem. A v této řeči bych sám sebe nechal, snad by se na mě někto rozhněval.

13. Ohně nelze upáliti, vody utopiti a větru zadusiti, a pravdě zahynúti.

*) Tak má Výbor, v rukopise již nečitelno.

LXII.

Odpověď na šprochy Klímovy z Prudovic.

Třinádcte nešprochóv vajovských.
(Třinádcte kusóv ne vodných ale škodných)*).

Žádosť člověka nemilostivého jest hrob věcí tajných a nedobrých. Takovému podlé toho muož odpověděno býti.

1. Což komu přirozenie dá, kto tomu než nemúdrý odpiera? Neb lépe slušejí vepři štětiny než svini jelenie rohy. Sekyra větvie od kmene dělí, i články řetěza na ruozno; nébrž když kmen zvetšie, ratolesti klesnú.

2. Horšie dvoje zlé nežli mezitiem jedno, a nadto z úmysla mluviti zlosť. Neb horší jazyk falešníka nežli kopie protivníka.

3. Věrný věrně, nevěrný nevěrně, a ten najhorší, ktož zlým odplacuje za dobré.

4. Slušie nesvědomého nepřipúštěti, zkušenému věřiti; neb nic draššieho nenie nežli užitečné vystřeženie.

5. Sladké řeči a najviec s požehnáním pro rozkoš zavozují větrné lidi. Od počátku světa nic nebylo tak pravdě odporno a k újmě jako lakomí větrové a pyšní. Dobrý stojí a trvá bez pohaněnie jako kostka.

6. Lepší jest hněv smiechu, neb tudy trestána bývá dušě hřiešného; a lepší jsú hněvové zjevní než úkladové pokrytští.

7. Ktož se bojí chřestu, nechoď (nad tím: netřeba) do lesa. Komuž čeho třeba (nad tím: pravda milá), odvážíť sě všeho. V tom však slušie viece přátelské závisti než nepřátel varovati se. ||

182b 8. Jakž přietel, tak viera. Najškodlivější domácí nepřietel. A ktož jest přietel, miluje vždycky.

9. Ktož má jistotu, a dá sě na lidi, ztracuje polovici.

10. Slova strašlivá nic viery nemají; a mnohokrát nakloněný k smrti dlúho živ bývá.

11. Ktož se na sčestie a nesčestie ohlédá, jest časný; a ktož pánu bohu doúfá, přicházé vše dobré; a často dává jeden den, čemuž celý rok odpiera.

12. Dokudž meč rozkazuje, jde jako po šnuoře; kdež se berla připlete,**) bývá peřie zhuoru. Svět neroztržen nikdy tak mečem jako

*) To přetrženo.
**) Rkp.: přeplete.

větrem. Když opice se chce lidem vrovnati, bývá v posměchu. Svini nenie do zlata, drží se radše mláta, bláta.

13. Voda oheň uhašuje,
Horkosť vodu vysušuje,
A vietr sám přestává:
Ale pravda, ne nálezek,
Přemáhá a zuostává.
A nade vše lépe boha poslúchati nežli lidí.

LXIII.

Item Jiný spis o spravedlnosti a nespravedlnosti téhož Jošta.

Užitkové spravedlnosti stálé: čisté svědomie, svobodná a veselá mysl, dobrých lidí přiezeň a zlých bázeň, prostředních navedenie, nepřátel strach, přátel rozmnoženie, protivných k sobě obrácenie; účinci trvalí: jméno slavné, paměť dobrá, do svých budúcích dobrá naděje; vítězstvie dvuoje: obecnie časné i věčné, pakli samo věčné, tiem hojnějšie; česť neminulá, zádušie, nebeské královstvie, život blahoslavený a neminulá radosť věčná. ||

Nespravedlnosť pravá a spravedlnosť barevná tyto věci dělá: 183a
pochlubu dává, poněkud lidi šálí, pověsť netrvalú činí, lidi vnadí, prosté žertuje, o upřiemé sě svíjie, múdrým sě neskryje, mocným neodolá, lidí sě některak stydí, boha sě málo bojí, s jedné strany sbierá, s mnoha rozsýpá, stavějíc boří, a nadléch šípy neupřiemosti, kterýmiž na jiné střielé, v jejích prsiech zvieznú, zabíjejíc tělo i duši.

K tomu obému jest příkladuov i duovoduov i v starém i v novém zákoně i jinde dosti.

LXIV.

Odpověď.

Povahy křesťanské (přetrženo: pravé) spravedlnosti.

Podlé uloženie božieho živu býti. Božskému napřed miesto dáti, lidského nad to nestavěti. Pravdě postúpiti, křivdu tupiti. Obyčej bez podpory opustiti. V svém stavu státi. Přiezni světské nehledati. Samého sě zapřieti. Po veselí nestáti. Neklásti v lidech naděje. Za-

vrženu býti pro boha. Lhostajnosti nedáti svobody. Jeden haléř lépe za živa pro b.... (vypadlo; Výbor: buoh) dáti, než po smrti X tisícuov. ||

183b Spravedlnosť světská (přidáno jinou rukou: jest nepřietelkyně božie) blížnie snadno odsuzuje, súdí podlé množstvie a tvárnosti, sama sobě jest za právo; což jest svého hledí; jest mylné naděje, domnievá sě, že z hod puojde na hody; ve všem sobě, jakž tělu líbo, povoluje; marným sě líbí; hradí sě sobě rovnými; ne po rozumu, ale jde po žádosti; tak sobě činí, jako by nebylo smrti ani pekla.

LXV.

Aliud responsum na šprochy.

1. Nedvěd v tenata,
Liška utieká v dúpata.
Svině ač ostré zuby mievá,
Však za ně štětiny dává.
A často malé výžlátko
Za liškú padá v dúpátko,
A když mu lovčí pomáhá,
Častokrát s psíkem vytažena bývá.
A tak jeden kmen druhému,
Dubový lipovému,
I ratolesť zvieřeti živému
Často chuť česenkovú
Dává za sladkosť medovú.
Řetěz z krušného železa nemuož trvati,
A když nemuož rozplésti,
I niť hedvábnú muší člověk ztrhati.
2. Kozel po skáli vysoko
Skáče a hledí daleko,
Nehledě před své nohy
Srážie sobě častokrát rohy.
3. Nic spieše neoklamá etc.
Ta řeč jest v sobě pravá;
Jest řeč z přieslovie dávná:
Nequior est nunquam etc.
Poviem česky, toť nenie klam:

Rád zlosyn pozná zlosyna,
Dobrého to nenie vina.
Často sě o jiném domnievá,
Ktož do sebe licoměrnictvo mievá.

4. Jest veliké bláznovstvie jiných činy súditi, sám své přikrýti, plévy sbierati, zrna nechati. I kto muož vypraviti výtazky (rkp.: wytazky — výtažky?) lidí lstivých, falešných i nevěrných? Jest jim to od přirozenie. Takoví sě dubna rodie.

5. Duostojenstvie, bohatstvie,
Prelátstvie i jiných množstvie
Zdá se jim býti dob . . .
. . . . jiné právě spravovali
Nehlediece za sebú
. . . . . jich cesty vedú. ||

6. Komuž jest co přirozeno, 184a
Těžceť bude odvedeno;
Neb radějí svině bláto
Mnohé vidí nežli zlato.
I co viec poviem o těch,
Kteříž mají dobré v posměch,
Dobrému zlé řiekají,
Pravého písma neznají.
Ktož sě na takové hněvá,
Odplatuť od boha mievá.
Protož bývaj zajiec u lesa,
A ježek pospěš jablka na sobě nesa.

7. Ktož hrozí, ten vystřiehá,
Ktož učí, braň na sě dává,
A ktož netají věcí skrytých,
Muož slúti vuodce bláznových.

8. Mnohým sě lidé vrabci zdají,
Když jich za nic nemievají.

Ktož sobě vše lehce váží, jest nemúdrý; ktož vše těžce, jest nestatečný; ktož obé, jest blázen. Blahoslavená střiedmosť buď zachována.

9. Múdrosť s nemúdrostí
Srovnati, dobrotu s zlostí,
Sčestie s nesčestím a nepokoj s mierem
spojiti:
Nemuož to nemúdrého (sic) býti.

Neb sě častokrát zdá,
Že nebe na horách léhá,
A hory sě k nebi pozdvihují,
Když je z daleka spatřují.
Neb ktožkoli jiným (nad tím: jiné) daří,
Také sčestie v ruce drží;
Komuž je bude ráčiti dáti,
Nemuož toho žádný znáti.

10. Snáz sě na vrchu brániti
Než sě v dole vodě skrýti:
Než voda na horu přijde,
Buoh vie, kde ten z duolu bude.
Ktož má huol i vardu v ruce,
S pomocí boží odoláť mnohé muce.

11. Když sě mnoho natrúsí, muož oplésti, aby sě nerozsypalo, a přikrýti, aby vietr nerozvál.

12. Nic nesčastnějšieho ani v světě opustilejšieho, komuž sě zdá býti múdrým, a nenie, snažným, a nemá jie, a praviti sě statečným, ana by jej zastrašila bába rubášem svým. Neb jest přísloviе, že z přielišné múdrosti nemuož býti statečnosti. Již opustě rémováníe tak mi sě zdá, že kněžie měli by spravovati věci duchovnie a ne zemské*) ..... Ale tomu sě nedivím, neb i jiných v svých řád(iech?) nevidím. ||

184b 13. Takť jest jistě! Pravdu ktož má,
Na vodu, oheň, vietr nic nedbá.
Ale však to lidé umějí,
Že i tomu odolají,
Ohni dřievie odejmúce,
Vodu děrú vypustiece,
A větru okna zahradiece;
Pomoc ovšem majíce,
Jenž vším vládne, od něho jie čekajíce.

LXVI.

Užitkové pravé viery k svým vyšším a najviece od duchovních.

Pravá a neošemetná láska, upřiemá rada, zlého výstraha, dobrého přivedenie, zlého odvedenie, cti ohřazenie, milostivé tresktánie, pravé

*) Hanuš čte: ženské vrkoče. Druhé slovo nyní vypadlo.

naučenie, v sčestí veselé, v nesčestí zámutek, pravá stálosť, nižádná lstivosť, od zlých výstraha, od dobrých svornosť, chvály zvěstovánie, necti utlačenie, přátel rozmnoženie, nepřátel zkaženie, tajemstvie zachovánie, a ve všem dobrém až do smrti setrvánie.

Skutkové ošemetné viery k svým vyšším a najviec od duchovních.

Nenávisť a závisť, tajemstvie vytázánie a jich pronesenie, lstivá rada, chytrá a lahodná řeč, falešné naučenie, pokútné tresktánie a utrhánie, slibuov nezdrženie, poddaných odvedenie, nepoddaných zbúřenie a k nim osočenie, v mrzkosť uvedenie, ve zlém radosť, v dobrém zámutek, pokrytá svatosť, pošmúrné náboženstvie;

k tomu mnoho jiného:

i kto muož vypraviti skutky člověka lstivého?

O takovém žertéři praví prorok duchem svatým i o jiných, jenž povstávají proti pánuom svým, rúhajíce sě, zlého jich hledíece, duše sobě nevážiece, búřiece, radiece, práv žádných nedržiece. Die takto: Snabděti bude hřiešník spravedlivého, a skřípěti bude naň zuby svými. Patříť hřiešník na spravedlivého a hledá umrtviti jeho. Ale pán buoh neopustí jeho v tom osidle, kteréž sú skryli jemu . . .

(Dále nečitelno, poněvadž list uprostřed vytrolen.)

Opravy nejnutnější:

Na str. 74 na okrají čti **61b.**
„ „ 83 „ „ „ **69b.**

Rejstřík jmenný a věcný.

(Nepříliš četné realie latinské uvedeny jsou pod shodnými hesly českými.)

Adyže řeka 106.
Aeneas Sylvius v. Piccoluomini.
Albert vévoda Rakouský 136.
Alexander (kněz nějaký pod obojí) 120, 121.
Anežka papežice 69.
Anguillara v Padovsku 106.
Augustin Lucian, biskup Sankturinský 2, 131, 132, 134, 151—155.
Basilejský sněm církevní 6, 14, 17, 19, 21, 29, 35, 50, 61, 102, 136, 144, 145, 156, 171, 173, 209, 210.
Benátská kronika v. Million.
Benedikt z družiny biskupa Augustina 153.
Bonaventura z družiny biskupa Augustina 153.
Bosáci v. Mniši.
Bosák v. Jan Vodňanský.
Bratří Čeští v. Pikharti.
Breydenbachovy Peregrinationes 59.
Brněnský mír r. 1478 128.
Bulhaři 59.
Císařové římští 79.
Čáslav 114.
z Čáslavě (Oldřich) 156.
Čechové (a Moravané) 62, 73, 107, 154, 156, 157, 173, 202, 203, 209, 210.
Český král náměstek sv. Václava 76.
Dětřichovec Pavel, purkmistr Pražský 204.
Diblík 169.
Dubecký (Pán) 122, 125.
Engliš v. Payne.
Erfurtský doktor (Jan?) 75.
Filibert biskup Konstantský 136.
Filipec v. Jan.
Francouzové 157.
Friedrich III. císař 23, 70.
Gabriel (adressat neznámý) 124, 125.
Galeotti hrabě Mirandolský 134—136.
Grosseteste v. Robert, biskup Lincolnský.
Hagen rek 81.
z Hasenburka (Jan Zajíc) 1, 9—12, (Zbyněk Zajíc) 94, — (arcibiskup) 149.

Hilarius Litoměřický (Doktor) 193, 204.
z Hořovic (Beneš) 69, 90.
Hradecký (Pán) 122, 125.
Hradečtí 111—113.
Hradiště 153, 154.
z Hrádku (Samuel) 204.
Hus (Jan) 63, 64, 66, 67, 93, 97, 150, 155, 156, 172, 175, 178, 181, 184.
Chelčický (Jan, Bratr) 35.
Italie 153, 154.
Jan kněz, panovník v zemích východních báječný 60, 71.
Jan XV. papež 79.
Jan XXIII. papež 69.
Jan Filipec, biskup Varadínský 128—131.
Jan Vodňanský, bosák 45 a násl.
Jan (Klatovský?) úředník jakýs 145—147.
Jan kněz v. Markolt.
z Janova (Matěj) v. Matěj Pařížský.
z Jenštejna (Jan), arcibiskup 49.
Jeronym Pražský 155, 156.
Jeronym kněz, přezděný Jakub 44.
Jiří král 13, 62, 80, 94, 145, 150, 156, 205, 211.
Johanna královna 203.
Kadlubek (Vincenc) 68, 70.
Kakamerda Jan (Bratr) 43.
Kališníci (název potupný) 4, 93.
Kaniš Petr 179.
Karel IV. císař 178.
Klatby a tresty církevní 117—118, 150.
Klatovy 153.
Kmotrovství 113—115.
Kněží utrakvističtí 1—9, 12, 14, 15, 24, 30, 31, 39, 41, 103, 104, 109—111, 116, 153.
Kompaktata 6, 19, 102, 133, 136, 155, 156, 157, 171, 173.
Konsistoř katolická 33.
Konsistoř utrakvistická 2, 102.
Konstantský sněm 23, 27, 50, 58, 59, 61, 69, 82, 156, 208.
Konstantský doktor 82.
Koranda (Václav) 117, 193, 202.
Kostka z Postupic (Bohuše) 141, (Jan) 35, 38—41, (Zdeněk) 80.
Košata 145.
Kouřim 113.
Kropáč (aspersorium) 15, 143—145, 147—149.
Křižáci v Čechách 13, 117.
Křižanovský Václav 204.
Křížovský (Mikuláš) 44.
z Kunvaldu (Petr) purkmistr Pražský 204.
Kutná Hora 30, 51, 145, 153, 178.
z Landšteina v. Zub.
Libek 118.
Litomyšlské biskupství 64.
Louny 153.
Lupáč (Martin) kněz 143, 147—151.
Malovec (Jan) 62.
Mandevillův cestopis 59.
Manželství neřádná 16.
Markolt (Jan kněz zvaný) 115—117.
Martimiani v. z Hořovic (Beneš).
Martin z Krčína, kněz a bratr 42.
Martin Mnich kněz 153.
Martin z Moravy řečený Loquis 179.
Matěj Pařížský (Mistr) 49, 178, 179.
Matyáš král uherský 74, 76, 132, 133.
Michal (Bratr a kněz) 35, 36, 40, 42.
Michal Polák, kněz 133.

Mikuláš VI. papež 62.
Mikuláš Biskupec 177.
Million Marka Pavlova (kronika Benátská) 60, 69, 71, 73, 79.
Mirandola 134.
Mistři (v konsistoři pod obojí) 1—9, 12, 41, 102, 116.
Mniši (bosáci) 16, 29—31, 45—49, 60, 94—96, (němečtí a polští) 104, (z klášterů vyběhlí) 8, 28, 29.
Mohuč (Maguncí) 59.
Mravy české 32.
Multánci (Muldavové) 59.
Nálezky (adinventiones) 118—120.
Nebovidy 113.
Neděle svěcení 158—160.
Neidhart německý básník 198.
Němci 60, 73, 90, 106, 107, 150, 157, 205.
Nicejský sněm první 22.
Norimberk 133, (v Novémberce) 173.
z Očedělic (Albrecht Ojíř) 9, (Jan) 9.
Odpustky 15, 16.
Olomouc 94.
Páni a rytíři 203.
Pavel II. papež 70.
Payne (Peter) zvaný Engliš (Anglicus) 144, 145, 156.
z Pelhřimova (Mikuláš) 156.
Piccoluomini (Eneáš Sylvius) 23, 70, 80, 156, 208.
Pikharti (= Bratří) 2—4, 6—9, 17, 30, 32—35, 37, 39—42, 49, 98—104, 107, 108, 121, 141—143, 149, 158—177, 179, 185.
Pirro z družiny biskupa Augustina 153.
Pius II. v. Piccoluomini.
Poděbrady 43, 44, 120.
Pohřby 96, 97.
Posvěcení chrámů 103.
Pouti 15, 103.
Praha 2, 3, 6, 15, 16, 37, 107, 109, 125, 133, 135, 145, 148, 150, 151, 153, 156, 179, (Staré město) 150, (Nové město) 150, (Menší město) 149, (Betlehem) 150, (Karlov) 94, (Týn = Laeta curia) 193. (Arcibiskupství) 64, 149. (Bouře r. 1483) 132, 133. (Universita) 128, 129, 146, 150.
Probošt v. konsistoř katolická.
Prokop z Jindř. Hradce (Bratr) 35, 36.
Prostějov 130.
z Prudovic (Klíma) = Jošt z Rožmberka, viz tamže.
Pruská země 31.
Přijímání (dítek) 64, (pod obojí) 5, 19, 24—27, 45—96, 122—127, 136, 171, 205—210, (v podobenství dvojích ptáků) 187—202.
Ptáci pijící a nepijící 187—202.
Půst 104—107, 157.
z Rabštýna (Prokop) 62.
Rácové 8, 28.
Robert biskup Lincolnský 136.
z Rokycan (Jan) 6, 36, 37, 42, 98, 103, 113, 144, 145, 156.
Rolevink (kartusian) 69.
Roudnice 179.
z Rožmberka (Jošt), biskup Vratislavský 203, 205, 207, 211, 213.
Rusové pravoslavní 8, 28, 59.
Růžová Zahrada (Báseň) 81.
Řehoř Krajčí (Bratr) 43.
Řekové 8, 28, 29, 59, 73, 82.
Řemeslníci vandrující 3.
Řím 106.
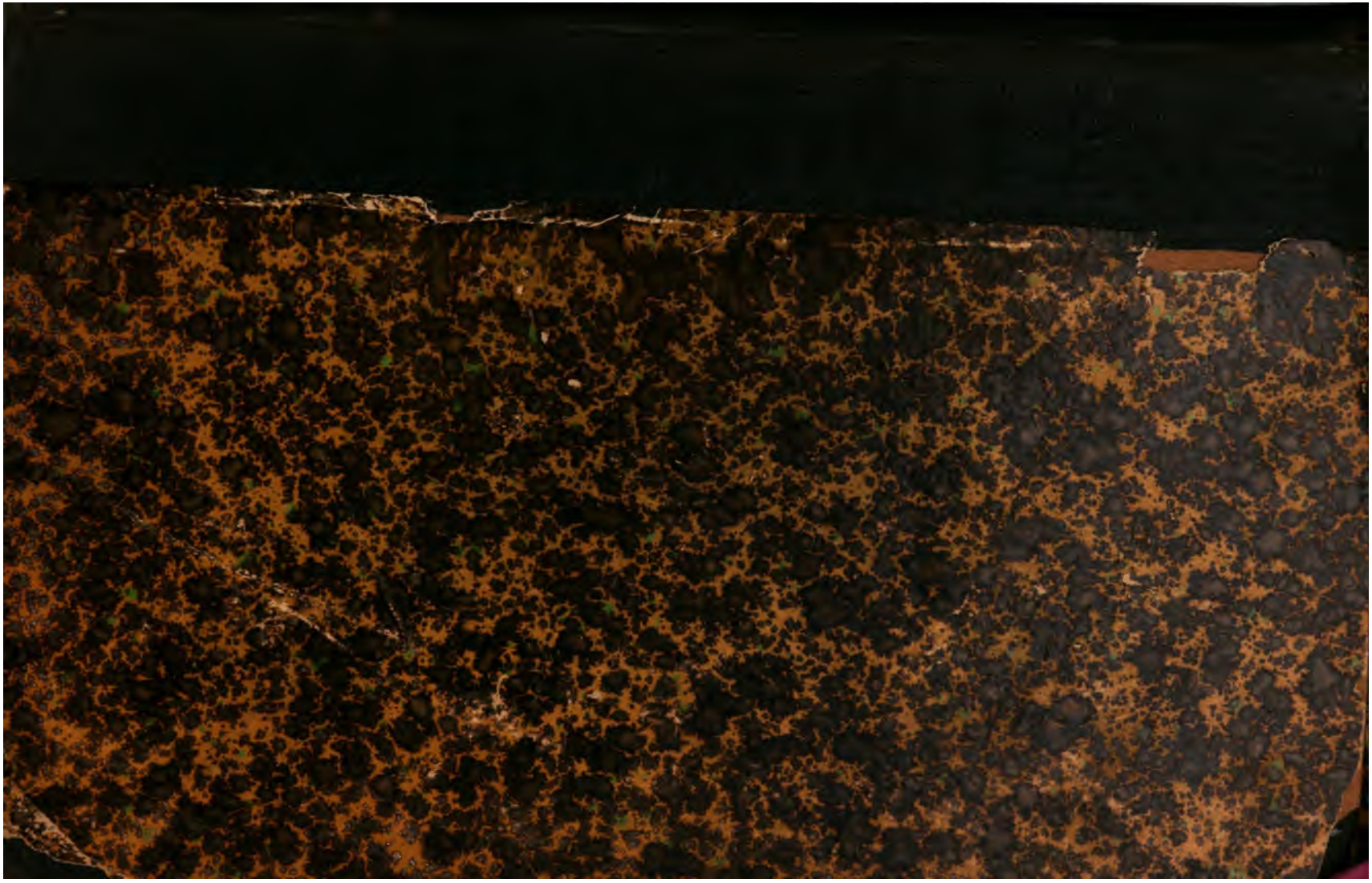
Schisma papežské 69, 81.
Sigmund císař 23, 29, 50, 136, 144, 156, 171.
Slámité 107—109.
Slava (Matěj) 107—109.
Slovenský jazyk (= národ) 60.
Soběslav 13.
Straka 44.
Tábor 179.
Táborští kněží 144, 174, 177, 178, 179.
Tataři 80.
Tisk (impressoři) 171.
Tobiáš P. (odpůrce kališníků) 117.
Transsubstanciace 160—182.
Trčka z Lípy (Burian) 94, (Mikuláš) 182.
z Tuchoraze (Daniel) purkmistr Pražský 204.
Turci 50, 80.
Uhry 156.
Václav IV. král 31, 49, 150, 156.
Václav Jednooký kněz 153.
Vajovské šprochy 211, 212, 214—216.
Valdenský biskup 35, 36.
Valečovský v. z Hrádku.
Varadínský biskup v. Jan Filipec.
Varhany 115.
Vincenská kronika v. Kadlubek.
Vinobraní 197.
Vladislav král 103, 121, 127, 133, 156.
Vlasenický (Mikuláš) 107.
Vlaseničtí (Bratří) 107.
Vlaši 106, 107, 157, — (družina biskupa Augustina) 153.
Vojieř Albrecht v. z Očedělic.
Wiclef 149, 150, 179.
Zajíc v. z Hasenburka.
Zub z Landšteina (Vilém) 104—107.
Žatec 174.
Žižka Jan 179, 203.